

6 M

4-e

27

6

3

B

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

5 0

~~6-4-e.27~~

II II
10 10

17

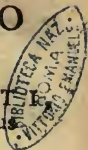

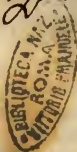
PLAZONIS
SECUNDA EDITIO
DONATI.

NOVITER CORRECTA
& emendati, uarijsq; & multis erroribus
antea plena, nunc illustrata.

Vna cum tractatu de generibus nominum, & de formatione præteritorum, supinorum ad cognitionem grammatices pernecessariò.

Ex libris

Officij

VENETIIS,
Apud Hæredes Melchioris Sessæ. M. D. LXXX.

6.2 B.50

PLAZA

SEGUNDA FILA

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

MONTECORTI

DE HVIVSCE AVTHORIS
& operis utilitate ad pueros Grammaticę stu-
diosos, sed adhuc imperitos, Epigramma.

ANVA sum pueris primam cupienti-
bus artem.

Nec sine me quisquā rite peritus erit.

*Nam genus, & casum, speciem, nume-
rum atque figuram.*

His, quę flectuntur partibus edoceo.

Inde suo reliquas declaro ex ordine partes.

Sic, quam non doceam dictio nulla manet.

Grammaticę studiose puer complectere primum.

Hoc opus, hinc disces tempora multa breui.

De examinatione nominis.

*P*oeta quę pars est? nomen est. quare est nomen? quia si-
gnificat substantiā, aut qualitatem propriā, uel cōmunem.

*Nomini quot accidunt? quinque. quę? species, genus, nume-
rus, figura, & casus.*

Deus, cuius speciei? primitivę. quare? quia a nullo deriuatur.

*Poeta, cuius speciei? derivativę. unde deriuatur? a verbo grę-
co ποιέω.*

*Poeta, cuius generis? masculini. quare? quia preponitur ei
in declinatione unum articulare pronomen hic.*

*Musa, cuius generis? fęminini. quare? quia preponitur ei in
declinatione unum articulare pronomen hæc.*

*Templum, cuius generis? neutri. quare? quia preponitur ei
in declinatione unum articulare pronomen hoc.*

*Homo, cuius generis? cōmunis. quare? quia preponuntur ei
in declinatione duo articularia pronomina, hic & hæc*

Felix, cuius generis? ois. quare? quia preponuntur ei in declinatione tria articularia? pronōia, hic, & hac, et hoc.

Dies, cuius generis? incerti, quare? quia apud authores inuenitur nunc masculinum nunc fœmininum.

Aquila, cuius generis? promiscui. quare? quia sub una uoce, et uno articulo nunc marem, nunc fœminam significat.

Homo cuius numeri? singularis, quare? quia unū significat.

Hoies, cuius numeri? pluralis, quare? quia plures significat,

Animus, cuius figuræ? simplicis, quare? quia simpliciter pfertur.

Magnanimus, cuius figuræ? compositæ, quare? quia ex magnus, & animus componitur magnanimus.

Magnanimitas, cuius figuræ? decompositæ, quare? quia derivatur a composita, quod est magnanimus.

Poeta, cuius casus? noīatiui. quare? quia in tali casu declinādo reperitur, & uerbo adherens suum retinet sensum.

De nominum declinationibus.

P*rima declinatione nominū, quot genera habet? tria, masculinum, fœmininum, & commune, ut hic poeta, hac musa, hic et hec aduena.*

Quot terminationes habet in nominatiuo singulari? quinque, a, as, es, e, am, ut hic poeta, hic Aeneas, hic Anchises, hec Penelope, hic Adam, et hic Abraham.

Quomodo facit genitiuum, et datiuum singulares? in, æ, diphthongum, præter nomina desinentia in e, quæ faciūt genitiuum in es, ut Penelope, Penelopes.

Nō hic poeta. gō huius poetæ. datiuo huic poetæ. accusatiuo hūc poetam. uocatiuo o poeta. ablatiuo ab hoc poeta.

Plur. nominatiuo hi poetæ. gō horū poetarū. dō his poetis, accusatiuo hos poetas. uelō o poetæ. abliō ab his poetis.

Nō hic Aeneas. genitiuo huius Aeneæ. datiuo huic Aeneæ.

neæ. accusatiuo hunc Aeneam latine, & Aenean græcè.
uocatiuo o Aenea. ablatiui ab hoc Aenea.

Nominatiui hic Anchises, uel Anchisa. genitiui huius Anchise, datiuo huic Anchise. accusatiui hunc Anchisam latine, & Anchisen græcè. uocatiui o Anchise, uel, Anchisa. ablatiui ab hoc Anchise, uel Anchisa.

Notio hæc musa. genitiui huius muse. datiuo huic muse. accusatiui hanc musam. uocatiui o musa, ablatiui ab hac musa.

Plura. notio hæ muse. genitiui harum musarum datiuo his musis. accusatiui has musas. uocatiui o muse ablatiui ab his musis.

Nominatiui hæc Aegina, genitiui huius Aeginæ. datiuo huic Aeginæ. accusatiui hanc Aeginā latine, & Aeginam græcè. uocatiui o Aegina. ablatiui ab hac Aeginā.

Nominatiui hæc dea. genitiui huius deæ. datiuo huic deæ. accusatiui hanc deam. uocatiui o dea. ablatiui ab hac dea.

Plura. nominatiui hæc deæ. genitiui harum dearum. datiuo his deabus. accusatiui has deas. uocatiui o deæ. ablatiui ab his deabus.

Quæ nomina primæ faciunt datiuum, & ablatiuum, in abus contenta in hoc Disticho.

Abus equa, & liberta dabunt, ambaq; duæq;.

Sic asina & mula, & filia nata, dea.

Nominatiui hæc penelope genitiui huius penelopes. datiuo huic penelope. accusatiui hanc penelopem. uocatiui o penelope. ablatiui ab hac penelope.

Nominatiui hic & hæc aduena. genitiui huius aduenæ. datiuo huic aduenæ. accusatiui hunc & hanc aduenam. uocatiui o aduena. ablatiui ab hoc & ab hac aduena.

Plura. nominatiui hi et hæ aduenæ. genitiui horum & harum aduenarum. datiuo his aduenis. accusatiui hos, & has aduenas. uocatiui aduenæ. ablatiui ab his aduenis.

Ntō hic Adō. gto huius Adæ. datiuo huic Adæ. accusatiuo
hunc Adam. uocatiuo o Adam. ablatiuo ab hoc Adam.
Sic declinatur Abraham. quamuis liceat reducere hæc no-
mina hebræa ad secundam declinationem more latinorū,
ut hic Adamus Adami, hic Abrahamus, Abrahami.

De secunda declinatione.

Secunda declinatione quot genera hēt? tria. masculinū, fæ-
min. & neutrum, ut hic Deus, hæc laurus, hoc templum.
Quot terminationes habet in ntō singularia? octo, quinque; la-
tinis re, ir, ur, um, & us, & tres græcas eus, os, & on, ut,
hic magister, hic uir, Satur adiectiuum, hoc templum, et
hec Cupressus, hic Theseus, hæc Delos, hoc Ilion.

Quomodo facit genitiuum singularem? in i, productam, &
datiuum in o, ut, huius domini, huic domino.

Ntō hic liber. genitiuo huius libri. datiuo huic libro. accusa-
tiu hunc librū. uocatiuo o liber. ablatiuo ab hoc libro.

Plura. ntō hi libri. gto horum librorum. datiuo his libris. ac-
cusatiuo hos libros. vltō o libri. ablatiuo ab his libris.

Nominatiuo hic uir. genitiuo huius uiri. dtō huic uiro. ac-
cusatiuo hunc uirū. uocatiuo o uir. ablatiuo ab hoc uiro.

Plura. ntō hi uiri. gto horū uirorū. datiuo his uiris. accusati-
uo hos uiros, uocatiuo o uiri. ablatiuo ab his uiris. in

Noīatiuo satur, satura, saturum. gti saturi, saturæ, saturi.
dtō saturo, sature, saturo actō saturū saturā, saturū, uclō
o sature, satura, saturum abliō a saturo, satura saturo.

Plura. ntō, saturi, saturæ satura, gto saturorū, saturarum, sa-
turatorum. dtō saturis, accusatiuo saturos, saturas, satura.
uocatiuo o saturi, saturæ, satura. ablatiuo a saturis.

Ntō hic Deus. genitiuo huius Dei. datiuo huic Deo. accusa-
tiu hunc Deum. uocatiuo o Deus. ablatiuo ab hoc Deo.

Plura. nō hi Dei, uel Dii. gō horum Deorum, uel Deum. datiuo his Deis, uel Dii. accusatiuo hos Deos. vocatiuo o Dei, uel Dii, uel Dii. ablatiuo ab his Deis, uel Dii.

Nō hac laurus gō huius lauri. datiuo huic lauro. accusatiuo hanc laurū. vocatiuo o lauro. ablatiuo ab hac lauro.

Plur. nominatiuo hæ lauri. gō harū laurorū. diō his lauris. actō has lauros. vō o lauri. ablatiuo ab his lauris.

Nō hoc tēplū. gō huius tēpli. diō huic templo. accusatiuo hoc tēplū. vocatiuo o templū. ablatiuo ab hoc templo.

Plur. nominatiuo he templa. genitiuo horum templorum. datiuo his templis. accusatiuo hæ templa. vocatiuo o tēpla. ablatiuo ab his templis.

Nominatiuo hic Theseus. genitiuo huius Thesei. diō huic Theseo. accusatiuo hunc Theseum latine, uel Thesea græcè. vocatiuo o Theseu. ablatiuo ab hoc Theseo.

Nominatiuo hac delos. genitiuo huius deli. datiuo huic delo. accusatiuo hanc delum latine, uel delon græce. uocatiuo o dele, uel delos. ablatiuo ab hac delo.

Nominatiuo hoc ilion. genitiuo huius ilii. datiuo huic ilio. accusatiuo hoc ilion. vocatiuo ilion. ablatiuo ab hoc ilio.

De tertia declinatione.

Tertia declinatione nominum quot genera hēt? septem masculinū, fæmininū, neutrū, cōe, cē, promiscuum, & incertū, ut, hic pater, hæc mater, hoc corpus, hic & hæc hō, hic & hæc & hoc felix, hic accipiter, hic uel hæc finis.

Quot terminationes habet? circiter quinquaginta quatuor. Quō facit genitiuum? in is correptam, & datiuum in i, productam, ut, hic pater, huius patris, huic patri.

Nō hic pater. gō huius patris. datiuo huic patri. accusatiuo hunc patrem. vō o pater. ablatiuo ab hoc patre.

- Pl.**ntō hi patres. uctō o patres. abltō ab his patribus. accusatiuo hos patres. uctō o patres. abltō ab his patribus.
- Ntō** hęc mater. gtō huius matris. datiuo huic matri. vctō hanc matrem. vctō o mater. ablatiuo ab hac matre.
- Pl.**ntō hęc matres gtō harum matrum. dtō his matribus. actō has matres. uctō o matres. ablatiuo aa his matribus.
- Ntō** hoc corpus. gtō huius corporis. dtō huic corpori. actō hoc corpus. vctō o corpus. ablatiuo ab hoc corpore.
- Plur.** nominatiuo hęc corpora. genitiuo horum corporum. datiuo his corporibus. accusatiuo hęc corpora. vocatiuo o corpora. ablatiuo ab his corporibus.
- Ntō** hoc monile. gtō huius monilis: dtō huic monili. accusatiuo hoc monile. vctō o monile. abltō ab hoc monili.
- Plu.**ntō hęc monilia. gtō horū moniliū. dtō his monilibus. actō hęc monilia. uctō o monilia. abltō ab his monilibus.
- Nominatiuo** hic & hęc homo. genitiuo huius hominis. datiuo huic homini. accusatiuo hunc et hanc hominem. uocatiuo o homo ablatiuo ab hoc, & ab hac homine.
- Plur.**ntō hi et hęc homines. genitiuo horum & harum hominum. datiuo his hominibus. actō hos & has homines. uocatiuo o homines. ablatiuo ab his hominibus.
- Ntō** hic & hęc oīs, et hoc omne. gtō huius oīs. datiuo huic omni. accusatiuo hūc et hanc omnē, & hoc oē. vctō o oīs, & omne. ablatiuo ab hoc & ab hac & ab hoc omni.
- Plur.** nominatiuo hi & hęc omes, & hęc omnia. genitiuo horum & harū & horū oīum. datiuo his omnibus. accusatiuo hos & has omnes, uel omnis, & hęc omnia. uocatiuo o omnes & o omnia. ablatiuo ab his omnibus.
- Ntō** hic & hęc & hoc felix. gtō huius felicis. dtō huic felici. accusatiuo hunc & hanc felicem, & hoc felix. vctō o felix.

felix.abltō ab hoc & ab hac et ab hoc felice, uel felici.
Plur.nominatiuo hi & hæ felices & hæc felicia. genitiuo
horū & harū & horum feliciū.datiuo his felicibus. ac
cusatiuo hos & has felices,& hæc felicia,uocatiuo o fe
lices,& o felicia.ablatiui ab his felicibus.

Ntō hic accipiter.gtō huius accipitris. dtō huic accipiter.
actō hūc accipitrē.uctō o accipiter.abltō ab hoc accipitre.

Plura.nominatiuo hi accipitres. genitiuo horum accipitrū.
datiui his accipitribus. accusatiui hos accipitres. uoca
tiui o accipitres.ablatiui ab his accipitribus.

Ntō hic uel hæc finis. gtō huius finis. datiuo huic fini. actō
hūc uel hāc finē:uctō o finis.abltō ab hoc uel ab hac fine.

Plur.nominatiuo hi uel hę fines. genitiuo horum uel harū.
finium. datiuo his finibus. accusatiui hos uel has fines.
uocatiui o fines.ablatiui ab his finibus.

De quinta declinatione.

Quartā declinatio nominum quot genera habet? tria,
masculinū, fæmininum, et neutrū, ut hic Senatus, hæc
anus, hoc genu. Quot terminationes hēt in ntō singulari?

duas, ut breuē. et u, productam, ut, hic fructus, hoc uerus.
Quomodo facit genitiuum singularē? in us, uel in u, produ
ctā, ut hic fructus, huius fructus, hoc cornu, huius cornu.

Ntō hic uisus. genitiui huius uisus, datiuo huic. uisui. actō
hunc uisum. uocatiui o uisus. ablatiui ab hoc uisu.

Plur. ntō hi uisus. gtō horū uisū. dtō his uisibus. accusatiui
hos uisus. uocatiui o uisus. ablatiui ab his uisibus.

Nominatiui hic arcus. gtō huius arcus, dtō huic arcui. accu
satiui hunc arcum. uocatiui o arcus. abltō ab hoc arcu.

Plur. ntō hi arcus. gtō horū arcū. dtō his arcibus. actō hos
arcus. uocatiui o arcus. ablatiui ab his arcibus.

Nomi-

Nō hęc manus. gō huius manus. dō huic manui. accusati-
uo hanc manum. vō o manus. ablatiuo ab hac manu.
Pluraliter nominatiuo hę manus. genitiuo harum manuū.
datiuo his manibus. accusatiuo has manus. vocatiuo o
manus. ablatiuo ab his manibus.

Nō hęc domus. gō huius domus, uel domi. datiuo huic do-
mui. aō hanc domum. vō o domus. abtō ab hac domo.
Plur. nominatiuo hę domus. genitiuo horum domum, uel do-
morum. datiuo his domibus. Accusatiuo has domus, uel
domos. vocatiuo o domus. ablatiuo ab his domibus.

Nō hoc cornu. gō huius cornu. datiuo huic cornu. accusati-
uo hoc cornu. uocatiuo o cornu. ablatiuo ab hoc cornu.
Pluraliter nominatiuo hęc cornua. genitiuo horum cornuū.
datiuo his cornibus. accusatiuo hęc cornua. uocatiuo o
cornua. ablatiuo ab his cornibus.

De quinta declinatione.

Quinta declinatio nominum quot genera habet? tria,
Masculinum, fęmininum, incertum, ut hic merities,
hę res, hic uel hęc dies.

Quot terminationes habet in nominatiuo singulari? vnā
in es, productā, ut hęc spes.

Quomodo facit genitiuum, & datiuum? in ei, ut hęc res, hu-
ius rei, huic rei.

Nō hic merities. gō huius meridiei. datiuo huic meridiei.
aō hunc meridem. vō merities. abtō ab hoc meridie.

Nō hęc res. genitiuo huius rei, datiuo huic rei. accusatiuo
hanc rem. vocatiuo res. ablatiuo ab hac re.

Pluraliter nominatiuo hę res. genitiuo harum rerū. dō his
rebus. aō has res. vō o res. ablatiuo ab his rebus.

Nō hic uel hęc dies. gō huius diei. dō huic diei. aō hunc
vel

vel hanc diē aēō o dies. ablatiuo ab hoc vel ab hac die.
Plu. nō hi dies. gō horū dierum. dtō his diebus. accusatiuo
hos dies. uocatiuo o dies. ablatiuo ab his diebus.

Nō hęc spes. gō huius spei. datiuo huic spei. Accusatiuo
hanc spem. uocatiuo o spes. Ablatiuo ab hac spe.

Plurali. nominatiuo hęc spes. accusatiuo has spes. uocatiuo
o spes, reliquis caret.

Aduerte hęc nomina quintę declinationis plerunque geni-
ui datiuo, & ablatiuo Carere.

Composita ex duobus rectis quomodo flectuntur? variatur
uterque rectus hoc modo.

Nominatiuo hęc respublica. genitiuo huius reipublicę. da-
tiuo huic reipublicę. accusatiuo hanc rempublicam. uo-
catiui o reipublica. ablatiuo ab hac reipublica.

Plurali. nō hęc reipublicę. gō harum rerumpublicarum.
dtō his rebus publicis. accusatiuo has reipublicas, uoca-
tiuui o reipublicę. ablatiuo ab his reipublicis.

Composita ex obliquo & recto quomodo flectuntur? varia-
tur rectus, remanet obliquus, hoc modo.

Nominatiuo hic iuriscōsultus. genitiuo huius iuriscōsulti.
datiuo huic iuriscōsulto. accusatiuo hunc iuriscōsultum.
uocatiui o iuriscōsulto. ablatiuo ab hoc iuriscōsulto.

Plu. nō hi iuriscōsult. genitiuo horum iuriscōsultorum.
dtō his iuriscōsultis, accusatiuo hos iuriscōsultos. uo-
catiui o iuriscōsulti. ablatiuo ab his iuriscōsultis.

Nominatiuo hoc plebiscitum. genitiuo huius plebisciti.
dtō huic plebiscito. accusatiuo hoc plebiscitum. uocati-
ui o plebiscitum, ablatiuo ab hoc plebiscito.

Pluraliter nominatiuo hęc plebiscita. genitiuo horū plebi-
scitorum. datiuo his plebiscitis. accusatiuo hęc plebi-
scita

vocatiuo o plebiscita, ablatiuo ab his plebiscis.

Composita ex duobus obliquis quō flectuntur? non uariam suam terminationem, & sunt adiectiua trium articulo- rum hoc modo tamen in singulari quam in plurali.

Nō hic, & hec & hoc huiusmodi. grō huiusmodi. da- tiuo huic huiusmodi. accusatiuo hūc, et hāc, & hoc huius- modi. ablatiuo ab hoc, & ab hac & ab hoc huiusmodi.

Plur. nō hi hē, & hēc hmodi. grō horum, & harum & horū huiusmodi. datiuo his huiusmodi. accusatiuo hos et has; & hēc huiusmodi. ablatiuo ab his huiusmodi.

Sic declinatur cuiusmodi, istiusmodi, et eiusmodi, & cetera talia apud authores.

NOia adiectiua trium uocalium cuius declinationis sūt? primæ, & secundæ. quare? quia ex parte fæminini sunt pri- mæ, ex parte masculini, & neutri sunt secundæ.

Nominatiuo bonus, bona, bonum. genitiuo boni, bonæ, bo- ni. datiuo bono, bonę, bono. accusatiuo bonum, bonam bo- num, vocatiuo o bonæ, bona, bonum. ablatiuo a bono, bona, bono.

Plur. nominatiuo boni, bonæ, bona. genitiuo bonorum, bo- narum, bonorum. datiuo bonis. accusatiuo bonos, bonas, bona, uocatiuo o boni, bonæ, bona. ablatiuo a bonis.

VNus, cuius declinationis? nullius, quare? quia nullam sequitur declinationem supradictorum nominum, sed declinatur secundum pronomina secundi modi, quia fa- cit genitiuum in ius, & datiuum in i.

Quot sunt nomina, quæ sic declinātur? octo, simplicia unus, totius, solus, alius, ullus, uter, alter, quis, vel qui cum suis compositis, ut, neuter, alteruter quot facit genitiuum alterutrius nullus aliquis, et reliqua.

Nomi-

Nominatiuo quis. uel qui, quæ quod, uel quid. g^o cuius. datiuo cui. accusatiuo quē quā, quod, uel quid: ablatiuo uo a quo, uel a qui, a qua uel a' qui, a quo, uel a qui.

Plu. ntō qui, quæ, quæ. g^o quorū, quarū, quorum. datiuo quibus. a^o quos, quas, quæ. ablatiuo quis, uel a quibus.

Nominatiuo unus, una, unum. genitiuo unius. datiuo uni. accusatiuo, unum, unam, unum. uocatiuo o uue, una, unum. ablatiuo ab uno, ab una, ab uno.

Plur. nominatiuo uni, unæ, una. genitiuo unorum, unarum, unorum. datiuo unis. accusatiuo unos, unas, una. uocatiuo o uni, unæ, una. ablatiuo ab unis.

Plura. ntō hi duo hę duę, & hæc duo. genitiuo horum duorū, harum duarum, horum duorum. datiuo his duobus, duobus duobus. accusatiuo hos duos, has duas, & hæc duo. uocatiuo o duo, o duæ, & o duo. ablatiuo ab his duobus, duobus, sic declinatur ambo.

Plur. ntō hi & hę tres, & hæc tria, g^o horū & harū et horū triū. d^o his tribus. a^o hos & has tres, uel tres, & hæc tria. uocatiuo o tres, & o tria. ablatiuo ab his tribus.

Plur. ntō hi & hæ & hęc quatuor. genitiuo horum & harū. & horum quatuor. datiuo his quatuor. a^o hos et has et hæc quatuor. u^o a quatuor. ablatiuo ab his quatuor.

Plu. ntō hi & hæ & hęc centum. genitiuo horum & harum & horum centū. datiuo his centum. a^o hos, & has & hæc centum. uocatiuo o centum. ablatiuo ab his centum.

Nota quod oīa nomina numeralia a quatuor usque ad centum sunt omnis generis, numeri, pluralis & indeclinabilia. Intra centum autem & mille uariantur per tres voces quemadmodum adiectiua trium vocum, ut, Ducenti ducente, ducenta, ducentorum, arum, orū. Trecenti

trecenta, trecenta, trecentorum, trecentarū, trecentorum.
Quadringenti, quadringenta, quadringenta, quadringento-
rum, quadringentarum, quadringentorum.

Quingenti, quingenta, quingenta, quingentorum, quingenta-
rum, quingentorum.

Sexcenti, sexcenta, sexcenta, sexcentorum, sexcentarum sex-
centorum. Septingenti, septingenta, septingenta, septingē-
torum, septingentarum, septingentorum.

Octingenti, octingenta, octingenta, octingentorum, octingen-
tarum, octingentorum.

Noningenti, noningente, noningenta, noningentorum, nonin-
gentarum, noningentorum.

Plu. ntō hi, & hæ, & hæc mille. genitiuo horum & harum
& horum mille. datiuo his mille. accusatiuo hos, & has
& hæc mille. uocatiuo o mille. ablatiuo ab his mille.

Declinatur etiam hoc mille substantiuum, sed in singulari
non uariatur, in pluuali uero sic declinatur.

Hæc millia, horum millium, his, & ab his millibus, Hæc mil-
lia, o millia.

Sed tūc pōt habere post se genitiuum, quia tunc est substan-
tiuum, & iungitur, genitiuo, ut duo millia passum.

Plu. ntō hi & hæ & hæc tot, gtō horum, & harum, & horū
tot. dtō his tot. aētō hos, & has & hæc tot. uētō o tot. abla-
tiuo ab his tot. Sic declinantur. Quot, aliquod. Siquot.

Bonus, melior optimus. bona, melior, optima. bonum, me-
lius, optimum, & in aduerbio bene, melius, optime.

Malus, peior, pessimus. mala, peior, pessima. malum, peius
pessimum, & in aduerbio male, peius, pessime.

Magnus maior, maximus. magna, ior, maxima, magnum,
maius maximū. et in aduerbio magnope, magis, maxime.

Paruus

*Paruus, minor, minimus. parua, minor, minima. paruum mi-
nus minimum, & in aduerbio parue, minus minime.*

*Perdoctus, longe doctior quam doctissimus. perdocta, longe do-
ctior, quā doctissima. perdoctū, longe doctius, quam doctissi-
mū. & in aduerbio perdocte, longe doctius, quam doctissime.*

De examinatione uerbi.

AMo, quæ pars est? uerbum est quare est uerbum? quia
significat agere, aut pati, ut amo, amor, siue utrunque
ut crimino te, & crimino abs te.

*Verbo quot accidunt? octo, quæ? genus, tempus, modus, spe-
cies, figura, coniugatio, persona, & numerus.*

AMo, cuius generis? actiui. quare? quia in o desinens fa-
cit passiuum in or, & potest habere accusatiuum signi-
ficantem hominem.

*Amor, cuius generis? passiu. quare? quia in or desinens fit
ab actiuo assumpta, r, litera.*

*Aro cuius generis? neutri. quare? quia in o desinens non fa-
cit passiuum in or, nec potest naturaliter habere accusa-
tiuum significantem hominem.*

*Vapulo, cuius generis? neutri passiu. quare? quia in o desi-
nēs passiuā retinet significationem, ut ego uapulo abs te.*

*Gaudeo, cuius generis? neutro passiu. quare? quia in præte-
ritis perfectis, & cæteris ab his deductis retinet uocem
passiuorum, in aliis uero neutrorum.*

*Sum, cuius generis? neutri substantiu. quare? quia substan-
tiam esse significat, ut ego sum Deus est.*

*Memini, cuius generis? nullius. quare? quia nec in u, nec inde
sinit, sed abusiue neutrum appellatur.*

*Largior, cuius generis? cōmunis. quare? quia in uoce passiuā
utranque retinet significationem. s. actiuā, & passiuā.*

Sequor

Sequor, cuius generis? deponentis. quare? quia deponit alteram, significationem, & alteram per se retinet. nam sequor retinet actiuam. letor vero retinet passiuam.

AMo, cuius temporis? presentis. quare? quia significat actionem, uel passionem presentis temporis.

Amabam, cuius temporis? preteriti imperfecti. quare? quia significat actionem, uel passionem preteriti imperfecti.

Amaui, cuius temporis? preteriti perfecti. quare? quia significat actionem, uel passionem preteriti perfecti.

Amaueram, cuius temporis? preteriti plusquam perfecti. quare? quia significat actionem, uel passionem, preteriti plusquam perfecti.

Amabo? cuius temporis? futuri. quare? quia significat actionem, uel passionem futuri.

AMo, cuius modi? indicatiui. quare? quia indicat rem esse, uel fuisse, uel futuram esse.

Ama, cuius modi? imperatiui. quare? quia imperat rem esse, uel futuram esse.

Amarem, cuius modi? optatiui. quare? quia optat rem esse, uel fuisse, uel futuram esse, cum hoc aduerbio, utinam, quod etiam quandoque omittitur.

Amen, cuius modi? subiunctiui. quare? quia ad perfectam sententiam subiungit sibi aliud uerbum, uel subiungitur alteri uerbo.

Amare, cuius modi? infinitiui. quare? quia per se nihil desinit, sed semper alteri uerbo adheret. (uatur.

AMo, cuius speciei? primitiue. quare. quia a nullo deri-

Amor, cuius speciei? deriuatiue. quare? quia deriuatur ab amo.

Cupio, cuius figure? simplicis. quare? quia simpliciter profertur.

Concupio, cuius figure? compositae. quare? quia ex con & cupio, componitur concupio. Concupisco, cuius figurae, de-

com-

Sit æ. quare? quia deriuatur a composito, concupio.

AMo, cuius coniugationis? primæ. quare? quia facit secūdam personam præsentis indicatiui modi in as, vel in aris, productam, ut amo, amas, & amor, amaris.

Doceo, cuius coniugationis? secundæ. quare? quia facit secundam personam in es, vel in eris, productam, ut doceo, doces, & doceor, doceris.

Lego, cuius coniugationis? tertiæ. quare? quia facit secundā psonā in is aut eris, breuē, ut lego legis, et legor legeris.

Audio, cuius coniugationis? quartæ. quare? quia facit secundam personam in is, aut iris, productam, ut audio, audis, & audior audiris.

Volo, cuius coniugationis? nullius. quare? quia anomalum est nec sequitur analogiā supradictarum coniugationū, sic etiam sum, fero, & edo cum suis compositis.

Amo, cuius personæ? primæ. quare quia? de seipsa loquitur, ut, ego amo.

Amas, cuius personæ? secundæ. quare? quia ad ipsam dirigitur sermo, ut, tu amas.

Amat, cuius personæ? tertiæ. quare? quia aliquis de ipsa loquitur, ut, Pamphilus amat.

Amare, cuius personæ, & numeri; nullius. quare? quia omnia infinita, impersonalia, gerundia & supina, numeris & personis deficiunt.

Amo, cuius numeri? sing. quare? quia unū tātū significat.

Amamus, cuius numeri? pluralis. quare? quia plures significat.

De prima coniugatione.

Dic tēpora deducta a præsentī amo amabā amabo amato, utinā amarē, utinā amē, cum amē, vtinam amarē.

Dic tēpora deducta a præterito perfectō, amaui, amaue-

ram, utinam amauissem, cum amauerim, cum amauissem,
cum amauero, amauisse, amatum ire.

Indicatiuo modo tempore presenti, amo, amas, amat. Plu-
raliter amamus, amatis, amant. Præterito imperfecto ama-
bam, amabas, amabat. Pluraliter amabamus, amabatis,
amabant. Præterito perfecto amaui, amauisti, amauit. Plu-
raliter amauimus, amauistis, amauerunt uel amauere.

Præterito plusquam perfecto, amaueram, amaueras, ama-
uerat. Pluraliter amaueramus, amaueratis, amauerant.
Futuro amabo, amabis, amabit. Pluraliter amabimus,
amabatis, amabunt.

Imperatiuo modo tempore presenti, ama, amet. Plurali-
ter amemus, amate, ament. Futuro amato tu, amato ille.
Pluraliter amemus, amatote, amanto.

Optatiuo modo tempore presenti, & præterito imperfe-
cto utinam amare, amares, amaret. pluraliter utinā ama-
remus, amaretis, amarent. præterito perfecto & plusquam
perfecto utinā amauissem, amauisses, amauisset. plu. utinā
amauissemus, amauissetis, amauissetes, amauissēt. Futuro u-
tinam amē, ames, amet. Plur. utinā amemus, ametis, amēt.

Subiunctiuo modo tempore presenti cū amē, ames, amēt.
plurali. cum amemus, ametis, ament. Præterito imperfecto
cum amare, amares, amaret. plura. cū amaremus, amare-
tis, amarent. pterito perfecto cū amauerim, amaueris, ama-
uerit. Pluraliter cū amauerimus, amaueritis, amauerint.
præterito plusquam perfecto cum amauissem, amauisses,
amamisset. pluraliter cum amauissemus, amauissetis, ama-
uissent. Futuro cum amauero, amaueris, amauerit. plurali
ter cum amauerimus, amaueritis, amauerint.

Infinitiuo modo tempore presenti, & præterito imper-
fecto

fecto amare. præterito perfecto & plusquam perfecto amavisse. Futuro amatum ire, uel amaturum esse.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo activo? duo, amans, & amaturus.

Amans unde, & quomodo formatur? a prima persona præteriti imperfecti indicaui modi, mutata bam in duas literas, ns, ut amabam, amans.

Amaturus unde, & quomodo formatur? a posteriore supino, addita, rus, ut amatu amaturus.

Dic tempora formata a præsentis? amor, amabar, amabor, amare, amator, utinam amarer, utinam amer, cum amem cum amarer, amari.

Dic tempora formata a præterito perfecto? amatus sum uel fui, amatus erā uel fuerā, utinā amatus esē uel fuissē, cum amatus sim, uel fuerim, cum amatus essem uel fuissē, cū amatus ero, uel fuero, amatu esse, uel fuisset, amatum iri.

Indicatio modo ipe præsentis, amor, amaris, uel amare, amatur. plu. amatur amamini, amantur. ptō imperfecto amabar, amabaris, uel amabare, amabatur. plu. amabamur amabamini amabantur. ptō perfecto amatus sū, uel fui, es uel fuisti, est uel fuit. plurali. amati sumus, uel fuimus, estis uel fuistis, sunt fuerunt, uel fuerunt. præterito plusquā perfecto amatus eram, uel fueram, eras uel fueras, erat uel fuerat plurali. amati eramus, uel fueramus, eratis, uel fueratis, erant uel fuerāt. Futuro amabor, amaberis uel amabere, amabitur. pluraliter amabimur, amabimini, amabuntur.

Imperatio modo tempore præsentis amare, ametur. pluraliter amemur, amamini, amentur. Futuro amator tu, amator ille pluraliter amemur, amaminor, amantur.

Optatio modo tempore præsentis, & præterito imperfecto

utinā amarer, amareris, vel amare, amaretur. pl. utinam amaremur, amaremini amarētur. pto pfecto & plusquā pfecto utinā amatus essem, uel fuisset, esses vel fuisses, esset vel fuisset. plu. utinam amati, essemus, uel fuisset, essetis vel fuissetis, essent uel fuissent. Futuro utinam amer, ameris vel amere, ametur. pl. utinam amemur, amemini amentur.

Subiunctiuo modo tpe pæsentis cum amer, ameris, vel amere, ametur. plura. cum amemur amemini, amentur. pæterito imperfecto cum amarer, amareris, vel amare, amaretur. plura. cum amaremur, amaremini, amarentur. pæterito pfecto cum amatus sim vel fuerim, sis uel fueris, sit vel fuerit. pluraliter cū amati simus vel fuerimus, sitis, vel fueritis, sint, uel fuerint. pæterito plusquam pfecto cum amatus essem vel fuisset, esses uel fuisset, esset uel fuisset. plu. cum amati essemus uel fuisset, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent. Futuro cum amatus ero vel fuero, eris vel fueris, erit uel fuerit. plur. cum amati erimus, vel fuerimus eritis uel fueritis, erunt vel fuerint.

Infinitiuo modo tempore pæsentis, & pæterito imperfecto amari. pæterito pfecto & plusquam pfecto amatum esse, uel fuisse. Futuro amatum iri.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo passiuo? duo amatus & amandus.

Amatus, unde & quomodo formatur? a posteriore supino additas, ut amatu, additas, s, fit amatus.

Amandus unde, & quomodo formatur? a genitiuo pæsentis participij mutata, tis, in dus, aut amans, amantis, tis, in dus, fit amandus.

De impersonali passiuæ vocis.

Verbo impersonali tempore pæsentis amatur. pæterito imper-

imperfecto amabatur. præterito perfecto amatum est, vel
fuit. præterito plusquam perfecto amatum erat uel fuerat.
Futuro amabitur

Imperatiuo modo tempore præsentis ametur. Futuro amator.

Optatiuo modo tempore præsentis, & potest imperfecto utinam
amaretur. præterito perfecto, & plusquam perfecto utinam
amatum esset uel fuisset. Futuro utinam ametur.

Subiunctiuo modo tempore præsentis cum ametur. præterito
imperfecto cum amaretur. potest perfecto cum amatum sit,
uel fuerit. præterito plusquam perfecto cum amatum esset
uel fuisset. Futuro cum amatum erit uel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præsentis & præterito imper-
fecto amari. præterito perfecto & plusquam perfecto ama-
tum esse uel fuisse. Futurum amatum iri.

Gerundia uel participialia nomina sunt hæc amandi, a-
mando, amandum. Supina sunt hæc amatu.

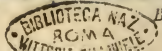
Doceo, docebam, docebo, doce, doceto, utinam docerem
utinam doceam, cum doceam, cum docerem, docere.

Docui, docueram utinam docuisssem, cum docuerim, cum
docuisssem, cum docuero, docuisse, doctum ire.

Indicatiuo modo tempore præsentis, doceo, doces, docet.
pluraliter docemus docetis docent. præterito imperfecto do-
cebā, docebas, docebat. pluraliter docebamus, docebatis, do-
cebant præterito perfecto docui, docuisti, docuit. pluraliter
docuimus, docuistis, docuerunt, uel docuere. præterito plus-
quam perfecto docueram docueras docuerat. pluraliter do-
cueramus docueratis docuerant. Futuro docebo, docebis.
docebit. pluraliter docebimus docebitis docebunt.

Imperatiuo modo tempore præsentis doce, doceat. plu-
raliter doceamus docete doceant. Futuro doceto tu,

doceto

doceto ille. pluraliter doceamus, docetote docento.

Optatiuo modo tēpore præsenti, & præterito imperfecto
utinam docerem, doceres, doceret. pl. utinam doceremus, do-
ceretis, docerent. præterito perfectō, & plusquam perfectō,
utinā docuissē, docuisses, docuisset. plurali. utinā docuisse-
mus, docuissetis, docuissent. Futuro utinam, doceā, doceas,
doceat. pluraliter utinam doceamus, doceatis, doceant.

Subiunctiuo modo tēpore præsenti cum doceam doceas,
doceat. plurali. cum doceamus, doccatis, doceant. ptō imper-
fecto cum docerem, doceres, doceret. plura. cum doceremus
doceretis docerent. præterito perfectō cum docuerim, docue-
ris, docuerit. pluraliter cum docuerimus, docueritis, docue-
rint. præterito plusquam perfectō cum docuissē, docuisses
docuisset. pluraliter cum docuissēmus, docuissetis, docuis-
sent. Futuro cum docuero, docueris, docuerit. pluraliter cū
docuerimus, docueritis, docuerint.

Infinito modo tempore præsenti, & præterito imperfecto
docere. præterito perfectō, & plusquam perfectō docuisse.
Futuro doctum ire, uel docturum esse.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo actiuo? duo,
quæ? docens, & docturus.

Docens, unde, & quomodo formatur? a prima persona
præteriti imperfecti, indicatiui modi, mutata, bam, in duas
litteras, ns, ut docebam, bam, in ns, fit docens.

Docturus, unde & quomodo formatur? a posteriore su-
pino, addita, rus, ut doctu, addita rus, fit docturus.

Doceor, docebar, docebor, docere, docetor. utinam doce-
rer, utinam docear, cum doceri.

Doctus sum uel fui, doctus eram, uel fuerā, utinam do-
ctus essem uel fuissē, cum doctus sim, uel fuerim, cum do-

ētus eſſem, uel fuiſſem, cum doctus ero, uel fuero, doctum eſſe, uel fuiſſe, doctum iri.

Indicatio mo tēpore praeſenti, doceor, doceris, uel docere docetur. plurali. docemur, docemini, docētur. pto imperfe. Et docebar, docebaris, uel docebare, docebatur. plur. docebamur, docebamini, docebantur. praeſerito perfecto doctus ſum, uel fui, es, uel fuiſti, eſt uel fuit. plur. docti ſumus, uel fuimus, eſtis, uel fuiſtis, ſunt fuerunt uel fuere. pto pluſquā perfecto, doctus erā, uel fuerā, eras uel fueras, erat, uel fuerat. plur. docti eramus, uel fueramus, eratis, uel fueratis, erant uel fuerant. Futuro docebor, doceberis, uel docere, docebitur, pluraliter docebimur docebimini docebuntur.

Imperatio modo tempore praeſenti, docere, doceatur. pluraliter doceamur, docemini, doceantur. Futuro docetor tu, docetor ille. pluraliter doceamur, docemini, docentor.

Optatio modo tempore praeſenti, & praeſerito imperfe. Et utinā docerer, docereris, uel docere doceretur. plur. utinā doceremur, doceremini, docerētur. praeſerito perfecto, & pluſquā perfecto utinam doctus eſſem, uel fuiſſem, eſſes uel fuiſſes, eſſet uel fuiſſet. pluraliter utinam docti eſſemus uel fuiſſemus, eſſetis, uel fuiſſetis, eſſent, uel fuiſſent. Futuro utinam docear, docearis, uel docere, doceatur. pluraliter utinam doceamur, doceamini, doceantur.

Subiunctio modo tpe praeſenti cum docear, docearis, uel docere, doceatur. plural. cum doceamur, doceamini, doceatur. praeſerito imperfe. cum docerer, docereris, uel docere, doceretur. plurali. cum doceremur, doceremini, docerentur. pto perfecto cum doctus ſim, uel fuerim, ſis uel fueris, ſit uel fuerit. pluraliter cum docti ſimus uel fuerimus, ſitis uel fueritis, ſint uel fuerint. pto pluſquam perfecto cum do

Etus essem, uel fuisset, esses, uel fuisset, esset uel fuisset. pluraliter cum docti essemus, uel fuisset, essetis uel fuissetis essent uel fuissent. Futuro cū doctus ero, uel fuero, eris uel fueris, erit uel fuerit. pluraliter cum docti erimus, uel fuerimus, eritis uel fueritis, erunt uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore presenti, & praterito imperfecto doceri. Praterito perfecto & plusquam perfecto doctus esse, uel fuisse. Futuro doctum iri.

Quod participia deducuntur ab hoc uerbo passiuo? duo. doctus, & docendus.

Doctus unde, & quomodo formatur? posteriore supino addita, s, doctū, addita s, fit doctus.

Docendus unde, & quō formatur? a gto presentis participii mutata, tis, in dus, ut docēs docētis. tis in dus fit docendus.

De impersonali passiuæ vocis.

Verbo impersonali tpe presenti docetur. pto imperfecto docebatur. pto perfecto doctum est, uel fuit. pto plusquam perfecto doctum erat uel fuerat. Futuro docebitur.

Imperatiuo mō tpe presenti, doceatur. Futuro docetor.

Optatiuo modo tēpore presenti, & praterito imperfecto utinam doceretur. praterito perfecto, & plusquā perfecto utinam doctum esset, uel fuisset. Futuro utinam doceatur.

Subiunctiuo modo tēpore presenti, cum doceatur. praterito imperfecto cum doceretur. praterito perfecto cum doctum sit uel fuerit. praterito plusquam perfecto cum doctum esset, uel fuisset. Futuro cum doctum erit, uel fuerit.

Infinitiuo modo tpe presenti, & pto imperfecto doceri. pto perfecto, & plusquam perfecto doctum esse, uel fuisse. Futuro doctum iri. Gerūdia uel participialia nomina sunt hęc docendi docēdo docēdū. Supina sunt hęc doctum, doctū.

Lego

Lego, legebam, legam, lege, legito, utinam legerem utinā legam, cum legam, cum legerem legere.

Legi, legeram utinam legissem, cum legerim, cum legissem, cum legere, legisse, lectum ire.

Indicatio modo tēpore præsenti lego legis, legit. plur. legimus, legitis, legunt. præterito imperfecto legebam legebas legebat. pluraliter legebamus, legebatis, legebant.

Ptō perfecto legi, legisti, legit. pl. legimus, legitis, legerunt, uel legere. ptō plusquā perfecto legeram, legeras, legerat. pluraliter legeramus, legeratis, legerant. Futuro legam, leges, leget. pluraliter legemus, legetis, legent.

Imperatio modo tempore præsenti, lege, legat. pluraliter legamus, legite, legant. Futuro legito tu, legito ille. pluraliter legamus, legitote, legunto.

Optatio modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinam legerem, legeres, legeret. pluraliter utinam legeremus legeretis legerent præterito perfecto & plusquā perfecto utinam legissem, legisses, legisset. pluraliter utinā legissemus legissetis legissent. Futuro utinam legam, legas, legat. pluraliter utinam legamus, legatis, legant.

Subiunctio modo tempor præsenti cum legā, legas, legat pluraliter cū legamus, legatis, legant. præterito imperfecto, cum legerem, legeres, legeret. pluraliter cum legeremus, ligeritis, legerent. præterito perfecto cum legerim legeris, legerit. plur. cū legerimus legeritis legerint. ptō plusquam perfecto cum legissem legisses legisset. pluraliter cū legissimus legissetis legissent. Futuro cum legero, legeris, legerit. pluraliter cum legerimus, legeritis, legerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto legere. præterito perfecto, & plusquam perfecto legissem.

legissem. Futuro lectum ire, uel lecturum esse.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo actiuo? duo, legens, & lecturus.

Legens unde, & quomodo formatur? a prima persona prateriti imperfecti indicatiui modi, mutata bam in duas literas, ns, ut legebam, bam in ns, fit legens.

Lecturus unde, & quomodo formatur? a posteriore supino addita rus, fit lecturus.

Legor, legebar, legere, legitor. utinam legerer, utinam legar, cum legar, legerer, legi.

Lectus sum uel fui, lectus eram uel fueram, utinam lectus essem, uel fuissem. cū lectus sim, uel fuerim, cū lectus essem, uel fuissem, cum lectus ero uel fuero, lectum esse uel fuisse, lectum iri.

Indicatiuo modo tempore praesenti legor, legeris, uel legere, legitur. plur. legimur, legimini, leguntur. pto imperfecto legebar, legebaris, uel legebare, legebatur. plur. legebamur, legebamini, legebantur. praterito perfecto lectus sum uel fui, es, uel fuisti, est uel fuit. plu. lecti sumus, uel fuimus, estis, uel fuistis sunt fuerunt, uel fuere, praterito plusquam perfecto lectus eram, uel fueram, eras uel fueras, erat, uel fuerat. pluraliter lecti eramus, uel fueramus, eratis uel fueratis, erant uel fuerant. Futuro legar, legeris uel legere, legetur. pluraliter legemur, legemini legentur.

Imperatiuo modo tempore praesenti, legere legatur. plurali. legamur, legimini, legantur. Futuro legitor tu, legitor ille. pluraliter legamur, legiminor leguntor.

Optatiuo modo tpe praesenti, & pto imperfecto utinam legerer, legereris, uel legerere, legeretur. plur. utinā legemur, legeremini, legerentur. praterito perfecto, & plusquā

per-

perfecto *utinam* lectus essem uel fuisset, esses, uel fuisses, esset uel fuisset. plu. *utinā* lecti essemus, uel fuisset, essetis, uel fuissetis, essent, uel fuissent. Futuro *utinā* legar, legaris uel legare, legatur. pl. *utinā* legamur legamini, legātur.

Subiunctiuo modo tpe presenti cum legar, legaris, uel legare, legatur. plu. cū legamur, legamini, legantur. præterito imperfecto cum legerer, legereris, uel legerere, legeretur. plu. cum legeremur, legeremini, legerentur. p^{ro} perfectō cū lectus sim, uel fuerim sis, uel fueris, sit uel fuerit. plura. cū lecti simus, uel fuerimus, sitis uel fueritis, sint, uel fuerint. præterito plusquam perfectō cum lectus essem, uel fuisset, esses uel fuisses, esset uel fuisset. pluraliter cum lecti essemus, uel fuisset, essetis, uel fuissetis, essent uel fuissent. Futuro cū lectus ero uel fuero, eris uel fueris, erit uel fuerit. pluraliter cum lecti erimus, uel fuerimus, eritis uel fueritis, erunt uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsentis, & præterito imperfecto legi. præterito perfectō, & plusquam perfectō lectum esse, uel fuisse. Futuro lectum iri.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo passiuo? duo, lectus & legendus.

Lectus unde & quomodo formatur? a posteriore supino, addita, s, ut lectu, addita, s, fit lectus.

Legendus unde & quomodo formatur? a genitiuo præsentis participij, muta. tis, in dus, ut legens, legentis, tis in dus fit legendus.

De uerbo impersonali passiuæ uocis.

Verbo impersonali tpe presenti legitur. p^{ro} imperfecto legebatur, p^{ro} perfectō lectum, est uel fuit. præterito plusquam perfectō lectum erat uel fuerat. Futuro legetur.

Impe-

Imperatiuo modo tpe præsenti legatur. Futuro legitor. Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinam legeretur. pto perfectō & plusquam perfectō, utinam lectum esset, uel fuisset. Futuro utinam legatur.

Subiunctiuo modo tempore præsenti, cum legatur. præterito imperfecto cum legeretur. præterito perfectō cum lectum sit uel fuerit, præterito plusquam perfectō cum lectum esset, uel fuisset. Futuro cum lectum erit uel fuerit.

Infinitiuo mō tpe præsenti, & pto imperfecto legi. pto perfectō & plusquam perfectō lectum esse, uel fuisse. Futuro lectū iri. gerundia, uel participialia nomina sunt hæc, legendi, legendo, legendum. Supina sunt hæc, lectum lectu.

Audire, audiebam, audiam, audi, audito. utinam audire, utinam audiam, cum audiam, cum audirem, audire.

Audiui audiueram, utinam audiuissem, cū audiuerim, cum audiuissem, cum audiuerō, audiuiuisse, auditum ire.

Indicatiuo modo tēpore præsenti audio, audi, audit. pl. audimus, auditis, audiunt. præterito imperfecto audiebā, audiebas, audiebat. pluraliter audiebam, audiebatis, audiebāt. præterito perfectō audiui, audiuiisti, audiuit. pluraliter diuimus audiuiistis, audiuerunt, uel audiuer. præterito plusquam perfectō audiueram, audiueras, audiuerat. pluraliter audiueramus, audiueratis, audiuerant. Futuro audiā, audies, audiet pluraliter audiemus, audietis, audient.

Imperatiuo modo tempore præsenti, audi, audiat. pluraliter audiamus, audite, audiant. Futuro audito tu, audito ille. pluraliter audiamus, auditote indiunt.

Optatio modo tempore, præsenti, & pto imperfecto utinam audire, audires audiret. pluraliter utinam audiremus audiretis audirent. præterito perfectō & plusquā perfectō

utinam

utinam audiuissem audiuissetes audiuisset. pl. utinā audiuisse-
mus audiuissetis audiuisset. Futuro utinā audiam audias
audiat. pluraliter utinam audiamus audiatis audiant.

Subiunctiuo modo tpe præsenti cum audiam audias au-
diat. plu. cum audiamus audiatis audiant. ptō imperfẽcto cū
audirem audires audiret. pl. cum audiremus audiretis audi-
rent. ptō perfẽcto cum audiuerim audiueris audiuerit. plu.
cum audiuerimus audiueritis audiuerint. ptō plusquā perfẽ-
cto cum audiuissem audiuissetes audiuisset. pl. cum audiuisse-
mus audiuissetis, audiuisset. Futuro cum audiuerō, audiue-
ris audiuerit. pl. cum audiuerimus, audiueritis, audiuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti & præterito imperfẽ-
cto audire. præterito perfẽcto & plusquam perfẽcto audi-
uisse. Futuro auditum uel auditurum esse.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo actiuo? duo. au-
diens, & auditorus.

Audiens unde, & quomodo formatur? a prima persona
præteriti imperfẽcti indicatiui modi, mutata bam, in duas li-
teras ns, ut audiebam, bam in ns, fit audiens.

Auditorus unde & quomodo formatur? a posteriore su-
pino addita rus, ut auditu, addita rus, fit auditorus.

Audior audiebar audiar audire auditor, utinam audiret
utinam audiar, cum audiar, cum audirer, audiri.

Auditus sum uel fui, auditus eram uel fueram, utinam
auditus essem uel fuissetem, cum auditus sim, uel fuerim, cū
auditus essem uel fuissetem, cum auditus ero, uel fuero, audi-
tum esse uel fuisse, auditum iri.

Indicatio modo tēpore præsenti audior, audiris, uel au-
dire auditur. plu. audimur audimini audiuntur. ptō imperfẽ-
cto audiebar audiebaris, uel audiebare audiebatur. plu. au-
die-

diebamur, audiebamini, audiebantur. præterito perfecto auditus sum, uel fui, es, uel fuisti, est uel fuit. plurali. auditi sumus, uel fuimus, estis, uel fuistis, sunt fuerunt, uel fuere potius plusquam perfecto auditus erā, uel fuerā, eras, uel fueras, erat uel fuerat. plurali. auditi eramus, uel fueramus, eratis uel fueratis, erant uel fuerant. Futuro audiar, auderis, uel audiere audietur. plural. audiemur, audiemini, audiemur.

Imperatiuo modo tempore præsentis audire, audiat, plu. audiamur, audimini, audiantur. Futuro auditor tu, auditor ille pluraliter audiamur, audiminor, audiuntor.

Optatiuo modo tempore præsentis, & præterito imperfecto utinam audirer, audieris, uel audirere, audiretur. plural. utinam audiremur, audiremini, audirentur. præterito perfecto & plusquam perfecto utinam auditus essem uel fuisset, esses uel fuisset, esset uel fuisset. pluraliter utinam, auditi essemus uel fuisset, essetis, uel fuissetis, essent, uel fuissent. Futuro utinam audiar, audiaris, uel audire audiat. pluraliter utinam audiamur, audiamini, audiantur.

Subiunctiuo modo tempore præsentis cum audiar audiaris, uel audire, audiat. plural. cum audiamur, audiamini, audiantur. potius imperfecto cum audirer, audieris, uel audirere, audiretur. plural. cum audiremur, audiremini, audirentur. potius perfecto cum auditus, sim, uel fuerim, sis uel fueris, sit uel fuerit. pluraliter cum auditi simus, uel fuerimus, sitis, uel fueritis, sint uel fuerint. potius plusquam perfecto cum auditus essem, uel fuisset, esses, uel fuisset, esset, uel fuisset. pluraliter cum auditi essemus, uel fuisset, essetis, uel fuissetis, essent, uel fuissent. Futuro cum auditus ero uel fuero, eris uel fueris, erit uel fuerit. pluraliter cum auditi erimus, uel fuerimus, eritis uel fueritis, erunt uel fuerint.

Infiniti-

Infinitiuo modo tempore presenti, & præterito imperfecto audiri præterito perfecto & plusquam perfecto auditum esse uel fuisse. Futuro auditum iri.

Quod participia deducuntur ab hoc uerbo passiuo? duo, auditus, & audiendus. Auditus unde, & quò formatur? a posteriore supino, addita s, ut auditu, addita s, fit auditus.

Audiendus unde, et quomodo formatur? a genitiuo præsentis participii mutata, tis, in dus, ut, audiens, audientis, tis, in dus fit audiendus.

De impersonali passiue vocis.

Verbo impersonali, tempore præsentis auditur. præterito imperfecto audiebatur. præterito perfecto auditum est uel fuit. præterito plusquam perfecto auditum erat uel fuerat. Futuro audietur.

Imperatiuo modo tempore præsentis audiatur. futuro auditor.

Optatiuo modo tempore præsentis, & præterito imperfecto utinam audiretur. præterito perfecto & plusquam perfecto utinam auditum esset uel fuisset. Futuro utinam audiatur.

Subiuncto modo tempore præsentis cum audiatur. præterito imperfecto cum audiretur. præterito perfecto cum auditum sit uel fuerit. præterito plusquam perfecto cum auditum esset uel fuisset. Futuro cum auditum erit uel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præsentis & præterito imperfecto audiri. præterito perfecto & plusquam perfecto auditum esse uel fuisse. Futuro auditum iri.

Gerundia uel participialia nomina sunt hæc, audiendi, audiendo, audiendum. Supina sunt hæc, auditum, auditu.

De quatuor uerbis anomalis.

Sum eram, ero, sis, uel es, esto, utinam essem, utinam sim, cum sim, cum essem, esse.

Fui, fueram, utinam fuisset, cum fuerim, cum fuisset, cum fuero, fuisset.

Sum es, est. pluraliter sumus, estis, sunt. præterito imperfecto eram, eras, erat. plur. eramus, eratis, erant. præterito perfecto, fui, fuisti, fuit. pluraliter fuimus, fuistis, fuerunt, uel fuere. præterito plusquam perfecto fueram, fueras, fuerat. pluraliter fueramus, fueratis, fuerant. Futuro ero, eris, erit. pluraliter erimus, eritis, erunt.

Imperatiuo modo tempore præsentis, vel es sit. pluraliter simus, este, sint. Futuro esto tu, esto ille. pluraliter simus, estote, suntote uel suntote.

Optatiuo modo tempore præsentis, & præterito imperfecto utinam essem, esses, esset. plura. utinam essemus, essetis, essent. præterito perfecto, & plusquam perfecto. utinam fuisset, fuisses, fuisset. plu. utinam fuissetis, fuissetis. Futuro utinam sim, sis, sit. plurali. utinam simus, sitis, sint.

Subiunctiuo modo tempore præsentis, cum sim, sis sit. plu. cum simus, sitis, sint. præterito imperfecto cum essem, esses, esset. pluraliter cum essemus, essetis, essent. præterito perfecto cum fuerim, fueris, fuerit. pluraliter cum fuerimus, fueritis, fuerint. præterito plusquam perfecto cum fuisset, fuisses, fuisset. plur. cum fuissetis, fuissetis. Futuro cum fuero, fueris, fuerit. plur. cum fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsentis, & præterito imperfecto esse, præterito perfecto & plusquam perfecto fuisse. Futuro fore, uel futurum esse. Gerundius & supinis caret.

Quot participia habet? duo, ens, & futurus. Quomodo formantur? non habent certam formationem. Dic composita a sum, adsum, absum, prosum, obsum, præsum, desum, insum, subsum, supersum, intersum, possum, quæ omnia declinantur
sic

sicut sum, præter possum, quod in præterito perfecto facit
potuit, cuius uerbi hæc est declinatio.

Possum potes, pōt. pl. possimus, potestis, possunt. pō im-
perfecto, poteram, poterās poterat. plur. poterāmus, pote-
ratis poterant. pō perfectio potui, potuisti, potuit. plur. po-
tuimus potuistis, potuerunt, uel potuere. præterito plusquā
perfecto potueram, potueras, potuerat, pluraliter potuera-
mus, potueratis, potuerant. Futuro potero, poteris, poterit.
pluraliter poterimus, poteritis, poterunt.

Imperatiuo modo tempore præsentis, possis, uel potes pos-
sit. plur. possimus, poteste, possint. Futuro potesto tu, potesto
ille. plu. possimus, potestate, possunto, uel possuntote.

Optatiuo mō tpe præsentis, & pō imperfecto utinam pos-
sēs, posses, posset. pl. utinā possemus, possetis, posset. pō perfe-
cto & plusquā perfecto utinā potuissēs potuisses potuisset.
pl. utinā potuissemus potuissetis potuissent. Futuro utinam
possim, possis possit, plu. utinam possimus possitis possint.

Subiunctiuo modo tempore præsentis, cum possim possis
possit. plu. cum possimus, possitis possint. pō imperfecto cū
posse posses posset. plu. cū possemus possetis posset. pō per-
fecto cum potuerim potueris potuerit. plur. cū potuerimus
potueritis potuerint. pō plusquā perfecto cum potuissē
potuisses potuisset. pluraliter cum potuissemus, potuissetis,
potuissent. Futuro cum potuero, potueris, potuerit. plurali-
ter cum potuerimus potueritis potuerint.

Infinitiuo mō tēpore præsentis, & præterito imperfecto
posse. præterito perfecto & plusquam perfecto potuisse. Fu-
turo caret participiis. Gerundijs, & supinis caret.

Volo, uolebam, uolam, utinam vellem, utinam uelim,
cum uelim, cum vellem, uelle.

Volui, volueram, utinam uoluissē, cum voluerim

cum uoluissē, cum uoluerō, uoluissē.

Indicatiuo modo tempore præsenti, uolo, uis, uult. plura. uolumus, uultis, uolunt. præterito imperfecto uolebam, uolebas uolebat. plur. uolebamus, uolebatis, uolebāt. p̄t̄o perfectō uolui uoluisti uoluit. plura. uoluimus, uoluistis, uoluerunt, uel uoluere. præterito plusquam perfectō uoluerā uolueras uoluerat. plur. uolueramus uolueratis uoluerāt. Futuro uolam uoles uolet. pluraliter uolemus uoletis uolent.

Imperatiuo modo caret, sed habet in compositione noli, & nolite. Futuro nolito & nolitote.

Optatiuo mō tēpore præsenti, & præterito imperfecto utinam uellem uelles uellet. plural. utinam uellemus uelle tis uellent. p̄t̄o perfectō, & plusquam perfectō utinam uoluissē uoluisses uoluisset. plural. utinam uoluissēmus, uoluissetis, uoluissent. Futuro utinam uelim, uelis, uelit. pluraliter utinam uelimus, uelitis, uelint.

Subiunctiuo mō tpe præsenti cum uelim uelis uelit. plu. cum uelimus uelitis uelint. p̄t̄o imperfecto cum uellem uelles uellet. plu. cū uellemus, uelletis, uellent. præterito perfectō, cum uoluerim uolueris uoluerit. plur. cum uoluerimus uolueritis uoluerint. præterito plusquam perfectō cum uoluissē uoluisses uoluisset. pluraliter cum uoluissēmus uoluissetis uoluissent. Futuro cū uoluerō, uolueris uoluerit. pluraliter cum uoluerimus, uolueritis uoluerint.

Infinitiuo mō tpe præsenti, & p̄t̄o imperfecto uelle. p̄t̄o perfectō & plusquam perfectō uoluissē. Futuro caret.

Quot participia hēt? unū tātū, uolēs, quia caret supino.

Volens unde, & quomodo formatur? a primā persona præteriti imperfecti indicatiui modi mutata bam, in duas literas, ns, ut uolebam, bam, in ns, fit uolens.

Dic composita a volo nolo, & malo, quæ declinantur sicut volo.

Fero, ferebam, feram, fer, fert, utinam ferrem, utinam feram, cum feram, cum ferrem, ferre.

Tuli tuleram, utinam tulissem, cum tulerim, cum tulissem, cum tulero, tulisse.

Indicatio modo tempore presenti fero fers fert. plur. ferimus fertis ferunt. pto imperfecto ferebam, ferebas, ferebat, plur. ferebamus, ferebatis, ferebant. præterito perfecto tuli tulisti tulit. pluraliter tulimus tulistis tulerunt, uel tulere. præterito plusquam perfecto tuleram, tuleras tulerat. pluraliter tuleramus tuleratis tulerant. Futuro feram feres feret. pluraliter feremus feretis ferent.

Imperatio modo tempore presentis fer ferat. pluraliter feremus ferte ferant. Futuro fert tu fert ille. pluraliter feramus, fertote ferunto.

Optatio modo tempore presenti & pto imperfecto, utinam ferrem ferres ferret. pluraliter utinam ferremus feretis ferent. præterito perfecto & plusquam perfecto utinam tulissem tulisses tulisset. pluraliter utinam tulissemus tulissetis tulissent. Futuro utinam feram feras ferat. pluraliter utinam feramus feratis ferant.

Subiunctio modo tempore presenti, cum feram feras ferat. plurali. cum feramus feratis ferant. pto imperfecto cum ferrem ferres ferret. pluraliter cum ferremus feretis ferent. præterito perfecto cum tulerim tuleris tulerit. pluraliter cum tulerimus tuleritis tulerint. præterito plusquam perfecto cum tulissem tulisses tulisset pluraliter cum tulissemus tulissetis tulissent. Futuro cum tulero tuleris tulerit. pluraliter cum tulerimus tuleritis tulerint.

Infinitiuo modo tēpore præsēti, & praterito imperfecto ferre. praterito perfecto & plusquā perfectro tulisse. Futuro latum ire, uel laturum esse.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo actiuo? duo, ferēs, & laturus. Ferēs, unde, & quō formatur? a prima psona prateriti imperfecti, mutata bā, in duas literas, n s, ut ferebā, bā i ns, fit ferēs. Laturus unde & quō formatur? a posteriore supino, addita rus, ut latu, addita rus, fit laturus.

Dic aliquot cōposita a fero. Affero, aufero, rescro, defero, differo, cōfero, præsfero, quae oīa declinatur sicuti fero. & aduerte, quod aufero facit in ptō abstuli, in supino ablauū, & affero attuli allatum, differo distuli, dilatum.

Feror, ferbar, ferar, ferre, fertor, utinam ferret utinam ferar, cum ferar, cum ferret ferri.

Latus sum, uel fui, latus eram uel faerā, utinā latus essem, uel fuissēm, cum latus sim uel fuerim, cum latus esē, uel fuissēm, cum latus ero, uel fuero, latum esse, uel fuisse.

Indicatio mo tempore præsēti, feror feris uel ferre, fertur. plu. ferimur ferimini feruntur. ptō imperfecto ferebar ferebaris uel ferebare ferebatur plu. ferebamur ferebamini ferebantur. praterito imperfecto latus sum uel fui, es uel fuisti, est, uel fuit. pluraliter lati sumus, uel fuimus, estis, uel fuistis, sunt fuerunt, uel fuere. praterito plusquā perfecto latus eram uel fueram, eras uel fueras, erat uel fuerat. pluraliter lati eramus uel fueramus, eratis uel fueratis, erāt uel fuerant. Futuro ferar feraris uel ferere feretur. pluraliter feremur feremini ferentur.

Imperatio modo tempore præsēti ferre feratur. pluraliter feramur feremini ferantur. Futuro fertor tu fertor ille. pluraliter feramur, feriminor feruntor.

Optauitq modo tēpore præsēt, & ptō imperfecto utinā
ferrer ferreris uel ferrere ferretur. pl. utinā ferremur fere-
mini ferentur. ptō perfectō & plusquam perfectō utinā la-
tus esē, uel fuissē, esses uel fuisses, esset uel fuisset. Plur. uti-
nam lati essemus, nel fuissēmus, essetis uel fuissetis, essent
uel fuissent. Futuro utinam ferar feraris, uel ferare feratur
pluraliter utinam feramur feramini ferantur.

Subiunctiuo mō tēpore præsenti cū ferar feraris uel fe-
rare feratur. pl. cum feramur feramini ferantur. ptō imper-
fecto cum ferrer ferreris uel ferrere ferretur. pl. cum ferre-
mur ferremini ferrentur. ptō perfectō cū latus sim uel fuē-
rim, sis uel fueris, sit uel fuerit. plur. cū lati simus uel fueri-
mus, sitis uel fueritis, sint uel fuerint. pterito plusquam per-
fecto cum latus essem uel fuissē, esses uel fuisses, esset uel
fuisset. plu. cum lati essemus uel fuissēmus essetis uel fuissetis
uis, essent uel fuissent. Futuro cum latus ero uel fuero, eris,
uel fueris, erit uel fuerit pluraliter cū lati erimus uel fue-
rimus, eritis uel fueritis, erunt uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & ptō imperfecto
ferri pterito perfectō, & plusquam perfectō latū esse, uel
fuisse. Futuro latum iri.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo passiuo? duo.
Latus, & ferendus.

Latus unde, & quomodo formatur? a posteriore supino,
addita, s, ut latu, addita s, fit latus.

Ferendus unde, & quō formatur? gto præsētis participiū,
mutata tis in dus, ut ferēs ferentis, tis in dus, fit ferendus.

De uerbo impersonali passiue uocis.

INDICATIO mō tēpore præsenti fertur. ptō imperfecto fere-
batur. ptō perfectō latus est, uel fuit. ptō plusquam

perfecto latum erat uel fuerat. Futuro feretur.

Imperatiuo mō tēpore præsenti feratur. Futuro fertor.

Optatiuo modo tempore præsenti, utinam ferretur. præterito perfecto & plusquam perfecto utinam latum esset, uel fuisset. Futuro utinam feratur.

Subiunctiuo mō, cum feratur. pto imperfecto cum ferretur. pto perfecto eū latū sit, uel fuerit. pto plusquāperfecto cum latū esset, uel fuisset. Futuro cum latū erit, uel fuerit.

Infinitiuo mō tēpore præsenti, & pto imperfecto ferri. pto perfecto & plusquam perfecto latum esse, uel fuisse. Futuro latum iri. Gerundia uel participialia nomina sunt hæc ferendi ferendo, ferundem. Supina sunt hæc latum latu.

Declina aufero per tempora deducta a præsenti, aufero auferēbam, auferam, aufer, aufero, utinā auferrem, utinam auferam, cum auferam, cum auferrem, auferre.

Dic tempora deducta a præterito perfecto Abstuli, abstuleram, utinam abstulisset, cum abstulerim, cum abstulisset, cum abstulero, abstulisse, ablatum ire.

Dic participia actiua, auferens, & ablaturus.

Dic tempora passiui deducta a præsenti, auferor, auferēbar, auferar, auferre, auferor, utinam auferer, utinam auferar, cum auferar, cum auferer, auferri.

Dic tpa deducta a pto perfecto, ablatus sū, uel fui, ablatus eram, uel fueram, ablatus essem, uel fuisset, cum ablatus sim uel fuerim, cum ablatus essem, uel fuisset, cū ablatus ero, uel fuero, ablatum esse uel fuisse, ablatum iri.

Dic participia passiuā. ablatus, & auferendus.

Edo, edebam, edam, ede, edito, utinam ederem, utinam edam, cum edam, ederem, cum edere.

Edi, ederā, utinā edisset, cū ederī, cū edisset, cū edero, edisse.

Indica-

Indicatio modo tpe present, edo, es, est, uel edis edit plu.
edimus, editis, edunt. pto imperfecto edebā, edebas, ede-
bat. plu. edebamus, edebatis, edebant. pto perfecto edi, edisti
edit, plurali. edimus edistis ederunt, uel edere. pto plusquā
perfecto ederam, ederās, ederat. pl. ederamus, ederatis, ede-
rant. Futuro edam, edes, edet. plural. edamus, edetis, edent,

Imperatio mō tpe presenti ede, edat. plu. edamus, edite
edāt. Futuro edito tu, edito ille. plur. edamus, editote, edūto.

Optatio modo tempore presenti, & praterito imperfe-
cto utinā ederem ederes ederet. plural. utinam ederemus, e-
deretis, ederent. praterito perfecto & plusquam perfecto
utinam edissem, edisses, edisset. pluraliter utinā edissemus,
edissetis, edissent. Futuro utinam edam, edas, edat. plurali-
ter utinam edamus, edatis edant.

Subiunctiuo mō tēpore pręsēti cū edā, edas, edat. plu. cū
edamus edatis edant. pto imperfecto cum ederē, ederes ede-
ret. plurali. cum ederemus ederetis ederent. pto perfecto cū
ederim ederis ederit. plura. cum ederimus ederitis, ederint.
pto plusquam perfecto cum edissem edisses edisset. plurali-
ter, cum edissemus, edissetis, edissent. Futuro cum edero, ede-
ris, ederit. pluraliter cum ederimus, ederitis ederint.

Infinitiuo modo tempore presenti, & praterito imper-
fecto edere. praterito perfecto & plusquam perfecto edisse.
Futuro esum ire, uel esurum esse.

Quot participia deducuntur ab hoc verbo neutro? duo,
edens, & esurus. Edens unde, & quomodo formatur? a pri-
ma persona pręteriti imperfecti, mutata bam, in du. is lite-
ras, ns, ut edebam, bam in ns, fit edens. Esurus unde, & quo
modo formatur? a posteriore supino, addita rus, ut esum,
esu, addita rus, fit esurus.

De verbo impersonali passiue vocis.

Verbo impersonali ipe presenti editur. p^o imperfecto edebatur. praterito perfecto esum est, uel fuit. praterito plusquam perfecto esum erat, uel fuerat. Futuro editur.

Imperatiuo mō tēpore presenti, edatur. Futuro editor.

Optatiuo mō tēpore presenti, & praterito imperfecto utinam ederetur. praterito perfecto & plusquam perfecto utinam esum esset, uel fuisset. Futuro utinam edatur.

Subiunctiuo modo tempore presenti, cum edatur praterito imperfecto cum ederetur. praterito perfecto cū esum sit uel fuerit. praterito plusquam perfecto cum esum esset, uel fuisset. Futuro cum esum erit uel fuerit.

Infiniuo mō tēpore presenti, & p^o imperfecto edi. p^o perfecto & plusquam perfecto esum esse uel fuisse. Futuro esum iri. Gerundia uel participialia nomina sunt hæc, edendo, edendum. Supina sunt hæc esum, esu.

Eo, ibam, ibo, i, ito, utinam irem, utinam eam, cum eam, cum irem, ire. Iui iueram, utinam iuisssem, cum iuerim, cum iuisssem, cum iuero iuissse.

Indicatiuo modo tēpore presenti eo is it. plura. imus, itis eūt. praterito imperfecto ibam ibas ibat. plu. ibamus ibatis ibāt. praterito perfecto iui iuisti iuit. pluraliter iuimus iuistis iuerunt uel iuere. praterito plusquam perfecto iueram iueras iuerat. pluraliter iueramus iueratis iuerant. Futuro ibo ibis ibit. pluraliter ibimus ibitis ibunt.

Imperatiuo modo tēpore presenti, i, cat. plur. eamus ite eant. Futuro ito tu, ito ille. pluraliter eamus itote eunto.

Optatiuo modo tempore presenti, & praterito imperfecto utinam i^{re} ires iret. plu. utinā irem^{us} iretis i^{re}t. p^o perfecto & plusquam perfecto utinam iuisssem iuiss^{es} iuiss^{et}.

set. pluraliter utinā iuissemus iuissetis iuisissent. Futuro utinā eam eas eat. pluraliter utinā eamus eatis eant.

Subiunctiuo modo tempore præsenti cum eam eas eat, pluraliter cum eamus eatis eant. præterito imperfecto cū irem ires iret. plur. cum iremus iretis irent, præterito perfecto cū iuerim iueris iuerit. plur. cum iuerimus iueritis iuerint. præterito plusquam perfecto cum iuissem iuissetis iuisissent. Futuro cum iuero iueris iuerit. pluraliter cū iuerimus iueritis iuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto ire. præterito perfecto & plusquam perfecto iuisse. Futuro itum ire uel iturum esse esse.

Quot participia deducuntur ab hoc verbo neutro? duo, iens, & iturus.

Iens unde & quō formatur? a prima persona præteriti imperfecti, mutata bam in tres literas, ens, ut ibam, bam in ens, fit iens. Iturus unde, & quō formatur? a posteriore supino, addita rus, ut itum, itu, addita rus, fit iturus.

Dic aliquot cōposita ab hoc uerbo eo prodeus, in eo, intro eo, ex eo, circun eo, pre eo, a deo, ab eo, ueneo, sub eo, pereo, trāseo, prætereo, anteo, quæ omnia declinantur sicut simplex Eo.

De impersonali passiue uocis.

Verbo impersonali tempore præsenti itur. ptō imperfecto ibatur. ptō perfecto itū est, uel fuit. præterito plusquam perfecto itum erat uel fuerat. Futuro ibitur.

Imperatiuo modo tempore præsenti eatur. Futuro itor.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinā iretur. præterito perfecto, & plusquam perfecto utinā itum esset uel fuisset. Futuro utinā eatur.

Subiunctiuo mō tempore præsenti cū eatur. ptō imperfecto

cū iretur. p̄tō perfectō cū itū sit uel fuerit. p̄tō plusquā perfectō cū itū esset, uel fuisset. Futuro cū itum erit uel fuerit.

Infinitiuo modo tēpore p̄senti, & p̄tō imperfecto iri. p̄tō perfectō & plusquā perfectō itum esse, uel fuisse. Futuro itum iri. Gerundia uel participialia nomina sunt hac cū di, eundo, eundum. Supina sunt hac, itum itū.

Gaudeo, gaudebā, gaudebo, gaude, gaudeto, utinā gaude rē, utinā gaudeam, cū gaudeam, cum gauderem, gaudere.

Gauiſus sū, uel fui, gauiſus erā uel fuerā, utinā gauiſus eſſē, uel fuiſſē, cū gauiſus ſim, uel fuerim, cū gauiſus, eſſem uel fuiſſem, cū gauiſus ero uel fuero, gauiſū eſſe uel fuiſſe.

Indicatio modo tempore p̄senti gaudeo, des, det. plu. gaudemus, gaudetis, gaudent. p̄tō imperfecto gaudebā, gaudebas, gaudebat. plu. gaudebamus, gaudebatis, gaudebant. p̄tō perfectō gauiſus ſum, uel fui, es uel fuiſti, eſt uel fuit. pluraliter gauiſi ſumus uel fuimus, eſtis uel fuiſtis, ſunt fuerunt uel fuere. p̄terito plusquam perfectō gauiſus eram uel fueram, eras uel fueras, erat uel fuerat, plur. gauiſi eramus, uel fueramus, eratis uel fueratis, erant uel fuerāt. Futuro gaudebo, gaudebis, gaudebit pluraliter gaudebimus gaudebitis gaudebunt.

Imperatiuo modo tempore p̄senti, gaude gaudeat. pl. gaudeamus, gaudete gaudeant. Futuro gaudeto tu, gaudeto ille. pluraliter gaudeamus, gaudetote, gaudento.

Optatiuo mō tēpore p̄senti, & p̄terito imperfecto utinam gauderem, deres, deret. pluralit. utinam gauderemus, deretis, derent. p̄terito perfectō & plusquam perfectō utinam gauiſus eſſem uel fuiſſem, eſſes uel fuiſſes, eſſet uel fuiſſet. pl. utinā gauiſi eſſemus, uel fuiſſemus, eſſetis uel fuiſſetis, eſſent uel fuiſſent. Futuro utinam gaudeam, gaudias,

deas,gaudeat.plu.utinam gaudeamus,gaudeatis,gaudeāt.

Subiunctiuo modo tēpore præsenti cum gaudeam,deas, deat.plura.cū gaudeamus,gaudeatis,gaudeant. pręterito imperfecto cum gauderem gauderes gauderet.pl cum gauderemus,gauderetis,gauderent. pto perfectō cum gauisus sim uel fuerim, sis uel fueris, sit uel fuerit.pl.cum gauisi simus,uel fuerimus, sitis uel fueritis, sint uel fuerint.pręterito plusquam perfectō cum gauisus essem uel fuisset, esses uel fuisses, esset, uel fuisset. pluraliter cum gauisi essemus uel fuissetis, essetis uel fuissetis, essent uel fuissent. Futuro cū gauisus ero uel fuero,eris uel fueris,erit uel fuerit. pluraliter cum gauisi erimus uel fuerimus, eritis uel fueritis, erunt uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & pręterito imperfecto gaudere.pręterito perfectō, & plusquam perfectō gauisum esse uel fuisse. Futuro gauisum iri. Gerūdia uel participia nomina sunt hæc,gaudendi gaudendo gaudendum. Supina sunt hæc,gauisum gauisu.

Quot participia deducūtur ab hoc uerbo neutro passiuo? tria gaudens gauisus & gauisurus.Gaudens vnde, & quō formatur? a prima persona pręteriti imperfecti,mutata bā in duas literas,ns,ut gaudebam,bam,in ns. fit gaudens.

Gauisus vnde, & quomodo formatur? a posteriore supino addita s vt gauisum gauisu,addita s fit gauisus. Gauisurus,vnde & quomodo formatur? a posteriore supino, addita rus,vt gauisum gauisu,addita rus fit gauisurus.

Fio fiebam fiam,fi fito.utinam fierem,utinam fiam,cū fiam,cum fierem fieri.

Factus sum uel fui,factus erā uel fuerā.utinam factus essem uel fuisset, cum factus sim uel fuerim,cum factus essem

esse uel fuisset cū factus ero uel fuero, factū esse. uel fuisset.

Indicatio uo modo tempore presenti fio sis fit. plu. sumus sitis sunt. pr. aterito imperfecto fiebam fiebas fiebat. plur. fiebamus fiebatis fiebant. pr. terito perfecto factus sum uel fui, es uel fuisti, est uel fuit. plural. facti sumus uel fuimus, estis uel fuistis. sunt fuerunt, uel fuere. p. to plusquam perfecto factus erā uel fueram; eras uel fueras, erat uel fuerat. pl. facti eramus uel fueramus, eratis uel fueratis, erant uel fuerant. Futuro fiam fies fiet. pluraliter siemus fietis fient.

Imperatiuo modo tempore presenti si fiat. pl. siamus fite fiant. Futuro fito tu, fito ille. plurali. siamus fitote siunt.

Optatiuo mō ipe presenti, & p. to imperfecto utinā fierē fieres fieret. pl. utinā fieremus fieretis fierent. p. to perfecto & plusquā perfecto utinam factus essem uel fuissem, esses uel fuisses, esset uel fuisset. pl. utinā facti essemus uel fuissemus, essetis uel fuissetis, essent uel fuissent. Futuro utinam fiam fias fiat. pluraliter utinam siamus siatis fiant.

Subiunctiuo modo tempore presenti, cum fiam fias fiat. pl. cum siamus siatis fiant. p. to imperfecto cū fierem fieres fieret. pl. cū fieremus fieretis fierent. Pr. terito perfecto cū factus sim uel fuerim sis uel fueris, sit uel fuerit. plu. cū facti simus uel fuerimus, sitis uel fueritis sint uel fuerint. p. to plusquā perfecto cū factus essem uel fuissem, esses uel fuisses, esset uel fuisset. pl. cum facti essemus uel fuissemus, essetis uel fuissetis, essent uel fuissent. Futuro cū factus ero uel fuero, eris uel fueris, erit uel fuerit. pluraliter cum facti erimus uel fuerimus, eritis uel fueritis, erunt uel fuerint.

Infinitiuo mō ipe presenti, & pr. terito imperfecto fieri. p. to perfecto, & plusquā perfecto factum esse uel fuisse. Futuro factū iri. Gerundia uel participialia nomina sunt hæc.

fa-

faciendi faciendo faciendum. Supina sunt hæc, factū factu.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo neutro passiuo, duo, factus, faciendus. Factus unde & quō formatur a posterioriore supino addita s, ut factū factu, addita s fit factus.

Faciendus unde, & quomodo formatur a genitiuo presentis participii, mutata tis in dus, ut faciens facientis, tis in dus, fit faciendus.

Defectiuum verbum.

Indicatiuo mō tpe presentis, & praterito perfecto memini, meministi, meminit. pl. meminimus, meministis, meminuerunt, uel meminere. ptō imperfecto & plusquam perfecto memineram, memineras, meminerat. pl. meminerimus, memineratis, meminerant. Futuro caret.

Imperatiuo modo tempore presentis caret. Futuro memento. pluraliter mementote.

Optatiuo modo tempore presentis, & ptō imperfecto, & plusquam perfecto utinam meminissem meminisses meminissent. pluraliter utinam meminissemus meminissetis meminissent. Futuro caret.

Subiunctiuo modo tempore presentis, & praterito perfecto cū meminerim memineris meminerit. plu. cū meminerimus memineritis meminerint. praterito imperfecto & plusquam perfecto cum meminissem, meminisses, meminisset. plur. cum meminissemus meminissetis meminissent. Futuro cum meminero memineris meminerit. pluraliter cum meminerimus memineritis meminerint.

Infinitiuo modo tempore presentis, & praterito imperfecto, & praterito perfecto, & plusquam pfectio meminisse. Futuro caret. Gerundiis, & supinis, & participiis caret.

Quot sūt uerba defectiua? quatuor; odi, noui, cepi, nixi.

ni, quæ oīa uno modo declinantur p tempora deducta a ptō.

De examinatione participii.

Legens quæ pars est? participiū est. quare est participiū? quia partem capit nominis, partemque uerbi, capit enim a nomine genera, & casus, a uerbo tempora, & significationes, ab utroque numerum, & figuram.

Participio quot accidunt? sex. quæ? genus, casus, tempus, significatio, numerus, & figura.

Lectus cuius generis? masculini. lecta? fæminini. lectū? neutri. quare? quia prima vox est generis masculini, secunda fæminini, tertia neutri.

Hunc, & hanc legentem, cuius generis? comunis, quare? qui præponuntur ei in declinatione duo articularia pro nomina, hunc & hanc.

Hic, & hæc, & hoc legens, cuius generis? omnis, quare? quia præponuntur ei in declinatione tria articularia pro nomina, hæc, & hoc.

Legens, cuius casus? nominatiui. quare? quia in tali casu declinando reperitur.

Legens cuius temporis? præsentis, & præteriti imperfecti, quare? quia omne participiū desinens in ans, & in ens præsentis, & præteriti imperfecti temporis est.

Lectus lecta lectū. cuius tēporis? præteriti imperfecti & plusquā perfecti, quare? quia oē participiū desinētia in tus sus, & xus præteriti pfecti, & plusquam perfecti tēpis est.

Lecturus & legēdus, cuius temporis? futuri. quare? quia oē participium desinens in rus, & dus, futuri temporis est.

Legens cuius significationis? actiue. quare? quia ab acti uo uerbo uenit, lego legis.

Lectus lecta lectum, cuius significationis? passiue. quare?

re?

re? quia a passiuo uerbo uenit, legor legeris.

Veniens, cuius significationis? neutralis. quare? quia a uerbo neutro deducitur, uenio, uenis.

Largiens, cuius significationis? communis, quare? quia a communi uerbo uenit, largior largiris.

Sequens, cuius significationis? deponentis. quare? quia a deponenti uerbo uenit sequor sequeris.

Legens, cuius numeri? singularis. quare? quia de uno tantum profertur.

Legens cuius numeri? pluralis. quare? quia de pluribus profertur.

Legens, cuius figure? simplicis. quare? quia simpliciter profertur.

Perlegens cuius figura? decomposita, quare? quia deducitur a uerbo composito, perlego, perlegis, nam omne participium est aut figura simplicis, aut decomposita, quia per se compositum transit in nomen.

Nominatiuo hic, & hęc, & hoc legens. genitiuo huius legentis. datiuo huic legenti. accusatiuo hunc, & hanc legentem & hoc legens. uocatiuo o legens. ablatiuo ab hoc, & ab hac & ab hoc legente, uel legenti. plur. nominatiuo hi & hęc legentes, & hac legentia. genitiuo horum & harum & horum legentum, uel legentium. datiuo his legentibus. accusatiuo hos & has legentes, & hac legentia. uocatiuo o legentes & o legentia. ablatiuo ab his legentibus.

Nominatiuo lecturus lectura lecturum. genitiuo lecturi, lecturae lecturi. datiuo lecturo lecturae lecturo. actiō lecturū, lecturam lecturum. uocatiuo o lectura lectura lecturum. ablatiuo a lecturo a lectura a lecturo. pl. nominatiuo lecturi lecturae lectura. genitiuo lecturoꝝ lecturarū lecturoꝝ.

datiuo

datiuo lecturis. accusatiuo lecturos lecturas lectura. uoca-
tiuo lecturi lectura lectura. ablatiuo a lecturis.

Nō lectus lecta lectum. genitiuo lecti lectæ. lecti. datiuo
lecto lectæ lecto. accusatiuo lectum lectam lectum. vocati-
uo o lecte lecta lectum. ablatiuo a lecto a lecta a lecto. plu-
raliter nominatiuo lecti lectæ lecta. genitiuo lectorū lecta-
rum lectorum. datiuo lectis. accusatiuo lectos lectas lecta.
vociatiuo o lecti lectæ lecta. ablatiuo a lectis.

Nominatiuo legendus legenda legendum. genitiuo legē-
di legendæ legendi. datiuo legendo legendæ legendo. accusa-
tiuo legendum legendam legendum. uocatiuo o legendæ le-
genda legendi. ablatiuo a legendo a legenda a legendo. plu-
raliter nominatiuo legendi legendæ legenda. genitiuo legen-
dorum legendarum legendorum. datiuo legēdis. accusatiuo
legendos legendas legēda. uocatiuo o legendi legendæ legē-
da. ablatiuo a legendis.

Lectus lecta lectum. cuius declinationis? primæ. & secū-
dæ. quare? quia facit genitiuum in i, & in æ, quemadmodū
adiiectiua trium uocum.

Legens. cuius declinationis? tertiæ. quare? quia facit ge-
nitiuum in is, quemadmodum adiectiua trium articulorū.

De examinatione pronominis.

EGo quæ pars est? pronomen est. quare est pronomen? quia
ponitur loco proprii nominis, & certā significat perso-
nam. Pronomini quot accidunt? sex, quæ? species, genus, nu-
merus, figura, persona, & casus.

Ego, cuius spēi? primitiue, quare? quia a nullo derivatur.

Mens cuius spēi? deriuata, quare? quia derivatur a gēto mei.

Ego cuius generis? omnis, hoc est masculini, uel fæmini-
ni, uel neutri, quare? quia omnibus possunt adherere.

Ego, cuius num. sing. quare? quia pro uno tantum profertur.
Nos cuius num. pluralis. quare? quia de pluribus profertur.
Iste idem, cuius figura? simplicis quare? quia simpliciter profertur. Idem, cuius figura? composita. quare? quia ex is, & demum componitur idem.

Ego cuius personae? primae. quare? quia omnia nomina, & pronomina sunt personae tertiae exceptis ego, & nos, personae primae, tu, & uos personae secundae, & uocatiuis omnibus qui sunt personae secundae.

Ego cuius casus? nominatiui, quare? quia sic declinando reperitur, & eius sensum retinet in ordine dictionum.

Quot sunt pronomina habentia uocatiuum casum quatuor, Tu, meus, noster, & nostras.

Ego, cuius modi pronominis? primi. quare? quia facit genitiuum singularem in i, uel in is, & datiuum in i. ut ego mei; uel mis, mihi tu, tui uel tuis tibi, sui, sibi, quod non facit sis, ad differentiam sis uerbi.

Nominatiuo ego. genitiui mei, uel mis. datiuo mihi. accusatiuo me. ablatiuo a me. plurali. nominatiuo nos. genitiuo nostrum, uel nostri. datiuo nobis. accusatiuo nos. ablatiuo a nobis.

Nominatiuo tu. genitiui tui, uel tui. datiuo tibi. accusatiuo te. uocatiuo o tu. ablatiuo a te. plur. nominatiuo uos. genitiui uestrum uel uestri. datiuo uobis. accusatiuo uos. uocatiuo o uos. ablatiuo a uobis. Genitiui sui. datiuo sibi. accusatiui se. ablatiuo a se. pluraliter genitiui sui, datiuo sibi. accusatiui se. ablatiuo a se.

Ille, cuius modo pronominis? secundi. quare? quia facit genitiuum singularem in ius, & datiuum in i, ut, Ille, illius, illi, Iste, istius, isti, Ipse ipsius ipsi, Is eius ei, hic haec hoc quod facit huic ad differentiam hui interiectionis.

Nominatiuo ille illa illud, genitiuo illius, datiuo illi, accusatiuo illum illam illud, ablatiuo ab illo ab illa ab illo.

Pl. nominatiuo illi illæ illa, genitiuo illorū illarum illorum, datiuo illis, accusatiuo illos illas illa, ablatiuo ab illis.

Nominatiuo ipse ipsa ipsum, genitiuo ipsius, datiuo ipsi, accusatiuo ipsum ipsam ipsum, ablatiuo ab ipso ab ipsa ab ipso.

Pluraliter nominatiuo ipsi ipsæ ipsa, genitiuo ipsorum ipsarum ipsorum, datiuo ipsis, accusatiuo ipsos ipsas ipsa, ablatiuo ab ipsis.

Nominatiuo iste ista istud, genitiuo istius, datiuo isti, accusatiuo istum istam istud, ablatiuo ab isto ab ista ab isto.

Pl. nominatiuo isti istæ iste, genitiuo istorum istarum istorum, datiuo istis, accusatiuo istos istas ista, ablatiuo ab istis.

Nominatiuo istic istec istoc uel istuc, genitiuo istius, datiuo isti, accusatiuo istunc istanc istoc uel istuc, ablatiuo ab istoc ab istac ab istoc, Pluraliter nominatiuo isti istæ istec, genitiuo istorum istarum istorum, datiuo istis, accusatiuo istos istas istac, ablatiuo ab istis.

Nominatiuo hic hæc hoc, genitiuo huius, datiuo huic, accusatiuo hunc hanc hoc, ablatiuo ab hoc ab hac ab hoc.

Pl. nominatiuo hi hæc hæc, genitiuo horum harum horū, datiuo his, accusatiuo hos has hæc, ablatiuo ab his.

Nominatiuo is ea id, genitiuo eius, datiuo ei, accusatiuo eum eam id, ablatiuo ab eo ab ea ab eo.

Pl. nominatiuo ii eę ea, genitiuo eorum earū eorum, datiuo eis uel iis, accusatiuo eos eas ea, ablatiuo ab eis uel iis.

Nominatiuo idem eadem idem, genitiuo eiusdem, datiuo eidem, accusatiuo eundem eandem iudem, ablatiuo ab eodem ab eadem ab eodem.

Pl. nominatiuo idem eędem eadē, genitiuo eorundem earundem

rundem eorundē. datiuo eisdem uel iisdem. accusatiuo eosdē
easdem eadem. ablatiuo ab eisdem uel ab iisdem.

MEUS cuius modi pronominis? tertii. quare? quia per
omnes casus sequitur declinationē adiectiuorum pri
mæ & secūde declinationis, ut, meus mea meū, genitiuo
mei meę mei, sicut albus alba albū. gō albi albæ albi.

Nominatiuo meus mea meum, genitiuo mei meę mei. dati
uo meo meę meo. accusatiuo meum meā meum. uocati
uo o mi mea meum. ablatiuo a meo a mea a meo.

Pluraliter nominatiuo mei meę mea, genitiuo meorū mea
rum meorum. datiuo meis. accusatiuo meos meas mea.
uocatiuo a mei meę mea. ablatiuo a meis.

Nominatiuo tuus tua tuū. genitiuo tui tuę tui. datiuo tuo
tuę tuo. accusatiuo tuū tuā tuū. abliō tuo a tua a tuo.

Pluraliter nominatiuo tui tuę tua. gō tuorū tuarū tuorū.
dō tuis. accusatiuo tuos tuas tua. ablatiuo a tuis.

Nominatiuo suus sua suū. genitiuo sui suę sui. datiuo suo
suę suo. accusa. suū suam suum. abliō a suo a sua a suo.

Pluraliter nominatiuo sui suę suo. gō suorū suarum suorū.
datiuo suis. accusatiuo suos suas sua. ablatiuo a suis.

Nominatiuo noster nostra nostrum. genitiuo nostri nostrę
nostri. datiuo nostro nostrę nostro. accusatiuo nostrum
nostrā nostrū. uocatiuo o noster nostra nostrum. ablatiuo
a nostro a nostra a nostro. pluraliter nominatiuo nostri
nostrę nostra. genitiuo nostrorum nostrarum nostrorū.
datiuo nostris. accusatiuo nostros nostras nostra. uocati
uo o nostri nostrę nostra, ablatiuo a nostris.

Nominatiuo uester uestra uestrū. gō uestri uestrę ve
stri. datiuo uestro uestrę uestro. actō uestrū uestrā uestrum.
ablatiuo a uestro a uestra a uestro. pluraliter nominati

no nostri uestra uestra. gto uestrorum uestrarum uestroru.
datiuo uestris. actio uestros uestras uestra. ablatio a uestris.

Nostras cuiusmodi pronominis? quarti. quare? quia om-
nes casus sequitur declinationem adiectiuorum trium no-
cum tertiae declinationis, ut nostras, nostratis, & uestras,
uestratis, sicut audax audacis.

Nominatiuo hic & hac nostras & hoc nostrate. geniti-
uo. huius nostratis. datiuo huic nostrati. accusatiuo hunc &
hanc nostratem & hoc nostrate. ucto o nostras & o nostra-
te. ablatio ab hoc & ab hac & ab hoc nostrati. plurali. nomi-
natiuo hi & ha nostrates & hac nostratia. gto horu & ha-
rum & horu nostratum uel nostratium. datiuo his nostra-
tibus accusatiuo hos & has nostrates & hac nostratia. ucto
o nostrates & o nostratia. ablatiuo ab his nostratibus.

Nominatiuo hic & hac uestras & hoc uestrate. gto hu-
ius uestratis. datiuo huic uestrati. accusatiuo hunc & hanc
uestratem & hoc uestrate. ablatiuo ab hoc & ab hac & ab
hoc uestrati. plu. nominatiuo hi & ha nostrates, & hac ue-
stratia. gto horum & harum & horum uestratum uel ue-
stratium datiuo his uestratibus accusatiuo hos & has ue-
strates & hac uestratia ablatiuo ab his uestratibus.

Quot sunt pronomina de quibus nulla dubitatio est a-
pud Latinos? quindecim, quae octo primitiua, & septem deri-
uatiua primitiua sunt ista, ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic &
his. deriuatiua sunt ista, meus, tuus, suus, noster, & uester,
nostras, & uestras.

De examinatione praepositionis.

AD quae pars est praepositio? quare est praepositi? quia prepo-
nitur aliis partibus orationis, quibus adhaeret prater-
quam in his paucis mecum, tecum, secum, nobiscum, uobis-
cum, quicum & quibuscum. Quod, modis praepositionis pra-
posi-

positio? duobus modis per oppositionem quādo post se regit
casum, ut in eo forū, ab amico uenio, per compositionem ue
ro quādo componitur cum aliis partibus orationis, ut iniu
sus, impius, perlego. Præpositioni quot accidunt? unum pro
prietas seruiēdi aut accusatiuo aut ablatiui. quādoq; geni
tiui, ut crurū tenus. Quot sunt præpositiones seruiētes aīō
casui? una & triginta, ad, apud, ante aduersum uel aduer
sus, uersus, cis, citra, circum, circa, contra, erga, extra, inter,
intra, infra, iuxta ob, pone, per, prope, propter, secundum,
post, trans, ultra, præter, supra circiter, usque, secus penes.
Quot sūt præpositiones seruiētes abīō casui? quindecim, a,
ab, abs, cum, coram, clam, de, u, ex, pro, præ, palā, siue, absq;
tenus. Quot sūt præpositiones seruiētes utriq; casui? quatuor
in sub, super, & subter, hæc differentia, cum ablatiui signifi
cat statum in loco, cum accusatiui motū ad locū, ut, sum in
foro, eo in forum. Quot sūt præpositiones quæ per appositio
nem præponuntur? sexdecim, cū, apud, aduersum, uersus, ci
tra, circa, erga, intra, extra, infra, iuxta, propter, secundum,
coram, sine, absque, aliæ uerò sunt communes, quæ modo p
appositionem, modo per compositionem præponuntur, ut, per
urbem perlego. Quot sunt præpositiones quæ solum per cō
positionem præponuntur? sex, di, dis, re, se, am, cō, ut diminuo,
discedo, refero, seuoco, ambigo, conduco.

De examinatione aduerbij.

Nunc quæ pars est? aduerbium est. quare est aduerbiū?
quia stat iuxta uerbum, & semper uerbo adheret.
Aduerbio quod accidunt: tria spēs. figura, & significatio.
Clā cuius spēs: primitiua, quare: quia a nullo deriuatur.
Clanculum cuius spēs: deriuatiua, unde deriuatur: a clam.
Pridē cuius figuræ simplicis. quare: quia simpliciter profertur.

• Iampridem cuius figuræ? compositæ. quare? quia ex iam
& pridem componitur iampridem.

• Inducte cuius figuræ? decompositæ, quare? quia uenit a
nomine composito indoctus indocte.

Pridem cuius significationis? temporis.

Dic aduerbia temporis: pridem, nuper, antea, nudiustertius, heri, hodie, statim, nunc, modo, cras, pridie, postridie, perendie, olim, dudum, quondam, aliquando, quando, siquando, tandem, denique, semper, cominus, eminus.

• Dic aduerbia loci: hic illic istuc, hinc illinc istinc, huc illuc istuc, hac illac istac, intro foras, intus, foris, ibi, ubi, quovnde, qua, quorsum, quousq; & multa alia apud authores.

• Dic aduerbia interrogandi: cur? quare? quamobrem? quid, nonne, utrum.

• Dic aduerbia prohibendi? ne.

• Dic aduerbia negandi: non, nihil, nec, neque, haud minime, nequaquam, haudquaquam.

• Dic aduerbia iurandi: adeo, mehercule, castor, hercule, medius fidius.

• Dic aduerbia optandi: utinam, o si, amen.

• Dic aduerbia hortandi: eia: age, agite, age dñ, agite dñ.

• Dic aduerbia remissiui: uix, sensim, paulatim, pedetentim, furtim, ferè, & fermè.

Dic aduerbia qualitatis: bene, male, docte, fortiter, suauiter, libenter, pulchre, uiriliter, expedite.

• Dic aduerbia quantitatis: tantum, quantum, multum, parum, modicum, minimum, maxime, & satis.

• Dic aduerbia dubitandi: num, utrum, forsan, forsitan, fortassis, & fortasse.

• Dic aduerbia euentus: scrs forte, fortuna, fortuito.

Dic

Dic aduerbia congregandi: simul, pariter.

Dic aduerbia discretiui: seorsum, seperatim, semote, secus, diuisum, sigillatim, bifariam, trifariam, & multifariam.

Dic aduerbia similitudinis: quasi, ceu, sic, sicut, sicuti uelut, ueluti, tanquam, ut, uti, item, & ita.

Dic aduerbia ordinandi: primo, secundo, inde, deinde, deinceps, iterea, protinus, tū, postea, interim, obiter, et preterea.

Dic aduerbia intensiui: ualde, nimium, prorsus, penitus & omnino.

Dic aduerbia cōparadi: magis, minus, plus, tam, et quā.

Dic aduerbia comparatiui: sepius, libentius, doctus, melius, citius, celerius, uelocius, ocius.

Dic aduerbia superlatiui: maxime, doctissime, libentissime, sepiissime, elegantissime.

Dic aduerbia numeri: semel, bis, ter, quater, quinquies, sexies, septies, octies, nonies, decies, centies, millies, toties, quoties, sepe, iterum, rursus, primum, tertium.

Dic aduerbia diminutiui: clā, clāculum, belle, bellissime.

Dic aduerbia uocandi: o heus, chò,

Dic aduerbia respondendi: heus, ò.

Dic aduerbia demonstrandi: en, ecce,

Dic aduerbia eligēdi: quin, potius, imo, magis, quinimo.

De examinatione interiectionis.

Heu, quæ pars est: interiectio est. quare est interiectio? quia interiicitur aliis partibus orationis, & ipsa oratione affectus animi loquentium exprimit, ut heu, ueh, hei. Interiectione quot accidunt: unum. quid: significatio, tantum. Heu cuius significationis: dolentis.

Dic interiectiones dolentis: heu, hei, uah.

Dic gaudentis: euax, euge.

Dic ridentis: ah, ha, eh.

Dic admirantis: papæ, hem.

Dic timentis: at, at,

Dic exclamantis: prob.

Dic irascentis: nefas, infandum, miserum.

Dic uitantis: apage, apagete.

De examinatione coniunctionis.

ET quæ pars est? coniunctio est. quare est cōiunctio: quia cōiungit cæteras partes orationis in cōtextu dictionū.

Cōiunctioni quot accidunt: tria. species, figura, & ordo.

Et, cuius speciei: copulatiuæ.

Quid est copulatiua: quæ copulat tā sensum, q̄ uerba, ut & quæ, ac, at, aſt, quidem, quoq; sed, aut, uerò, item, etiam.

Quid est continuatiua: quæ demonstrat ordinem rerū in consequentia, ut, si flertit, dormit, si ambulat mouetur.

Quid est subcontinuariua: quæ causam subcontinuationis ostendit consequentem in rerum essentia, ut quando sol oritur, dies est quoniam ambulat, mouetur.

Quid est disiunctiua: quæ quamuis dictiones coniungat, sensum tamen disiungit, & alteram partem uerā esse, alteram non esse significat, ut, aut est dies, aut est nox. uel est sanus uel est eier.

Quid est subiunctiua: quæ quamuis uocem subdisiunctiuam abeat, tamen utrumque esse significat in eodem, uel in diuerso tempore, ut Alexander, siue Paris iuit, pro Helena. idest. Alexander, qui & Paris dicitur, & iste tota de, uel legit, uel scribit, sed in diuersis oris.

Quid est cālis: quæ propriæ iūcta indicatiuo uerbo significat & cām antecedentē cū effectū, ut doctus sū, nā legi, nāq; enim, etenim, quia, quoniam, si quidem quādoquidē, quod.

Quid

Quid est adiunctiua: est quæ adiungit uerbis subiuncti-
uis proprie cum dubitatione, ut, si ueneris, faciam, ut pro.
sit tibi facio.

Quid est approbatiua: quæ approbat rem esse. affirmat
ut, equidem merui, nec deprecor. Si quidẽ, profecto, quippe.

Quid est aduersatiua: quæ aduersum cõuenienti aliquid
esse significat, ut, tamen, quãquam, quamuis, etsi, tametsi li-
cet, si, ut multo tpe seruiui tibi, tamẽ me odio prosequeris.

Quid est distributiua: quæ diuersis, diuersas actiones distri-
buit, ut ego lego, tu at dormis, ille uero scribit, est, uero sed.

Quid est electiua: quæ de duobus propositis, unũ eligere
& alterũ refutare ostendit, ut diues malo esse quã pauper.

Quid est ab negatiua: quæ adiuncta uerbo aliquid fieri
ostendit, nisi, aliquo impedimẽto impediretur, ut comedere
si habere gaudeat priamus si audeat, fecisse, si potuissẽ.

Quid est collectiua, uel rationalis, uel illatiua: quæ colli-
git supradicta cũ ratione, uel insertur ante dictis, ut ergo,
igitur, itaque, ut Cicero Catilinam sua sapientia et eloquẽ
tia domuit, solus igitur Cicero patriam conseruauit.

Quid est dubitatiua: quæ dubitationẽ significat, ut, an,
ne, num, utrum, nec ne.

Quid est diminutiua: quæ deminutionem significat, ut, si
nõ potes mihi dare aureolum, saltem commodato denariũ.

Quid est expositiua: quæ rei antecedentis expositionem
significat, ut, id est, uidelicet, scilicet.

Quid est completiua: quæ causa ornatus solum, non sen-
tentia necessitate ponitur, ut si dicam, Aeneas, quidẽ fuit
pius, Ulfes uero astutus, & multæ alia apud auctores in-
ueniuntur, ut autem, quidem, enim.

Quid est exceptiua: quæ exceptionem significat, ut, ni, nisi,
præter,

præter, præterquam, ut omne animal uidet præter talpam.

At, cuius figuræ? sipl. quare? quia sipl. uoce profertur.

Atque cuius figuræ? cōpositæ quare? quia ex at, & quæ, duab. dictionibus una cōponitur atq;. Sic attamē nanq; etenim. Et, cuius ordinis? præpositiui, quare? quia sēper præponitur in ordine orationis.

Quæ, cuius ordinis? subiunctiui. quare? quia semper subiungitur in ordine orationis.

Igitur, cuius ordinis? communis. quare? quia potest præponi, & supponi in ordine orationis.

Quot sūt cōiunctionis præpositiui ordinis? quindecim, at, ast, aut, ac, uel, nec, neque, si, quin, quatenus, sin, sed, seu, ni, nisi.

Quot sunt coniunctiones subiunctiui ordinis? octo, quæ: ue, ne, quidem, quoque, autem, uerò enim. (ne, ue.

Quod his sūt encliticæ: tres primæ monosyllabæ, quæ,

Quare dicuntur encliticæ? quia ad se inclinant accatum præcedentis syllabæ: ut dixitq; uigilasne, putasne.

Quot sunt coniunctiones communis ordinis? ceteræ omnes præter supradictas.

Quare dicuntur cōes? quia apud authores modo præponuntur, modo supponunt, ut, atq;, equidem, saltem, tamen, quanquam, quando, nanq;, itaq;, quoniam, quapropter, ergo, igitur, enim in compositione preponitur in principio clausule. Plinius. Etenim multa de hac re magis tradiderunt. Terentius, Enimuero Daue, nihil loci est segnitie.

Breuiissima examinatio de octo partibus oratio.

Quid est nomen? est dictio, per quam uniuscuiusq; rei & personæ fit nominatio.

Quid est proprium nominis? significare substantiam uel qualitatem rerum, propriam uel communem.

Vnde

Vnde dicitur nomē? a noto notas, quasi notamē eo quod
p ipsum substantiā, uel qualitatem omnium rerum notemus.

Quid est uerbū? est pars orationis declinabilis agendi,
uel patiendi significatiua. Quid est propriū uerbi? est signifi-
care actionem uel passionem. Vnde dicitur uerbum: a uer-
bero uerberas, eo quod quamuis conueniat aliis partibus
orationis; tamen, quia proferendo uerbum sapius aerē uer-
beramus; per excellentiam uerbum appellamus.

Quid est participium? pars orationis declinabilis, quæ
pro uerbo ponitur: & ab eo proprie deriuatur. Quid est pro-
prium participiū? pro uerbo poni, & in uerbum resolui.

Vnde dicitur participium? a parte & capio capis, quia
partem capit nominis, partemq; uerbi.

Quid est pronomē? pars orationis indeclinabilis: quæ pro
proprio nomine ponitur: & certam significat personam.

Quid est proprium pronominis? rem aut personam de-
terminatam significare. Vnde dicitur pronomē? ex pro &
nomine, quia ponitur loco determinati nominis, & rem cer-
tam semper significat.

Quid ē præpositio? ē pars orationis indeclinabilis, quæ de
natura sua præponitur casibus quibus adiungitur: & parē-
ter ī cōpositione. Quid est propriū præpositionis? præponi ca-
sibus quibus deseruit; & partibus, quibus in compositione
coniūgitur. Vnde dicitur præpositio? a prepono preponis, quæ
preponuntur uel per appositionem, uel per cōpositionem,
nisi quandoque per anastrophē postponatur: ut mecum,
tecum, transira per & remos.

Quid est aduerbium? pars orationis, quæ adiuncta uer-
bo significationem eius explet: ut bene dicis, male facis
elegantē. componis. Quid est proprium aduerbiū? iuxta
uerbum.

verbum poni; ut eius perfectam significationē exprimatur.

Vnde dicitur aduerbiū? ab ad, quod est iuxta: & uerbū verbi, quia stat iuxta verbum, & semper nititur verbo.

Quid est interiectio? pars orationis indeclinabilis, quæ terijcitur cæteris partibus orationis. Quid est proprium interiectionis? interijci in oratione ad exprimēdos animi affectus. Vnde dicitur interiectio? ab interycior interijceris, eò quod interijciatur alijs partibus in oratione.

Quid est coniunctio? pars orationis indeclinabilis, quæ vim habet coniungendi cæteras partes in ipsa oratione.

Quid est propriū coniunctionis? verba & snia coniungere.

Vnde dicitur coniunctio? a coniungo, coniugis, quia coniungit cæteras partes orationis, in oratione.

DONATI FINIS.

SOCRATICI CATONIS DE PRÆCEPTIS ad uitæ humanæ ad institutionem maxime facientibus, tam commodissimum, quàm elegantissimum atque emendatissimum opusculum.

*V*m animaduvertere, quam plurimos homines grauius errare in via mori, succurrendū & cōsulēdum eorū opinionī fore existimaui: maxime, ut gloriose uiueret, & honorē cōtigeret. Nūc te, fili charissime, docebo, quo pacto mores animi tui cōponas. Igitur præcepta mea ita legas, ut intelligas. Legere enim, & non intelligere, negligere est. Itaque Deo supplica. Parentes ama.

Cognatos cole.
 Magistrum metue.
 Datum serua.
 Fore te para.
 Cum bonis ambula.
 Ad cōsiliū ne accesseris,
 antequam noceris.
 Mundus esto.
 Saluta libenter.
 Maiori cede.
 Minori parce.
 Rem tuam custodi.
 Verecundiam serua.
 Diligentiam adhibe.
 Libros lege.
 Quos legeris memento.
 Nil mentri uelis.
 Bonis benefacito.
 Maledicus ne esto.
 Existimationem retine.
 Aequum iudica.
 Familiam cura.
 Blandus esto.
 Irasci ab re noli.
 Neminem irriseris.
 Vel miserum ne irriseris.
 Mutuum dato.
 Cui des uideto.

Iudicio adesto.
 Conuiuare raro.
 Quod satis est dormi.
 Iusiurandum serua.
 Vino te tempera.
 Pugna pro patria.
 Nil temere credideris.
 Tute consule.
 Aut, tutto consule.
 Meretrices fuge.
 Literas disce.
 Iracundiam tempera.
 Trocho lude.
 Aleas fuge.
 Nil ex arbitrio uirū feceris
 Minorem te ne cōtempseris.
 Aliena concupiscere noli.
 Coniugem ama.
 Parentes patientia uince.
 Beneficii accepti memor esto.
 Ad prętorium flato.
 Consultus esto.
 Vtere uirtute.
 Liberos erudi.
 Patere legē, q̄ tu ipse tuleris
 Pauca in conuiuiο loquere,
 Illud stude, quod iustum est.
 Amorem libenter seruo.

Prima parænesis.

SI Deus est animus nobis, ut carmina dicunt.

Hic

Hic tibi præcipue sit pura mente colendus.
Plus uigila semper, nec somno deditus eslo.
Nam diuturna quies uitæ alimenta ministrat.
Virtutem primam esse puto compescere linguam.
Proximus ille Deo est, qui scit ratione tacere:
Sperne repugnando, tibi tu contrarius esse.
Conueniet nulli, qui secum dissidet ipse.
Si uitam inspicias, hominum si denique mores,
Cum culpent alios, nemo sine crimine uiuit.
Que nocitura tenes, quamuis sint chara, relinque,
Vtilitas opibus præponi tempore debet.
Constans, & lenis, ut res exoptulat esto.
Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.
Nil temere uxori deseruis crede querenti.
Sæpe etenim mulier, quem coniux diligit, odit.
Cumque mones aliquem, nec se uelit ipse moneri,
Si tibi sit charus, noli desilire cæptis.
Contra uerbosus noli contendere uerbis.
Sermo datur cunctis, animi sapientia paucis.
Dilige sic alios, ut sis tibi charus amicus:
Sic bonus eslo bonis, ne te mala damna sequantur.
Rumores fuge, ne incipias nouus author haberi.
Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.
Rem tibi promissam, certe promittere noli.
Rara fides ideo, quia multi multa loquuntur.
Cum quis te laudat, iudex tuus esse memento.
Plus aliis de te quam tu tibi credere noli.
Officium alterius multis narrare memento.
Atque aliis cum tu benefeceris, ipse sileto.
Multorum cum facta senex, & dicta recenses.

Fac tibi succurrant, iuuenis quæ feceris ipse.
Ne cures, si quis tacito sermone loquatur.
Consciens ipse sibi de se putat omnia dici.
Cum fueris felix, quæ sunt aduersa caueto.
Non eodem cursu respondens ultima primis.
Cum dubia, & fragilis sit nobis uita tributa,
In morte alterius spem tu tibi ponere noli.
Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus.
Accipito placide, & plene laudare memento.
Infantem nudum cum te natura creauit.
Paupertatis onus patienter ferre memento.
Ne timeas, illam, quæ uita est ultima finis.
Qui mortem metuit, quod uiuit perdit id ipsum.
Si tibi pro meritis nemo respondet amicus.
Incusare Deum noli, sed te ipse coerce.
Ne tibi quid desit quesitis utere parce.
Utque quod est serues semper tibi deesse putato.
Quod præstare potes, nobis premiseris ulli.
Ne sis uentosus, dum uis urbanus haberi.
Qui simulat uerbis, nec corde est fidus amicus:
Tu quoque fac similes sic ars deluditur arte.
Noli homine blandos nimium sermone probare.
Fistula dulce canit, uolucrum dum decipit anceps.
Si tibi sint nati, nec opes: tunc artibus illos
Instrue, quo possint inopem defendere uitam.
Quod uile est charum: quod charum est uile putato.
Sic tibi nec parcus, nec auarus habebis ulli.
Quæ culpæ soles, ea tu ne feceris ipse.
Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum.
Quod iustum est petito, uel quod uideatur honestum.

Nam

*Nam stultum est petere id, quod possit iure negari :
Ignotum tibi nolito perponere notis.*

Incognita iudicio constant, incognita casu.

Cum dubia incertis uersetur uita periclis :

Pro lucro tibi pone diem, quicumque labores.

Vincere cum possis, interdum cede sodali,

Obsequio quoniam dulces retinentur amici.

Ne dubites, cum magna petas, impendere parua.

His etenim rebus coniungit gratia charos.

Litem inferre caue, cum quo tibi gratia iuncta est.

Ira odium generat, concordia nutrit amorem?

Seruorum ob culpam cum te dolor urget in iram :

Ipse tibi moderare tuis, ut parcere possis.

Quem superare potes, interdum uince ferendo.

Maxima enim morum fertur patientia uirtus.

Conserua potius, quæ sunt iam parta labore,

Cum labor in damno est, crescit mortalis egestas.

Dapsilis interdum notis, ut gratus amicis.

Cum fueris felix semper tibi proximus esto.

Secunda Parenæsis

T*elluris si forte uelis cognoscere cultus,*

Virgilium legito, quod si mage nosse laboras

Herbarum uires, Marcer hus tibi carmine dicet,

Si Romana cupis, & punica noscere bella;

Lucanum quæras qui Martis prælia dicet.

Si quid amare libet uel discere amare legendo,

Nasonem petito, sin autem hæc unica cura est,

Vt sapiens uiuas: audi, quo, discere possis:

Per quæ semotum uitæ traducitur æuum.

Ergo ades, & quæ sit sapientia, discere legendo.

Sip-

Si potes, ignotis etiam prodesse memento.

Vtilitas regno est, meritis acquirere amicos.

Mitte arcana Dei, cælumq; inquirere quid sit.

Cum sis mortalis, quæ sunt mortalia cura.

Linque metum lethi, nam stultum est tempore in omni.

Dum mortem metuas, amittere gaudia vite.

Iratus de re incerta contendere noli.

Impedit ira animam ne possis cernere verum.

Fac sumptum propere, cum res desiderat ipsa.

Dādum etenim est aliquid, cū tempus, postulat, aut res.

Quod nimium est fugito, paruo gaudere memento.

Tuta mage est puppis, modico quæ flumine fertur.

Quod pudeat socios, prudens calate memento,

Ne plures culpent id, quod tibi displicet uni.

Nolo putes prauos homines peccata lucrari.

Tempore nanque latent, hinc certo tempore parent.

Corporis exigui vires contemnere noli.

Consilio pollet, cui vim natura negauit,

Quem scieris non est parem tibi, tempore cede.

Victorem a victo superari saepe videmus.

Aduersus notum noli contendere uerbis.

Lis minimis verbis interdum maxima crescit.

Quid Deus intendat, noli perquirere sorte,

Quid statuatur de te, sine te deliberat ipse.

Inuidiam nimio cultu uitare memento.

Quæ si non lædit, tamen hanc sufferre molestum est.

Esto animo forti cum sis damnatus inique.

Nemo diu gaudet, qui indice uincit iniquo.

Litis præterite noli maledicta referre,

Post inimicitias, iram meminisse malorum est.

Nec te collaudes, nec te culpa ueris ipse.

Hoc faciunt stulti, id quos gloria vexat inanis.

Vtere quasitis modice, cum sumptus abundat,

Labitur exiguo, quod partum est tempore longo.

Insipiens esto cum tempus postulat, aut res.

Stultitiam simulare loco, prudentia summa est.

Luxuriam fugito, simul & uitare memento

Crimen auaritiæ, nam sunt contraria famæ.

Noli tu quædam referenti credere semper.

Exigua iis tribuenda fides, qui multa loquuntur.

Quod potu pecca, ignoscere tu tibi noli.

Nam nullum crimen uini est sed culpa bibentis.

Consilium arcanum tacito committe sodali,

Corporis, auxilium medico committe fideli.

Successus indignos noli tu ferre moleste.

Indulget fortuna malis, ut ledere possit.

Prospice qui ueniunt, hos casus esse ferendos.

Nam leuius ledit, quicquid præuideris ante.

Rebus in aduersis animum submittere noli.

Spem retine, spes una hominem nec morte relinquit.

Rem, tibi quam noscis aptam, dimittere noli.

Fronte capillata, post hæc occasio calua.

Quod sequitur spectat, quodq; imminet ante uideto,

Illum imitare Deum, partem qui spectat utranque,

Fortior ut ualeas, interdum parcius esto.

Pauca uoluptati debentur plura saluti.

Iudicium populi nunquam contempseris unus.

Nulli ne placeas, dum uis contemnere multos.

Sit tibi præcipue, quæ prima est, cura salutis.

Tempora ne culpes, cum sit tibi causa doloris.

Somnia ne cures, nam mens humana, quod optat.

Cum uigilat sperans, per somnum cernit idipsum.

Tertiz Parenæsis.

H*oc quicunque uelis carmen cognoscere lector,
Hæc præcepta feres, quæ sunt gratissima uita,
Commoda multa feres, si uero spreueris illud.*

Non me scriptorem, sed te neglexeris ipse.

Instrue præceptis animum, nec discere cesses,

Nam sine doctrina uita est quasi mortis imago.

Cum recte uiuas ne cures uerba malorum.

Arbitrii non est, quid quisque loquatur.

Productus testis, saluto tamen ante pudore,

Quantumcunque potes celato crimen amici.

Sermones blandos fictosq; cauere memento,

Simplicitas uera est bona, sed simulata dolosa.

Segnitiam fugito, quæ uita ignauia fertur.

Nam cum animus languet, consumit inertia corpus.

Interpone tuis interdum gaudia curis,

Vt possis animo quemuis sufferre laborem,

Alterius dictum aut factum, ne carpsieris unquam.

Exemplo simili, ne te deriderat alter.

Quæ tibi sors dederit suprema notato,

Augendo serua ne sis, quem fama loquatur.

Cum tibi diuitia superant in fine senectæ.

Munificus facito uiuas, non parcus amicis.

Vtile consilium dominus ne despice serui.

Nullius sensum si prodest, tempseris unquam.

Rebus & incensu si non est, quod fuit ante,

Fac uiuas contentus eo, quod tempora præbent.

Vxorē fuge, ne ducas sub nomine dotis.

Nec retinere velis si cæperit esse molesta,
Multorum disce exemplo, quæ facta sequaris,
Quæ fugias vita est nobis aliena magistra.
Quod potes, id tentes, operis ne pondere pressus
Succumbat labor, & frustra tentata relinquo,
Quod nosse haud recto factum, nolito tacere.

Ne uideare malos imitari velle tacendo,
Iudicis auxilium sub iniqua lege rogato,
Ipse etiam leges cupiunt, ut iure, regantur.
Quod merito pareris, patienter ferre memento.

Quumq; reus tibi sis, ipsum te iudice damna,
Multa legas facito, perlectis perlege multa.

Nam miranda canunt, sed non credenda poeta.
Inter conuiuias fac sis sermone modestus.

Ne dicare loquax, dum vis urbanus haberi,
Coniugis irata noli tu uerba timere.

Nam lachrymis struit insidias, dum sæmina plorat.
Vtere quasitis, sic ne videaris abuti.

Qui sua consumunt, cum deest, aliena sequuntur.
Fac tibi proponas mortem non esse timendam.

Quæ bona si non est, finis tamen illa malorum est,
Vxoris linguam si frugi est ferre memento.

Namque malum est, nil velle pati, nec posse tacere.
Dilige non ægra charos pietate parentes.

Nec matrem offendas, dum vis bonus esse parenti.

Quarta Parænesis.

SEcuram quicumque cupis traducere vitam,
Nec vitij, hæere animum quæ moribus obsunt.
Hæc præcepta tibi semper relegenda memento,

Inuenies

Inuenies aliquid, quod te vitare magistro,
Despice diuitiis, si vis animo esse beatus,
Quas qui suscipiunt, mendicant semper auari.
Commoda natura nullo tibi tempore deerunt.
Si conuentus eo fueris, quod postulat usus,
Cum sis incautus, nec rem ratione gubernes,
Noli fortunam, quæ non est, dicere cæcam.
Dilige denarium, sed parce dilige formam,
Quam nemo sanctus, nec honestus captat habere,
Cum fueris locuples, corpus curare memento.
Aeger diues habet nummos se non habet ipsum,
Verbera cum tuleris discens aliquando magistri,
Fer patris imperium cum verbis exit in iram.
Res, agè quæ prosunt rursus vitare memento.
In quibus error inest, nec spes est certa laboris.
Quod donare potes, gratis concede roganti.
Nam recte fecisse bonis in parte lucrorum est.
Quot tibi suspectum est, confestim discute quid sit.
Nanque solent primo, quæ sunt neglecta, nocere.
Cum te detineat Veneris damnoſa uoluptas,
Indulgere gulæ noli, quæ ventris amica est,
Cum tibi proponas animalia cuncta timere,
Vnum hominem tibi præcipio plus esse timendum.
Cum tibi præualide fuerint in corpore vires.
Fac sapias, poteris vere sic fortis haberi.
Auxilium a notis petito, si forte laboras.
Nec quisquam est melior medicus quam fidus amicus.
Cum sis ipse nocens, moritur cur victima pro te?
Stultiſſima est morte alterius sperare salutem.
Cum tibi vel socium vel fidum queris amicum.

*Ne rursus queras, quæ iam neglexeris ante.
Morte repentina noli gaudere malorum.
Felices obeunt, quorum sine crimine uita est.
Cum coniux tibi sit, nec res, & fama laboret.
Vitandum, ducas inimicum nomen amici.
Cum tibi contingat studio cognoscere multa.
Fac discas multa, & uites nescire doceri.
Miraris uerbis nudis me scribere uersus.
Hos breuitas sensus fecit coniungere binos.*

F I N I S.

TERTIA EDITIO HARVM INSTI-
tutionum Grammaticarum nouo
ordine dispositarum.

STEPHANI PLAZONIS ASVLANI
ad nobiles Antonium, & Dominicum filios magnifici
D. Gabriellis Mauriti equitis charissimi, in Gram-
maticę institutiones præfatio.

HERACLEOTES Zeussis pictorum sua
ætatis longe omnium præstantissimus He-
lenæ depictur^s imaginē, dicitur ex mul-
tis magna præditis uenustate, quique uir-
gines delegisse formosissimas, ut multum
simulacrū ex animali exemplo integra
pulchritudo trāsferretur. nō enim cū, quæ ad dignitatē mu-
liebrē spectāt, vno in corpore inuenire se posse existimauit.
Ex eo igitur uirginū numero quas sibi exēplū Zeussis propo-
suerat ea forma corporis quæ ī singulis erat egregia, obser-
uata absolutissimū depinxit Helenę simulacrū. Hūc Cicero
eloquētie parēs artē dicēdi p̄scripturus se imitaturū profite-
tur. Is. n. scriptoribus uniuersis, qui ante ipsum de arte dicē-
di præcepta tradiderunt, vñ in locum coactis, quod quisque
cōmodissime præcipere videbatur, excerpfit, atque (ut ipse
asserit) ex varijs ingenijs excellentissima quęque libauit.
Nos quoque Ciceronis exemplo ducti in his perscribendis,
institutionibus grammaticis nō vñ aliquot proposuimus
exemplum nobis imitandum, sed omni ferē Grammatico-
rum copia in unum collecta ex his potissimū qui nomine
& memorię digni sunt bene inuenta cuiusque excerpfi-
mus, & in vnum cōgessimus. Qua in re non mihi uitio uer-
tendum

tendum existimo, si quæ ex aureis Grammaticorum institu-
tionibus mutuatus sum, iisdem ipsis uerbis quibus, & ipsi usi
sunt, quemadmodum locus exigere uidebatur, & ego saepe
expresserim. Non enim huic rei me accinxi, ut in h. is. Grā-
maticas præceptiones tantum nostra afferrem, sed ut nostra
& aliorum bene inuenta in quandam non inuitæ seriē di-
gererem, & quodam modo apes imitarer, quæ uagantes ex
diuersis floribus succū uarium decerpunt, quem dehinc in
saporem fructumque suauissimum temperatura quadā ex
industria sua transmutat. Quædam ex nostro addidimus
quædam nimis prolixa ademimus, quædam sub obscura, cla-
ra fecimus. Nec indigeste tanquam in aceruū conessimus
sed per partes, & particulas omnia disposuimus, atque ad
græcorum imitationem qui huiuscemodi Grammatices in-
troductiones Erotemata hoc est interrogationes appellant
sub formā interrogandi redegitimus, quo & facilius memo-
riæ mandarentur, & fidelius tenerentur. Verum cum sit
consuetudo quædam non improbanda ab antiquis accepta
ut quemadmodum illi primitias alicui deorum cuius nu-
mine reliqua messis esset. & felicior, & fructuosior offe-
rebant sic etiam omnes ferè docti opera magnis uiris, &
plerunque artium professores suis studiosis discipulis dica-
re soleant, multis de causis teneor Antoni, & Dominice,
mibi discipuli omnium carissimi, hoc meum grammatices
opusculum (qualecunque est) uobis in primis dedicare.
Nam pater uester uir uerè magnificus Senator amplissi-
mus, & Eques ornatissimus, cui semper ob multa in me
beneficia obnoxius ero tanti has nostras in institutiones fe-
cit, ut nulli expensa pepercit, curaueritque, ut omnino im-
primerentur. Non parum gloriæ me adeptū esse arbitror.

cum

cū uideā, has meas primitas tali, tātoq; uiro nō displicuissem, atque ingenue fateor non tam propere prius edidissem nisi eius acerrimo iudicio plurimum confisus essem. Ne mi remini autem mi Antoni, tuq; Dominice studiosissimi, in hac tertia Editione quēdā sūt mutata, quādam etiam melius explicata. Nam ut inquit ille, Decies, repetita placebunt. Sic etiam decies reuīsa, & recognita melius corriguntur, hisce nostris institutionibus addidimus etiam nouum Opusculum, in quo de nominum declinatione, & generibus ac de uerborum pteritis, & supinis adeo prespicue egimus, ut nullus ferē labor illis sit futurus, qui nostra industria uti uoluerint. Sed de hac re non pluribus agam. Nam (ut spero) res ipsa indicabit, & docendi peritissimi absque ulla inuidiā id facile approbabit. Vos autem (ut facitis) in ista aetate adhuc tenera grammaticē, quæ pueris est necessaria, & senibus iucūda, studiosē amplectemini, ut deinceps gradatim ad cæteras artes & scientias transire possitis, & tanto parte dignissimi filii uere habeamini. Valete.

Quod sunt Græcorum literæ? quatuor & uiginti.

α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, ι, κ, λ, μ, ν, ξ, ο, π, ρ, σ, τ, υ, φ, χ, ψ, ω.

Vocales? septem, α, ε, η, ι, ο, υ, ω.

Vocales natura longæ? duæ, η, & ω.

Vocales natura breues? duæ, ε, & ο.

Vocales communes? tres, α, ι, υ.

Diphthongi propriæ? sex, αι, αυ, ει, ου, οι, ου.

Diphthongi improprie? quinque, αι, ηι, ηυ, υι, ωι.

Cōsonantes? decē & septē, β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, φ, χ, ψ.

Seminocales? octo, ξ, ε, ι, λ, μ, ν, ρ, σ.

Duplices? tres. ε, ς, ϗ.

Immutabiles, siue liquide? quatuor. λ, μ, ν, ρ.

Mute? nouem. β, γ, δ, θ, π, τ, θ, φ, χ.

Aspirate? tres. ϑ, ϕ, χ.

Tenuēs? tres. η, π, τ. Mediæ? tres. β, γ, δ.

Quid est Grammatica? ars congrue loquēdi recte scribēdi, Poetas, Historicos, & ceteros authores enarrandi perspicue rationem, & vsum complectens.

Vnde dicta est Grammatica? a literis, quæ Græcæ, Grammata appellantur, qui incipiens a literis, quæ dicuntur etiā elementa, agit de syllaba, dictione, & oratione.

Quot sunt partes Grammaticæ? quatuor litera, vt, s, o; Syllaba vt So, cra, tes. Dictionio, vt Socrates. Oratio, vt Socrates docuit Platonem.

Quid est litera? est minima pars vocis composita, ex literis, vel litera est vox indiuidua, quæ scribi potest.

Vnde dicta est litera? quasi legitera, eo quod ad legendum iter præbeat.

Quot sunt liuera latine? viginti, a, e, i, o, u, l, m, n, r, s, x, z, b, c, d, f, g, p, q, t. Hac. n. lit K. Græca est pro qua, c, vtimur.

Quot ex his sunt vocales? quinque latine a, e, i, o, u, & una Græca, ypsilon qua utimur solum in dictionibus Græcis, vt Hippolytus, & Hieronymus.

Quot sunt vocales, quæ possunt esse consonantes? duæ, i, & u, quod fit, cum eas sequitur vocalis in eadē syllaba, vt Iupiter, Venus, & i, posita inter duas vocales ita, vt, cū sequenti, simul proferatur, fit duplex consonans, ut Troia, Maia.

Quot ex vocalibus fiūt diphthongi? quatuor, æ, æ, au, & eu, quarū duæ primæ scribuntur, at non proferuntur, vt æli, mo cepi secunda uerò scribuntur, & proferuntur, vt aula,

Eurus & ei, qua utebantur antiqui in quibus. scilicet accusati-
uis nominum tertiae declinationis, ut apud Salustium, omnes
homines summa ope niti decet, ne uitam silentio transeant.

Quot ex literis sunt consonantes? quindecim, l, m, n, r, s,
x, z, b, c, d, f, g, p, q, t. Hæc uero forma, H, non est litera
sed est aspirationis nota, tamen in his duabus. dictio. mihi ni-
hil videatur habere vim crassæ literæ, hoc est aspiratæ.

Quot ex consonantibus sunt semiuocales? septem, l, m, n,
r, s, x, & z, qua utimur in dictionibus Grecis.

Quot ex consonantibus sunt mutæ? octo, b, c, d, f, g, p, q, t.

Quot ex semiuocalibus sunt duplices? duæ, x, & z.

Quare dicuntur duplices? quia habent vim duarum lite-
rarum, x, enim habet vim, c, & s, ubi nos dicimus pax, an-
tiqui dicebant pacs, z, vero gemini, ss, ubi nos dicimus Pa-
trizo, antiqui dicebant patrisso.

Quot ex semiuocalibus sunt veræ liquida? duæ, l, & r.

Quot sunt consonantes aspiratæ? quatuor, ph, th, ch, rh, ut
Philosophus, Theodorus, Chorus, Rhetoricæ.

Quid est syllaba? est comprehensio literarum sub uno ac-
centu, & vno spiritu indistincte prolata.

Vnde dicitur syllaba? a syllabano, id est simul capio quia
litteras sub uno accentu comprehendat.

Quot literis constare possunt syllabæ? una uocali, una diphtho-
go usque ad sex litteras, ut a, ab, abs, dens, frons, stirps.

Quid est dictio? est minima pars orationis composita ex
dictionibus quantum ad totius sententiæ cognitionem.

Vnde dicitur dictio? a dicendo, quod aliquid dicat, hoc est
significet.

Quid est oratio? est recta dictionum compositio integræ
sententiæ comprehendens.

Vnde

Vnde dicitur in fine de mundo, id est dicendo: Vnde et tñ
vnde dicitur, quia mundo id est dicendo causas curatur.

De partibus orationis.

Que sunt partes orationis: actio, Nomen, Verbum,
Participium, & Pronomen, Prepositio, Adiectivum,
Interiectio, & Coniunctio.

Que sunt partes declinabiles quatuor, Nomen, Aduer-
bium, Participium, & Pronomen.

Que sunt partes declinabiles quatuor, Prepositio, Ad-
iectivum, Interiectio, & Coniunctio.

De examinatione nominis.

Que est nominis pars orationis declinabilis, qua signifi-
cat substantiam, aut qualemvis propriam, vel cōm.
Que sunt nominis nominis quinque, species, genus,
numerus, figura, & casus.

Que genere nominis habet primarium, ut mons, de-
clinatio, ac montium.

Que sunt genere nominis sex, large loquendo, mascu-
linum ac hic Deus, femininum ac hic Dea, neutrum, ut hoc
vñ. Cuius, ac hic et hic huius, ac hic et hac, & hoc felix, pro
nominis, ac hic accipiet, interitum, ac hic vel hac dies.

Que sunt numeri nominis: duo singularis, ut homo,
pluralis ac homines.

Que sunt figura nominis: tres, simplex, ut animus. Cō-
posita, ac magnanimus, decomposita, ac magnanimitas.

Que sunt casus nominis sex, nominationis, ut Plato.
genitivus, ac Platonis dicens, ac Plato accusativus, ut
Platonem vocativus, ac o Plato ablativus, ut Plato.

Que sunt recte nomines nominationis, ut Plato.

Que sunt obliqui quatuor, genitivus, dicens, actus, ablativus, vo-
cativus.

catius aut est per se uocādi casus qui tātūmodo secū ē iū
gitur persone ad quam sermo dirigitur, ut quid ais Biria?

Quot sunt articuli? tres, hic, hęc, hoc, hic est signū gene
ris m. sc. hęc fem. hoc neutri, hic, & hęc cōis, hic & hęc, &
hoc omnis, hic uel hęc incerti, hic accipiter promiscui.

Uot sunt declinationes nominum? quinque.

Quoniam Prima, cuius genitiuus singularis in æ, diphtongum
desinit, ut hęc Dea, huius Deæ.

Secunda in i, productam, ut hic Deus, huius Dei.

Tertia in is correptam, ut hic pater, huius patris.

Quarta in us, uel in u, productam, ut hic uisus, huius ui
sus, hoc cornu, huius cornu.

Quinta in ei diuisa syllaba, ut hęc species, huius speciei.

Quid est nomen proprium? quod, uni soli conuenit, ut So
crates, Plato.

Quid est appellatiuum? quod naturaliter est commune
multorum, ut animal, homo, piscis, arbor.

Quid est nomen substantiuum? quod substantiam signifi
cat, & uariatur per unum articulum tantum, ut hic Pla
to, uel per duos ad summum, ut hic, & hęc homo.

Quid est nomen adiectiuum? quod qualitatem aut quā
titatem significat, & uariatur per tres diuersas uoces, ut
albus alba album, magnus magna magnum.

Vel per tres articulos, & unam uocem, ut hic & hęc,
& hoc audax, Vel per tres articulos & duas uoces, ut hic
& hęc fortis, & hoc forte.

Vel per tres articulos, & tres uoces, ut acer, hęc a
cris, & hoc acre.

Vnde dicitur substantiuum? quod per se substat in cōpo
sitione siue aduerbia aliterius nominis, ut Milo currit.

Vnde

Vnde dicitur adiectiuum? quod in compositione suo substantiuo adiiciatur, ut candida, rosa placet mihi.

De examinatione verbi.

Quid est verbum? est pars orationis declinabilis cum modis & temporibus agendi uel patiendi significatiua.

Quot sunt accidentia verbi? octo, genus, tempus, modus, species, figura, coniugatio, persona, & numerus.

Quot sunt genera uerborum? quinque. actiuum ut amo. passiuum, ut amor. neutrum, ut seruius. commune, ut largior. deponens, ut sequor.

Quot sunt tempora uerborum? quinque; praesens ut amo. praeteritum imperfectum, ut amabam. praeteritum perfectum ut amavi. praeteritum plusquamperfectum ut amaueram. futurum ut amabo.

Quot sunt modi uerborum? quinque; indicatiuus ut amo. imperatiuus ut ama. optatiuus ut utinam amarem. subiunctiuus ut cum amem. infinitiuus ut amare.

Quot sunt species uerborum? duae. quae primitiua ut amo. deriuatiua ut amor, facio, faciesco.

Quot sunt figurae uerborum? tres, simplex, ut taceo, composita, ut conticeo, decomposita, ut conticesco.

Quot sunt coniugationes uerborum? quatuor.

Prima quae habet in secunda persona praesentis indicatiui modi as, aut aris, longam, ut amo, amas, & amor, amaris.

Secunda quae habet is, aut eris longam, ut doceo, doces, et doceor doceris.

Tertia, quae habet is, aut eris breuem, ut lego legis, et legor, legeris.

Quarta quae habet is, aut iris longam, ut audio, audis, & audior, audiris.

Quot sunt personae uerborum? tres. prima, ut amo. secunda

ut amas. tertia, ut amat. Sic plurali prima, ut amamus, secunda, ut amatis. tertia, ut amant.

Quot sunt numeri uerborum? duo, singularis, ut amo, & pluralis, ut amamus.

Quot sunt uerba anomala? quatuor. sum, uolo, fero, & edo, cum suis compositis.

Quare dicuntur anomala? quia non sequuntur analogiam aliorum uerborum.

Quot sunt uerba apocopata? quatuor, dic, duc, fac, fer.

Quare dicuntur apocopata? quia patiuntur apocopen. i. amputationem literarum in fine. Nam dicendum esset secundum analogiam imperatiuorum, dice, duc, face, fere.

De examinatione participij.

Quid est participium? pars orationis declinabilis, quæ pro uerbo ponitur, & ab eo naturaliter derivatur.

Quot accidunt participio? sex, genus, casus, tempus, significatio, numerus, & figura.

Quot sunt genera participiorum? quinque, masculinū, ut lectus, femininū, ut lecta. Neutrū, ut lectū. cōe, ut in actum, hunc & hanc legentem. omne, ut hic & hec & hoc legens.

Quot sunt casus participiorū? sex. ntūs, ut amans, gtūs, ut amantis. datiuus, ut amanti. accusatiuus, ut amantem. uctūs, ut o amans. ablatiuus, ut ab amante uel amanti.

Quot sūt tpa participiorū? quinque, coniuncta in tria præsens & ptūm imperfectū simul. ut amās & legēs. ptūm perfectū & plusquā perfectū simul, ut amatus, & lectus. futurum per se, ut amaturus, & amādus. lecturus & legendus.

Quot sunt significationes participiorum? quinque, actiua ut amans. passiuā ut amatus. neutralis ut seruiens. communis ut largiens. deponens ut sequens.

Quot sunt numeri participiorum? duo, singularis, ut amans, pluralis, ut amantes.

Quot sunt figurae participiorum? duae, simplex, ut legēs, decomposita, ut perlegens. Nam participium per se compositum fit nomen, ut Indoctus, Innocens.

De examinatione pronominis.

Quid est pronomen? pars orationis declinabilis, quae pro proprio nomine vniuscuiusque rei ponitur, & certam significat rem, uel personam.

Quot sunt accidentia pronominis? sex species, genus, numerus, figura, persona, & casus.

Quot sunt species pronominum? duae, primitiua, ut ego, tu, sui, deriuatiua, ut meus, tuus, suus.

Quot sunt genera pronominum? quinque, masculinum, ut meus, faemininum, ut mea, neutrum, ut meum, commune, ut hic & haec nostras, omne, ut ego tu sui.

Quot sunt numeri pronominum? duo, singularis, ut ego tu, pluralis, ut nos, uos.

Quot sunt figurae pronominum? duae, simplex, ut is, composita, ut idem; quod componitur ex is, & demum.

Quot sunt personae pronominum? tres, prima ut ego, secunda, ut tu, tertia, ut ille. Similiter in plurali, prima, ut nos, secunda, ut uos, tertia, ut illi.

Quot sunt casus pronominum? sex, nominatiuus, ut tu, genitiuus, ut tui, datiuus, ut tibi, accusatiuus, ut te, uocatiuus ut o tu, ablatiuus, ut a te.

Quot sunt modi pronominum? quatuor.

Primus, cuius genitiuus singularis desinit in i, uel in is, & datiuus in i, ut ego mei, uel mihi.

Secundus in ius, & datiuus in i, ut ille illius illi.

Tertius in i, in a diphthongum ut meus mea meum. genitiuo mei meae mei, more adiectiuorum primæ, & secundæ declinationis.

Quartus in is, ut nostras, nostratis. uestras uestratis. more adiectiuorum tertiæ declinationis.

Quot sunt pronominis primi modi? tria, ego, tu, sui.

Quot sunt pronomina secundi modi? quinque, ille, ipse, isle, hic & is.

Quot sunt pronomina tertii modi? quinque, meus, tuus, suus, noster, & uester.

Quot sunt pronomina quarti modi? duo. nostras, et uestras.

Quot sunt pronomina habetia octo casu? quatuor, ut hic, uersus idicat. Tu, meus, & noster, nostras, habuere uocantur.

Quot sunt pronomina, de quibus nulla dubitatio est apud latinos? quindecim, octo primitiua, ego, tu, sui, ille, ipse, isle, hic, & is. deriuatiua septem. meus, tuus, suus, noster, & uester, nostras, & uestras.

Quot sunt pronomia demonstratiua? quinque, ego, tu, hic, isle, ille.

Quot sunt pronomina relatiua? quatuor. is, suus, ipse, sui.

Quot sunt pronomia demonstratiua? & relatiua? duo, hic, et ille.

Quot sunt pronomina possessiua? quinque. meus, tuus, suus, noster, & uester.

Quot sunt pronomina gentilia? duo, nostras, & uestras.

Hoc pronomen ipse pro quot personis ponitur? tribus. prima, secunda, & tertia, ut ipse dico, ipse dicis, ipse dicit. Similiter in plurali ipsi dicimus, ipse dicitis, ipsi dicunt.

De congruitate uerbi cum nominatiuo, relatiui cum suo antecedente, & adiectiui cum substantiui.

Verbum cum modo in quot accidentibus debet concordare? in duobus, persona, & numero. Præceptor docet discipuli discunt.

*Petrus, cuius persone: tertia. quare: quia omnia nomina
& pronomina sunt persone tertia, exceptis, ego, & nos,
persona prima, tu, & uos, persona secunda, & uocatiui om-
nibus, qui sunt persone secunda.*

*Relatiuum cum suo substantiuo antecedente, in quot ac-
cidentiis debet concordare: in duobus, genere, & numero,
ut liber, qui epistola, quæ carmen quod.*

*Adiectiuum cum suo substantiuo in quot accidentibus
debet concordare: in quatuor, genere, numero, persona, &
casu, ut flos candidus, Rosa candida, Lillium candidum.*

De constructione verborum.

Q*uot sūt genera uerborū: duo, personale, & ipersonale.
Quid est uerbum personale? quod uariatur per tres
personas, & duos numeros.*

*Quot sunt genera uerborum personalium? quinque. acti-
uum, passiuum, neutrum, commune, & deponens.*

*Quid est uerbum actiuum? quod in o, finitum format pas-
siuum in or, ut amo, doceo, doceor.*

Quot sunt species uerborum actiuorum: octo.

De prima specie actiuorum.

Q*uæ sunt actiua primæ speciei, quæ dicuntur simplicia:
quæ construuntur solum cum nominatiuo agente &
accusatiuo patiente, ut Ego amo Deum, tu uendis libros.
Ille scribit literas, Plato docuit Aristotelem.*

Quæ dicitur agens? a qua actio uerbi prouenit.

Quæ dicitur res patiens? in quā actio uerbi utcūque transit.

Dic aliquot actiua primæ speciei.

Verberat, & uideo, & facio fastidio, honoro.

Fert, occidit, amo, colit, & formido, temetque

Polluoque, & cerno, damnat, docet, audio, narro.

Omnia

Omnia cum quarto specie dicito prima.

Verbero uerberas uerberaui uerberatum per battere.

Video uides uidi uisum per uedere.

Facio facis feci factum. per fare.

Faſtidio faſtidis ſlidiui ſliduntum. per hauer in faſtidio

Honoro honoras honorauĩ honoratũ. per honorare.

Fero fers tuli latum. per portare.

Occido occidis occidi occiſum. per amazzare.

Amo amas amaui amatum per amare.

Colo colis colui cultum. per amar con honore

Formido formidas midauĩ midatum. per hauer paura.

Timeo times timui ca. ſup. per temere.

Polluo polluis pollui pollutum. per imbrattare.

Cerno cernis creui cretum uel certũ per uedere.

Damno damnas damnaui damnatũ. per dannare.

Doceo doces docui doctum. per inſegnare.

Audio audis audiui auditum. per aldire.

Narro narras narraui narratum. per narrar & dire.

Idem uerbum poteſt ne eſſe diuerſarum ſpecierum ? maxime pro uarietate caſuum , qui congrue applicantur alicui uerbo. nam ſi dico . Ego emi multos libros. eſt prima ſpeciei. Ego emi libros tanti, eſt ſecundæ . Ego emo libros tibi, eſt teritię. Ego emo libros arie & ingenio eſt quinta . Ego emo libros a Triphone bibliopola, eſt ſextæ . & ſic alia multa apud authores.

Quid poſtremo ſeruandum eſt ? Omne uerbum ultra proprios caſus , poſſe habere ablatiuum ſignificantem cauſam efficientem, ut Amo te probitate tua aut cauſam materiale, ut Boni uiri faciunt eleemoſinas pane , uino , nummis , aut cauſam instrumentalem , ut Magi.

tendum existimo, si quæ ex aureis Grammaticorum institutionibus mutuatus sum, iisdem ipsis uerbis quibus, & ipsi usi sunt, quemadmodum locus exigere uidebatur, & ego sæpe expresserim. Non enim huic rei me accinxi, ut in his Grammaticas præceptiones tantum nostra asserrem, sed ut nostra & aliorum bene inuenta in quandam non inuilem seriem digererem, & quodam modo apes imitarer, quæ uagantes ex diuersis floribus succum uarium decerpunt, quem dehinc in saporem fructumque suauissimum temperatura quadam ex industria sua transmutat. Quædam ex nostro addidimus quædam nimis prolixa ademitimus, quædam sub obscura, clara fecimus. Nec indigeste tanquam in acervum congesimus sed per partes, & particulas omnia disposuimus, atque ad Græcorum imitationem qui huiuscemodi Grammatices in introductiones Erotemata hoc est interrogationes appellant sub formam interrogandi redeimus, quo & facilius memoria mandarentur, & fidelius tenerentur. Verum cum sit consuetudo quædam non improbanda ab antiquis accepta ut quemadmodum illi primitias alicui deorum cuius numine reliqua messis esset. & felicior, & fructuosior offerbant sic etiam omnes ferè docti opera magnis uiris, & plerunque artium professores suis studiosis discipulis dicere soleant, multis de causis teneor Antoni, & Dominice, mihi discipuli omnium carissimi, hoc meum grammatices opusculum (qualecunque est) uobis in primis dedicare. Nam pater uester uir uerè magnificus Senator amplissimus, & Eques ornatissimus, cui semper ob multa in me beneficia obnoxius ero tanti has nostras in institutiones fecit, ut nulli expensa pepercit, curaueritque, ut omnino imprimerentur. Non parum gloriæ me adeptum esse arbitror,

cum

cū uideā, has meas primitas tali, tātoq; uiro nō displicuis-
sem, atque ingenue fateor non tam propere prius edidissem
nisi eius acerrimo iudicio plurimum confisus essem. Ne mi
remini autem mi Antoni, tuq; Dominice studiosissimi, in
hac tertia Editione quādā sūt mutata, quadam etiam me-
lius explicata. Nam ut inquit ille, Decies, repetita place-
bunt. Sic etiam decies reuīsa, & recognita melius corrigun-
tur, hisce nostris institutionibus addidimus etiam nouum
Opusculum, in quo de nominum declinatione, & generibus
ac de uerborum p̄teritis, & supinis adeo prespicue egimus,
ut nullus ferē labor illis sit futurus, qui nostra industria uti
uoluerint. Sed de hac re non pluribus agam. Nam (ut spe-
ro) res ipsa indicabit, & docendi peritissimi absque ulla
inuidia id facile approbabunt. Vos autem (ut facitis) in
ista atate adhuc tenera grammaticē, quæ pueris est necessa-
ria, & senibus iucūda, studiose amplectemini, ut deinceps
gradatim ad cæteras artes & scientias transire possitis, &
tanto parte dignissimi filii uere habeamini. Valete.

Quod sunt Græcorum literæ? quatuor & uiginti.

α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, ι, κ, λ, μ, ν, ξ, ο, π, ρ, σ, τ, υ, φ, χ, ψ, ω.

Vocales? septem, α, ε, η, ι, ο, υ, ω.

Vocales natura longæ? duæ, η, & ω.

Vocales natura breues? duæ, ε, & ο.

Vocales communes? tres, α, ι, υ.

Diphthongi propriæ? sex, αι, αυ, ει, ου, οι, ευ.

Diphthongi impropriæ? quinque, αυ, ηυ, υι, ωι.

Cōsonantes? decē & septē, β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, φ, χ, ψ.

Seminocales? octo, ξ, ζ, ψ, λ, μ, ν, ρ, σ.

Duplices? tres. ξ, η .

Immutabiles, siue liquide? quatuor. λ, μ, ν, ρ .

Mute? nouem. $\beta, \gamma, \delta, \theta, \pi, \tau, \theta, \phi, \chi$. Aspirate? tres δ, ϕ, χ .

Tenuēs? tres. ν, π, τ . Medie? tres. β, γ, δ .

Quid est Grammatica? ars congrue loquēdi recte scribēdi, Poetas, Historicos, & ceteros authores enarrandi perspicue rationem, & vsum complectens.

Vnde dicta est Grammatica? a literis, quæ Græcæ, Grammata appellantur, qui incipiens a literis, quæ dicuntur etiā elementa, agit de syllaba, dictione, & oratione.

Quot sunt partes Grammaticæ? quatuor litera, vt, s, o; Syllaba vt So, crates. Dictio, vt Socrates. Oratio, vt Socrates docuit Platonem.

Quid est litera? est minima pars vocis composita, ex literis, vel litera est vox indiuidua, quæ scribi potest.

Vnde dicta est litera? quasi legitera, eo quod ad legendum iter præbeat.

Quot sunt liera latine? viginti, a, e, i, o, u, l, m, n, r, s, x, z, b, c, d, f, g, p, q, t. Hac. n. lit K. Græca est pro qua, c, utimur.

Quot ex his sunt vocales? quinque latine a, e, i, o, u; & una Græca, ypsilon qua utimur solum in dictionibus Græcis, vt Hippolytus, & Hieronymus.

Quot sunt vocales, quæ possunt esse consonantes? duæ, i, & u, quod fit, cum eas sequitur vocalis in eadē syllaba, vt Iupiter, Venus, & i, posita inter duas vocales ita, vt, cū sequenti, simul proferatur, fit duplex consonans, ut Troia, Maia.

Quot ex vocalibus fiūt diphthongi? quatuor, æ, œ, au, & eu, quarū duæ primæ scribuntur, at non proferuntur, vt æli, mo cepi secundæ uerò scribuntur, & proferuntur, vt aula,

Eurus

Eurus & ei, qua utebantur antiqui in quibus. scilicet accusati-
uis nominum tertiae declinationis, ut apud Salustium, omnes
homines summa ope niti decet, ne vitam silentio transeant.

Quot ex literis sunt consonantes? quindecim, l, m, n, r, s,
x, z, b, c, d, f, g, p, q, t. Hæc uero forma, H, non est litera
sed est aspirationis nota, tamen in his duabus. dictio. mihi ni-
hil videatur habere vim crassæ literæ, hoc est aspiratæ.

Quot ex consonantibus sunt semiuocales? septem, l, m, n,
r, s, x, & z, qua utimur in dictionibus Grecis.

Quot ex consonantibus sunt mutæ? octo, b, c, d, f, g, p, q, t.

Quot ex semiuocalibus sunt duplices? duæ, x, & z.

Quare dicuntur duplices? quia habent vim duarum lite-
rarum, x, enim habet vim, c, & s, ubi nos dicimus pax, an-
tiqui dicebant pacs, z, vero gemini, ss, ubi nos dicimus Pa-
trizo, antiqui dicebant patrisso.

Quot ex semiuocalibus sunt veræ liquidae? duæ, l, & r.

Quot sunt consonantes aspiratæ? quatuor, ph, th, ch, rh, ut
Philosophus, Theodorus, Chorus, Rhetoricæ.

Quid est syllaba? est comprehensio literarum sub uno ac-
centu, & vno spiritu indistincte prolata.

Vnde dicitur syllaba? a syllabano, id est simul capio quia
litteras sub uno accentu comprehendat.

Quot literis constare possunt syllabæ? una uocali, una diphtho-
go usque ad sex litteras, ut a, ab, abs, dens, frons, stirps.

Quid est dictio? est minima pars orationis composita ex
dictionibus quantum ad totius sententiæ cognitionem.

Vnde dicitur dictio? a dicendo, quod aliquid dicat, hoc est
significet.

Quid est oratio? est recta dictionum compositio integræ
sententiæ comprehendens.

Vnde

11. Vnde dicitur oratio? ab orando, idest dicendo: Vnde etiā orator dicitur, qui orando idest dicendo causas tueatur.

De partibus orationis.

Quot sunt partes orationis: octo, Nomen, Verbum, Participium, & Pronomen, Prepositio, Aduerbum, Interiectio, & Coniunctio.

Quot sunt partes declinabiles: quatuor, Nomen, Aduerbum, Participium, & Pronomen.

Quot sunt partes declinabiles: quatuor, Prepositio, Aduerbum, Interiectio, & Coniunctio.

De examinatione nominis.

Quid est nomen: pars orationis declinabilis, quæ significat substantiam, aut qualitatem propriam, uel cōm.

Quod sunt accidentia nominis: quinque, species, genus, numerus, figura, & casus.

Quot genera nominum: duæ, primitiua, ut mons, derivatiua, ut montanus.

Quot sunt genera nominū: septē, large loquendo, masculinū ut hic Deus, femininum, ut hæc Dea, neutrum, ut hoc tēplū. Cōe, ut hic et hæc hō, oē, ut hic et hæc, & hoc felix, promiscuum, ut hic accipiter, incertum, ut hic uel hæc dies.

Quot sunt numeri nominum: duo, singularis, ut homo, pluralis, ut homines.

Quot sunt figuræ nominū: tres, simplex, ut animus. Cōposita, ut magnanimus, decomposita, ut magnanimitas.

Quot sunt casus nominum: sex, nominatiuus, ut Plato. genitiuus, ut Platonis. datiuus, ut Plato. accusatiuus, ut Platonem. vocatiuus, ut o Plato. ablatiuus, ut Plato.

Quot sunt recti: unus, nominatiuus, ut Plato.

Quot sunt obliqui: quatuor, genitiuus, datiuus, accusatiuus, ablatiuus, vocatiuus.

catius aut est per se uocādi casus qui tātūmodo scēdē in
gitur personae ad quam sermo dirigitur, ut quid ais Biria?

Quot sunt articuli? tres, hic, hēc, hoc. hic est signū gene
ris m. sc. hēc fem. hoc neutri, hic, & hēc cōis, hic & hēc, &
hoc omnis, hic uel hēc incerti, hic accipiter promiscui.

Uot sunt declinationes nominum? quinque.

Quoniam Prima, cuius genitiuus singularis in æ, diphthongum
desinit, ut hęc Dea, huius Deæ.

Secunda in i, productam, ut hic Deus, huius Dei.

Tertia in is correptam, ut hic pater, huius patris.

Quarta in us, uel in u, productam, ut hic uisus, huius uī
sus, hoc cornu, huius cornu.

Quinta in ei diuisa syllaba, ut hęc species, huius speciei.

Quid est nomen proprium? quod, uni soli conuenit, ut So
crates, Plato.

Quid est appellatiuum? quod naturaliter est commune
multorum, ut animal, homo, piscis, arbor.

Quid est nomen substantiuum? quod substantiam signifi
cat, & uariatur per unum articulum tantum, ut hic Pla
to, uel per duos ad summum, ut hic, & hęc homo.

Quid est nomen adiectiuum? quod qualitatem aut qua
ritatem significat, & uariatur per tres diuersas uoces, ut
albus alba album, magnus magna magnum.

Vel per tres articulos, & unam uocem, ut hic & hęc,
& hoc audax, Vel per tres articulos & duas uoces, ut hic
& hęc fortis, & hoc forte.

Vel per tres articulos, & tres uoces, ut acer, hęc a
cris, & hoc acre.

Vnde dicitur substantiuum? quod per se substat in cōpo
sitione siue adherentia alterius nominis, ut Milo currit.

Vnde

Vnde dicitur adiectiuum? quod in compositione suo substantiuo adiiciatur, vt candida, rosa placet mihi.

De examinatione verbi.

Quid est verbū? est pars orationis declinabilis cum modis & temporibus agendi uel patiendi significatiua.

Quot sunt accidentia verbi? octo, genus, tempus, modus, species, figura, coniugatio, persona, & numerus.

Quot sunt genera uerborum? quinque. actiuum vt amo. passiuum, ut amor. neutrum, vt seruo. cōmune, ut largior. deponens, vt sequor.

Quot sunt tempora uerborum? quinque; præsens vt amo. ptūm imperfectum, vt amabā. ptūm pfectū ut amaui. pte ritū plusquamperfectū ut amaueram. futurum ut amabo.

Quot sunt modi uerborum? quinque; indicatiuus vt amo. imperatiuus vt ama. optatiuus vt utinam amarem. subiunctiuus vt cum amem. infinitiuus vt amare.

Quot sunt species uerborum? duę. quę primitiua ut amo. deriuatiua vt amor, facio faceßo.

Quot sunt figura uerborum? tres, simplex, vt taceo, composita, vt conticeo, decomposita, vt conticesco.

Quot sunt coniugationes uerborum? quatuor.

Prima quę habet in secūda persona præsentis indicatiui modi as, aut aris, longam, vt amo, amas, & amor, amaris.

Secunda quę habet is, aut eris longam, vt doceo, doces, et doceor doceris.

Tertia, quę habet is, aut eris breuem, ut lego legis, et legor, legeris.

Quarta quę habet is, aut iris longam, vt audio, audis, & audior, audiris.

Quot sunt persone uerborū? tres. prima, vt amo. secunda

ut amas. tertia, ut amat. Sic plurali. prima, ut amamus, secunda, ut amatis. tertia, ut amant.

Quot sunt numeri uerborum? duo; singularis, ut amo, & pluralis, ut amamus.

Quot sunt uerba anomala? quatuor. sum, uolo, fero, & edo, cum suis compositis.

Quare dicuntur anomala? quia non sequuntur analogiam aliorum uerborum.

Quot sunt uerba apocopata? quatuor, dic, duc, fac, fer.

Quare dicuntur apocopata? quia patiuntur apocopen. i. amputationem literarum in fine. Nam dicendum esset secundum analogiam imperatiuorum, dice, duce, face, fere.

De examinatione participij.

Quid est participium? pars orationis declinabilis, quæ pro uerbo ponitur, & ab eo naturaliter deriuatur.

Quot accidunt participio? sex, genus, casus, tempus, significatio, numerus, & figura.

Quot sunt genera participiorum? quinque; masculinū, ut lectus. femininū, ut lecta. Neutrū, ut lectū. cōe, ut in actum, hunc & hanc legentem. omne, ut hic & hec & hoc legens.

Quot sunt casus participiorū? sex. ntus, ut amans, gtus, ut amantis. datiuus, ut amanti. accusatiuus, ut amantem. uctus, ut o amans. ablatiuus, ut ab amante uel amanti.

Quot sūt tpa participiorū? quinque; coniuncta in tria præsens & ptiū imperfectū simul, ut amās & legēs. ptiū perfectū & plusquā perfectū simul, ut amatus, & lectus. futurum per se, ut amaturus, & amādus. lecturus & legendus.

Quot sunt significationes participiorum? quinque, actiua ut amans. passiua ut amatus. neutralis ut seruiens. communis ut largiens. deponens ut sequens.

Quot sunt numeri participiorum? duo, singularis, ut amans, pluralis, ut amantes.

Quot sunt figurae participiorum? duae, simplex, ut legēs, decomposita, ut perlegens. Nam participium per se compositum fit nomen, ut Indoctus, Innocens.

De examinatione pronominis.

Quid est pronomen? pars orationis declinabilis, quae pro proprio nomine vniuscuiusque rei ponitur, & certam significat rem, uel personam.

Quot sunt accidentia pronominis? sex. species, genus, numerus, figura, persona, & casus.

Quot sunt species pronominum? duae. primitiua, ut ego, tu, sui. deriuatiua, ut meus, tuus, suus.

Quot sunt genera pronominum? quinque. masculinum, ut meus. faemininum, ut mea. neutrum, ut meum. commune, ut hic & haec nostras. omne, ut ego tu sui.

Quot sunt numeri pronominum? duo. singularis, ut ego tu. pluralis, ut nos, uos.

Quot sunt figurae pronominum? duae. simplex, ut is. composita. ut idem; quod componitur ex is, & demum.

Quot sunt personae pronominum? tres. prima ut ego. secunda, ut tu. tertia, ut ille. Similiter in plural. prima, ut nos. secunda, ut uos. tertia, ut illi.

Quot sunt casus pronominum? sex. nominatiuus, ut tu. genitiuus, ut tui. datiuus, ut tibi. accusatiuus, ut te. uocatiuus ut o tu. ablatiuus, ut a te.

Quot sunt modi pronominum? quatuor.

Primus. cuius genitiuus singularis desinit in i, uel in is, & datiuus in i, ut ego mei, uel mis, mihi.

Secundus in ius, & datiuus in i, ut ille illius illi.

Ter-

Tertius in i, in æ diphthongum vt meus mea meum . genitiuo mei meæ mei, more adiectiuorum primæ, & secundæ declinationis.

Quartus in is, ut nostras, nostratis. vestras uestratis. more adiectiuorum tertiæ declinationis.

Quot sunt pronominis primi modi? tria, ego, tu, sui.

Quot sunt pronomina secundi modi? quinque, ille, ipse, isle, hic & is.

Quot sunt pronomina tertii modi? quinque, meus, tuus, suus, noster, & uester.

Quot sunt pronomina quarti modi? duo. nostras, et uestras.

Quot sunt pronomina habetia octo casu? quatuor, ut hic, versus idicat. Tu, meus, & noster, nostras, habuere uocantur.

Quot sunt pronomina, de quibus nulla dubitatio est apud Latinos? quindecim, octo primitiua, ego, tu, sui, ille, ipse, isle, hic, & is. deriuatiua septem. meus, tuus, suus, noster, & uester, nostras, & uestras.

Quot sunt pronomia demonstratiua? quinque, ego, tu, hic, isle, ille.

Quot sunt pronomina relatiua? quatuor. is, suus, ipse, sui.

Quot sunt pronomia demonstratiua? & relatiua? duo, hic, et ille.

Quot sunt pronomina possessiua? quinque. meus, tuus, suus, noster, & uester.

Quot sunt pronomina gentilia? duo, nostras, & uestras.

Hoc pronomen ipse pro quot personis ponitur? tribus. prima, secunda, & tertia, ut ipse dico, ipse dicis, ipse dicit. Similiter in plurali ipsi dicimus, ipse dicitis, ipsi dicunt.

De congruitate uerbi cum nominatiuo, relatiui cum suo antecedente, & adiectiui cum substantiuo.

Verbum cum modo in quot accidentibus debet concordare? in duobus, persona, & numero. Præceptor docet discipuli discunt.

Petrus, cuius persone: tertia. quare: quia omnia nomina & pronomina sunt persone tertia, exceptis, ego, & nos, persone prima, tu, & uos, persona secunda, & uocatiui omnibus, qui sunt persone secunda.

Relatiuum cum suo substantiuo antecedente, in quot accidentis debet concordare? in duobus, genere, & numero, ut liber, qui epistola, quæ carmen quod.

Adiectiuum cum suo substantiuo in quot accidentibus debet concordare? in quatuor, genere, numero, persona, & casu, ut flos candidus, Rosa candida, Lillium candidum.

De constructione uerborum.

Quot sūt genera uerborū: duo, personale, & ipersonale. Quid est uerbum personale? quod uariatur per tres personas, & duos numeros.

Quot sunt genera uerborum personalium? quinque. actiuum, passiuum, neutrum, commune, & deponens.

Quid est uerbum actiuum? quod in o, finitum format passiuum in or, ut amo, doceo, doceor.

Quot sunt species uerborum actiuorum? octo.

De prima specie actiuorum.

Quæ sunt actiua primæ speciei, quæ dicuntur simplicia? quæ construuntur solum cum nominatiuo agente & accusatiuo patiente, ut Ego amo Deum, tu uendis libros. Ille scribit literas, Plato docuit Aristotelem.

Quæ dicitur agens? a qua actio uerbi prouenit.

Quæ dicitur res patiens? in quā actio uerbi utcūque transit.

Dic aliquot actiua primæ speciei.

Verberat, & uideo, & facio. fastidio, honoro.

Fert, occidit, amo, colit, & formido, temetque

Polluoque, & terno, damnat, docet, audio, narro.

Omnia

Omnia cum quarto specie dicito prima.

Verbero uerberas uerberaui uerberatum per battere.

Video uides uidi uisum per uedere.

Facio facis feci factum. per fare.

Faſtidio faſtidis ſtidiui ſteditum. per hauer in faſtidio

Honoro honoras honoraui honoratū. per honorare.

Fero fers tuli latum. per portare.

Occido occidis occidi occiſum. per amazzare.

Amo amas amaui amatum. per amare.

Colo colis colui cultum. per amar con honore

Formido formidas midaui midatum. per hauer paura.

Timeo times timui ca. ſup. per temere.

Polluo polluis pollui pollutum. per imbrattare.

Cerno cernis creui cretum uel certū. per uedere.

Damno damnas damnaui damnatū. per dannare.

Doceo doces docui doctum. per inſegnare.

Audio audis audiui auditum. per aldire.

Narro narras narraui narratum. per narrar & dire.

Idem uerbum poteſt ne eſſe diuerſarum ſpecierum? maxime pro uarietate caſuum, qui congrue applicantur alicui uerbo. nam ſi dico. Ego emi multos libros. eſt prima ſpeciei. Ego emi libros tanti, eſt ſecundæ. Ego emo libros tibi, eſt tertie. Ego emo libros arte & ingenio eſt quinta. Ego emo libros a Triphone bibliopola, eſt ſextæ. & ſic alia multa apud authores.

Quid poſtremo ſeruandum eſt? Omne uerbum ultra proprios caſus, poſſe habere ablatiuum ſignificantem cauſam efficientem, ut Amo te probitate tua aut cauſam materiale, ut Boni uiri faciunt eleemoſinas pane, uino, nummis, aut cauſam instrumentalem, ut Magi.

uum patientem, cum dativo construuntur, ut Homo pius dat
elemosinas pauperibus.

Sed mitto & scribo in soluta oratione habent potius ac-
cusatiuum a parte ulteriore, ut Cicero misit siue scripsit
multas epistolas ad amicos.

Dic aliquot actiua tertiæ speciei.

Scribo lego adscribo commendo nuntio mitto.

Lego & restituo, do, commodo, mutuo dono.

Addico indico edicoq; indico prodo.

Et dico refero declaro impendo uetoq;,

Suadeoq; & subigo, promitto, accommodo, reddo,

Post quartum dandi gaudent hæc omnia casu.

Quæ possunt esse, & tertiæ & quintæ speciei?

Augeo conduplico accumulo atque impertio, dono.

Nam dicimus, Præceptor auget doctrinam nobis.

& Præceptor auget nos doctrina.

Scribo scribis scripsi scriptum per scribere

Lego legis legi lectum per leggere

Adscribo scribis scripsi scriptum. per attribui, & imputare.

Cōmendo cōmēdas cōmēdaui cōmēdatū. per recomandare.

Nuncio nuncias nunciaui nāciatum. per auisare.

Mitto mittis misi missum per mandare

Lego legas legaui tum. per mādare, & lassare in testamento.

Restituo restituis restitui restitutum per restituere

Do das dedi datum per dare.

Cōmodo cōmodas cōmodaui commodatum. per prestare
quod redditur idem, ut uestimenta, & libri, & uasa.

Mutuo mutuas mutuauī mutuatum per prestare, quod non
reditur idē, ut pecunia, oleum, triticū, & alia similia.

Dono donas donaui donatum. per donare.

Addico

Addico addicis dixi *Et p destinare ut addictus mortis*
Indico indicis indixi indictum. per far sapere
Edico edicis edixi *etum. per comandare, unde edictum*
Indico indicas indicaui indicatum. per mostrare
Prodo prodis prodidi proditum. per mostrare
Dico dicis dixi dictum per dire
Refero refers retuli relatum per referire
Declaro declaras declaraui declaratum per dichiarare
Impendo impendis impendi pensum. per spendere, & dare.
Veto uetis uetui uetitum. per uetare
Suadeo suades suasi suatum. per esortar a fare
Persuadeo, persuades persuasi sum per indur a fare
Subigo subigis subegi subactum. per sottomettere
Promitto promittis promisi promissum per promettere
Accommodo accommodas accommodaui accommodatum,
 per acconzare & adaptare.

Reddo reddis reddidi redditum. per rendere.
Augeo auges auxi auctum. per accrescere
Accumulo accumulas accumulaui latum. per accumulare
Coduplico coduplicas caui catum. per indoppiare
Impertio impertis impertiui titum. per far partecipe

De quarta specie actiuorum.

Qua sunt uerba actiua quartae speciei, quae dicuntur
 transitiua? quae post nominatiuum agentem, & accusa-
 tiuum patientem cum altero accusatiuo inanimato constru-
 untur, ut Ego doceo te Grammaticam.

Dic aliquot actiua quartae speciei.
Flagito, posco, peto, doceo, rogo, calceo, celo.
Exoro admoneo, moneo, atque interrogo, cingo.
Indui, & uestit, cumq; exuo, postulat oro.

Omniſus his quartos poteris coniungere binos.

Quæ poſſunt eſſe & quartæ, & quintæ ſpeciei.
Exuo & accingo, cum uestio, calceo, cingo.

Induoq; & gladium & gladio, me cingit amicus.

Quæ poſſunt eſſe, & quartæ, & ſextæ ſpeciei.
Flagitio, poſco, peto, rogo, poſtulo, ſicq; repoſco.

In ſextum debes animatum vertere quartum.

Flagito, flagitas, flagitavi, flagitatum per dimandare.

Poſco, poſcis, poſci, ca. ſup. idem ſig.

Peto, petis, petivi, petitum. p dimādar di gratia

Doceo, doces, docui, doctum. per inſegnare.

Rogo, rogas, rogaui, rogatum. p dimandar & pgar

Calceo, calceas, calceavi, calceatum. per calzare.

Celo, celas, celavi, celatum. per aſcondere.

Exoro, exoras, exoravi, exoratum. per ottenere pꝑando

*Admoneo, admones, admonui, admonitū per arrecordare
ad altri.*

Moneo, mones, monui, monitum. idem ſig.

*Interrogo, interrogo, is, interrogavi, interrogatum, per dimā-
dare.*

Cingo, cingis, cinxi, cinctum. per cenzer

Induo, induis, indui, indutum. per uestire.

Vestio, veſtis, veſtivi, veſtitum, idem ſig.

Poſtulo, poſtulas, poſtulavi, poſtulatū. per dimandare.

Oro, oras, oravi, oratum. per pregare

*Quid præterea ſervandum eſt in his uerbis? nos poſſe di-
cere Celo te hanc rem. celo tibi hanc rem. celo te hac re.
& celo te de hac re. Admoneo te huius rei, hanc rem, & de
hac re. Dicimus etiam Poſtulo te furti. i. accuſo te furti, &
induo tibi loricam.*

De quinta specie actiuorum.

Quæ sūt actiua quintę speciei, quæ effectiua dicuntur: quę post nominatiuam agentē, & accusatiuū patientem, cum ablatiua sine præpositione construuntur, ut Tutores spo-
liant quandoque pupillos suis bonis.

Dic aliquot actiua quintę speciei.

Inficit, & munit, tegit, atque irrito leuōq;

Educat, atq; cibat, uacuoq;, & sarcio lacto.

Pascit, alit, spoliat, sternit, petit, afficit, ornat.

Impleoq; & satio, saturo, lanio, laceroq;.

Cado, onero, exonero, uexoq; & spargo, corono.

Debent post quartum purum sibi iungere sextum.

Quę possunt esse & quintę & tertię speciei.

Spargo, onero, fundo, sterno, figoq;, leuoq;

Nam dicimus Tua epistola leuauit me molestijs. Et, tua
epistola leuauit mihi molestias.

Inficio, inficis, infeci, infectum.

Munio, munis, muniui, munitum.

Tego, tegis, texi, textum.

Irrito, irritas, irritaui, irritatum.

Leuo, leuas, leuaui, leuatum.

Educo, educas, educaui, educatum.

Cibo, cibas, cibaui, cibatum.

Vacuo, uacuas, uacuau, uacuatum.

Sarcio sar is sarxi fartum.

Lacto lactas lactaui lactatum.

Pasco pascis paui pastum.

Allo alis alui alitum, uel altum.

Spolio spoliās spoliaui spoliatum.

Sterno sternis strau, stratum.

per tenzere.

per fortificare.

per coprire.

per prouocare.

per alleggerire.

per allenuare.

per dar da manzare.

per suodare.

per impire.

per allattare.

per pascere.

per nutrire.

per spogliare.

per stēdere, e spianare.

Peto	petis petiui petiuium.	per assaltare
Afficio	afficis affeci affectum.	per disporre
Orno	ornas ornaui ornatum.	per ornare.
Impleo	imples impleui impletum.	per impire.
Satio	satias satiaui satiatum	per faciare.
Saturo	saturas saturau saturatum.	per satiare.
Lanio	lanias laniau laniatum.	per strazare.
Lacero	laceras laceraui laceratum.	per strazare.
Cado	cedis cecidi casum.	per amazzare.
Onero	oneras oneraui oneratum.	per cargare.
Exonero	oneras exoneraui exoneraui.	per discargare.
Vexo	uexas vexau vexatum.	per dar impazo.
Spargo	spargis sparsi sparsum.	per spargere.
Corono	coronas coronaui natum.	per coronare.
Fundo	fundis fudi fusum, per spandere & riuersare.	
Figo	figis fixi fixum.	per ficcare unde crucifixus.

De sexta specie actiuorum.

Que sunt actiua sextæ speciei, quæ dicuntur separatiua? quæ post nominatiuum agentem & accusatiuum patientem, cum ablatiuo cum a uel ab, uel e, uel ex, uel simili præpositione construuntur, ut ego animi, & didici multa a præceptoribus meis.

Dic aliquot actiua sextæ speciei.

Audit, & ediscit, uellit, mouet, amouet, arcet.

Accipio, retraho, cumque exigo separo, soluo.

Haurit, habet, remouet, capit, atque intelligit, aufert.

Sumo, abigo, extirpo, eripio, & diuello, uetoque.

Audio audis audiui audium.

per aldire.

Edisco ediscis edidici. ca. sup.

per imparar a mēte

Wisco discis didici. ca. sup.

per imparar de nouo

Addisco

<i>Addisco</i>	<i>addicis addici.ca.sup.</i>	<i>p imparare altre cose</i>
<i>Dedisco</i>	<i>dediscis dedidici.ca.sup.</i>	<i>per iparare altre cose</i>
<i>Vello</i>	<i>vellis velli,uel uulsi uulsū.</i>	<i>per scarpire.</i>
<i>Moueo</i>	<i>moues moui motum.</i>	<i>per mouere.</i>
<i>Amoueo</i>	<i>amoues amoui amotum.</i>	<i>per tollere uia.</i>
<i>Arceo</i>	<i>arces arcui arcitum,</i>	<i>pes far star da longo.</i>
<i>Coerceo</i>	<i>coerces coercui coercitum,</i>	<i>idem sig.</i>
<i>Accipo</i>	<i>accipis accepi acceptum.</i>	<i>p togliere & intēdere</i>
<i>Retraho</i>	<i>retrahis retraxi retractum.</i>	<i>per tirare indietro.</i>
<i>Exigo</i>	<i>exigis exegi exactum.</i>	<i>per riscodere il debito</i>
<i>Separo</i>	<i>separas separavi separatū.</i>	<i>per spartire.</i>
<i>Soluo</i>	<i>soluis solui solutum.</i>	<i>per dislegare.</i>
<i>Haurio</i>	<i>hauris hausi haustum.</i>	<i>per tirar fora.</i>
<i>Exhaurio</i>	<i>exhauris exhausti exhaustū.</i>	<i>per suodare.</i>
<i>Habeo</i>	<i>habes habui habitum.</i>	<i>per hauere</i>
<i>Remoueo</i>	<i>remoues remoui remotum.</i>	<i>per remouere.</i>
<i>Capio</i>	<i>capis cepi captum.</i>	<i>per pigliare.</i>
<i>Intelligo</i>	<i>intelligis itellexi itellectum.</i>	<i>per intendere.</i>
<i>Aufero</i>	<i>aufers abstuli ablatum.</i>	<i>per portar uia.</i>
<i>Sumo</i>	<i>sumis sumpsi sumptum.</i>	<i>per pigliare.</i>
<i>Abigo</i>	<i>abigis abegi abactum.</i>	<i>per parar uia,</i>
<i>Extirpo</i>	<i>extirpas extirpau extirpatū.</i>	<i>per estirpare.</i>
<i>Eripo</i>	<i>eripis eripui ereptum.</i>	<i>per tuor per forza.</i>
<i>Diuello</i>	<i>diuellis diuelli uel diuulsi</i>	<i>diuulsū,per scarpire.</i>
<i>Veto</i>	<i>vetas vetui vetitum.</i>	<i>per vetare.</i>

De septima specie actiuorum.

Que sunt uerba actiua septimæ speciei: que construuntur a fronte cum nominatiuo agente, a tergo uero cū datiuo patiente, ut boni pueri libenter audiunt magis, & parentibus suis.

Dic aliquot actiua septimæ speciei.

Audio, & ausculto recipit, benedico temetque.

Impero, & inuideo, metuo, interdico, iubetque.

Hæc quandoque solent solo gaudere datiuo.

Audio, audis, audini, auditum. per udire.

Ausculto, auscultas, auscultauit, auscultatum. per obedire.

Recipio, recipis, recipi, receptum. per promettere.

Benedico, benedicis, benedixi, benedictum. per benedire.

Timeo, times, timui, ca. sup. per temere, che non accada qualche male.

Impero, imperas, imperaui, imperatum. per comandare.

Inuideo, inuides, inuidi, inuisum. per hauer inuidia.

Metuo, metuis, metui. ca. sup. per temere, che non accada qualche male.

Interdico, interdicis, interdixi, ctum, per iterdire, et uetare.

Iubeo, iubes, iussi, iussum. per comandare.

QUot ex his uerbis sunt uere actiua tria, inuideo, iubeo, interdico, nã eorum passiuia sunt in usu, ut multi in. ident mihi. Ego inuideor a multis. Iussi Antonio, Antonius iussus est a me. Interdico tibi aqua & igni. Tu interdiceris a me aqua, & igni, uel Aqua & ignis interdicitur a me tibi.

Dicimus etiam inuidio tibi doctrinam; Pater mihi hoc iussit. Sed tunc sunt actiua acquisitiua. Cetera uero sũt magis neutra acquisitiua, ut ego timeo uitã Pamphili, per passiuum non licet in hac significatione.

Quomodo dices? Io ho paura de ti; Ego metuo, siue timeo te. Quomodo dices. Io ho paura che non te accada qualche male. Ego timeo siue metuo tibi.

Quomodo dices? Io me temo de ti. Ego timeo de te, ut Cicero

cero ad Trebatium, Mehercule de te timueram.

Quo dices? Io me temo da gli inimici. Ego metuo siue timo ab hostibus. Terentius. Hei, metui a Chryside.

Dicimus et. Priamus timebat mortem Hectori ab hostibus.

De octaua speciei actiuorum.

Qua sunt uerba actiua octauae speciei? quae construuntur a fronte cum nominatiuo agente, a tergo uero cum infinito, aut cum obliquo, aut sine, ut ego credo esse bonus, & ego credo me esse bonum.

Dic aliquot actiua octauae speciei.

Spero, despero, cupio, scio, nescio, duco.

Autumat, atque putat credit, desiderat optat.

Hec infinitum cum obliquo, aut absque requirunt.

Spero speras speravi speratum per sperare.

Despero desperas desperavi desperatum per desperare.

Cupio cupis cupiui cupitum per desiderare.

Scio scis sciui scitum. per sapere.

Nescio nescis nesciui nescitum. per non sapere.

Duco dutis duxi ductum. per existimare.

Autumo autumas autumaui autumatum idem sign.

Puto putas putauit putatum. per pensare.

Credo credis credidi, creditum. per credere.

Desidero, desideras, desideravi, desideratum. per desiderare.

Opto optas optaui optatum. idem sign.

Quid notandum est in his uerbis? quod si sermo est reciprocus hoc est, se eadem persona & agit. et patitur, tunc possumus uti pro arbitro, & recto, & obliquo, ut Ego credo esse bonus, Et ego credo me esse bonum.

Sed si sit transitio ab una persona ad aliam, tunc necesse est uti obliquo. Ut ego credo te esse doctum.

De constructione uerborum passiuorum .

Quid est uerbum passiuum? quod in or, desinens formatur ab actiuo additione, r, literę, ut amor ab amo, doceor a doceo. Præter facio & composita a facio retinentia, a, in præsentii, quorum passiuia desinunt in o, ut facio, fio, calefacio, calefio.

Quot sunt species uerborum passiuorum? octo, sicut etiã actiuorum.

Omnia uerba passiuia quõ construuntur? a fronte cum nominatiuo patiente, a tergo uero cū ablatiuo agente cum præpositione a, uel ab, uel simili, uel interdum cum datiuo loco ablatiuui, ut Tu amaris a me, uel Tu amaris mihi, pro me. a parte uero ulteriore exigunt casus suorum actiuorum, ut Tu doceris a me grammaticam.

Dic aliquot uerba passiuia.

Verberor, & uendor, donor, doceor, spoliiorq; ,

Audior, & iubeor, nec non credor, uideorq; .

Verberor uerberaris uerberatus sum per esser battuto.

Vendor venderis uenditus sum per esser uenduto.

Donor donaris donatus sum per esser donato.

Doceor doceris doctus sum per esser insegnato

Spoliior spoliaris spoliatus sum per esser spoliato.

Audior audiris auditus sum per esser audito

Iubeor iuberis iussus sum p esser comandato

Credor crederis creditus sum per esser creduto.

Uideor uideris uisus sum per esser ueduto.

Verba desinētia in or, unde & quomodo format sua præterita : ex participio, formato a supino & sum es est, ut amatus sum, uel fui, scriptus sum uel fui. Vnde illa uerba, quæ carent supino carent etiam participio,

et eorum passiva carent præterito perfecto, unde non licet dicere, discitus sum, uel fui. timitus sum uel fui.

De verbis vocatiuis.

Quæ sunt uerba, quæ dicuntur uocatiua? quæ et a fronte et a tergo cū nominatiuo cōstruuntur. ut Ego vocor Antonius: Cicero existimatur orator eloquētissimus. Et quandoq; cum ablatiuo cum præpositione a, uel ab, ut. Ego vocatus sum Theophilus a parentibus meis.

Dic aliquot uerba uocatiua.

Nuncupor apellor iungas dicorq; vocorq; ,

Nominor atque habeor, sic censeor, atque uidetur.

Nuncupor nuncuparis nuncupatus sū. per esser chiamato

Appellor appellaris appellatus sum per esser chiamato

Dicor diceris dictus sum per esser ditto.

Vocor vocaris vocatus sum per esser chiamato

Nominor nominaris nominatus sum. per esser nominato

Habeor haberis habitus sum. per esser existimato.

Censor censeris census sum idem sig.

Videor uideris uisus sum per apparere

Existimor timaris existimatus sum. per esser existimato

De neutris.

Quid est uerbum neutrum? quod in o, desinit, et Passiuū in or, proprie habere non potest. Præter sum cū suis compositis. Et Odi, Noui, Cæpi, & Memini, quæ si ab uoc neutra defectiua dicuntur.

Quot sunt species uerborum neutrorum? septem. Copula
tiua, Possessiua, Acquisitiua, Transitiua, Effectiua, Passiua,
& Absoluta.

De prima specie uerborum neutrorum.

Quæ sunt neutra prima speciei, quæ dicuntur copulatiua?

hinc que, & a fronte, & a tergo neminatum postulant,
Ego sum indoctus Tu euasisti vir magnus.

Dic aliquot neutra primæ speciei.

Sum, Fio, incedo, Euadoq; , Vio, Vol q; .

Dormio, & Existo Appareo, sic Ambulo, Vado.

Sum es fui ca. sup. per eſſer (uentare

Fio ſis factus ſum. p eſſer fatto & di-

Incedo incedis inceſſi inceſſum. p andar da graue.

Euado euadis euafi euafum. per diuentare.

Vio viuſis vixi viſtum. per viuere.

Volo volas volaui volatum. per uolare.

Dormio dormis dormiui dormitum. per dormire.

Exiſto exiſtis exiui exiitū, uel extatum. per eſſer.

Appareo appares apparui. ca. ſup. per apparare.

Ambulo ambulas ambulaui ambulatū. per paſſezare.

Vado vadis vaſi uafum. per andare.

Quid ſeruandum eſt circa conſtructionem, huius verbi
ſum eſ eſt? quando ſignificat demonſtrationem, vel inhæ-
rentiam accidentis ad ſubiectum, tunc vtrinque exigit no-
minatum, vt Ego ſum tuus amicus. Corbuſ eſt niger. Cy-
gnuſ eſt albuſ.

Quandoque poſſeſſiue ponitur, & tunc exigit poſt ſe ge-
nitium, vt Hoc pecuſ eſt Melibæi.

Quandoq; conſtruitur cum datiuo, & ſignificat habe-
re, ut Patere, tibi mihi, ſunt uobis mitia poma.

Quandoq; inuenitur cum duobuſ datiuſ, & ſignificat
dare, ut Virtuſ eſt ornamento homini .i. uir uſ pæbet orna-
mentuſ homini.

Dicimur etiam. Hac reſ eſt mihi cordi. .i. mihi placee.

Quando ponitur cum ablatiuo ſine præpoſitione, vt
hic

hic puer est bona indole.

Quandoq; cū præpositione, ut sum in Templo, sub tectō.

Quandoq; absolute ponitur idest sine casu posteriori, ut Deus est Troia fuit. Athenæ fuerunt.

Composita a sum, ut adsum, absum, desum, prosum, obsū, insum, præsum, subsum, supersum post se, quem casum postea lance dativum, ut Virtus prodest omnibus. Interfui tuæ orationi. Nam omnia ferè sunt neutra acquisitiua. Possum uero iungitur infinito, ut Non possum hoc facere.

De secunda specie neutrorum.

Quæ sunt neutra secunda speciei, quæ dicuntur possessiua? quæ a fronte nominatiuum patientem, a tergo uero ablatiui agentem postulanti, ut Ego careo pecunia. Tu indiges amicorum uel amicis.

Dic aliquot neutra secunda speciei.

Deficit indigeo careo meminī satagoq̃ue

Affluit atque ego vacat atque exubero abundo.

Quæ ex his possunt esse, & secunde & tertie speciei.

Affluo deficio nec non his adiice, abundo.

Nam dicimus, Crassus, abundat diuitiis. & diuitiæ abundat.

Deficio deficiis defeci defectum. per mancare

Indigeo indiges indigui ca. sup. per hauer dibisogno.

Careo cares carui caritū & casū. per mancare.

Memini defectinum. per recordarse & far mentione.

Satago gis gi Etum, per eßer diligente & hauer da fare.

Affluo affluis affluxi affluxum. per abundare.

Egeo eges egui. ca. sup. per hauer bisogno

Vaco vacas vacani vacatum. per mancare.

Exubero exuberat exuberant exuberatum, per abundare

Abundo abundas abundanti abundatum, per abundare.

Quid praterea seruandum est circa constructionem horum uerborum? quod careo & abundo iunguntur ablatiuo ex frequenti usu. Ego & indigeo genitiuo & ablatiuo.

Memini uero iungitur genitiuo, & accusatiuo. Et quandoque infinitiuo, ut Memini legere. Quando significat mentionem facere genitiuo, & ablatiuo cum de, ut Ouidius meminit huius fabulae, uel de hac fabula.

Satago gto tātū iūgitur, ut Hic satagit rerum suarum.

Deficio potest etiam esse actiuum, sed tunc significat derelinquere, ut Omnes amici, defecerunt me, idest dereliquerunt. Dicimus etiam Campani defecerunt a Romanis ad Annibalem, idest, rebellauerunt.

De tertia specie neutrorum.

Qua sunt neutra tertiae speciei, quae dicuntur acquisitiua? quae a fronte nominatiuum agentem, a tergo uero datiuum patientem postulant, ut Boni discipuli libenter obediunt optimis admonitionibus suorum praceptorum.

Dic aliquot neutra tertiae speciei.

Seruit obeſt noceo placet, atque incumbo licetque Officio, caueo studeoque & consulit haeret.

Obuiſ, & occurro, atque obtempero obedio paret.

Et faueo & lateo, atque ignosco indulgeo parco.

Interſum ſoluodeſumque & debeo cedo.

Aſſentit. Species cum caſum hac tertia dandi eſt.

Seruiſ ſeruiſ ſeruiui ſeruiſ.

per ſeruire

Obſum obes obſui. ca. ſup.

per nocere

Noceo nocet nocui nocitum

per nocere

Placeo places placui placitum

per piacere

Incumbo incumbis incubui incubitum

per dar opera.

Liceo lices licui, licitum

per eſſer licito

Officio

<i>Officio officis offeci effectum.</i>	per nocere.
<i>Caueo caues caui cautum.</i>	per guardarse
<i>Studeo studes studui ca. sup.</i>	per studiare.
<i>Consulo consulis consului consultum.</i>	per dar consiglio.
<i>Hæreo hæres hæsi hæsum</i>	per accostarse.
<i>Obuio obuias obuiaui obuiatum.</i>	per incontrarse .
<i>Occuro occuris occuri occursum.</i>	per incontrarse .
<i>Obtempero obtemperas aui atum.</i>	per obedire .
<i>Obedio obedis obediui obeditum.</i>	per obedire.
<i>Pareo pares parui. ca. sup.</i>	idem sig.
<i>Faueo faues faui fautum.</i>	per fauorezzare.
<i>Lateo lates latui latitum.</i>	per star ascoso .
<i>Ignosco ignoscis ignoui ignotum.</i>	per perdonare.
<i>Indulgeo indulges indulsi indultum.</i>	per compiacere a lo
<i>appetito.</i>	

<i>Parco parcis peperci, uel parsi, parsum.</i>	per perdonare
<i>Intersum intereres interfui. ca. sup.</i>	per esse presente
<i>Soluo soluis solui solutum.</i>	per pagare.
<i>Desum dees desui. ca. sup.</i>	per mancare.
<i>Debeo debes debui debitum.</i>	per esser obligato .
<i>Cedo cedis cessi cessum.</i>	per dar loco.
<i>Assentio assentis assensi assensum.</i>	per consentire .

Vaco uacas uacauui vacatum. per dar opera, & attendere.

Vaco, quot significationes habet? quinque, nam quando quæ significat carere, & tunc est secundæ speciei, ut Hic vacat omni culpa. Quandoque significat operam dare, & tunc est huius tertiæ speciei, ut Discipuli ingeniosi vacant arti Rhetoricæ. Quandoq; significat, cessare, & tunc est septimæ speciei, ut vir bonus nunquam uacat ab officio suo, Quandoque cum infinito, significat otium habere, ut Virgilius.

Iuacēt annales nostrum audire laborum.

*Quandoque superfluum esset, ut Decem carmina uacant;
Hoc est superflua sunt.*

Aduerte q̄ dicimus, Soluo mercedem tibi. Debeo pecuniam tibi per tertium actiuerum.

De quarra specie neutrorum.

Quæ sunt uerba neutra quartæ speciei, quæ dicuntur trāsitiua? quæ a fronte nominatiuum agentem, a tergo uero accusatiuum patientem postulant, ut Rustici arant terram, & habent passiuum in tertijs personis in utroque numero, ut terra aratur, & terræ arantur.

Quare non licet dicere ego aror, et tu araris, nos aramur, & uos aramini? quia hæc uerba naturaliter non possunt habere accusatiuum significantem hominem, & quia non possumus dicere, Ego aro te, Ita non licet dicere, Tu araris a me, sic de cæteris.

Dic aliquot neutra quartæ speciei.

Semino tundo & aro colit & sero consero planto.

Ventiloque i& pulso pinso & trituro pitisso.

Condio uello meto texo suo dissuo filo.

Sarcio meto puto uanno uolo digero poto.

Prandet edit comedit sorbet coquo concoquo cerno.

Excerno sitio sapio neo sputo merendo

Decoquit atque bibo simul euadoque moloque

His hominem quartum nunquam coniungit notantem.

Semino seminas seminaui seminatum per seminare.

Tundo tundis tutundi tunsu & tusu per pistare.

Cōiūdo, tūdis cōtūdi cōtusū, & conusū per pistare insieme

Aro aras arau aratum

per arare.

Colo colis colui cultum.

per cultinare.

Sero

<i>Sero seris seui setum.</i>	<i>per seminare.</i>
<i>Consero conseris conseni confitum.</i>	<i>per seminare et pià</i>
<i>Planto plantas plantaui plantatum.</i>	<i>per piantare. (tare</i>
<i>Ventilo ventilas ventilaui ventilatū.</i>	<i>per uentilare.</i>
<i>Pulso pulsas pulsaui pulsatum.</i>	<i>per batter et sonare</i>
<i>Pinso pinsis pinsi psum.</i>	<i>p pila e et masenare</i>
<i>Trituro turas turauit trituratum.</i>	<i>per battere il grano</i>
<i>Puizzo tiffas tiffaui tiffatum per gustar: tentandi gratia.</i>	<i>per far saporito.</i>
<i>Conodio condis condini conditum.</i>	<i>per destrepere.</i>
<i>Vello uellis velli siue vulsi vulsum.</i>	<i>per destrepere.</i>
<i>Meto ris sui sum per metere, cioè tagliar del formento.</i>	<i>per tessere.</i>
<i>Texo tewis texui textum.</i>	<i>per cosire.</i>
<i>Suo suis sui sutum.</i>	<i>per discosire.</i>
<i>Dissuo dissuis dissui dissutum.</i>	<i>per filare. (re</i>
<i>Filo filas filauit filatum.</i>	<i>per cosire & repeza</i>
<i>Sarcio sarcis sarfi sarctum.</i>	<i>per orinare</i>
<i>Meio, meijs. sine praterito & supino.</i>	<i>per podar li arbori</i>
<i>Puto putas putauit putatum.</i>	<i>per cruielare.</i>
<i>Vanno vannas vannaui vannatum.</i>	<i>per uolere</i>
<i>Volo uis uolui. ca sup.</i>	<i>per padire.</i>
<i>Digero digeris digessi digestum.</i>	<i>per beuere.</i>
<i>Poto potas potaui potatum & potiū</i>	<i>per disnare.</i>
<i>Prandeo prades prandi & pransus sum.</i>	<i>per sorbire.</i>
<i>Sorbeo sorbes psi & sorbui sorptū & sorbitum.</i>	<i>per cosere.</i>
<i>Coquo coquis coxi coctum.</i>	<i>per padire.</i>
<i>Concoquo conquoquis concoxi concoctū.</i>	<i>per cenare.</i>
<i>Ceno cernas cenaui & cenatus sum.</i>	<i>per andar del corpo</i>
<i>Excerno, cernis creui excretum.</i>	<i>per hauer sede.</i>
<i>Sitio sitis sitiui sititum.</i>	<i>per sapere.</i>
<i>Sapio sapis sapiui sapitum.</i>	

Neo nes neuī netum.

per filare.

Spumo spumas spumaui spumatum.

per far la spuma.

Merendo merendas merēdaui merēdatū.

per merendare.

Decoquo coquis coxi decoctum.

per consumare & salire.

Bibo bibis bibi bibitum.

per beuere.

Euado euadis euasi euasum.

per scapolare.

Molo molis molui molitum.

per masenare.

Voro uoras vorauī voratum.

per deuorare.

De uerbis huius speciei, quæ solum inueniuntur in
tertiis personis singularibus.

Quæ sunt uerba huius speciei, quæ possunt dici aëria ?
Sunt ea, in quibus non ponitur nominatiuus expres-
sus, seu subauditur Deus author omnium rerum. Propterea
non inueniuntur, nisi in tertiis personis singularibus, post se
vero exigunt accusatiuum patientē, ut *Pluit magnos imbres*
& *uinxit magnā niuem.* Apud authores tamen inueniun-
tur cum ablatiuo, ut apud *Liuium* constat *pluisse lapidibus*
& *carnibus.* Et apud poetas cum nominatiuo plurali, ut
Glandes & Saxa pluunt. Sed frequentius ponuntur absolu-
te, hoc est sine ullo casu, ut *pluit, ningit tonat.*

Dic aduerbia aëria.

Grandinat, atq; pluit, ningit, tonat, atq; coruscat.

Fulgurat, adiungas, & fulminat, atq; serenat.

Lucescit, noctescit, vesperscit, sicq; diescit.

Hoc est, & fit lux, & vespera voxq; diesq;.

Grandinat, grandinabat nauit natum.

per tempestare.

Pluit pluebat pluit plutum

per piovere

Tonat tonabat tonuit tonitum.

per tonizzare.

Fulgurat fulgurabat fulgurauit ratum.

per lampezzare.

Fulminat,

Fulminat fulminabat fulminauit fulminatum, per trazzere la faetta del cielo.

Serenat serenabat serenauit serenatum, per far sereno.

Lucescit, luceſcebat, luxit. ca. ſup. per farſi giorno.

Illucescit, illuceſcebat illux. ca. ſup. idem ſig.

Noctescit nocteſcebat, ſine præ. & ſup. per farſi notte

Adueſperascit adueſperacebat. car. præterito & ſup. per farſi ſera.

Dieſcit dieſcebat ſine præterito & ſup. per farſi giorno.

Diluculat, diluculabat, diluculauit, diluculatum. idem ſig.

De quinta ſpecie uerborum neutrorum.

Q*uæ ſunt neutra quintæ ſpeciei, quæ dicuntur effectiua quæ a fronte nominatiuum patientem, a tergo uero ablatiuum agentem ſine præpoſitione, uel accuſatiuum cum ob, uel propter, poſtulant, ut pauci gaudente, uirtute, uel ob ob uirtutem, uel propter uirtutem. Sed frequentius, & elegantius inueniuntur ſolum cum ablatiuo.*

Dic aliquod neutra quintæ ſpeciei.

Gaudeo cum caleo, rubeo nigreoq; uiretq;.

Et tepet, & friget, ſuſpet, & cum turgeo floret.

Albeoq; & liqueo, cum mæreo, ſplendeo pollet,

Aegrotat pallet madeo tumeo doleoq;.

Ardeo, cum macreo, ſic pinguet, & horret & aret.

Gaudeo gaudes gauisus ſum.

per allegraſe.

Caleo cales calui. ca. ſup.

per ſcaldaſe.

Rubeo rubes rubui. ca. ſup.

per roſſizzare.

Nigreo nigres uigrui. ca. ſup.

per nigrirſe.

Vireo vires uirui. ca. ſup.

per inuerdirſe.

Tepe tepes tepui. ca. ſup.

per eſſer tepido.

Frigео frigес frigui. ca. ſup.

per hauer freddo.

Stupeo

Stupeo stupeſ ſtupui.ca.ſup.

Turgeo turges turſi.ca.ſup.

Floreo flores florui.ca.ſup.

Albeo albes albi.ca.ſup.

Liqueo liques licui.ca.ſup.

Mæreo mæres ſine præterito,& ſup.

Splendeo ſplendes ſplendui.ca.ſup.

Polleo polles pollui.ca.ſup.

Ægrototo egrotas egrotui agrotatum.

Palleo palles pallui.ca.ſup.

Mædeo mades madui.ca.ſup.

Tumeo tumes tumui.ca.ſup.

Doleo doles dolui doliſum.

Ardeo ardes arſi arſum.

Macreo macres macrui.ca.ſup.

Pingueo pingues pingui.ca.ſup.

Horreo horres horrui.ca.ſup.

Areo ares arui.ca.ſup.

per ſtupirſe.

per ſgonſiarſi.

per fiorire.

per bianchezare.

per eſſer manifeſto

per triſtarſe.

per ſplendere.

per hauer poeſſa.

per amalarſe.

per impallidirſe.

per bagnarſe.

per ſgionſarſe.

per dolerſe.

per bruſarſe.

per magrirſe.

per ingrassarſe.

per hauer tremore

per ſecarſe.

De ſexta ſpecie neutrorum.

Qua ſunt verba ſextæ ſpeciei, quæ dicuntur neutra paſſi-
ua? quæ a frõte nominatiuum patientem, a tergo ue-
ro ablatiuum agentem, cum præpoſitione a, vel ab, poſtulât,
ut Homo factus eſt a Deo. diſcipulus vapulat magiſtro.

Dic aliquot verba ſextæ ſpeciei.

Vapulat,& venit, ſio licet, exulo, nubo,

Vapulo vapulas vapulavi vapulatum. per eſſer battuto.

Veneo uenis veniunt uenum.

Fio ſis factus ſum

Liceo lices licui licitum.

Exulo exulas exulavi exulatum.

per eſſer uenduto.

per eſſer fatto.

per eſſer apprezzato

per eſſer bandezato

Nubo

Nubo nubis nupsi, uel nupta sū nuptum per esse maridato.
Quid seruandum est in his uerbis? uapulo, & ueneo, &
fio inueniri apud antiquos cum ablatiue cum prepositione
a, uel ab.

Cetera uero ponuntur cum ablatiue agente. Sed solum dici-
mus Virtus licet ubiq; magno pretio. Exulo est neutrum ab-
solutum. ut Onidius in epistola Deianire ad Herculem.

Exulat ignotis Tideus germanus in oris.

Nubo uero est magis neutrum acquisitiuum, & de mu-
lieribus semper dicitur, ut idem Onidius. Si qua uoles apte
nubere, nube pari.

Quomodo dices, mio fratello si è maritato? Meus frater
duxit uxorem.

Quomodo dices, mio padre ha maritato mia sorella in un
giouine da bene? Meus pater locauit meam sororem inueni
probo.

Exulo cuius figuræ? compositæ quia ex tribus dictionibus
componitur, ab hac prepositione ex solum, & eo quasi extra
solum eo.

De uerbis neutro passiuis.

Qua sunt uerba, quæ dicuntur neutro passiuæ? quæ in pra-
teritis perfectis, & ab his deductis declinantur sicut
passiua.

Dic uerba neutro passiuæ.

Fit solet & gaudet confido atque ardeō fido.

Fio fis factus sum.

per esse factus.

Soleo soles solitus sum.

per solere.

Gaudeo gaudes gaudis sum.

per a'lectere.

Confido confidis confisus sum.

per con'fiteri.

Ardeō ardes ardens sum.

per habere ardētē.

Fido fidis fesus sum.

per fidarse.

Quomodo dices. Io mi fido di fatti tuoi? Ego fido tibi uel te. in ablatiuo. Fido in te. Fido de te.

Costui ha ardimento vna grāde ribaldaria? Hic audet magnum scelus. Et interdum cum infinito, ut Audes hoc dicere? Soleo etiam infinito semper iungitur, ut Soleo legere.

De septima specie neutrorum.

Q*ua sunt neutra septimæ speciei quæ dicuntur absoluta? quæ nominatiuum agentē postulāt, & post se non regunt casum sine præpositione, ut Eo ad aream Diui Marci, Venio a delubro virginis, Nisi iungantur nominibus aduerbialiter positis, ut eo Romam. Venio Roma.*

Dic aliquot neutra septimæ speciei.

It, meat, incedit, tendit, petit, ambulo pergo.

Trans eoque & curro, discedo, accedo, remigro.

Sto, iaceo, sedeo, surgo, ruo, salto, quiesco.

Dormioque & vigilo uiuo, labo, ludit, hicque.

Intereo, accumbo, sudo, pereoque, cadoque.

Et ualeo, atque, oleo, nato, no, sonat, occido, consito.

Eo is iui itum.

Meo meas meau meatum.

Incedo incedis incesse incesum.

Tendo tendis tetendi tensum, vel tentum.

Peto petis petiui petitum.

Ambulo ambulas ambulaui ambulatum.

Pergo pergis perrexi perrectum.

Trans eo transis transiui transitum.

Curro curris cucurri cursum.

Discedo discedis discessi discessum.

Accedo accedis accessi accessum.

per andare.

per passare

per correre

per partirse.

per approssimarse.

Remi

Remigro, remigras, remigraui tum.	p ritornar ad habitare
Migro migras migraui tum.	p andar ad habitare
Sto stas steti statum.	per star in piedi
Iaceo iaces iacui. ca. sup.	per giacere
Sedeo sedes sedi sessum.	per sedere
Surgo surgis surrexi surrectum	per leuar suso
Ruo ruis rui rutum.	per riuare.
Salto saltas saltai saltatum.	per saltare
Quiesco quiescis quieui quietum.	per riposare
Dormio dormis dormiui dormitum.	per dormire.
Dormito dormitas tui iū.	per dormire profondamente.
Vigilo vigilas vigilai uigilatum.	per uigilare.
Viuo uiuis uixi uictum.	per uiuere.
Labo labas labai labatum.	per vacillare.
Ludo ludis lusi lusum.	per giocare.
Hio hias hiai hiatum.	per sbadachiare
Intereo interis interiui interitum.	per morire.
Accumbo, accumbis, accubui, bitum.	per sedere a manzare
Sudo sudas sudai sudatum	per sudare
Pereo peris periui peritum.	per morire
Cado cadis cecidi casum.	per cascare
Valeo uales ualui ualitum.	per star sano
Oleo oles oleui olitum, uel oletum.	per sauer de buon, si ad-
ditur, bene & per puzzare, si additur, male.	
Nato natas nataui natatum.	per natare
Nos nas naui natum.	idem sig.
Sono sonas sonai sonitum.	per sonare
Occido occidis occidi occasum	per morire
Consto constas constiti, tum, uel constatum	per esser mani-
festo.	

De Verbis communibus.

Quid est uerbum cōi? quod in or desinit, & utrāque retinet
significationem actiuam .s. & passiuam.

Quō cōstruuntur uerba cōmunia in actiua significatione a
fronte cū nominatiuo agēte, a tergo uero cū accusatiuo pa-
tiente, sicut uerba actiua, ut ego criminor te, sicut ego accu-
so te. Tu largiris mihi libros, sicut Tu donas mihi libros.

Quō cōstruuntur uerba cōia in significatione passiuā ?
a fronte cū nō patiente, a tergo uero cum ablō agente cum
prepositione a, vel ab, vel simili, sicut uerb. i passiuā ut ego
criminor abs te. | Sicut ego accusor abs te. | Libri largiuntur
a me tibi. Sicut libri donatur a me tibi.

Dic uerba communia.

Largitor, experior, ueneror, moror, osculor, hortor.

Criminor, amplectorque interpretor hospitator adde.

Lagitor largiris largitus sum, per donar & esser donato.

Experior experiris pius sū. per prouar & esser prouato.

Veneror ueneraris tuus sum. per honorar & esser honorato.

Moror moraris ratus sum. per retardar, & esser retardato.

Osculor oscularis osculatus sum. per basar & esser basato.

Hortor hortaris hortatus sum. per confortar, & esser
confortato a far qualche cosa.

Criminor naris natus sum. per accusar, & esser accusato,

Amplector amplecteris amplexus sum, per abbracciar
& esser abbracciato.

Amplexor, amplexaris amplexatus sum, per abbraccia-
re, & esser abbracciato frequentemente.

Interpretor interpretaris interpretatus sum. per esponere
& esser esposto.

Hospitor hospitaris hospitatus sum. per albergare, &
esser

esse albercato.

De verbis deponentibus.

Quid est verbum deponēs? quod in or desinit, & deponit
alterā significationem. i. vel actiuam, vel passiuam.

Nam sequor retinet actiuam, letor passiuam.

Quot sunt species verborum deponentium? septem. Copula
tiua, possessiua, acquisitiua, transitiua, effectiua, separatiua,
& absoluta.

De prima specie deponentium.

Quæ sunt deponentia primæ speciei, quæ dicuntur copu-
latiua? quæ a fronte, & a tergo cum nominatio con-
struuntur, ut antiqui luctabantur nudi.

Dic aliquot deponentia primæ speciei.

Prælior & luctor proficiscor digladiorq;

Et iocor & gladior ratiocinor atque reuertor.

Prælior præliaris præliatus sum. per combattere.

Luctor luctaris luctatus sum. p zugar a le brac.

Proficiscor proficisceris profectus sum. per andare. (cie

Digladior digladiaris digladiatus sum. per combattere

Iocor iocarīs iocatus sum per trespere

Gradior graderis gressus sum. per andare

Ratiocinor tiocinaris tiocinatus sum. per far cōto e ragio

Reuertor reuerteris reuersus sum. per ritornare. (ne

Dic secunda specie deponentium.

Quæ sunt deponentia secundæ speciei, quæ dicuntur posses-
siua? quæ a fronte cum nominatio agente, a ter-
go vero cum ablatiuo patiente construuntur, v. Vetere vir-
tute.

Dic aliquot deponentia secundæ speciei.

Fungorq; & potior vascor finor vior abutor.

Adde

Adde obliuiscor, miseretur, ac reminiscor.

Defungor iungas pradiſtis, atque recordor.

Fungor geris functus sum. per uſar officio & dignità

*Potior potiris, uel poteris, titus sum. per ottener & uſar co-
ſa deſiderata.*

Veſcor veſceris. ca. præ. & ſup. per uſar cibi

Fruor fruieris, fruitus uel fructus sum. per uſar con piacere

Vtor vteris vſus sum per uſare.

Abutor abuteris abuſus sum. per mal uſare.

Obliuiscor obliuiſceris oblitus sum per dimenticarſi

Miſereor miſereris miſertus sum. p hauer miſericordia

Reminiſcor reminiſceris. ca. præ. et ſup. per recordarſe

Defungor defungeris defunctus sum. per uſare in tutto.

Recordor recordaris recordatus sum. per recordarſe.

*Quid aduertendum eſt in his uerbis? quod utor, & cætera
eiſdem ſignificationis, cõſtruuntur ſolum cum ablatiuo. ut
fungere officio tuo.*

*Patior cum genitiuo, accuſatiuo, et ablatiuo, ut potitus
ſum uoti, votum, et uoto meo.*

*Recordor reminiſcor obliuiscor cum gto et actõ, ut ſemper
recordabor huius beneficii, uel hoc beneficium.*

Miſereor uero cum gto tantum, ut Dauni miſerere ſenectæ.

De tertia ſpecie deponentium.

Q *Uæ ſunt deponentia tertiæ ſpeciei, quæ dicuntur ac-
quiſitiua? quæ a fronte cū nominatiuo agente, a tergo
uero cum datiuo patiente cõſtruuntur, ut Ego ſuffragor ti-
bi, Tu uero ingratus reſragaris mihi.*

Dic aliquot deponentia tertiæ ſpeciei.

Suffragor dominorq; et ſæneror atq; reſragor.

Blandior et medior nec non aſſentor adulator.

Gratulor

Gratulor, irascor, famulor, minitorq; minorq; ,
 Obsequor, auxiliior, aduersor, polliceorq; ,
 Insidior, fateor, iungis his confiteorq; , (in fauore
 Suffragor, suffragaris, suffragatus sum. per dar la balota
 Dominor dominaris dominatus sum. per signorizzare
 Fçneror fçnetaris, fçneratus sum. per dar ad usura
 Refragor refragaris refragatus sum. p dar la balota cõtra
 Blandior blandiris blanditus sum. per accarezzare
 Medeor mederis ca. præ. & sup. per medicare
 Medicor medicaris medicatus sum per medicare
 Assentor assentaris assentatus sum. per andare a uerso
 Adulor adularis adulatus sum. idem sig.
 Gratulor tularis, tulatus sum. per alegrarse del ben d'altri
 Irascor irasceris iratus sum. per adirarse
 Famulor famularis famulatus sum. per seruire.
 Minitor, minitaris, tatus sum. p menazzar grãdemẽte.
 Minor minaris, minatus sum. per menazzare
 Obsequor, obsequeris, obsequutus sum. per compiacere
 Auxilior, auxiliaris, auxiliatus sum. per aiutare
 Aduersor, aduersaris, aduersatus sum. per esser contrario
 Polliceor, polliceris, tus, sum. per promettere spontaneamẽte.
 Insidior, insidiaris, insidatus sum. per far insidie
 Fateor, fateris, fassus sum per confessare
 Confiteor confiteris, confessus sum idem sig.

Quid aduertẽdum est, in his uerbis? quòd fateor & confi-
 teor propriæ dicuntur de his, qui ore suo, sua dicunt crimina
 quæ possunt habere actum, & datiuũ, ut, Ver. Cuncta equi-
 dẽ tibi rex (fuerint quacũq;) fatebor uera, Purgare uero
 & expiare proprium est sacerdotem, qui audiunt crimina.
 Dominor præter datiuum potest habere ablatiuum cum in,

vt Sallustius, Fortuna in omni re dominatur.

Minor & minitor possunt habere accusatiuū, vt turris minatur ruinam. Deus minatur interitum peccatoribus.

Moderor etiam huius speciei potest habere accusatiuum ut, Preceptor moderatur discipulis & discipulos.

Gratulor præter datiuum habet etiam ablatiuum cum de. vt, Gratulor tibi de isto magistratu.

De quarta specie deponentium.

Q*ua sunt deponentia quartæ speciei, quæ dicuntur transitiua? quæ a fronte cū nominatiuo agēte, a tergo uero cū actōe patiente construuntur, vt, Boni filii sequuntur uirtutē.*

Dic aliquot deponentia quartæ speciei.

Arbitror, vlciſcor, fateor, sequor, aggrediorque.

Solor, consolor, prædor, percontor, opinor.

Deprecor, & populo, liceor, meditor, miserorque.

Metior, & metor, digniorque, precorque, loquorque.

Aucupor, et venor, furor, reor, atque recordor.

Alloquor, aspernor, scrutor, nascitur atque.

Præstolor, opperior, lucrorque, & sciscitor adde.

Adiungas, imitor, sector, pronoslicor istis.

Arbitror, arbitraris, arbitratus sum. per giudicare

Vlciſcor, vlciſceris, ultus sum. per far uendetta

Fateor fateris fassus sum. per confessare

Sequor, sequeris, secutus sum. per seguitare.

Aggredior aggredieris aggressus sum per assaltare

Solor, solaris, solatus sum. per consolare

Consolor, consolaris, consolatus sum per consolare

Prædor, prædaris, prælatus sum. per roba re

Percontor, percontaris, percontatus sū. per dimandare

Opinor, opinaris, opinatus sum. per hauer opinione.

Depre-

Deprecor,deprecaris,deprecatus sum per remouere p̃ganda
 Populor, popularis, populatus sum per sacchezzare
 Liceor,liceris,licitus sum. per uedere all'incāto
 Meditor,meditaris,meditatus sum p̃ p̃esar & exercitar
 Miseror,miseratis,miseratus sum. per hauer cōpassione
 Metior,metiris mesus sum. per mesurare
 Metor,metaris metatus sum. per locar per ordine
 Dignor, dignaris,dignatus, sum. per far degno
 Precor,precaris,precatus sum per pregare
 Loquor,loqueris,locutus sum. per parlare.
 Aucupor,aucuparis,aucupatus sum. per pigliare vccelli
 Venor,venaris,venatus sum p̃ pigliar saluaticine
 Furor,furaris,furatus sum per robare
 Reor,reris,ratus sum per existimare
 Recordor,recordaris,recordatus sum per recordarse
 Alloquor,alloqueris,allocutus sum per perlare ad altri.
 Aspernor,aspernaris,aspernatus sum per disprezzare
 Scrutor scrutaris scrutatus sum, per cercar con diligentia
 Nanciscor,nancisceris,natus sum. per trouar per uentura
 Præstolor,præstolaris,præstolatus sum per aspettare.
 Lucror,lucraris,lucratus sum. per guadagnare.
 Siscitor,sciscitaris,sciscitatus sum per cercar de sapere.
 Immitor imitaris imitatus sum. per far come fanno altri.
 Sector,sectaris,sectatus sum per seguirar frequentemente.
 Pronosticor,pronosticaris,pronosticatus sum per indouinare.
 Quæ differentia est inter precor,& deprecor? precari est o-
 rare,ut aliquid eueniat,deprecari uero, ne aliquid eue-
 niat, vt Ouidius aperte expressit in libro de Tristibus.
 Sæpe precor mortem mortem quoque deprecor idem.
 Ne mea Sarmaticum contegat ossa solum.

De quinta specie deponentium.

Quæ sunt deponentia quinta speciei quæ dicuntur effectiua? quæ a fronte cum nominatiuo patiente, a tergo uero cum ablatiui agente sine præpositione, uel cum accusatiui cum ob, uel propter, construuntur, ut, Letor bonis literis, uel propter bonas literas.

Dic aliquot deponentia quintæ speciei.

Letorq; & stomachor, tristior, bacchorq; & quærorq;

Atque uerecundor, delector, glorior, atque.

Crapulor indignor, moriorq; irascor & huius,

Expergiscor erit speciei, sicque soporor.

Letor, letaris letatus sum. per allegrarise.

Stomachor, stomacaris, stomachatus sū, per scorocciarise.

Tristior, tristiaris tristatus sum. per tristlarise.

Bacchor, baccharis, bacchatus sum. per infuriarise.

Quæror, quæreris, quæstus sum. per lamentarise.

Verecundor, uerecundaris uerecūdatus sū, per uergognarise

Delector delectaris, delectatus sum. per delectarise

Glorior, gloriaris, gloriatus sum. per gloriarise

Crapulor, crapularis, latus sum. p imbragarise de ci

Indignor, indignaris, indignatus sum. per disdignarise. (bi.

Morior, moreris, mortuus sum. per morire

Irascor, irasceris, iratus sum. per adirarise.

Expergiscor, expergisceris, experrectus sū. per dismesiarise

Soporor, soporaris, soporatus sum. per dormenzarise.

De sexta specie deponentium.

Quæ sunt deponentia sextæ speciei quæ dicuntur separatiua? quæ a fronte cum nominatiuo patiente, a tergo uero cum ablatiui agente cum præpositione a, uel ab, uel simili cōstruuntur, ut, Horatius natus est a patre libertino.

Patior

Patior tamen & mutuor & fenerator possunt etiam habere accusatiuum, vt, Ciuēs patiūtur multa incommoda a bellis.

Dic aliquot deponentia sextæ speciei.

Nascitur, atque oritur, patiorque adiunge renascor.

Mutuor adiungas prædictis fenerator atque.

Nascor, nasceris, natus sum. per nascere

Orior, oreris, & oriris, ortus sum. idem significat.

Exorior, exoreris, exortus sum. per nascere subito

Aborior, aboreris, abortus sum. per mal nascere

Patior, pateris, passus sum. per patire

Perpetior, perpeteris, perpeſsus sum per patire in tutto

Renascor, renasceris, renatus sum. per nascere dare cao

Mutor, mutaris, mutatus sum. per tor ad impreſtito

Fenerator, feneratoris, feneratoratus sum. per tor ad vsura.

De septima specie deponentium.

Q*ua sunt deponentia septimæ speciei, quæ dicuntur absolute? quæ a sponte cum nō agente construuntur, post se uero non regunt casum sine præpositione vt, Vlyſes tandem reuersus est in patriam. Quandoque tamen absolute ponuntur, vt locaris ne, an serio loqueris?*

Dic aliquot deponentia septimæ speciei.

Laborq; & gradior, venor piscorq; iocorq;

Altercor luctor posciscitur atque cachinnor.

Prælior & trassor lacrymor scortor simul adde.

Nugor conuersor spatiorq; & rusticor inde.

Digredior conor ratiocinor auguror adde.

Labor, laboris lapsus sum

per iscorrere, & cascar

Gradior graderis gressus sum.

per andare.

Venor venaris venatus sum.

per andar alla caccia.

Piscor piscaris piscatus sum.

per pescare.

Expiscor expiscaris expiscatus sum. per pigliare del pesce
Iocor iocaris iocatus sum, p scrizzare, & trepare
Altercor altercaris altercatus sū. per cōtēdere con parole
Luctor luctaris luctatus sum. per giocar a le braccia.
Proficiscor, proficisceris, profectus sū. per andar, & uenire.
Cachinnor cachinnaris cachinnatus sum. per rider molto.
Prælior præliaris præliatus sum. per combattere.
Craſſor craſſaris craſſatus sum. per assaltare.
Lachrymor, lachrymaris matus sum. dicitur & lachrymo,
Scortor taris tatus sum. per meretricare. (per lachrimar
Nugor nugaris nugatus sum. per zanzare.
Cōuerſor cōuerſaris cōuerſatus sum. per conuersare
Spatior spatiaris spatiatus sum. per andar a spaſſo.
Ruſticor ruſticaris ruſticatus sum. per ſtar in uilla
Digredior digrederis digreſſus sum. per partirſe.
Conor conaris conatus sum. per sforciarſe in vano.
Riciocinor ciocinaris ciocinatus sū: per far conto & raſone
Auguror auguraris auguratus sum. per indouinare.

De conſtructione impersonalium.

Quid eſt uerbum impersonale? quod nec numeros diſtin-
 ctos, nec perſonas habet.

Quot ſunt genera uerborum impersonalium? duo actiue uo-
 cis, & paſſiue. (placet.

Impersonalia actiue uocis, in quid deſinunt? in t, ut, intereſt

Impersonalia paſſiue uocis, in quid deſinunt? in tur, ut ama-
 tur, curritur.

Impersonalia paſſiue uocis a quibus uerbis deducuntur? a
 uerbis deſinentibus in o, quæ nominatiuum agentem po-
 ſtulant, id eſt a uerbis actiuis, a neutris acquiſitiuis, tranſi-
 tiuis, & abſolutis.

Verba, quę possunt esse impersonalia actiue vocis possunt ne habere impersonalia passiuę uocis? minime. quia, quę possunt esse impersonalia actiua uocis, non habent in usu impersonale passiuę uocis.

Impersonalia passiuę uocis quomodo construuntur? cum ablatiuo agente cum prepositione a, vel, ab, ut a me studetur, idest ego studeo a te dormitur, idest tu dormis frequētius absolute ponuntur, ut apud Verg.

Itur in antiquam syluam.

Post se uero cōstruuntur cū casib. verborū suorū, si veniunt a neutris acquisitiui, & absolutis. ut, A me seruitur tempori. Nunquam habent post se accusatiuum patientem.

Dic aliquot impersonalia passiuę uocis.

Scribitur, & legitur, ferturque, auditur, amatur.

Prandetur, bibitur, flatum, seruitur, aratur.

Scribitur scribebatur scriptum est vel fuit. el se scriue.

Legitur legebatur lectum est vel fuit. el se legge.

Fertur ferebatur latum est vel fuit. el se porta.

Auditur audiebatur auditum est vel fuit. el se alde.

Amatur amabatur amatum est uel fuit. el se ama.

Prandetur prandebatur pransum est vel fuit. el se disna.

Bibitur, bibebatur, bibitum est vel fuit. el se beue.

Statur, stabatur statum est vel fuit. el se sta.

Seruitur seruiebatur, seruitum est vel fuit. el se serue.

Aratur arabatur, aratum est vel fuit. el se ara.

De impersonalibus actiue vocis.

Quot sunt species impersonalium actiue uocis? sex.

De prima speciei.

Q*uę sunt impersonalia actiue vocis primę speciei? quę exiunt ante se ablatiuum agentem cū prepositione a*

vel ab. Post se uero datiuum, vt a me beneficit pauperibus.

Dic impersonalia actiue uocis primæ speciei.

Sunt beneficit, malefit, nec non adiunge satisficit.

Beneficit beneficiebat, benefactum est uel fuit, el se fa bene.

Malefit, malefiebat, malefactum est uel fuit, el se fa male.

Satisficit, satisficiebat satisfactum est uel fuit, el se satisfi.

Quare dicimus beneficit, malefit, satisficit, solum in tertia persona? quia bene, male satis habent uim nominatiui tertiæ personæ, ac si diceres, bonum fit, malum fit, satis fit, & datiuus regitur potius a parte ulteriore.

De secunda specie impersonalium actiue uocis.

Quæ sunt impersonalia actiue uocis secundæ speciei? quæ exigunt ante se genitiuum, post se uero infinitum uel clausulam loco infiniti, vt Preceptoris interest docere.

Iuuentutis refert, vt bonis literis & optimis moribus instituat. Si uero non habent infinitum, sunt personalia, & tunc ante exigunt nominatiuum, post se uero genitiuum, ut studium literarum interest, & diuitum, & pauperum.

Quæ excipiuntur, & non nunquā ponuntur expresse in genitiuo? mei, tui, sui, nostri, & uestri, & interdum cuius, loco quorum dicimus, mea, tua, sua, nostra, uestra, & cuius.

Quare excipiuntur mei tui sui, nostri, & uestri, quia passiuæ capiuntur, mis autem tis, et sis et nostrum, et uestrum apud antiquos actiue ponebantur, quæ non sunt in usu, sed horum loco dixerunt mea tua sua nostra, et uestra, quæ actiue ponuntur; et sunt generis omnis. Nec interest componitur ex in & re, & est, ut quidam dixerunt, Sed ex inter, & sum, componitur inter sum, interes, interest.

Interest, & refert, quæ nominatiuum habent in frequenti usu apud authores? nominatiuum, generis neutri, quale est.

Hoc,

Hoc, illud, istud, id, & similia, ut. Illud cura, quod tua interest.

Dic impersonalia actiue uocis secundæ speciei.
Intererat, refert, speciei uerba secundæ.

Hæc infinitum uoluerunt, & genitium,

Interest intererat . . . interfuit.

Refert referebat retulit. . . p pertener et esset utile

Inueniuntur ne alia uerba eiusdem significationis? maxime, quæ sunt? pertinet, attinet, & spectat, sed aliter construuntur, nam, loco genitini & illorum pronominum mea, tua sua, admittunt accusatiuum cum ad, ut Ad me hoc pertinet. Ad te non spectat hoc dicere, quæ & ipsa si habent infinitum sunt impersonalia, si uero nominatiuum, personalia.

Pertinet pertinebat . . . pertinuit

Attinet attinebat . . . attinuit.

Spectat spectabat . . . spectauit, per pertener.

Aduerte, interest personale habere quatuor significationes & totidem uarias constructiones. Nam apud authores inuenies. Ego interfui nuptiis consobrini, idest præsens sui.

Multum interest iter hominem et belluam. i. magna differentia est.

Centum millia passuum intersunt Roma Neapolim, idest Roma distat Neapoli centum millia, siue centum millibus passuum in accusatiuo siue in ablatiua.

Magni interest, quod tempore hæc epistola tibi reddita sit, aut Cicero hoc est quod uernacula lingua dicimus Grædem te, & molto importa.

De tertia specie impersonalium actiue uocis.

Quæ sunt impersonalia actiue uocis tertiæ speciei? quæ exigunt ante se datiuum, & post se infinitum, ut Cæsari licet omnia facere.

Si uero non habent infinitum sunt personalia, & exigunt ante se nominatiuum, & post se datiuum, quemadmodum neutra acquisitiua, ut, Literæ non placent stultis.

Dic impersonalia actiua vocis tertiæ speciei.

Accidit, atque vacat, præstatq; placetq; libetq; ,

Euenit, & restat, conducit, sufficit atque.

Contingit, constat, cum suppetit, expedit adde.

Conuenit, atque licet, nec non liquet, omnia verba.

Hæc infinitum voluerunt atque datiuum,

Accidit, accidebat, accidit per accadere & interuenir.

Vacat, vacabat, vacuit. per hauer ocio et iêpo

Præstat, præstabat, præstitit. per esser meglio.

Placet, placebat, placuit. per piacere

Libet, libeat, libuit. idem sign.

Euenit, eueniebat, euenit. p accader et iteruenire

Restat, restabat, restitit. per restare.

Conducit, conducebat, conduxit. per esser utile.

Sufficit, sufficiebat, suffecit. per bastare (nive

Contingit, contingebat, contingit. per accadere et interne.

Constat, constabat, constitit. per esser manifesto.

Suppetit suppetebat suppetiuit. per uenire in mente.

Expedit expediebat expediuit. per esser vtile.

Conuenit, conueniebat, conuenit. per conuenire.

Licet, licebat, licuit & licitum est per esser lecito.

Liquet, liquebat, licuit. per esser manifesto.

Quomodo dices A me piace esser dotto. A te piace esser eloquente, a tutti piace esser da bene? Mihi placet esse docto, & doctum. Tibi placet esse disertio, & disertum. Omnibus placet esse probis, & probos. Sed cum actio tacite subauditur, me, te, se, quia hoc infinitum de natura sua copulat

pulat similem casum.

De quarta speciei impersonalium actiuæ uocis.

Quæ sunt impersonalia actiuæ uocis quartæ speciei? quæ ante se exigunt accusatiuum & post se infinitum, ut, adulescentes & enetos decet imitari uestigia suorum maiorum.

Si uero non habent infinitum, sunt personalia, & tunc exigunt nominatiuum ante se, & post accusatiuum, ut, uirtus decet omnes.

Dic impersonalia actiuæ uocis quartæ speciei.

Dedecet, atque decet, inuat, & delectat oportet.

Dedecet dedecebat dedecuit. per stare male, & non conuenire

Decet, decebat, decuit. per stare bene, & conuenire.

Inuat, inuabat, inuit per delectare.

Delectat delectabat delectauit. per delectare.

Oportet tebat oportuit. per essere bisogno & necessario.

Quid aliud aduertendum est in his uerbis? quod oportet raro inuenitur personale si dicimus, A me è bisogno de libri, dicendum est. Mihi est opus libri siue librorum, siue mihi sunt opus libri.

De quinta specie impersonalium actiuæ uocis.

Quæ sunt impersonalia actiuæ uocis quintæ speciei? quæ exigunt ante se genitiuum agentem, uel infinitum loco genitiui, post se uero accusatiuum patientem. Vt peccatorum, uel peccasse penitet oēs, & hæc semper sunt impersonalia.

Pudet tamen apud antiquos inuenitur personale. Vt Terentius, Hei mihi non te hæc pudet? Miseret autem, & Miserefcit nunquam infinito iunguntur.

Dic impersonalia actiuæ uocis quintæ speciei.

Depudet, & tedet, miserefcitque pigetque pudetque

Distedet, nec non, & penitet miserefcit.

Depudet,

Depudet,depudebat,depuduit	per nō hauer uergogna
Tedet tedebat,teduit,et pertesum est,	per rincrescere.
Miseret,miserebat,misertum est,	per hauer misericordia
Piget pigebat piguit & pigitum est.	per rincrescere.
Pudet,pudebat,puduit	per hauer uergogna
Distedet,distledabat,distleduit	per attristarse molto
Pœnitet,pœnitebat,pœnituit	per pentirse
Miserefcit scebat sine praterito	per hauer misericordia
Inuenitur etiam miserefcio personale.vt Virgilius	
His lachrymis vitam damus,& miserefcimus ultro.	

De sexta specie impersonalium actiuæ uocis.

Qua sunt impersonalia actiuæ uocis sextæ speciei? quæ iuncta cum infinitis personalium,sunt personalia;cū infinitis uero impersonalium sunt impersonalia,& exigunt casus eorum uerborum; quorum infinita copulantur his uerbis,ut,Præceptor solet amare bonos discipulos,& bonum præceptorem solet tedere uitiorum,& ob id dicuntur famulantia.Præter uolo cum suis compositis quod nunquā est impersonale.Nam persona uolens semper ponitur in nominatiuo,ut si dicerem.Tu uoi rincrescere al maestro.Tu uis tui tedere præceptorem.

Dic impersonalia actiuæ uocis sextæ speciei.

Incipit,atque potest,& desinit,& solet,& uult.

Et debet,cæpit famulantia dicito uerba.

Sed uolo non unquam tu impersonale uidebis.

Incipit,incipiebat,incepit.

per incominciare

Potest,poterat,potuit

per podere

Desinit,desinebat,desinit.

per lassar star,et cessare

Solet solebat solitum est.

per solere

Debet debebat debuit.

per douere

Cæpit

Cepit ceperat

per incominciare.

De constructione verborum infinitiuorum.

In finita verborum personalium quomodo construuntur? ante se cum accusatiuo loco nominatiui, qui per finitum verbum indicatiuo aut subiunctiuo iungitur cum hac coniunctione quod, uel, ut, post se uero seruant casus suorum verborum, ut, Omnes parentes cupiunt, filios gaudere artibus, ingenuis. i. quod filii gaudeant, Video quosdam proficere, quosdam profecisse, quosdam profectum ire, in Grammaticis. i. quod quidam proficiunt, quidam profecerunt, & quidam proficiant in grammaticis.

Infinita posita pro praterito imperfecto indicatiui quomodo construuntur? cum nominatiuo, ut iuuentus arma capere.

Pro capiebat.

Sic in plurali. Milites fugere, pro fugiebant. p impersonale. Nos tedere. pro nos tedeat.

Aduerte quod infinita, quæ iunguntur uerbis vocatiuis aut similium casuum copulatiuis, copulant similes casus, Hic cupit esse tuus. Tu affectas dici, atque uideri inops.

Hic optauit uiuere pauper. Caesar tutum putauit esse bonus socer. Nobis non licet esse tam disertis.

Licet ne dicere vobis expedit esse bonas, & tibi non licet esse procuratorem? maxime. Sed tunc implicite subauditur accusatiuus. uos esse bonas. Te esse procuratorem.

Sed excipiuntur uerba famulantia, quæ personaliter accepta, cum huiusmodi infinitis cū nō utrinque construuntur, ut ego incipio fieri doctior. Tu desinis apparere tristis hic solet esse modestus. Nos iam possumus uiuere securi.

In finita uerborum impersonalium quomodo construuntur a fronte, & a tergo cum casu verborum suorum, ut, gaudeo

deo tibi accidisse studere bonis literis, scio te erroris tui penitere, Credo tua interesse hoc facere.

Quid interest inter infinita impersonalium & passiuorum? infinita impersonalium nihil habent unquam quod patiat ut uolo a me amari, idest uolo amare a te, incipi legi, idest tu incipis legere. Passiua uero habet aliquid, quod patitur, ut, Omnis praeceptor uult, uirtutem amari a suis Discipulis, idest, ut, Virtus ametur.

Aduerte quod in resolutione, verborum infinitorum per infinitum. Si causa est efficiens potest resolui cum hac coniunctione, quod per indicatiuum, & per subiunctiuum, ut, gaudeo te ad me scribere frequentissime, hoc est, quod tu scribis, siue scribas.

Si uero est causa finalis, semper resoluitur per ut, per modum subiunctiuum, ut Praeceptor hortatur Discipulos amplecti uirtutem, idest, ut amplectantur.

De gerundiis.

Quid est Gerundium? nomen participiale, hoc est quod in uerbum resoluitur more participiorum. ut ueni gratia uidendi amicos meos, idest, ut videam, siue ut uiderem. Gerundia quot casus habent? tres, amandi, amando, amandum, scilicet genitiuum, ablatiuum, & accusatiuum.

Quo utimur genitiuo? frequentissime cum his substantiuis, gratia, causa, facultas, mos, consuetudo, & similibus, ut gratia discendi Grammaticam multos labores sum perpeffus.

Quandoque cum adiectiuis, ut Cupidus, studiosus, peritius, & alia id genus, ut, ego cupidus suscipiendi liberos, uxorem duxi.

Quando utimur ablatiuis? frequentissime absoluto. ut dicendo fiunt orationes, Legendo, & audiendo Discipuli proficiunt. Quandoque etiam cum his praepositionibus de, ex.

et, a, uel ab, cum in, ut licet inuenire apud authores.

Quā vimur actō? frequentissime cū uel bis significantibus motū ad locū cum præpositione ad, ut adolescentes studiosi literarum græcarum eunt ad audiendum Homerum.

Interdum cū in, ut, Hector exhibat in capiendum hostes.

Interdum cū ob uel propter, ut, Priamus profectus est in castra græca ob uel propter redimendum cadauer Hectoris sui filii.

Interdum cum inter, ut, Inter navigandum legimus. In tercenandum tæ littere mihi allatae sunt.

Quandoq; cum huiusmodi adiectiuis, Idoneus, aptus, promptus, præsto, paratus, procliuus, facilis, commodus, uilis, bonus, & similia, ut, hic Adolescens idoneus est ad discendum. Paratus ad audiendum.

Quandoq; cum his uerbis induco. Hortor, flagitor, flo, se deo, ut, Induxit te ad navigandum. Hortor te ad hoc faciendum. Flagitor ad respondendum. Sto ad prædandum. Sedeo ad audiendum.

V*Nde dicitur gerūdium? a gerenda, hoc est habenda duplici significatione sub una uoce in his maxime gerundis, quæ ueniunt ab actiuis, neutris transituiis et a cōmuni-bus. Nā in ceteris retinent significationem suorū uerborū. Sed in significatione actiua cōstruūtur cū casibus suorū uerborum, ut, Peritus colendi agrū Hos accusando, illos occidēdo totam ciuitatē labefactasii, Rustici eunt ad colēdū agros.*

In passiuā uero nunquam habent ablatiuum cum præpositione; exemplum. Genitiui apud Iustinum. Athenas missus erudiendi gratia, id est, ut erudiretur.

Ablatiui apud Quintilianum. Sed memoria excolendo; sicut omnia alia, augetur, hoc est dum excolitur.

Accusa-

Accusatiui apud Salustium . Pauca supra repetam , quoad cognoscendum, omnia illustria magis magisque in aperto sint. Hoc est, ut cognoscatur.

De gerundiu.

Q*uid est Gerundium? nomen, & ipsum participiale, hoc est quod in verbum resoluitur quemadmodum participia, & utranque gerit significationem sicut ipsa Gerundia.*

Gerundia quod casus habent? oēs casus & semper applicantur nominibus substantiuis, ut apud Virgilium . Voluenda dies en attulit ultro, hoc est quæ uoluitur . Apud Ciceronem . Frequentia uestrum incredibilis , alacritatem mihi summam affert Reipu. defendendæ & spem recuperandæ libertatis , hoc est , ut per gerundium resoluam , defendendi Remp. & recuperandi libertatem.

Dicimus & vaco agro colendo, vineæ, pastinandæ, nemori succidendo, & in plurali Vaco agris, uineis, nemoribus procurandis, hoc est, do operam ut procurentur.

Inuenimus etiam Curauit iaciendos lapides . In scribendis prologis . In uoluendis libris, hoc est ut iacerentur lapides . dum scribuntur prologi dum uoluntur libri , apud aucthores frequentissime inueniuntur.

Q*uæ differentia est inter Gerundium? Gerundium, participium in dus, & participium in dus transiens in vim nominis? Gerundium habet tantummodo tres casus , ut superius diximus & ætinae positum transitine post se regit casum sui uerbi.*

Gerundium habet omnes casus, uerum nunquam regit post se casum, sed semper regitur , & applicatur substantiuo . Vtrunque tamen resoluitur per tempus præsens .

Parcipiū in dus sēper resoluitur p tēpus futurū; ut gloria acquirenda, erit tibi summo honori . hoc est quæ acquireretur

Parti-

Participium uero in *us* in nomen transiens, resoluitur & dignus, digna, dignum, uel per verbale, siue per infinitum ut *uir venerandus*, *veneratione dignus*, siue *dignus uenerari*.

De supinis.

Quid est Supinum? uerbum participiale, hoc est, quod non variatur per casus, quemadmodum uerbum, & in uerbum resoluitur, sicut participium. ut, *Ego eo spectatum*, id est, ut *spectem*.

Vnde dicitur supinum? a *supino*, *supinas*, quod est, *Inuerto*, *inuertis*, quia inuertit suas terminationes, nam *altera* quæ est in *um*, actiue semper *altera* uero, quæ est in *u*, semper passiuè capitur.

Quomodo utimur supino in *um*, cum uerbis significantibus motum ad locum sine præpositione, ut, *eo uenatum*, *spectatum admissi sumus*. *Do filiam nuptum*. *Latentem in se motum obtinet*.

Quomodo utimur supino in *u*? cum adiectiuis semper, ut *mirabile uisu*, *incredibile dictu*. *Optimum factu*, & passiuè resoluitur, ut *uideatur*, ut *fiat*.

Possumus ne dicere, *Venio piscatu*. *Venio uenatu*. *uenio cultu*? minime. Sed dicendum est verbale, *Venio a piscatione*, *Venio a uenatione*, *Venio a cultu agrorum*.

De aduerbiis localibus.

Quot sunt aduerbia localia interrogatiua? sex. quæ? *ubi*, *quo*, *unde*, *qua*, *quorsum*, & *quousq;*.

Vbi, quid significat? statum in loco. ut, *Vbi habitas*.

Quo motum ad locum. ut, *Quo uadis*.

Vnde? motum de loco. ut, *Vnde uenis*.

Qua motum per locum. ut, *Qua transis*,

Quorsum? motum uersus locum. ut, *Quorsum curris*.

I. *Quousq;*?

*Quousq; ? usque ad locum. ut, Quousque ibis.
Vel usque ad tempus ut, Quousque studebis.*

*Quare dicuntur interrogatiua ? quia his interrogamus
de statu, aut de motu, ut patet in exemplis suprapositis.*

*Quot modis ponuntur in constructione supradicta sex aduer-
bia ? quatuor, interrogatiua, relatiua, infinite, & admiratiue.*

Quomodo interrogatiue ? ut, Vbi fuisti Iacobe.

Quomodo relatiue ? ut, Fui, ubi est frater tuus.

Quomodo infinite ? ut ubi eris te inueniam.

Quomodo admiratiue ? ut, Hem, fuisti miser.

*Si aduerbium ponitur inter duo diuersa uerba, cui ad-
heret ? sequenti, & ntō pcedēti, ut Vado, ubi est pater meus
& maxime si assumit cunq; uel geminatur, ut, Veniā ubi-
cunque fueris, & quousq; uocaris, & ero, quoquo ueneris.*

*Quæ sunt aduerbia significatiua in loco, quibus respon-
demus ad interrogationem factam per ubi ? Hic, istic, illic,
intus, foris, peregre, ibi, ubi, vsquam, usquam, & nusquam.*

*Et composita ab ibi, & ubi, ut, alibi, nullibi, ibidem, ali-
cubi, sicubi, necubi, ubique, ubiuis, ubicunque, ubiubi, et hæc,
quæ dicuntur de duobus locis, utrobi, utrobique, neutrobi-
que, utrolibet, utrocunque superius inferius.*

*Quæ differentia est inter hic, istic, illic ? hic significat lo-
cum apud primam personam, quæ loquitur, istic, locum a-
pud secundam quæ audit, illic, locum tertiam, quæ neque
loquitur, neque audit sed est ab utraque remota, & tamen
de ipsa fit sermo.*

*Sic, huc, istuc, illuc, hinc, istinc, illinc, & cætera quæ ha-
bent derivationem ab his pronominebus, hic hæc hoc, quod
refertur ad primam personam, iste, ista, istud, ad secundam
ille illa illud, ad tertiam.*

Quæ sunt aduerbia significatiua ad locum, quibus respondemus ad interrogationem factam per quo? Huc, istuc, illuc intro foras peregre, quo alio: aliquo illo, eo, & eodem vsquam, vsquam, & nusquam.

Et composita a quo, ut si quo, nequo, quocunq; ; quoquo, quolibet, quouis, quopiam, & quoquam, & quæ de duobus locis dicuntur, vt, vtro, utroque, utrocunq;.

Quæ sunt aduerbia significatiua de loco. quibus, respondemus ad interrogationem factam per unde? Hinc, istinc, il linc, intus, foris, peregre, inde, vnde, undique.

Et cõposita ab unde, ut sicunde, necunde, aliunde, alicunde, vndecunq; ; undeunde, vndelibet, undeuis, & utrũque de duobus tantũ, superne, inferne, cælitus, funditus, radicitus.

Quæ sunt aduerbia significatiua per locum quibus respondemus ad interrogationem factam per qua? hac, istac, illac, qua, alia, illa, ea, & eadem.

Et composita a qua, ut si qua, nequa, quaquam, aliqua, quavis, qualibet, & quacunque, & quæ de duobus locis dicuntur, ut utra, neutra, utraque.

Quæ sunt aduerbia significatiua uersus locum, quibus respondemus ad interrogationem factã per quorsum? horsũ, islorsum, illorsum, quorsum, introrsum, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum, leuorsum, retrorsum, aliorsum.

Et composita a quorsum, ut si quorsum, nequorsum, aliquorsum, & quorsumcunque, & quæ de duobus dicuntur, vt utrorsum, neutrorsum, utrorsumcunque.

Quæ sunt aduerbia significatiua usque ad locum, usque ad tempus, quibus respondemus ad interrogationem factã per quousque? hætenus, hucusque, isthucusque, illucusque, quousque, eousque, introusque, & forasusque.

De nominibus quæ ponuntur aduerbialiter.

Nomina propria urbium & oppidorum primæ, & secundæ declinationis tantum singulariter declinata in loco in quo casu ponuntur in genitiuo ut *Romæ*, & *Mediolani* fui. Si sunt terciæ, vel tantum pluraliter declinata in ablatiui sine præpositione, ut *Carthagine*, & *Athenis* fui.

Ad locum, in quo casu ponuntur? in accusatiui omnia, ut *Romam*, *Mediolanum*, *Carthaginem* *Athenas* uado.

De loco, & per locum, in quo casu ponuntur? in ablatiui sine præpositione, ut *Roma*, *Mediolano*, *Carthagine*, *Athenis* redii, uel transiui.

Versus locum, in quo casu ponuntur, in actiō cum præpositione versus, & uersus, semper postponitur, ut, *Romam*, *Mediolanum*, *Carthaginem*, *Athenas* uersus equito.

Vsq; ad locum in quo casu ponuntur? in actiō cū vsq; , ut vsque *Romā*, *Mediolanum*, *Carthaginē*, *Athenas* uado.

Possumusne huiusmodi nominibus propriis quandoque addere præpositionem? maxime, ut *Sum in Roma*. De *Messana* uenio, & ad *Iconium* eo.

Quæ nomina appellatiua ponuntur, ut propria? *Domus* *humus* *rus* & *miluia*, ut, *Domi*, & *rure* moror. *Domo*, & *rure* venio. *Domum*, & *rus* eo. Sed *humus* non nisi in loco & de loco legitur, ut *Stratus humi*. *Surgit homo militiæ in loco tantum*, ut *sui militiæ*.

Item *rus* in loco magis in datiuo, quam in ablatiui ponitur, ut apud *Terentium*. *Ruri se contiebat*. *Inuenies etiam Belli in loco aduerbialiter*.

Applicantur ne adiectiua huiusmodi nominibus cum ponuntur aduerbialiter? minime. nisi *meus*, *tuus*, *suus*, *nostre*, *vester*, & *alienus*. Nā dicimus, *Sū domi meæ*, & *tu es domi alienæ*.

aliena, Non autē dicimus, Sunt domi magna, tu es domi pulchra, Sed in domo magna, & in domo pulchra, & regia.

Nomina prouinciarum, insularum, montium, fluminum & aliarum rerum appellatiua & propria hominum in loco in quo casu ponuntur in ablatiuo cum prepositione, uel in simili, ut Fui in Gallia, in Sicilia, in Auentino, in Nilo, in Vrbe, cum Antonio.

Ad locum in quo casu ponuntur in accusatiuo cum prepositione ad, vel in, vel simili, ut in Galliam, in Siciliam, in Auentinum, ad Nilum, ad Urbem: ad Antonium propero.

De loco in quo casu ponuntur in ablatiuo cum separatiuis prepositionibus, ut, ex Gallia, ex Sicilia, ab Auentino, è Nilo, ab Vrbe, ab Antonio redeo.

Per locum in quo casu ponuntur in accusatiuo cum per, ut per Galliam, per Siciliam, per Auentinum, per Nilum, per Urbem transeo.

Versus locum, in quo casu ponuntur in accusatiuo cum versus, ut Galliam, Siciliam, Auentinum, Nilum, Urbem Antonium versus eo.

Vsq; ad locum, in quo casu ponuntur in accusatiuo cū vsque & ad, vel in, ut, Vsq; in Galliam, & vsque ad urbē Eo.

Quando hoc uerbum peto, ponitur pro vado, accipit ne prepositionem? minime, ut Urbem, vel balnea peto.

De participio.

Quid est participium? est pars orationis declinabilis q̄ pro verbo ponitur, & in verbum resoluitur, ut, Petrus amans, qui amat. Petrus amaturus qui amabit, Virgilius lectus, qui lectus est, Terentius audiendus, qui audietur.

Vnde dicitur participiū a parte & capio capis, quia partem capit nominis partemque ue rbi.

Quid capit a nomine? genera & casus a uerbo? tempore
& significationes ab utroque numerum, & figuram.

Quare inuentum est participium? causa breuitatis & ornatus est enim breuius & ornatius dicere, Discipulus amans uirtutem, euadet uir doctus, quam dicere, qui amat. Nam per participium, omittuntur Relatiua, aduerbia, & coniunctiones. ut perlectis tuis literis, exilui gaudio, id est postquam tuæ literæ perlectæ sunt.

Mortuo homine, eius tamen anima uiuit. id est quanquam homo sit mortuus, & per obliquos casus transitiue loquimur, ut Præceptor amat. Discipulum amantem uirtutem.

Participium quem casum exigit ante se? nullum. Sed ipsum ponitur in eo casu in quo est dictio præcedens.

Participium quem casum exigi post se? casum sui uerbi.

Quot sunt terminationes participiorum? octo. ans, & es, ut amans, legens. rus, ut amaturus, et lecturus. tus, sus. xus ut amatus, uisus, amplexus, uisus, ut mortuus. dus. ut amandus

Participium in ans, & ens, & unde, & quomodo formatur? a prima persona præteriti imperfecti indicatiui, mutata bam uel bar in duas literas, ns, ut amabam, amans. docebam, docens. legebam, legens. audiebam audiens. osculabar, osculans. sequebar sequens.

Quæ excipiuntur? Eo, & queo cū suis compositis. quæ mutant, ba in tres literas ens, ut ibā, iens, euntis. quibam quiens queuntis. redibam, rediens, redeuntis. nequiens. nequeuntis.

Participium in rus, unde, & quomodo formatur? a posteriore supino, addita rus. ut amatu amaturus. uisu, uisurus. amplexu, amplexurus. Exciatur orior, quod facit participium oriturus, cum faciem supinum, ortu. Horatius.

Nil oriturum alias, nil ortum talem fatentes.

Par-

Participium in tus, sus, xus, unde, & quò formatur? a p^{er}st^{er}iore supino addita s, ut amatu, amatus. uisù, uisus. amplexu, amplexus. Morior tamen facit mortuus, quamuis faciat supinon moritum moritum. unde uenit moriturus.

Participium in dus, unde, & quomodo formatur? a genitiuo presentis participij, mutata tis, in dus, ut amans, amant^{is}, in dus fit amandus. docens, docent^{is}, in dus, fit docendus.

A uerbo actiuo quot participia deriuantur? duo. alterũ presentis, & prateritũ imperfecti in ans, uel in ens, ut amās, & legens, alterũ futuri t^{em}pis in rus, ut amaturus, & lecturus.

Prater infra scripta uerba, quæ cum careant supino, carent etiam participio, quod ab ipso supino formatur, unde si detur uulgare per participium futuri temporis, tunc resoluitur per uerbum, & relatiuum, ut.

Li adolescenti Venetiani hauenti ad imparar bene le arte ingenue, faranno le case sue per molte uirtu illustre, molto piu illustre con la sua dottrina.

Adolescentes Veneti, qui bene discent artes ingenuas domus suas multis uirtutibus illustres, sua dottrina multo illustriores facient. Dic aliquot actiua carentia supino.

Compesco, posco, renuoq; & respuo, lingo.

Sugo, refello, timet, urget, lambo, ambigo, caluo.

Visoq; cum metuo, linquo, his adiungitq; disco,

Dispescit, ferit, ediscit, fugit, & simul angit.

Compesco compescis compescui ca. supino per refrenare.

Posco poscis poposci per dimandare

Renuo renuis renui per resudare.

Respuo respuis respui idem sign.

Lingo lingis linxi per licare.

<i>Sugo</i>	<i>fugis</i>	<i>suxi</i>	per <i>sugare</i> .
<i>Refelo</i>	<i>refelis</i>	<i>refelli</i>	per <i>redarguire</i> .
<i>Timeo</i>	<i>times</i>	<i>timui</i>	per <i>temere</i> .
<i>Urgeo</i>	<i>urges</i>	<i>ursi</i>	per <i>constrenzare</i> .
<i>Lambo</i>	<i>lambis</i>	<i>lambui</i>	per <i>licare</i> .
<i>Ambigo</i>	<i>ambigis</i>	<i>sine præterito</i>	per <i>dubitare</i> .
<i>Caluo</i>	<i>caluis</i>	<i>calui</i>	per <i>ingannare</i> .
<i>Viso</i>	<i>uisis</i>	<i>uisi</i>	per <i>uisitare</i> .
<i>Metuo</i>	<i>metuis</i>	<i>metui</i>	per <i>temere</i> .
<i>Linquo</i>	<i>linquis</i>	<i>liqui sine supino, tamen in compositis inuenitur relictum, & derelictum, unde participium relictus, & derelictus in usu habetur.</i>	per <i>abandonare</i> .
<i>Disco</i>	<i>discis</i>	<i>didici</i>	per <i>imparare</i> .
<i>Dispesco</i>	<i>dispecis</i>	<i>dispecui</i>	per <i>dispartire</i> .
<i>Ferio</i>	<i>feris</i>	<i>ca. præterito, & sup. tamen utimur percussis, percussum a percutio percutis</i>	per <i>ferire</i> .
<i>Edisco</i>	<i>ediscis</i>	<i>edidici</i>	per <i>imparare a mēte</i> .
<i>Fugio</i>	<i>fugis</i>	<i>fugi</i>	<i>ca. sup. inuenitur tamen fugiturus ut Ouidi. Remigūq; dedi, quo me fugiturus abires.</i>
<i>Ango</i>	<i>angis</i>	<i>anxi sine sup. inuenitur tamen anxus, & anxius</i>	per <i>strangolare, & cruciare</i> .

A Verbo passiuo q̄ participia descendunt? duo, alterum præteriti perfecti tēporis in *tus, sus, xus*, ut *amatus, missus, pexus*, alterum, in *duas*, futuri tēporis, ut *amāndus, legendus*. Præter supradicta uerba, quę cum careant supino non habent participia passiuā, *compescitus, discitus, timitus*. Sed resoluuntur per actiuum, ut, *Dio temuto da li buoni, castigara li cattiu, Deus, quem boni timuerūt, castigauit malos*.

Inueniuntur etiam quedam participia, quorum uerba passiuā non sunt in usu, ut *decursus, regnatus, laboratus*,

*galeatus, scutatus, tunicatus, loricated, togatus, trabeatus,
& alia huiusmodi apud authores.*

A Verbo neutro quot participia descendunt? duo, alterum
presentis, & preteriti imperfecti in *ans*, uel in *ens*, ut *abundans*, & *seruiens*. alterum futuri in *rus*, ut *abundaturus*,
seruiturus.

*Quæ neutra habent quatuor participia? neutra transiti-
ua. duo in actiua significatione, ut arans, & araturus, &
duo in passiuâ, ut, aratus, & arandus. Quia ista uerba habet
passiuum in tertiis personis.*

*Quæ neutra habet tria participia? hæc quæ bis tribus uer-
siculis continentur.*

Prandeo, cæno, mereo, nuboq; iuro quiesco.

Et placeo, & pateo, tituboq; & gaudeo fido.

Cum soleo, assuesco, atque audeo, iungimus istis.

*Fio tantum in usu factus, & faciendus, nec ullus eruditus
dixit fiens, aut fiendus.*

Prandeo prandes prandi, & pransus sum per disinare.

Cæno cænas cænauî cænatus sum per cenare.

Mereo meres merui, & meritus sum per meritare.

Nubo nubis nupsi, & nupta sum per maridarse.

Iuro iuras iurauî iuratus sum per iurare.

Quiesco quiescis quieni, & quietus sum per quietarse.

Placeo places placui, & placitus sum per placere.

Titubo titubas titubauî, & titubatus sum per uacillare.

Gaudeo gaudes gauisus sum per allegrarse.

Fido fidis fisis sum. per fidarse.

Soleo soles solitus sum per solere.

Assuesco assuescis assueui, & assuetus sum per usarse.

Audeo audes ausus sum per hauer ardimento.

Quæ

Quæ natura habent tantum unum participium? quæ ca-
rent supinis, & sunt hæc. Omnia augmentatiua, & deside-
ratiua, vt horresco, lecturio, & uolo, vis.

Omnia neutra secundæ coniugationis, quæ faciunt præte-
ritum in u, diuisa syllaba, ut studeo, calleo, egeo, &c. quæ
dicuntur neutra actiua, vt palleo, madeo, vireo, caleo.

Excipiuntur tamē coniecta in versu frequēti quæ, & si fa-
ciunt ptū in ui diuisa syllaba, tamē habent sup. & participiū.

Sunt, pla, ta, no, la, mē, pa, sunt, o, li, ua, ca, do, Scilicet. Pla-
ceo taceo, noceo, lateo, mæreo, pateo, oleo, liceo, ualeo careo,
doleo. Quæ omnia continentur in his uersiculis.

Strideo, sterto, rudo, stridit, mico, mæreo, glisco.

Et conquinisco, pauet, & dans, parco, peperi.

Scandoq; cum scalpo, scabit, ac uult, horreo mando.

Psallo, luo, atque, tremo, satagoq; & luceo, dego.

Micturio, horrescoq; & cætera talia, præter.

Parturio, esurio, & per ui quæcunque secundæ.

Vt caleo fuerint, sed habent tamen ista supinum.

Pla, ta, no, la, ma, pa, o, li, ua, ca, do.

Strideo strides stridi ca. sup.

per cigare, & cridar

Sterto sterti stertui.

per ronchizare.

Rudo rudis rudi.

p far il uerso de l'asino.

Strido stridis stridi.

per cigare, & cridare.

Mico micas micui. per zugare a la mora, & rispondere

Mæreo mæres caret ptō, & supino. per esser gramo.

Glisco gliscis ca. ptō, & supino, per crescer da si.

Conquinisco, niscis, quæsi, per inchinar, & squassar el capo.

Paueo paues paui.

per hauer paura.

Parco parcis peperi

per perdonare.

Scando scandis scandi

per montar te ascēdere

Scalpo

Scalpo	scalpis scalpsi.	per gratare.
Scabo	scabis scabui	idem sig.
Volo	uis uolui	per uolere.
Nolo	non uis nolui	per non uolere.
Malo	mauis malui, ca. sup.	per uoler piu presto.
Horreo	horres horrui	per hauer paura.
Pfalo	psalis spalli	per cantare.
Furo	furis infaniui	per deuentar matto
Luo	luis lui	per purgar la colpa,
& patir la pena.		
Tremo	tremis tremui	per tremare.
Satago	satagis sategi	per esser diligente.
Luceo	luces luxi	per lucere.
Pelluceo	pelluces pelluxi	per lucere molto.
Dego	degis degi	per uiuere.
Micturio	micturis micturui	per desiderar di orinar.
Horresco	horrescis. ca. ptō, & sup.	per hauer grāde paura,
Parturio,	parturis, riui, ritum.	p desiderar di parturire.
Esurio	esuris esurui esuritum.	per hauer fame.
Caleo	cales calui.	per scaldarse.
Placeo	places placui placitum.	per piacere.
Taceo	taces tacui tacitum.	per tacere
Nocceo	noces nocui nocitum.	per nocere
Mereo	meres merui meritum.	per meritare.
Pateo	pates patui passum	per esser manifesto.
Oleo	oles olui, uel oleui iū, uel etū.	p puzzare & sap de bō.
Liceo	lices licui licitum.	per esser, apprezzato.
Valeo	uales ualui ualitum.	per ualere, & esser sano
Careo	cares carui caritum.	per mancare.
Doleo	doles dolui dolitum.	per dolerse

A Verbo cōi quot participia descendunt? quatuor, duo in
actiua uoce, & significatione, ut largiēs, & largiturus,
& duo passiuā uoce, ut largitus, & largiendus.

Sciendum tamen est, participium temporis præteriti per
fecti habere tam actiuā, quā passiuā significationem, ut, Si
non hortatus Troianos ad ducendum equum intra mēia de
cepit Regem Priamum, & Rex Priamus hortatus a Sinone
ad patriæ exitum, amisit Regnum.

A Verbo deponenti quot participia descēdunt? tria. vnum
præsentis, & præteriti imperfecti, ut sequens alterum
præteriti perfecti, & plusquam perfecti, ut, secutus, alterum
futuri temporis in rus, ut secuturus. Sed verba carentia supi
no, habent tantum participium præsentis temporis, quæ conti
nentur hoc uersiculo.

Vnum dat vescor, medeor, liquor, & reminiscor.

Vescor vesceris ca. ptō, & sup. per usar cibi

Medeor mederis ca. ptō, & sup. per medicare

Liquor liqueris ca. ptō, & sup. per scolarse.

Reminiscor reminisceris, ca. ptō, & sup. per recordarse.

Participium præteriti perfecti temporis quā significatio
nem habet.

Eorum verborum, a quibus deducitur, tamen quandoque
deponentia habent participium significationis passiuæ, ut a
pud Virgilium. Fido graditur cōitatus Achate. Nūc oblita
mihi tot carmina, & Terentius, Meditata sunt mihi omnia
mea incommoda. Quia apud antiquos erant communia.

Quæ deponentia habent quādoq; participiū in dus, quæ ha
bent nominatiuum agētē, ut sequendus a sequor, ut Ouidius.

Non tibi sic dices, Phylli, sequendus eram.

Et idē in multa rogant utenda dari.

De participio transeunte in vim nominis.

Participium quot modis transit in vim nominis? quatuor, cōstructione quando participium nō habet post se casū uerbi, ut *amans pietatis*. nomen est *Amans pietatem*, participium. Sic etiam *patiens laboris*, *patiens laborem*.

Comparatione, cum participium format ex se comparatiuum ut *amantior* uenit ab hac dictione, *amans*, quę non amplius est participium. Nam participium, in quantū participium non format ex se comparatiuum.

Compositione quotiescunq; participium cōponitur cū aliqua particula, cū qua non cōponitur uerbum, ut *indoctus*, *innocens*, *iratus*, non enim dicimus, *indoceo*, *innocceo*, *inaro*:

Tēporis amissione cum participium futuri tēporis in dus non resoluitur per tempus futurū, sed per hoc adiectiuum, *dignus*, *digna*, *dignū*, & infinitiū uerbum presentis temporis siue per nomen uerbele, ut *uir uenerandus*, idest *dignus uenerari*, uel *dignus ueneratione*. *Mulier ubiq; celebrāda*, idest, *digna ubiq; celebrari*, *Scelus non tacendum*, idest non dignum taceri, & sic alia multa apud authores inueniuntur.

Quando non licet uti participio, quāuis detur uulgare participiū? Quādo nō inuenitur participiū, quēadmodū in actiuis, quę nō habent participiū, pręteriti tēporis, & in passiuis, quę non habent participium pręsentis temporis. Tunc resoluitur per uerbum, & relatiuum, ut, si dicerem.

Li scholari hauenti inteſo Grammatica, facilmente impareranno Rhetorica. Discipuli, qui intellexerunt Grammaticam, facile percipient Rhetoricen.

La Rhetorica effente imparata da uoi, molto ui giouerà. Rhetorice, quę a uobis discitur, admodum uobis proderit.

Vel quando relatiuū non cadit in ntō in resoluendo, ut.

La grammatica insegnata da me a voi sēpre ui sarà ad honore, & utilità. Grammatica qua uos docti fuisistis a me, erit sē p uobis honori, et utilitati. Nec dicas grāma. docta q̄a non licet resoluerē, quā docta fuit p nūm, nā, id, quod neq; agens, neq; patiens est ponitur in actō per quartā speciē actiuorū.

Similiter resoluitur participium, quando non habet proprium uulgare uerbi, ut si dicerem. (beneficio.

Li boni amici seruiti da li amici, non se dimenticano del Boni amici, qbus amici seruierunt nō obliuiscuntur beneficiū, La uirtu alegrāte ti piace a li huomini dotti. (uel beneficiū Virtus qua tu gaudes, placet hominibus doctis.

Il maestro battente li scholari peruersi, fa lo officio suo.

Præceptor, a quo vapulāt prauī discipuli, fungitur offō suo. De parti, absolute posito, siue in consequentia, uel comitātia.

Q*uando participium dicitur absolute poni? quando nō regitur ab ullo uerbo, tunc ponitur in ablatiuo, ut Te ueniente die te decedente canebat.*

Orto sole, rustici eunt ad colendum agros.

Si uero participium ponatur absolute, nec possit fieri per participium propter supradictas causas, uel quod non inueniatur participium, uel quod nō habet proprium uulgare uerbi. Tūc resoluitur p causales particulas, quia quoniam, nā. Uel per aduerbia tēporis, dū, uel donec, uel postquā, ut.

Il maestro battente li scholari uitiosi, molti de uenteranno boni.

Dum uel donec uitiosi discipuli vapulant a præceptore, multi euadenti boni.

Venuto lo autumnno, molti se amalano. postquam Autumnus uenit multi agrotant.

Venuta la primavera, le hirundine fanno il nido i case nostra,

nostra, postquā uenit uer, hirundines nidificāt domi nostra.

Studiata la Grammatica darete opera a le altre arti.
postquam uacaueritis Grammaticæ, vacabitis aliis artibus.

De comparatiuis.

Quot sunt gradus comparationis? tres, positiuū, ut, doctus, cōparatiuus, ut, doctior. superlatiuus, ut doctiss.

Quid est positiuum? id omne, unde comparatiua, & superlatiua deducuntur.

Quid est comparatiuū? quod in se. habet significatio-
nem sui positiui cū augmento huius aduerbiū magis,
ut fortior, magis forti, sapientior, magis sapiens.

Vel est particeps alicuius sensus positiui. ut, & ulterior ma-
gis ultra quam ille, qui est ultra Deterior, minus bonus
prior, qui fuit magis pridem.

Quare data ē scđa definitio? propter cōparatiua, quæ de-
ducūtur a dictionibus carentibus casu, in quibus non est il-
la inhærentia positiui ad ipsas personas, quæ est in nomini-
bus adiectiuis significationibus qualitatem aut quantitātē.

Longe. n. differt Hercules est forti Nessus est ultra ripā.
ibi enim significo fortitudinem inesse Herculi. Hic autem.
Nessum locum occupasse. Sed ultra non inesse ipsi Nesso.
Quemadmodum insunt adiectiua, significantia quantitātē,
aut qualitatem inhærentem corpori aut animo.

Cōparatiua a quot partibus orationis deducūtur? a qua
in quæ a nomininibus adiectiuis, quorum significatū augeri
potest, & minui, ut albior, maior, fortior. (bonum.

Ab uno verbo Detero, deterior, quod significat? minus
A participiis quæ tunc in nomen transeunt, ut amantior.
A præpositionibus ut, posterior.
Ab aduerbiis, ut prior.

Licetne dicere Venetior, Brixianior, singularior? minime, quia singularis, & nomina gentilia augmentum non accipiunt.

Comparatiua unde, & quomodo formantur? a primo casu desinente in i, addita or, ut ab albi, albior. a forti, fortior. ab amanti, amantior.

Comparatiua in or, cuius generis? cōis, quę mutata or, in us, faciunt neutrum, ut hic, et hæc doctior et hoc doctius. Præter senior generis cōmunis quod non habet in usu senius.

Comparatiua diminutiua unde, & quomodo formatur? a neutro, addita culus, ut, ab albus, albiusculus, a fortius fortiusculus, quę comparatiuorum seruat cōstructionem, ut Thais maiuscula est me, uel quam ego sum.

Quę excipiuntur a prædicta Regula? habentia vocalem ante us, quę in usu frequenti comparatiua non habent, sed ea suppleant per magis, & positium ut, pius, magis pius, eximius, magis eximius. idoneus, magis idoneus.

Quare non licet dicere piior, egregior? propter duas regulas sibi contrarias. Nam altera vult comparatiuum regulariter formatum superare positium una syllaba, ut doctus, doctior.

Altera vero vult, i, positum inter duas vocales fieri duplex consonans, quod si fieret, superior Regula non seruaretur, & hac de causa usus supplet per magis, & positium. Unde Iuuenalis subtracto, i, usus est comparatiuo.

Egregius cenat, meliusq; miserrimus horum. Egregius magis egregie. quę etiam excipiuntur? Ea, quę dicuntur. Anomala, hoc est irregularia, & sunt hæc.

Bonus, melior, optimus, Malus, peior, pessimus.

Magnus, maior, maximus. Paruus, minor, minimus.

Dexter dexterior dextimus. Sinister sinisterior sinistimus.

Multum

Multum plus plurimus. Nequā nequior nequisimus, e,
composita a facio, dico, loquor, & uolo, ut,

Magnificus, magnificentior, magnificentissimus.

Maledicus, maledicentior, maledicentissimus.

Grandiloquus, grandiloquentior, grandiloquentissimus.

Beneuolus, beneuolentior, beneuolentissimus, & similia.

Ocyor uenit a positio græco ocys. idem est quod uelocior.

Comparatiua, quæ ueniunt a præpositionibus accusatiuis, desinentibus in ra, quomodo formatur? mutata, ra, in er, & accepta ior, ut, intra interior. extra, exterior. ultra, ulterior. citra, citerior. infra, inferior. supra, superior. post, posterior. propè tamen propior facit.

Comparatiua, quæ ueniunt ab aduerbiis, quomodo formantur? non habent certam formationem, & pauca inueniuntur, ut pridem, prior. penitus, penitior.

De casibus, quibus iungitur comparatiuum.

C*omparatiuū quō construitur? cum ablatiuo sine quam, uel cum nominatiuo, aut aliis casibus cum quam, qui, nominatiuus, uel alii casus non a comparatiuo, sed a uerbo præcedenti reguntur, ut,*

Cicero fuit eloquentior Hortensio, uel quam Hortensius, sub audi, fuit neminem cognosco modestiorē fratre tuo, uel, q̄ fratrem tuū. Quid. Mitius inueni quā te genus oē ferarum. Nemini serui gratiori, quam tibi, sub intellige serui.

Vir nemine usus est liberaliore quā Mæcenate, su. usus est.

Quæ excipiuntur; q̄ nō ponuntur cū quā? hoc Relatiuum, qui, quæ, quod, & nomina negatiua, ut nullus, nemo, neuter quæ cum quam non ponuntur, ut Cicero, quo nemo fuit eloquentior, suā familiam eloquētia sua illustrauit. Nisi quādo aliquid includitur ī ipso relatiuo, ut Maiora sūt animalia,

que in aquis, quam quæ in terris. i. quā ea quæ. Neutro restitutum sum inferior. Non licet dicere, quā neutra, quia quam habet vim negationis, et sic essent duæ dictiones negatiuæ. Potest ne comparatiuum habere alium casum? ablatiuum, significantem excessum, ut, Sum longior te uno palmo.

Polyphemus erat maior Vlyse centū ulnis, et omnes casus, quos habet suum positiuum. vt, Nemo ciuium Romano rum fuit studiosior eloquentiæ Cicerone. Vero eloquentia utilior est Reipub. quam sola & nuda philosophia. Verus arator in Rep. longe dignior est laude, quam purus et insanus philosophus.

Potesne cōparatiuū quādoq; habere genitiuum? maxime quādo partitiue ponitur, ut, maior iuuenum, et Manuū melior est dextera. Hic adolescens est doctior suæ classis.

Quandoq; etiam absolute ponitur. i. sine casibus, qui ab eo regantur, ut, Meliore quodam instituto Grammaticam docere iam cœpimus.

Plus, minus quō construuntur? cū giō ex natura positiui, et ablatiuo ex natura comparationis, ut habeo plus, siue minus amicorum te plus scientiæ, minus librorum. Frequentius tamen numerus per plures, et pauciores refert, ut Plures libros me habes, sed pauciora uolumina perlegisti.

Interdum etiam apud autores plus et minus aduerbia cum genitiuo, uel accusatiuo, uel ablatiuo numerum etiam referunt, ut, Plus aut minus quingentorum librorum, uel quingentos libros, uel quingentis libris habeo.

Si cōparatio fit inter uerba, quibus particulis utimur, tā, quā, tantum, quātum, magis, minus, ut, ego magis, cupio vitam quā mortem, et magis lego, quā scribo.

Ad bonam comparisonem quot requiruntur, quinque,

Res

Res comparata, quæ dicuntur primus terminus. Res cui cõparetur, quæ dicitur secundus terminus. Accidens, comparabile, & quod accidens communicetur cum utroque termino. Et quod prior terminus superet alterum, ut Sylla fuit crudelior Mario.

Abusio quot modis fit in comparatione, quinque cum alter deficit terminorum, ut tu es melior, quam fortunatior.

Vel accidens non est comparabile, ut, Sum magis rationalis quam tu.

Vel substantiua, ut pronomina, aut nomina gentilia comparantur, ut, Neronior, ipsior, pœnus, pœnior.

Aut cum accidens uni tantum terminorum competit, ut nix est albior coruo.

Aut cum neutri terminorum conuenit, ut Melius est patrem quàm patriam prodere. & Mare ponticum est dulcius Cretico. De modis comparandi.

Q*uando comparatio fit ab uno ad alterum, uel ab vno plures diuersi generis, uel a plurib. ad plures diuersi generis quo gradu utimur? Comparatiuo, ut Virtus melior est auro, atque omnibus diuitiis, Achilles fuit fortior Troianis. Romani fuerunt potentiores Cartaginensibus.*

Quando fit comparatio ad plures sui generis, quo gradu utimur? superlatiuo, ut, Iustitia omnium uirtutem præstantissima est. Achilles fuit fortissimus Græcorum.

Aduerte quod in ea cõparatione, in qua sit, secundus terminus per alius, aliter, reliquus, cæter, cætera, cæterum quatuor relatiua diuersitatis, talis comparatio fit per comparatiuum, ut, Cicero pro sexto Roscio Amerino statim in ipso procæmio. Quid ergo, audacissimus ergo ex omnibus? minime, at tanto officiosior quam cæteri. Nam si licuisset,

dixisset potius officiosissimus ceterorum.

Quot modis fit comparatio? quatuor, ab una persona ad alteram, ut ego sum maior te.

Aut ad seipsam, ut ego ditior solito, uel ditior hodie quā heri. Hic uidetur mihi doctior, quam erat.

Aut ab uno accidente ad aliud, & tunc sēper ferē utimur aduerbio, ut Sum magnus fortis quam doctus (scribo.

Aut ab vno uerbo ad alterum, ut, Ego magis studeo, quā
QUot modis non potest cum ablatiuo iūgi cōparatiuū
quinque. quum aut partitiue ponitur, ut Duorum fra-
trum Maior est Marius, Aiacem fortior fuit Telamonius.

Aut quando non inuenitur ablatiuus, ut, Mare Ponti-
cum dulcius est, quam cetera maria. Quia non habemus in
usu maribus.

Aut quando inter ipsa adiectiua fit comparatio. Tunc. n.
utimur magis & positiuo, ut sū magis albus, quam niger.

Aut inter uerba fit cōparatio ut plura audio, quā credo.

Vel cū dictio, qua fit exceptio ponitur in ntō, ut, Diome-
des fuit fortior, quam oēs Troiani, praterquam Hector.

Nam coniunctio exceptiua copulat similes casus.

QUot modis non potest comparatiuum regere post se
nominatiuum cū quam? similiter quinque. quū par-
titiue ponitur. ut, Manuum aptior est dextera.

Aut quum non inuenitur nominatiuus, ut, Nihil est
crudelius nece. Et, Nihil est homini seipso charius.

Aut quando relatiuum est terminus comparisonis. ut
Virtus qua nihil est homini melius, praestat diuitiis.

Aut quando ponitur cum dictione negatiua, ut, Nemi-
ne vestrum sum inferior.

Aut quādo dictio exceptiua ponitur in abltō, ut Diome-
des

des fuit fortior omnibus Troianis praterquam Heftore.

De superlatiuo.

Quid est superlatiuum? quod ad plures sui generis comparatum superponitur omnibus. ut, Cicero fuit eloquentissimus oratorum Romanorum, idest Cicero maxime eloquens extitit super omnes oratores Romanos.

Vel per se prolatum habet intellectum, hoc est, significationem sui positiui cum hoc aduerbio, maxime, siue valde. ut, Cicero pro Marco Marcello. Hac qui faciat, non ego eum summis viris comparo, sed simillimum Deo iudico, idest maxime, siue ualde similem.

Novissimus tamen non uidetur habere propriam significationem sui positiui, cum nouus, noua, nouum. significet rem nouam. Nouissimus uero ultimum ut, Ouidius in epistola Laodamiae ad suum Protefilaum.

Hoc quoque praemoneo de naue nouissimus exi.

Quot sunt formae, siue terminationes superlatiuorum? octo, duae frequentissime, *simus* & *rimus*, ut *fortissimus*, *pulcherrimus*. sex uero non tam frequentes, *limus*, ut *facillimus*, *timus*, ut *ultimus*. *ximus*, ut *maximus*. *remus*, ut *postremus*. *simus*, ut *infirmus*. *nimus*, ut *minimus*.

Suplatina a quot partibus orationis deducuntur? quinque, quemadmodum, et comparatina, a nominibus adiectiuis. ut *albissimus*. ab uno uero detero *deterimus*, a participiis factis nominibus. ut *amantissimus*, *seruentissimus*, a praepositionibus, ut, ab, ultra, *ultimus*, ab aduerbio, ut a pridem, *primus*.

Superlatina, quae ueniunt a nominibus adiectiuis, unde, & quomodo formantur? a genitiuo addita s, & *simus* si sunt secundae declinationis, ut *clarissimus*. Si uero sunt tertiae solum addita *simus*, ut *fortissimus*, *seruantissimus*. praeterquam

in r, finita, quæ formantur a nominatiuo addita rimus, vt a pulcher, pulcherrimus, ab acer, accerrimus, a satur saturrimus, ita, & maturrimus, & veterrimus, a matur & veter positiuis antiquis. Nunc dicimus hic, & hæc & hoc vetus, & maturus, matura, maturum.

Quæ excipiuntur a secunda declinatione? ea, quæ dicuntur Anomala, vt bonus melior optimus. &c. de quibus diximus in comparatiuis.

Quæ excipiuntur a tertia declinatione? pauca, quæ in limus desinunt, quæ abiecta is, nominatiui et assumpta limus formant superlatiuum, & continentur in hac dictione fagus. vt, facilis, facillimus, agilis, agilissimus, gracilis, gracillimus. humilis, humillimus, similis, simillimus, & sua composita. vt difficilis, difficillimus. dissimilis, dissimillimus.

Quæ sunt nomina habentia comparatiuum sine superlatiuo? senes, iuuenis, adolescens. nam inuenitur senior, iunior, adolescentior, non tamen dicimus senissimus. iuuenissimus, adolescentissimus, loco quorum possumus dicere, maxime senex, maxime iuuenis, maxime adolescens.

Superlatiua quæ veniunt a præpōnibus, in quid desinunt? tria in remus vt post, postremus. supra, supremus. extra, extremus & extremus. Cætera vero in imus, vt, ultra vltimus citra citimus, intra intimus. infra infimus, prope proximus, quod pro cognato, positiuū accipit significatione positiui, & facit comparatiuum, proximior idest propinquior, absque superlatiuo. Nusquam enim inuenitur proximissimus, loco cuius ponimus, maxime proximus.

A quibus aduerbiis deducuntur superlatiua? a paucissimis, a pridem, primus, penitus, penitissimus, a nuper, nuperimus, a sepe, sepius.

Superlatiua quō construuntur: cū gō plurali caterorum
nominū, vel singulari, collectiuorum, vt Imperatorū opti-
mus fuit Augustus & Iugurta sue gentis callidissimus.

Quid est nomē collectiuū? qđ in singulari multitudinē si-
gnificat, vt populus, gēs turba, vulgus, plebs, ciuitas, cōcio.

Potestne superlatiuum quandoque habere ablatiuū cū
prepositione ex, maxime, vt, Hiempsal ex his minimus &
Ouidius in epistola Hipsiphiles ad Iasonem.

Vltimus ē socij sacram conscendis in Argo.

Superlatiuum potest ne habere alios casus? potest etiam
habere omnes casus sui positiui, vt frater tuus omnium cu-
pidissimus, virtutis, est condiscipulorum dignissimus laude.

Superlatiuū cum quo substantiuo debet congruere in ge-
nere? cū vtroque, ut, Liliū est albissimū, vel albissimus florū,
& Superbia est maxima, vel maximum vitiorum. Hoc dici
pōt, quotiescūq; suplatiuū mediū est inter speciem, & genus.
Nā liliū est species, flos vero genus, sic superbia, & vitium.

Quæ sunt particule, quæ adherent positiuo? tam, quam,
magis minus eque parum, satis, valde, plurimum, nimis, mi-
nimum, per, per quam vncia dicto.

Tam, & quam, quando fit accidentium comparatio, qui-
bus gradibus iunguntur? omnibus vt, Tuus auus fuit vir
tam grauis, quā disertus, tam grauior, quā disertior, tā
grauissimus, quā disertissimus.

Quæ sunt particule, q̄ adherent cōparatiuo, tāto, quanto,
eo, quo paulo, nihilo, licet tanto, & quanto, & multo, iungū-
tur etiam superlatiuo, & maxime in comparatione acciden-
tiū. vt, quanto es nobilissimus ciuium, tanto sis humillimus.

Quæ particula est propria superlatiui? quam, vt vir
quam doctissimus nemini, inuidet nisi ponatur pro quan-

tum, tunc enim iungitur positiuo.

Qua particula est communis omnibus gradibus? longe, quæ significat valde.

Perdoctus quomodo facit suum comparatiuū? longe, uel multo doctior, superlatiuum, uero quam doctissimus.

Quare non licet dicere perdoctus, perdoctior, perdoctissimus? quia per propria est positiui, longe uel multo cōparatiui q̄ uero superlatiui nisi copulatiuæ cū his particulis augmentatiuis, & semper præponatur, per oppido sanè admodū ualde nimis, ut Vir per quam doctus oppido quam eruditus sane quam pulcher admodum quam elegans scortum. Item.

OMNES GRAMMATICI HABENT.
Valde quā paucos numos.

Quid seruandum est in comparatione facta per superlatiuum? ut, id quod comparatur sit eiusdem generis, uel speciei cum illo cui comparatur, unde non liceret dicere, Socrates est fortissimus asinorum, nec Tygris est luporū uelocissima, quia sic Socrates uideretur asinus, & Tygris uideretur lupus. Quia superlatiuum redolet naturam partitionis, in qua semper pars ducitur a toto.

De Relatiuis.

Quid est Relatiuum? quod rem ante latam refert.

Vnde dicitur Relatiuum? a refero refers, quia semper aliquid antecedens refert. (accidentis.

In quot partes diuiditur Relatiuum? in duas, substantiæ, &

Quid est relatiuū substantiæ? q̄ refert antecedēs substantiuū.

Quid est relatiuū accidentis? q̄ refert antecedens adiectiuum.

Quot sunt relatiua substantiæ? undecim, qui, quæ, quod, is, suus, ipse, sui, ille, idem, alius, alter, reliquus, reliqua, cetera, ceterum.

In quot partes diuiduntur relatiua substantiæ? in duas ,
identitatis, & diuersitatis.

Quid est relatiuum identitatis? quod idem , quod ante-
cessit simpliciter refert. ut Plato qui fuit doctissimus suę ip-
sius ætatis philosophorum docuit Aristotelem , & is idem
Socratis Discipulus fuit.

Quid est relatiuum diuersitatis? quod refert antecedens
forma diuersum a consequente, sed tamen sub eodem gene-
re & specie, esse demonstrat. ut, delector lauro, & cæteris ar-
boribus.

Quot sunt relatiua identitatis? septem, qui, is, suus, ipse ,
sui, ille, idem.

Quot sunt relatiua diuersitatis? quatuor, alius, alter, re-
liquus, cæter, cætera, cæterum.

Relatiua substantiæ cum quo substantiuo concordant? cum
antecedente semper, præter suus, sua suum, quod semper con-
cordat cum sequente, filius amat suam matrem, optimus
quisque præceptor docet suos discipulos, & qui, quæ, quod ,
quod positum inter duo diuersa substantiua conuenit cum
proprio, ut, est locus in carcere, quod Tullianum appella-
tur. Sin ambo extrema substantiua sunt appellatiua, cum
utrouis potest conuenire, ut Leo, qui, vel quod animal est ter-
ribile, est rex animalium terrestrium.

Relatiua substantiæ diuersitatis cū quo substantiuo con-
cordant? cū sequente semper ut vidi Leonē, & alias feras .

Quot sunt relatiua accidentis frequentissima apud au-
thores? quinque, qualis quantus cuius quot quotus .

Quot modis ponuntur in oratione? quatuor modis, inter-
rogatiue, relatiue, infinite, & admiratiue.

Quomodo interrogatiue? quantus est mons Atlas?

Quo

Quomodo relative? ut magnus, uel tantus est Atlas, quantus athos.

Quomodo infinite? ut nescio quantus sit.

Quomodo admiratiue? ut hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Hectore.

Relatiuū accidentis cū quo substantiuo concordat cum sequenti semper, ut Polyphemus erat magnus, quanta est turris diui Marci. Horatius tamen cū antecedente dixit. in

Sed incitat me pectus. (his uersiculis

Et putres mammae.

Equina quales ubera.

Qualis quod relatiuum est? per quod respondetur nominibus significantibus qualitatem, ut bonus, malus, sapiens prudens demens stultus intelligens doctus indoctus pulcher turpis albus, &c. significantia uirtutem uitium, colorem & similia quæ non accipiunt mensurā, ut tua facies est nigra, qualia sunt corpora Aethiopum.

Quantus quod relatiuum est? per quod respondetur nominibus significantibus quantitatem, ut magnus paruus longus brevis latus angustus altus profundus, & similia, quæ omnia accipiunt mensuram, ut Leo est magnus quanta est tigris eius reddituum, est tantus.

Cuius cuius cuium quod relatiuū est? per quod respondetur nominibus, & pronominiibus possessiuis, & genitiuis primitiuorum possessiue positis, Régius Euandrius Priameius Pompeianus Cæsarianus, meus, tuus, suus, noster, & uester, Ciceronis Cæsaris Marci Antonii, & similia, ut hic seruus est meus cuius est hæc ancilla. Antiqui dicebant cuium est hoc pecus? cuium puerum hic apposuisti? Nunc dicimus cuius est hoc pecus, cuius puerum hic apposuisti?

Cuias,

Cuias, quod relatiuum est? per quod respondetur nominibus gentis uel patrię, uel sectarum, ut *Italus, Gręcus Hispanus, Romanus, Venetus Brixianus, Stoicus, Peripateticus, Epicureus*, ut hic est *Romanus* cuiates fuerunt *Catones*.

Quot omnis generis, & pluralis numeri, quod relatiuum est? per quod respondetur nominib. significantib. numerum siue quantitatem discretam. duo: tres quatuor, decem, viginti, centum, ducenti, trecenti, quadriginti, quingenti, mille, & similia, ut *Melibæus* habebat mille oves, quot etiam *Aegon*. tot, & totidem indeclinabilia, sunt eius redditua.

Quotus quota quotum, quod relatiuum est per quod respondetur nominib. significantib. ordinem, ut *primus, secundus, tertius, quartus, quintus, sextus, septimus, octauus, nonus, decimus, uigessimus, uel vicesimus, & similia*, ut. *Tu es primus in hac ciuitate*, quotus fuit tuus *auus*.

Quotus habetne aliam significationem? maxime, quandoque apud authores ponitur, pro quot, tu *Martialis*. Dic quotus es quanti cupias cenare, nec unum.

Addideris uerbum mensa, parata tibi est. Idest quot estis, quot tecum habes? Interdum iungitur cum hoc distributio quisq. ut *Cicero pro Quinto Ligario*. Quotus. n. istud quinque fecisset? Idest nullus, uel rarus, & *Ouidius de arte amandi*.

Forma Dei munus, forma quota quęq; superbit. i. nulla uel rara. Interdum idem significat, quod minimus minima minimum, ut idem *Ouidius in Epistola Helenę ad Paridem*. Et sequitur regni pars quota quenque sui. i. minima pars.

Quomodo dies. Io ho letto *Virgilio* tre uolte come te.

Ego legi *Virgilium* ter, quoties tu, uel ut tu.

Possumus ne loco relatiui deponere aduerbia similitudinis ut sicut ueluti, quemadmodum? maxime. Nam licet dicere

cere cum albus magnus. Venetus, Caesarianus, vigesimus,
& video decē hoīes, vt, vel sicut quemadmodum, veluti tu.

Aduerte quotuplex, quotuplus, quotennis, & quotennus
non esse ponenda inter relatiua, quia nusquam apud doctos
inuēta sūt, licet inueniantur simplex, duplex, triplex, multi-
plex q̄ noīa referūt spēs, & formas. Inueniri ēt noīa signifi-
cantia pōdus, vel mēsuram, vt simplus, duplus, triplus, decu-
plus, centuplus, & similia. Sic ēt diuisiua per pares numeros
vt singuli, bini, terni, quaterni, quini, seni, deni, vicieni, cente-
ni, & quae annos significat, vt anniculus bimus, trimus, qua-
drimus hoc est unum annū, duos, tres, quatuor annos natus,
quae dicūtur etiam de inanimatis, vt bimum, trimum, qua-
drimum.

De Distributiuis.

Quid est nomē distributiuum? per q̄ fit distributio actio-
nis, siue passionis vt Omi homo natura scire desiderat.
Quisque suos patimur manes. (& particulare.

In quot partes diuiditur distributiū? in duas, vniuersale,

Quid est vniuersale, quod ad oēs pertinet? vt oīs cunctus
quiuis, quisque, quisquis, quicunque, quilibet, nullus, nemo.

Quid est particulare? quod ad quosdam pertinet.

Particulare in quot partes diuiditur? in duas, de pluri-
bus, & de duobus tantum.

Quae sunt distributina de pluribus? quis, quidam, aliquis,
quisnam, disputa, aliis quispiam.

Quae sūt distributina particularia de duobus? alter, uter,
vterq;, & alteruter, vteri, vterlibet, vtercūq; ambo neuter.

Distributina quō construūtur? cum gō plurali, vel cum
ablō, cum his praepositionibus e, ex, de, vel ēt singulari
collectiuorum nominum, vt, Nemo Discipulorum, uel ex Di-
scipulis potest praceptorum laboribus satisfacere. Quidam.

mei Gymnafii, uel ex meo Gymnafio optime difcunt, plerique uero nihil curant literas.

Quæ funt interrogatiua de duobus & de pluribus? quis, qui, quæ, quæ, & quid, ut quis ueſtrum, adeo temerarius fuit.

Quæ funt interrogatiua de duobus tantū? uter, utra, utrū, ut Cæſar & Pōpeius prouinciā petunt, uter eorū obtinebit.

Quæ differentia eſt inter prius, & potius, & primū, ex potiffimum? prius, & potius de duobus tantū ponūtur. Pri mum, & potiffimus de pluribus.

Licetne dicere, Vterq; Pāphili, & Charini erant in maxima ſolitudine? Minime quia diſtributiuum nomen nō poteſt habere poſt ſe, niſi gſtū pluralē, uel ſingularē. noīs collecti ui. Eſt igitur dicēdum, Vterq; Pāphilus, & Charinus, ut apud Terentiū. uterq; pater, & mater ſlabāt ante hoſtium. Alteruter, quid proprię ſignificat? aut unum, aut alterum, ut Cicero in oratione pro M. Marcello. Si in alterutro peccandum ſit, malim uideri nimis timidus, quam parum prudens, ideſt aut in hoc, aut in illo.

Dic particulas, quæ iunguntur cū quis, ſi, q̄, putas, aliquā, nam, ne, num, en, piam, ut, ſiquis, quiſque, quiſputas aliquis quiſnam, quiſne, nequi, nunquies, enquis, quiſpiam.

Inuenitur quiſquis, & quicquid in nominatiuo, quidquid in accuſatiuo, & quoquo in ablatiui.

Dic particulas, quæ coniunguntur cum qui, dam, uis, cā, que, libet. ut, quidam, quiuis, quicunque, quilibet.

De patronymicis.

Quid eſt nomē patronymicum? quod a propriis noīs patrū, uel auorum deriuatur in des, qđ maſculinū ſignificat filium, uel nepotem fæmininum, uero filias, uel neptes, ut, Acacides, ideſt filius, uel nepos Acaci. Nercis fi-

lia uel neptis Nerei, priamis filia, uel neptis Priami.

Patronymica formaturne ab aliis noibus præter quam a noibus propriis patrum, uel auorum? maxime, sed abusiue a matrib. ut, Iliades. Romulus Iliæ filius. A regibus sine conditoribus urbium, ut, Romulidæ. i. Romani a Romulo.

A fratribus. ut, phaetoniades. i. sorores Phaetontis cuius nominatiuus singularis est Phaetontias.

Nomina Deorum formantne Patronymicum? minime, sed eorum loco poetæ utuntur possessiuis, ut, Saturnis idest filius Saturni. Saturnia, filia Saturni.

Quot sunt terminationes Patronymicorum? quatuor, una masculinorum in des, ut, Priamides. tres uero femininorum, in as, is, ne, ut, Pelias, Priamis. Nerine.

Patronymica masculina in des, unde, & quō formatur? si ueniunt a prima declinatione formantur a gto abiecta æ, diphthōgi et addita des, ut Aeneas, Aencæ, Aeneades. Pelias Pelia Peliades, Corinetes tamen Corinetides facit. cum deberet facere Corinetades, & Anchises, Anchisiades. Inuenitur etiam Aeneides, tanquam ab hoc nomine Aeneus.

Patronymica, quæ ueniunt a nominibus secundæ declinationis unde & quō formatur? a gto, hoc mō. Si gtus desinit in i, solū, additur des, ut, Priamus, Priami, Priamides, Si aut in duo ii, Posterius, i, uertitur in a, & additur des, ut Mnetius Menetii Menetiades. Si uero in ei, uertitur ei, in i, longum, & additur des, ut, Peleus, Pelei, Pelides.

Patronymica, quæ ueniunt a tertia declinatione unde, & quomodo formatur? a datiuo, addita des, ut Hector, Hectoris, Hectori, Hectorides.

Quot modis fit abusio in formatione Patronymicorum apud poetas? trib. additione literarum, ut, Atlantiades, cum

cū deberemus dicere *Athlantides*. Diminutione *literarum* ut *Scipiades*, *Deucalides*, pro *Scipionides*, et *Deualionides*, mutatione *literarum*, ut *Titides*, ab hoc noīe *Tideus*, quod dēre facere *Tidides*, sed gratia *euphonie* mutauit, d, in t.

Patronymica *fæminina* in *as*, & in *is*, unde, et quō formātur? a suis *masculinis*. remota de *syllaba*, ut, *Peliades* *Pelias*. *Priamides*, *Priamis*. Præter ea quæ ueniunt a nominib. desinentibus in *eus*, quorū *patronimica* *fæminina* desinunt in *eis*, uel *is*. ut, *Peleus*, *Pelides*, facit *fæmininum*, *Peleis*, uel *Pelis*. Vnde etiā *Virgilius* in suis operis inscriptione dixit *Aeneidos* liber primus, tāquam deductū ab hoc nomine *Aeneis*, non autem ad hoc nomine *Aeneas*.

Patronymica *fæminina* in *ne*, unde formātur? non habent certā formationem, et pauca inueniuntur apud *poetas*, qualia sunt *Nerine*, *Adrafline*, *Acrifione*.

Patronymica *masculina* in *des*, & *fæminina* in *ne*, cuius declinationis primæ, sed *masculina* faciunt *giūm*, in æ diphthogum. ut, *Priamides*, *Priamida*, *fæminina* uero in *es* ut, *Nerine* *Nerines*, sicut *Penelope* *Penelopes*.

Patronymica *fæminina* in *a* et in *is*, cuius declinationis tertiæ, sed more *græcorū* quādoq; faciūt *genitiuū* in *os*, *accusatiuū* singularem in *a*, & *accusatiuum* pluralem in *as*.

Nominatiuo hic *priamides* huius *priamida* huic *Priamide*, hunc *Priamidē* *græce*, uel *Priamidā* *latine*. O *Priamide*, *Priamida* ab hoc *priamide*, uel *priamida*.

Pluraliter hi *Priamides*. horū *priamidarū* uel *priamidū* his, et ab his *Priamidas*. O *Priamide*.

Nominatiuo hæc *priamis* huius *priamidis*, uel *Priamidos*, huic *priamidi*, hanc *priamidem*, uel *priamida*, O *Priamis* uel *priami*, ab hac *Priamide*.

Plur. ntō hæ Priamides harū priamidum, his & ab his Priamidibus, has Priamides, uel Priamidas. O Priamides. Ntō hæc Peliās, huius Peliadis, uel Peliados, huic Peliadi. hāc Peliadē, uel Peliada, O Peliās, uel Peliā, ab hac Peliā de. Plu. nominatiuo hæ peliades, harum peliadum, his & ab his peliadibus. has peliades, uel peliadas. O Peliades.

Nominatiuo hæc Nerine. huius Nerines, huic Nerine, hāc Nerinen, o Nerine, ab hac Nerine.

De uerbis Deriuatiuis.

Quot sunt species uerborum deriuatiuorū? quinque; Inchoatiua, augmentatiua, desideratiua, frequentatiua, & diminutiua.

De inchoatiuis.

Quæ sunt uerba inchoatiua? quæ in se desinunt, & inceptionem quandam actus corporei significant, ut, *Viso*. i. eo & accingo me ad uidendum. *Faceſſo*. i. eo ad faciendum, quot interdum etiam ponitur pro recedo. *Capēſſo*. i. Eo, & accingo me ad capiendum. *Accerſo*, uel *arceſſo*, Eo ad uocandum, & *Laceſſo*, quod significat prouo, à lacio antiquo verbo.

Inchoatiua fiuntne ab omnibus uerbis? minime, sed a paucis, quibus etiam nos uti possumus.

Inchoatiua, cuius coniugationis sunt tertiæ, et neutra sunt. Inuenitur tamen *Laceſſitus* in significatione passiua, ut, *feci laceſſitus iniuria*, idest prouocatus.

Interdum etiam ponuntur pro primitiuis ut *Legati missi* sunt uisendi causa. idest uidendi.

Viſo uis uisum per metterſe andar a uedere.
Faceſſo ſcis ſi ca. ſu. per metterſe andar à far et p partirſe.
Capēſſo capēſſis capēſſi ca. ſu. per metterſe a pigliare.
Accerſo accerſis accerſiuitum per andar a chiamare.

Arceſſo

Arcesso arcessis arcessiui arcessitum idem sig.

De Augmentatiuis.

Quæ sunt uerba Augmentatiua? quæ in sco desinunt, & significationem sui primitiui augent palleco, idest ualde palleo. Horresco, idest ualde horreo.

Vnde, & quō formatur? a secunda personæ presentis indicatiui modi cuiuscunq; sunt coniugationis addita co, ut Labo, labas, labasco. Ferueo, ferues, feruesco. Gemo, gemit, gemisco. Dormio, dormis, dormisco. Præter, bio, bias, quod facit hisco, cum deberet facere biasco.

Hæc uerba in sco cuius coniugationis sunt? tertiæ, & neutra sunt, & carent propriis præteritis, & supinis.

Palleco pallecis per impallidirse grandemente.

Horresco horrescis per hauer grande paura.

Labasco labascis per scantinar grandemente

Feruesco feruescis. per bollire grandemente.

Gemisco gemiscis. per zemer grandemente

Dormisco dormiscis. per dormire assai.

Hisco hiscis. per auerzerse.

De uerbis desideratiuis.

Quæ sunt uerba Desideratiua? quæ in rio desinunt, & desiderium significant, ut, Parturio .i. cupio parere, Esurio, cupio edere. Dicturio, cupio dicere.

Vnde & quō formantur uerba desideratiua? a posteriore supino, addita rio, ut, a cœnatu, turio, a cacato cacaturio. Verba desideratiua cuius coniugationis sunt? quartæ, & sunt neutra, ac interdum ponuntur pro suis primitiuis, ut.

Parturient mōtes nascetur ridiculus mus, pro parient, & Micturium pro mingunt. (de parturir.

Parturio parturis parturiui parturitum, per desiderar

L Esurio

Esurio, esuris, esuriui, esuritum. per hauer fame.
Dicturio, dicturis, dicturiui. per desiderar di dire.
Cœnaturio, cœnaturis, cœnaturiui. per desiderar di cenar
Cacaturio, cacaturis, riui. per desiderar de andar del corpo
Micturio, micturis, micturiui. per desiderar di urinar.

De Frequentatiuis.

Quæ sunt uerba frequentatiua, quæ ut primum desinunt
in to uel in tor; siue in xo uel in xor, siue in so, & fre-
quentem in agendo actum significant, ut moto, id est fre-
quenter moueo. Merso id est frequenter mergo.

Frequentatiua unde, & quō formatur? a posteriore supi-
no mutata, u, in o, uel in or, ut domitum domitu domito,
Amplexum amplexu amplexor.

Si uero supinum primæ coniugationis habet a, produ-
ctam ante tu, tunc, a uertitur in i, correctum, & u, in o, ut
imperatu imperito, cenatu, cœnito, volatu, uelito.

At si præteritum in gi habeant, tunc formantur a secunda
persona præsentis indicatiui modi remota s, & addita o, ut
cogo cogis cogito, ago, agis, agito, fugio, fugis, fugito. Præ-
ter lego, quod nō facit legito, sed lectio. a uerbo lecto, lectas,
quod non est in usu.

Quæ sunt Frequentatiua, quæ irregulariter formantur?
hæc pauca. Querito a quæro. Hesito ab hæreo. Esito ab edo,
Ventito a venio. Fluïto a fluo. Seftor a sequor.

Frequentatiua cuius coniugationis? sunt primæ, & ge-
nus seruant suorum primitiuorum, ut minor, minaris, mini-
tor, minitaris. Amplector, amplecteris, amplexor, amplexa-
ris. Curro, curris, curso, cursas. Præter scitor, sciscitor, per re-
duplicationem primæ syllabæ quæ sunt deponentia, quam-
uis primitiuum Scio, actiuum sit.

Moto motas motaui motatum. per mouere frequētemēte.
Merso mersas mersaui mersatū per mergere frequētemēte.
Dormito dormitas dormitaui tatū, p dormire frequētemēte.
Minitor minitaris tatus sum per menazar frequētemēte.
Imperito imperitas imperitaui imperitatum. per coman-
dar frequētemēte.

Canito cenitas cœnitaui tantum. per cenar frequētemēte.
Volito, volitas, uolitaui tatum, per uolar frequētemēte.
Cogito cogitas, cogitaui cogitatum, per pensar, cioè frequen-
temēte constrenzer la mente.

Agito agitas agitaui agitatum per far frequētemēte.
Fugito fugitas fugitaui tatum per fuzer frequētemēte.
Leſſito leſſitas leſſitaui tatum. per lezer frequētemēte.
Querito queritas quæritaui quæritatum. per cercar fre-
quētemēte.

Hæſito hæſitas hæſitaui hæſitatum. per accostarse, dubi-
tar frequētemēte.

Eſito eſitas eſitaui eſitatum, per manzar frequētemēte.
Ventito uentitas uentiaui tatum, per uētar frequētemēte.
Fluito, fluitas, fluitaui, fluitatū. per scorrer frequētemēte.

Seſſor ſeſſaris ſeſſatus sum per ſeguir de continuo.
Amplexor amplexaris tus sum per abrazar frequētemēte.
Curſo curſas ſaui ſatum. per correr frequētemēte.
Scitor ſcitaris tus sum. per cercar di ſauer con diligentia.
Sciſcito ſciſcitaris ſciſcitus sum. idem ſig.

De Diminutiuis.

Que ſunt uerba diminutina? quæ in lo deſinunt, & con-
tinuationem quādam actus per parua tempori, mo-
menta ſignificant, ut, Sorbillo ideſt ſæpe guſtando ſorbitio-
nem & potum continuo. ut apud Terentium, Cyathos ſor-
billans

billans paulatim hunc producā diem. Sic Sugillo, sugillas , a fugo fugis, sic Scribillo a scribo scribis , quæ plerunque etiam pro suis primitiuis ponuntur.

Diminutiua cuius coniugationis? primæ, & neutra sunt, & paucissima inueniuntur, nec habēt certam formationem. Sorbillo sorbillas billaui tum. per sorbire a poco a poco , Sugillo, sugillas, laui, latum. per sugar a poco a poco. Scribillo, scribillas, scribillaui, scribillatum. per scrixer a poco a poco.

De figuris.

Q*uid est figura? Vitium aliqua ratione excusatum , aut authoritate defensum , quod fit gratia ornatus .*

*Figura in quot partes diuiditur? in tres , in figuram di-
ctionis, quæ fit in sola dictione. In figuram cōstructionis, quæ
fit, in pluribus dictionis. In figuram elocutionis, quæ perti-
net tum ad oratores , tum etiam ad poetas.*

*Quot sunt figura dictionis? quatuordecim , Prothesis,
Epentesis, Paragoge, Aphæresis, Syncopa , Apocope,
Ectasis, Sistolē, Diereſis, Synereſis, Sinalaphe , Ectliſis,
Antithesis, Metathesis.*

*Quid est Prothesis? est adiectio ad principium dictionis
ut, Gnatus, pronatus.*

*Quid est Epentesis? est adiectio in medio dictionis , ut In-
duperator, pro Imperator. (cier, pro dici.*

Quid est paragoge? est adiectio in fine dictionis , ut di-

*Quid est aphæresis? est ablatio de principio dictionis , ut
Legitis pro colligitis.*

*Quid est Syncopa? est detractio de medio dictionis , ut,
Repositum pro repositum. (fa pro face.*

Quid est Apocope? est amputatio de fine dictionis , ut,

Quid est Ectasis? extensio brevis syllabæ, ut, Italiam fa-

to cum Italia primam naturaliter corriplat. unde Italus ab eodem poeta corripitur, Saxa vocant Itali medijsque in fluitibus aras.

Quid est Syſtole? correptio longæ ſyllabæ, vt, Nimboſus orion cum primam orion naturaliter producat.

Quid eſt Digreſis? eſt vnius ſyllabæ in duas ſolutio, vt, au lat pro aula.

Quid eſt Synergeſis? eſt duarum ſyllabarum in vnā contractionem, vt aripedem pro acripedem.

Quid eſt Synalophe? eſt cum de fine diſtionis vocalis ꝑꝑ aliā ſequentem eliditur, vt, menincepo pro mente incepto.

Quid eſt Ellypſis? eſt eliſio, m, literæ cum præcedente vocali de fine diſtionis propter ſequentem vocalem, vt, Mult' il le pro multum ille.

Quid eſt Antitheſis? eſt literæ ꝑ literæ poſitio, vt, olli ꝑ illi.

Quid eſt Metatheſis? eſt literarū tranſpoſitio, vt Tibre, pro Timber. At tibi Tybre caput. Eyandrius abſtulit enſis pro Timber.

De figuris conſtructionis.

Quot ſunt figuræ conſtructionis? octo. Prolepſis, Syllepſis. Zeugma, Syntheſis, Antiptoſis, Euocatio, Appoſitio, & Sinecdоче.

De prolepſis.

Quid eſt prolepſis quæ latinæ dicitur præſumptio? eſt attributio proprietatis alicui toti in ſuas partes diuiſio, vt Aquilæ volāt, hæc altius, illa demiſſina. Artiſces inuident alius alij. Quot requiruntur in prolepſi? quinque. Toti partes eius determinationes partium proprietates, & ordo. ſ. vt totum præcedat & partes ſequantur.

Quot modis fit prolepſis? duob. explicite, & implicite.

Quæ eſt prolepſis explicita? quæ habet ſuas quinque partes expreſſe poſitas, vt patet in primo exemplo.

Quæ est prolepsis implicita? quæ nõ habet omnes suas partes expresse positas, sed aliquid subaudiendum est, ut patet in secundo exemplo.

Quid est proprietates in his figuris? uerbũ, uel adiectiuum.

De Syllepsi.

Q*uid est syllepsis, quæ latine conceptio, dici potest? est diuersarum dictionum sub plurali proprietate comprehensio, ut, Rex, & Regina iusti recte administrant regnum. Leges, & plebiscita coacta tempore belli.*

Quot modis sit Syllepsis? quatuor, in genere, numero, per sona, & casu.

Quo fit in genere? quando genus masculinũ concipit femininum, ut Sponsus, et sponsa formosi mutuo se amant. aut masculinum concipit neutrum, ut, Dominus, & mancipia fortissimi pugnauerunt contra inimicos, aut femininum concipit neut. ut Fabulæ, & argumenta sunt aptæ ingenijs puerorum.

Quandoque neutrum concipit masculinum, & femininũ gratia maioris dignitatis, ut apud Salustium.

Bellua intestina, cædes, rapinæ ciuilis discordia, grata fuere.

Quo fit in numero? cum pluralis numerus concipit singularem, ut Milites, & imperator fortissime se gesserunt.

Quo fit in psona? cū prima persona concipit secundam & tertiam, ut, Ego, & tu, & Socrates deambulamus. aut secunda concipit tertiam, ut tu, & Socrates deambulas.

Quo fit in casu? cū nũs concipit alium casũ, ut Rhemo cū fratre Quirinus iura dabunt. i. Quirinus, & Rhemus frater, aut eum uerbum concordat cum ablatiuo cum hac præpositione eum, & ablatiuus concipit nominatiuum, ut.

Hanc tecum genitor cunctis celebrabitis annis. i. Tu, & genitor celebrabitis, &c.

Iphitus,

Iphitus, & Pelias mecum diuellimur inde, i. Ego, et Iphitus, & Pelias diuellimur.

Quot requiruntur in sillepsi? quinq; dictio concipiens, quæ sæp est dignior, ut Rex dictio cōcepta, quæ est minus digna ut Regina, Copula & proprietates iussissimi, & quod proprietates sit numeri plural. & congruat cum dictione concipiente.

Quot sunt species Syllepsis? duæ. directa, & indirecta.

Quæ est directa? quæ fit per similes casus, ut Tis, & Socrates deambulatis.

Quæ est indirecta? quæ fit, per dissimiles casus, ut.

Hanc tecum genitor cunctis celebratis annis.

De Zeugmate.

Q*uid est zeugma? est unus uerbi, uel adiectiui tam singularis quam pluralis neutri uiciniore respondētis cōiunctio. ut Celi, & terra mouenda est, uel Celimouendi sunt, & terra.*

Quot modis fit zeugma? tribus. genere, psona, et numero.

Quo fit in genere? cum adiectiuum applicatur generi uiciniore, ut sponsus, & sponsa pudica laudatur.

Quo in persona? quando uerbū respōdet uiciniore, ut Ego Virg. tu Cic. Ceteri uero Discipuli Terentium ediscunt.

Quo in numero? quando uerbū, uel adiectiuum respondet uiciniore, ut milites, & Imperator fortissime pugnavit,

Priamus, & filij miseri amiserunt regnum.

Quot requiruntur in zeugmate? quinq; diuersa substantiua copula, proprietates, & q proprietates concordet cū uiciniore.

Quot sunt spēs zeugmatis? tres. Hiperzeugma, cū uerbū supponuntur, ut erravi, ego, & tu. Mesozeugma cum uerbum in medio ponitur, ut ego erravi, et tu. Hypozeugma cum uerbum postponitur, ego, & tu errasti.

Quid est Zeugma? elocutionis clausula, in qua unum uerbum plures casus regit quod uerbum quandoque preponitur, ut. Vicit pudorum libido, timorem audaciam, rationem amentia. Quandoque interponitur, ut. Fluminibus salices, crassisque paludibus alni. Nascuntur, steriles saxosis montibus orni. Quandoque postponitur, ut, Obsequium amicos ueritas odium parit.

De Synthesis.

Q*uid est Synthesis? est congruitas dictionum, quae non vocem sed significatum respicit, ut, Pars in frustra secant. Et gens armati victoria sunt potiti.*

Quot requiruntur in Synthesi? tria, unum subiectiuum, una proprietas, et quod proprietas respondet significato, ut. An ser fœta parit ouum.

Quot modis sit Synthesis? tribus, in genere tantum, ut Centauro uehitur magna in numero tantum, ut Turba ruunt in numero, et genere simul ut apud Virgilium in sexto.

Hic manus ob patriam pugnando uulnera passi.

Fit etiam Synthesis per plura nomina singularia copula coniuncta, ut Scip. et Lelius admirantes de amicitia differunt.

De Antiptosi.

Q*uid est antiptosis? est clausula, in qua casus ponitur pro casu ita, ut antecedens conueniat in casu. cum relatiuo, at Urbem, quam statuo uestra est et sermonem, quem audistis, non est meus, et apud Terentium. Populo, ut placerent, quas fecisset fabulas.*

Quot requiruntur in Antiptosi? tria, unum subiectum, ut urbem. una proprietas est, quot casus ponatur pro casu.

Dicimus etiam per uerbum, ut. It clamor Caelo, pro ad caelum.

De Euocatione.

Quid est Euocatio? clausula in qua prima persona uel secunda euocat ad se tertiam, ut ego Virgilius scribo. Tu Cicero oras. Nos praeceptores utimur omni diligentia. Vos discipuli utimini omni negligentia, & quandoq; subauditur prima persona, posita tertia, Vt Troes, & miseri uentis maria omni uecti.

Oramus. i. nos Troes oramus.

Quot requiruntur in Euocatione? quatuor dictio euocans primæ, uel secundæ personæ, dictio euocata tertiæ personæ, proprietatis, & absentia copulæ.

De apositione.

Quid est appositio? est clausula, in quo duo substantiua ponuntur sine copula, ita tamen, ut alterum ponatur de clarificationem alterius, ut.

Miratur molem Aeneas magalia quondam.

Quid seruandum est in appositione? ut substantiua sunt in eodem casu, licet possint esse diuersi generis. ut.

Fama malū quo non aliud uelocius ullum, aut diuersi nume
Ignaum sucos pecus a presentibus arcent (ri ut uti.

Quot de causis sit appositio? tribus, prima gratia generalitatis restringendæ, ut Animal, equus currit, Secūda gratia equiuocationis remouendæ. ut, Comedi canem piscem.

Tertia causa proprietatis attribuentæ. ut, Caesar Imperator liberalissimus deuicit Pompeium.

Quid est nomen equiuocum? q̄ sub una uoce diuersa sign. ut canis ponitur pro animali terrestri, pro signo cælesti et pro specie piscis.

De Synecdoche.

Quid est Synecdoche? est clausula, in qua proprietatis quæ deberet adhaerere partis, adhæret toti, ut Aethiops

thiops albus dentes reliquos est niger, & hæc figura grammaticè resoluitur, vel per habeo habes, uel per eius participium, ut Mulier flaua comas nostro tempore placet omnibus, id est mulier habens comas flauas.

Quot modis fit Synecdoche? tribus modis. p. adiectiui. ut, Os, humeroq; Deo simili. per parti. ut, Dido uultum dimissa profatur, & per uerbum. ut, expleri mentem nequid Dido.

Quot requiruntur in Synecdoche? tria totū, ut Aethiops proprietas, & pars quæ semper accusatiui casus, ut dentes, Marialis tamen per ablatiuum dixit.

Crine ruber niger ore breuis pede lumine laesus.

Quo fit Synecdoche Elocutionis? quando ponitur singularis pro plurali, ut, armato milite complent pro militibus armatis. Hos habent muros, pro hostes, uel pluralis pro singulari, ut, Cic. ad Brutum. Populo imposuimus, & oratores nisi sumus.

De Heteroclitis.

Quid est nomen Heteroclitum? quod aliter, quàm eius Analogia postulat declinatur hoc uas uasis tertia declinationis, hæc uasa uasorum, secundè.

Quot modis inuenitur nomen Heteroclitum? quatuor. genere, numero, declinatione, & casu.

Dic aliquos noīa mascul. in singulari, & neutra ī plurali. Sibillus, & cetus, cum tartaria Dindima Aornus.

Supparus, infernus, & tenera balnea iunge.

Es iocus, atque locus, sic Menalus, Ismarus adde.

Hic sibilus sibili, hæc sibila sibilorum si. el sibilat de serpēti.

Hic cetus ceti, hæc ceta cetorum sig. una specie di pesce.

Hic tartarus tartari, hæc tartara tartarorum. sign. uno loco profundissimo de lo Inferno.

Hic dindimus dindimi, hæc dindima dindimorum. significat uno monte di Phrigia.

Hic aornus aorni, hæc aorna aornorum, si. uno lago de Italia

Hic supparus suppari, hæc suppara supparorū. significat una sorte de ueste de lino.

Hic tenarus tenari hæc tenara tenarorum sig. uno promontorio de Laconia.

Hic balneus balnei, hæc balnea balneorum, si. lo bagno.

His locus loci, hæc loca locorum, & loci locorum sig. el loco.

Hic iocus ioci, hæc ioca iocorū, & idci iocorum. sig. el trepo.

Hic menalus menali, hæc menalia menalorum. significa un monte de Arcadia.

(de Thracia.

Hic ismarus ismari, hæc ismara ismarorum, si. un monte

Dic aliquot nomina heteroclita in singulari tœminina & in plurali neutra.

Carbasa, Rhetorica, sic altilis, atque suppellex.

Pergamus, & topica, simul arbutus, intyba, iungo.

Et zizania, Bucolica, atque Georgica pascua, ceta.

Hæc carbassus carbasi, hæc carbasa carbasorum. significat una specie de lino, & le uele.

Hæc Rhetorica Rhetoricæ, hæc Rhetorica Rhetoricorum. significat la Rhetorica.

Hæc altilis, altilis, hæc altilia, horum altilium. significat li animalia uolatili che se nutrisse in li cortiui.

Hæc suppellex suppellectilis, hæc supellectilia, supellectiū. si. la massaria de casa.

(le rocche Troiane.

Hæc pergamus pergami, hæc pergama pergamorum. signifi.

Hæc topica topicæ, hæc topica topicorum. si. la topica, cioè. uno uolume, doue si tratta de li loci de li argumenti.

Hæc arbut' arbuti, hæc arbuta arbutorum. si. una sp̃e de arb.

Hæc

Hæc intybus intybi hæc intyba intyborū. sig. una sp̃e d'herba
Hæc zizania zizaniæ. hæc zizania zizaniarum. si. la discor.
Hæc bucolica bucolicæ, hæc bucolica bucolicorum. si. la buc.
Hæc georgica georgicæ. hæc georgica georgicorum. sign. la
georgica.

Hæc pascua pascue hæc pascua pasuorum sig. il pascolo.

Hæc ceta cetæ, hæc ceta cetorum, sig. vna specie di pesci.

Dic aliquot nomina heteroclita in singulari neutra
in plurali masculina.

Cælum cum porro filum, Argos castra, capistrum.

Frænnum, fræna tamen, sic rastra, & fila leguntur.

Hoc cælum cæli, hi cæli cælorum. sig. il cielo

Hoc porrum porri, hi porri porrorum sig. il porro.

Hoc filum fili hi fili filorum, & hæc fila filorum sig. il filo.

Hoc Argos argi. hi argi argorum. sig. vna città di Grecia.

Hoc rastrum rastri, hi rastri, & hæc rastra rastrorum. signifi
ca il rastello, cioè uno instrumento rusticano.

Hoc capistrum capistri, hi capistri capistrorum, sig. il lega
me da ligar caualli.

Hoc frænnum fræni. hi fræni frænorum sig. il freno.

Dic aliquot nomina heteroclita in singulari neutra
& in plurali feminina.

Est epulum, cepe, cum balnea, vespere neutra,

Balnea sunt, balneæque,

Hoc epulum, epuli, hæc epulæ epularum. sig. le viuande

Hoc cepe cepis hæc cepe ceparum. sig. la ceuola

Inuenitur etiam hæc cepa cepæ.

Ouidius Cædenda est hortis heruta cepa meis.

Hoc balneum balnei. balneæ balnearum, & hæc balnea, bal
neorum. sig. il bagno.

Hoc

Hoc vesper uesperis, hæc uespera uesperarum. sig. la sera.

Inuenitur etiam hæc uespera uespere.

Dic aliquot nomina carētia ntis, & uocatiuis singularibus

Hæc uicis, atque necis, dapis & precis, & ditionis.

Et frugis, lateris, cum viscere, uerbis adde.

Genitiuo huius uiscis. sig. la uicissitudine

Genitiuo huius necis. si. la morte violenta

Genitiuo huius dapis si. la uiuanda

Genitiuo huius precis si. la preghiera

Genitiuo huius ditionis si. la signoria

Genitiuo huius frugis si. ogni frutto che nasce da la ter

Genitiuo huius lateris si. la pietra cotta (ra

Genitiuo huius uisceris si. le parti interiori

Genitiuo huius uerberis si. la bastonada.

Dic aliquot nomina heteroclita neutra carentia
genitiuis, datiuis, & ablatiuis pluralibus.

Os, es, mel, mare, rus, thus, uina, ac hor dea dices.

hoc os, oris, hæc hora inuenitur etiā orib. sig. la bocca

hoc es, eris, hæc æra sig. il metallo chiamato rame

hoc mel, mellis hæc mella, sig. il mele

hoc mare, maris hæc maria, sig. il mare

hoc rus, ruris, hæc rura, sig. la uilla

hoc thus, thuris, hæc tura, sig. lo incenso

hoc uinum uini hæc uina, sig. il uino

hoc ordeum, ordei, hæc ordea, sig. lo orzo (flexa.

Dic aliquot noīa heteroclita masculina tantū singulariter

Fumus, cum fimus sanguis, cum puluere limus.

Aer, sal, pontus, Sol mundus, uiscus, & ater.

hic fumus, fumi sig. il fumo

hic fimus, fimi, sig. il fango

hic

hic sanguis sanguinis
hic puluis & puluer, plueris,
hic limus, limi
hic aer aeris
hic sal salis
hic pontus ponti
hic sol solis
hic mundus mundi
hic uiscus uisci

fig. il sangue

fig. la poluere.

fig. il fango

fig. lo aere

fig. il sale.

fig. il mare

fig. il Sole

fig. il mondo

hic uiscus uisci fig. il uischio, inuenitur, & hoc uiscum

hic æther

fig. il fuoco elementale.

Dic aliquot nomina heteroclitica fœminina tātum
singulariter declinata.

Lux sitis & tabes mors uita fames quoque labes

Gloria fama salus, & pax, & cum lue, tellus.

Et proles, soboles, sic adde senectū, senectus.

Adde iuuenta iuuentus.

Hæc lux lucis

fig. la luce

Hæc sitis, sitis

fig. la sete

hæc tabes tabis

fig. la marza

hæc mors mortis

significa la morte

hæc uita, uitæ

fig. la uita

hæc fames famis

fig. la fame

hæc labes labis

fig. la macchia

hæc gloria gloria

fig. la gloria

hæc fama famæ

fig. la fama

hæc salus salutis

fig. la salute

hæc pax pacis

fig. la pace

hæc lues luis

fig. la peste

hæc tellus telluris

fig. la terra, et la dea della

hæc proles

fig. la progenie (terra

hæc

hæc soboles, sobolis

hæc senectæ senectæ

hæc senectus senectutis

hæc iuuenta, iuuentæ

hæc iuuentus iuuentutis

idem sig.

sig. la dea della uecchiezza

sig. la uecchiezza

sig. la dea della giouentù.

sig. la giouentù.

Dic aliquod heteroclitica neutra tantum singulariter flexa.

Manna solum lethum cænum pus fasq; nefasq; .

Lacq; solum uirus uer æuum , adde neceße.

Et uulgus, pelagusq; ador, seniumq;

hoc manna indeclinabile

sig. la manna

hoc solum soli

sig. la terra

hoc lethum lethi

sig. la morte

hoc cænum cæni

sig. il fango

hoc pus indeclinabile

sig. la puzza

hoc fas indeclinabile.

sig. cosa licita.

hoc nefas indeclinabile

sig. cosa non licita

hoc lac lactis

sig. il latte

hoc salum salis

sig. il mare

hoc uirus indeclinabile

sig. il ueneno

hoc uer ueris

sig. la primavera

hoc æuum, æui

sig. la età

hoc neceße indeclinabile.

sig. la necesità

hoc uulgus, vulgi

sig. il vulgo

hoc pelagus pelagi

sig. il mare

hoc ador adoris

sig. la spelta

hoc senium senii

sig. la uecchiezza.

Dic aliquot heteroclitica masculina tantum plura flexa.

Primates, proceresq; sales, cani, atq; penates.

Atq; fori manes liberi, superiq; quirites,

Et Lemures faces sic inferi sepe uidebis.

<i>hi primates horum primatum</i>	<i>fig. li principali della città.</i>
<i>hi proceres horum procerum</i>	<i>fig. li baroni</i>
<i>hi sales horum salium</i>	<i>fig. le facetie.</i>
<i>hi cani horum canorum.</i>	<i>fig. li capelli canudi.</i>
<i>hi penates horum penatum.</i>	<i>fig. li dei domestici.</i>
<i>hi fori horum fororum</i>	<i>fi. il spacio i mezzo delle na-</i>
<i>hi manes, horum manium.</i>	<i>fig. le anime infernali (ui</i>
<i>hi liberi, horum liberorum.</i>	<i>fig. li figliuoli, & sic</i>
<i>hi superi, horum superiorum</i>	<i>fig. li dei superi.</i>
<i>hi quirites, horum quiritum.</i>	<i>fig. li Romani. (notte</i>
<i>hi lemures, horum lemorum.</i>	<i>fig. l'ombre che apareno de</i>
<i>hi faces horum faciunt.</i>	<i>fig. le verghe consulari.</i>
<i>hi inferi, horum, inferorum.</i>	<i>fig. li dei de lo infernò.</i>

Dic aliquot nomina feminina tantum pluraliter flexa.
Inducia, latebra, thermaeq; idusq; calendæ
Manubia, nona, feriæ cum nundina, nugæ,
Exubiaq; & facetiæ, opes, scalaq; miræq;.
Exuvia phalera illecebræ primitiæ iunges,
Insiciæ insidiæ inferiæ exequiæq; notabis,
Reliquiæ exquilæ blanditiæ quisquilæ
Cum nuptiis delitiæ atq; diuitiæ.
Inuenies latebram feriamq;.
hæ induciæ harū induciarū sig. tregua cioè la pace tēporale.
hæ latebræ harum latebrarum. sig. le asconsioni
hæ thermæ harum thermarum, sig. le stue
hæ idus harum iduum, sig. li dì del mese
hæ calendæ harum calendarum. sig. le calendæ del mese
hæ manubiæ harū manubiarū. sig. le spolie che se togliono a i
hæ nona harum nouarum. fi. le none del mese, (nimici
hæ feriæ harum feriarum. sig. le feste

<i>hæ nundinæ harum nundinarum.</i>	<i>fig. le fiere & mercati</i>
<i>hæ nugæ harum nugarum</i>	<i>fig. le zanze</i>
<i>hæ excubiæ harum excubiarū.</i>	<i>fig. le vigilie.</i>
<i>hæ facetiæ harum facietarum</i>	<i>fig. le facetie in parole</i>
<i>hæ opes harum opum</i>	<i>fig. le ricchezze</i>
<i>hæ scale harum sclarum</i>	<i>fig. le scale (tie de'muri</i>
<i>hæ minæ harum minarum</i>	<i>fig. le minazze et l'iminē</i>
<i>hæ exuuiæ harum exuiarum</i>	<i>fig. le spolie</i>
<i>hæ phalere harum phalerarum</i>	<i>fig. li ornamēti de'caualli</i>
<i>hæ illecebre harum illecebrarum</i>	<i>fig. li carrezzamenti.</i>
<i>hæ primitiæ harū primitiarum.</i>	<i>fig. li primi frutti del anno</i>
<i>hæ inficiæ harum inficiarum</i>	<i>fig. le negationi.</i>
<i>hæ insidiæ harum insidiarum</i>	<i>fig. le insidie.</i>
<i>hæ inferiæ harum inferiarum</i>	<i>fig. le exequie de i morti</i>
<i>hæ exequiæ harum exequiarum</i>	<i>fig. le exequie de i morti</i>
<i>hæ reliquiæ harum reliquiarū.</i>	<i>fig. le reliquie cioè auāzature</i>
<i>hæ exquilie harum exquiliarum</i>	<i>fig. una cōtrata de Roma</i>
<i>hæ blanditiæ harum blanditiarū.</i>	<i>fig. le carezze.</i>
<i>hæ quisquilie harū quisquiliarū.</i>	<i>fig. li menuzzamenti</i>
<i>hæ nuptiæ harum nuptiarum</i>	<i>fig. le nozze.</i>
<i>hæ delitiæ harum delitiarum</i>	<i>fig. le delicatezze</i>
<i>hæ diuitiæ harum diuitiarum.</i>	<i>fig. le ricchezze.</i>

Dic aliquot heteroclita neutra tantum pluraliter flexa.

Mænia, cum pondo, præcordia, & millia, exta.

Ilia, cum castris, magalia, feria, Tempe.

Et cum carchesiis, mapalia, iungimus arma.

Festaq; diuorum, sponsalia, singula raro.

hęc mænia horum mæniorum, fig. li muri de la ciutà

hęc pondo horum pondo. fig. le libre (stanno auanti il core.

hęc præcordia horū præcordiorum. fig. certe membrane che

hæc milia, horum milium sig. li miliari
hæc exta horum extorum sig. le parti interiori de li ani-
hæc ilia, horum ilium sig. li fianchi. (mali
hæc castra, horum castrorū. sig. li lozzamenti de li soldati
hæc magalia, horum magaliū. sig. le case pastorali
hæc seria horum seriorum sig. le case graui
hæc tempe indeclinabile sig. uno loco ameno di Theffalia
hæc carchesia horū carchesiorū, sig. una specie di tazze con
 le quali si facena sacrificio appresso li antiqui .
hæc mapalia horum mapaliū. si. le case pastorali
hæc arma horum armorum sig. le arme
hæc uulcanalia horum uulcanalium sig. le feste di Vulcano.
hæc neptunalia horum neptunaliū sig. le feste di Neptuno
hæc sponsalia horū sponsaliū uel spōsaliorū sig. li sponsalitii .
 Dic nomen quod singulari est tertiæ declina-
 tionis, & in plurali secundæ.

Vas, Vasis ternæ, uasorum uasa secundæ
Hoc uas, uasis, hæc uasa, vasorum sig. il uaso
 Dic nomē habēs ī singulari tātū tres casus, et in plurali oēs.
Vis, vim, uiq; dabit totum plurale tenebit.
Hæc uis, hæc vires. harū uirū. sig. le forze.
 Dic nomina habentia tantum ablatiuum singularem.
Spōte, & celte. tabi uero in gtō, & tabo in abltō solum in-
Sponte sig. di uolunta (uenitur.
Celte sig. uno scalpello in la sacra scrittura.
Tabi, & tabo sig. la putredine.

Dic nomina carentia uocatiuis .

Quæ quærent, quæ distribuuntur, referuntq; negantq;
Infinita quoque casu caruere vocante.
Vt quis quicumque qui quidam, & nullus.

F I N I S .

TRACTATUS PRIMVS IN
quo quam breuissime & apertissime potui-
mus, de quinque nominum decli-
nationibus summam egimus.

*Prima declinatio per quot genera decli-
natur? tria. masculinū, ut hic Aeneas,
Fæmininū ut hæc musa, cōmune, ut hic
& hæc Agricola.*

Eadem Regula in versu.

*Prima genus tantum poscit variatio
Masculæum, muliebres, simul commune teneto. (triplex
Denominatio primæ declinationis.*

*Primitiua declinatio quot terminationes habet in nominati-
uo singulari? quinque; , a, breuem quæ est tam Latinorum, q̃
Græcorum. ut, musa, as, es, productam, tantum Græcorum
ut, Aeneas. Anchises. Penelope. am breuem tantum He-
bræorum, ut hic Adam & hic Abraam. quibus nomini-
bus sacra scriptura utitur.*

Eadem Regula in uersu.

*A, Rectis latius, græcisq; , inflexio prima,
as, es, e, Græcis dat tantum. sumit & Adam*

De genitiuo datiuo Singu. Ntō & uocatiuo plura. in ç.

*Quomodo facit in genitiuo & datiuo singularibus, &
nominatiuo & uocatiuo pluralibus? in æ, diphthongum,
quæ terminatio est frequentissima.*

*Nomina greca in e longum faciunt genitiuum in es, vt
hæc Penelope, huius Penelopes.*

*Antiqui dicebant aulai pro aule, & aurai pro aure; di-
cebant etiam hæc familia, huius familias, unde etiam dici-
mus pater familias.*

Eadem Regula in uersu.

*æ diphthongon habet genitiuus, sicque datiuus.
Plurali numero sic reclus, & quintus in æ sunt
Nomen in e, græcum semper dabit es genitiuo.
Aulai aurai, dixerunt sæpe poetæ.*

*Nomen in a, purum dabit as, quandoque secundo.
Hinc pater & mater familias sæpe leguntur.*

De accusatiuo singulari.

*Quo facit in accusatiuo singulari? in am, semper in nomi-
nibus latinis, ut Terra terram. Aqua aquam.*

*Sed nomina græca in as, masculina quandoque neore græco-
rum faciunt in an productam, ut hic æneas, hunc ænean.
fæminina uero in a faciunt in an, breuem, ut hæc ægina,
hanc æginam.*

*At nomina græca in es, & in e, faciunt accusatiuum in
en, productam, ut, hic Anchises hunc Anchisen. hec Pene-
lope, hanc Penelopen.*

Eadem Regula in uersu.

*Aduersat quartus retinent n, nomina græca.
Æneam, Aeginan. Thysben, dicito Achaten.*

De uocatiuo singulari.

*Quomodo facit uocatiuum singulare? si nominatiuus
desinit in as productam, facit uocatiuum in a, productam,
ut hic Æneas o Ænea. Si desinit in breuem facit in a, bre-
uem, ut, hæc Musa, o musa. Si uero desinit in es, aut in e, fa-
cit uocatiuum in e, productam, ut hic Anchises, o Anchi-
se, hæc Penelope, o Penelope.*

Eadem Regula in uersu.

*Quintus in a, longa est, si format in as tibi reclus:
Idem corripitur, si reclus in a, tibi fiet.*

Si rectus tenet es, aut e, dabit, e vocitanti.

De ablatiuo singulari.

Quo facit ablatiuum singularem? si nominatiuus desinit in as, aut in a, facit ablatiuum in a productā, vt hic Aeneas ab hoc Aenea. Hec Musa, ab hac Musa. Si uero desinit in es, aut in e, facit ablatiuum in e, productam, vt hic Anchises, ab hoc Anchise, hæc Tysbe ab hac Tysbe.

Eadem Regula in uersu.

Rectus in as, aut a sexto dabit a tibi longam,

Si tenet, es aut e longam dabit e, tibi sexto.

De accusatiuo, uocatiuo, & ablatiuo, nominum desinentium, in am.

Nomina hebræa desinentia in am, quomodo faciunt accusatiuum uocatiuum, & ablatiuū? in am, semper, vt hic Adā hunc Adam, o Adam, ab hoc Adam.

Verū omnia nomina hebræa propria apud eos indeclinabilia cuiuscunque sint terminationis, possunt reduci ad declinationem latinam, vt hic Adamus huius Adami.

Eadem Regula in uersu.

Adam dans Agē genitiuo, sicq; datiuo.

Casibus in reliquis nunquam variatur, at omne.

Hebræum nomen poteris uariare latine.

De genitiuo plurali.

P*rima declinatio quomodo facit genitiuum pluralem? in arum, vt, musarum, & quandoq; in um, per Syncopen, quæ fit solum in nominibus compositis, & deriuatis. vt, collicolum, per cælicolarum. Priamidum pro priamidarum. Non inuenies musum, pro musarum.*

Eadem Regula in uersu.

Arum, dat semper genitiuus syncopa fiet.

Cælicolum quandoque ferens, pro cælicolarum.

Non pro musarum musum dixere poetæ.

De datiuo & ablatiuo plurali.

Quomodo facit datiuum & ablatiuum plurales? in is productam, ut his & ab his musis. Excipiuntur quædam nomina fæminina qua de usu faciunt in abus, & sunt hæc. Dea, filia, nata. mula, equa, liberta, asina, serua & duæ duabus. & ambæ, ambabus.

Eadem Regula in uersu.

Tertius, is Sextusq; tenet, dea, filia, nata

Mula, equa, liberta ex usu formantur in abus.

Addere prædictis asinam seruamq; memento,

Hisq; duæ numeri pluralis iungis, & ambæ.

De accusatiuo plurali.

Quomodo facit accusatiuum pluralem? in as productam, ut has musas. hos & has troiagenas.

Eadem Regula in uersu.

Pluralis dabit as, quartus, sic prima patescit.

De secunda declinatione.

S*ecunda declinatio per quot genera declinatur? per tria. Masculinum, Femininum, Neutrum. ut hic uirgilius, hæc fagus, hoc beneficium.*

Eadem Regula in uersu.

Primum, fæmineum, & neutrum genus adde secundæ.

De nominatiuo singulari.

S*ecunda declinatio quot terminationes habet in nomina tiuo singulari? octo, quinq; nominū latinorum breues, er ir. ur. us & um. ut hic puer. hic Satur, hic Deus, hoc templū, & tres Grecorum unam longam, eus. & duas breues os, on, ut hic Theseus, hæc Delos, hoc Ilion.*

Eadem

Eadem Regula iu uersu.

Er, uel ir, urq; latiüs, us, umq; secunda.

In Gracis uerum tenet, eus, os onq; frequenter.

De Genitiuo singulari.

Quo facit in genitiuo singulari? in i productam, ut Deus, dei: quæ terminatio est frequentissima, sed nomina græca in eius, quando more Græcorum faciunt in eos, ut Theseus, huius Thesei, uel Theseos. & quædam nomina græca desinentia, in^{ws}, in^{wo}, faciunt genitiuum, ut hic Androgæus. huius Androgew, ut Verg. in sexto. In soribus letum Androgew.

Sed aduertendum est, qd nomina secundæ declinationis quæ desinunt in us, in um, in os, in on, faciunt semper gr̃um parrem syllabis nominatiuo, ut hic dominus domini, templum templi. Delos Deli, Ilion, Ilii. Quæ uero desinunt in ir, in ur, in eus. superant rectum in obliquis una syllaba, ut hic Vir, uiri, satur saturi. Theseus, Thesei, Quæ uero desinunt in er, quædoque faciunt obliquos pares recto, ut Magister magistri. Oleaster oleastri, Teucer Teucris. liber, libri pro codice. Quandoque obliqui superant rectum una syllaba. ut socer, soceri. gener, generi. liber, liberi. pro Baccho, & pro uiro libero, Armiger armigeri, & Armiser, armiseri, & multa alia inueniuntur apud authores.

Eadem Regula in uersu.

1, longum genitiuus habet, cum flecto secundam.

Nomen in eus, græcum dat ei, uel eos genitiuo.

Androgeos etiam Androgeo dixere poetæ.

Nomen in us, uel in um, Latium, si græcula dant os,

Aut on, obliquos recto equiparare notantur.

Nomen in ir, uel in ur, & eus superat genitiuo.

Nomen in er, quandoq; par est, quandoq; superstat.

De datiuo, & ablatiuo singulari.

Quādoq; facit in datiuo, & ablatiuo singulari? semper in o, productam in nominibus latinis, sed nomina græca in eis quādoq; more græcorū faciūt datiuū in ei, ut *Tideus*, huic *Tideo*, uel *Tidei*. *Orpheus*, huic *Orpheo*, uel *Orphei*,

Eadem Regula in uersu.

Tertius, & *sextus*, dant o, sed græcula dant ei.

Tideo, uel *Tidei* poteris tu dicere, & *Orphei*.

De accusatiuo singulari.

Quō facit in accusatiuo singulari? in um, quæ terminatio est propria nominum latinorum. Græca nomina, quæ desinunt in os, aut in on, faciunt accusatiuū in on, ut *delos* hanc *delon*. hoc *Ilion*, hoc *Ilion*. quæ uero desinunt in eis, faciunt accusatiuum in um, & in ea, ut hic *Theseus*; accusatiuo hūc *Theseum*, uel *Thesea*, hic *Orpheus* hunc *Orpheum*, uel *Orphea*, & *Orpheon*, quandoq; inuenies apud poetas.

Eadem Regula in uersu.

Um retinet quartus latius, sed græcula dant on.

Thesea sic faciet *Theseus*, sic *Thidea*, *Thideus*.

Orpheon interdum inuenies dixisse poetas.

De uocatiuo singulari.

Quō facit in uocatiuo sin. Noīa, quæ desinunt in er, ir, ur, um, & græca in on, faciunt uocatiuum similem nominatiuo ut hic *liber*, o *liber*. hic *uir*, o *uir*. *satur*, o *satur*. *Templum* o *templum*. hoc *Ilion*, o *Ilion*, quæ desinunt in us, aut in is, modo sint appellatiua faciūt uocatiuum in e, ut hic *Priamus* o *Priame*. hæc *laurus*, o *laure*. hic *uicarius*, o *uicarie*. hic *siccarius*, o *siccarie*. Propria uero desinentia in ius faciunt uocatiuū in i, ut hic *Mercurius*, o *Mercuri*, hic *Antonius*, o *Antoni*. Excipiuntur quædā pauca uocatiuum faciētia simili

lem

lem nominatiuo, Deus, o Deus, hoc Pelagus, o Pelagus; populus, o populus. uulgus, o uulgus. fluiuius, o fluiuius. chorus, o chorus. agnus, et o agnus, et o agne. filius facit, o fili. Noīa uero in eus faciūt utiū i eu, ut hic Theseus o Theseus. Orpheus o Orpheu.

Eadem Regula in uersu.

Et uelir, ur, sicq; um, pariter qua gracula dant on.

Efficient recto similem semper uocitantem.

Nomen in us uel ius semper dabit e uocitanti.

Si prium dat ius, recto dabit, i uocitanti.

Iulius, o Iuli Mauriusq; Mari, docet istud.

Nomen in eus, tollit, s Orpheus sic facit Orphen.

De nominatiuo & uocatiuo plurali.

Secunda declinatio quō facit in ntō, & uocatiuo pluralibus? in i, productam, quando sunt generis masculini, aut feminini, ut hic populus, hi populi, o populi. hæc laurus, hę lauri, o lauri. Noīa uero neutri generis in omni declinatione faciunt nominatiuum, accusatiuum, et uocatiuū in a, ut hoc templum, hæc templa accusatiuo hæc templa, o templa.

Eadem Regula in uersu.

Rectus uel quintus pluraliter, i, retinebunt.

Masculi generis si sint, uel sint muliebris.

Casibus in ternis neutralia sed retinet a.

De genitiuo plurali.

Quō facit in gto. plu. in orū, ut deorū nūmorū, et quādoq; in um; p syncopē, ut deū, pro deorū, & nūmū pro nūmorum.

Eadem Regula in uersu.

Plurali numero genitiuus finit in orum.

Sed nummum atque uirum faciet quoque syncopa sepe.

De Datiuo, & ablatiui plurali.

Quomodo facit in datiui, et ablatiui plurali? in is, productā
semper

semper ut his templis, ab hoc templis, Excipiuntur duo, & ambo quæ heteroclitica faciunt duobus, & ambobus.

Eadem Regula in uersu.

Is, ablatius longam tenet atq; datius.

Ambo at ambobus faciet, duo sicq; duobus.

De accusatiuo plurali.

Quo facit in actō plurali? in os productā. si sunt generis masculini, & fæminini, ut hic filius, hos filios. hæc laurus, has lauros. Si sunt generis neutri faciunt in a ut dictum est.

Eadem Regula in uersu.

Os retinet quartus, neutralia sed tibi dant a.

De nominibus tertiæ declinationis.

T*ertia declinatio per quot genera declinatur? per omnia scilicet masculinum, fæmininum, neutrum, commune, omne, promiscuum, & incertum, ut hic pater, hæc mater, hoc corpus, hic & hæc homo, hic & hæc & hoc felix hic accipiter, hic uel hæc finis.*

Quot terminationes habet in ntō singulari? multas, & uarias circiter septuagita, quæ ordine breuiter subscribuntur.

Eadem Regula in uersu.

Tertia quippe genus uariatio continet omne.

Pluribus ipsa modis finitur. in ordine dicam.

a, breue, ut hoc poema, poematis.

e, breue, ut hoc cubile cubilis.

i, productam, ut hoc sinapi indeclinabile.

y, psilon, ut hoc Moly Molyos, una specie di herba.

o, commune, ut hic sermo sermonis.

ac, breue, ut hoc lac lactis.

ec, productam, ut hæc alec, alecis.

id, breuem, ut hic David, dauidis, uel David.

ud, breuem, ut hic Bogud Bogudis, rex Maurorum
 al productam, ut hoc animal animalis.
 el correptam, ut hoc mel, mellis.
 il correptam, ut hic, & hæc uigil, uigillis.
 ol, productam, ut hic, sol, solis.
 ul, correptam, ut hic consul consulis.
 am correptam, ut hic & hæc & hoc neq̃ nomē indeclinabile.
 em, correpta, ut hi & hæ & hæc totidē, nomen indeclinabile.
 in correptam, ut hoc cim, nomen uici.
 am productam, ut Titan Titanis.
 en, breue, ut hoc carmen carminis.
 en, productam, ut hæc Syren Syrenis.
 in, productam, ut hic delphin delphinis.
 on, productam, ut hic Sinon Sinonis
 ar, correptam, ut hoc calcar calcaris.
 er, correptam, ut hæc pauper pauperis.
 yr, per ypsilon correptam, ut hic & hæc martyr martyr
 ur, correptam, ut iecur, huius iecoris, & iecinoris.
 as, productam, ut hæc pietas, pietatis.
 as, correptam, ut hæc pallas huius palladis.
 es, productam, ut hic Achilles, Achillis.
 es, correptam, ut hic & hæc miles, militis.
 is, correptam, ut hic panis panis.
 ys, p ypsilō, correptam, ut hæc erinnis erinnyos, uel erinnys,
 os productam, ut & hæc sacerdos sacerdotis.
 os correptam, ut cōpos, compotis.
 us, productam, ut hæc uirtus uirtutis.
 us, correptam, ut hoc corpus corporis.
 aus productam, ut hæc laus laudis.
 ans, productam, ut hæc glans glandis.

ens, productam, vt hic dens, dentis.
 yns, productam, vt hæc Tiryns, Tirentys nomen vrbis.
 ons, productam, vt hic fons fontis.
 uns, producta, vt hic Aruns, Aruntis, nomen proprium viri
 ars, productam, vt hæc pars, partis.
 ers, productam, vt hic, & hæc, & hoc iners, inertis.
 ors, productam, vt hic, & hæc, & hoc uecors, uecordis.
 urs, productam, vt hic, & hæc, & hoc tribus, tiburtis.
 uls productam, vt hæc puls, pultis.
 ems, productam, vt hæc hyems, hyemis.
 abs, productam, vt hæc trabs, trabis.
 ebs, productam, vt hic, & hæc celebs, celibis.
 ybs, productam, vt hic calybs, calybis.
 obs, productam, vt hæc scrobs, scrobis.
 vrbs, productam, vt hæc vrbs, vrbs.
 abs, productam, vt hæc daps, dapis.
 eps, productam, vt hic, & hæc auceps, aucupis.
 irps productam, vt hæc stirps, stirpis.
 yps, productam, vt hic cinyps, cinypis.
 ops, productam, vt hic, & hæc, & hoc inops, inopis.
 et, correptam, vt hoc nepet, nomen vrbis indeclinabile.
 ut, correptam, vt hoc caput, capitis.
 ax, productam, vt pax, pacis.
 ex, productam, vt hic rex, regis.
 ix, productam, vt hæc pix, picis.
 yx, per ypsilon correptam, vt, hæc styx, stygis.
 ox, productam, vt hæc nox, noctis.
 ux productam, vt hæc nux, nucis.
 alx, productam, vt hæc falcis.
 anx, productam, vt hæc lanx, lacis.

unx productam, ut quicunx, quincuncis.

ynx productam, ut hæc lynx, lyncis.

arx productam, ut hæc arx, artis.

De genitiuo singulari.

Quomodo facit genitiuum singularem? in is, correptum, q̄ terminato propria est nominum latinorum.

Nomina græca quandoque more græcorum faciunt genitiuum in os, ut Pallas, Pallados. Phyllis, Phyllidos.

Noīa græca in a faciunt gtiū in us, ut Calypso calypsus. māto, mantus. sapho, saphus. Sed penultima genitiui modo producitur. ut hic sermo sermonis, modo corripitur ut hic & hæc homo, hominis, & multæ aliæ mutationes sunt literarum, quæ magis ex usu, & multa lectione poetarū intelliguntur. quia ex regulis, de quibus tamen Priscianus copiosus Grammaticus copiose tractat, & omnia autoritate poetarum, & authorum comprobat, & nos hoc idem in secundo tractatu de generibus tangemus.

Eadem Regula in uersu.

*Is, genitiuus habet, uariat penultima sæpe,
Lectio multa docet, magis id quàm regula multa.*

Inuenies & in is, atque os, tu nomina græca.

Hinc spingis, spingos dixerunt sæpe poetæ.

Et manto faciet mantus, sic quæ tibi dant.

De datiuo singulari.

Quomodo facit in datiuo singulari? in i, semper & formatur a genitiuo subtrahæta s, ut hoc cubile, cubilis, cubili, sic etiam nomina græca, ut Pallas, Pallados, Palladas.

Eadem Regula in uersu.

Tertius i, recipit, sublata s, sine secundi:

Gracula sic faciunt, faciet sic Palladi, Pallas.

De accusatiuo singulari.

Quo facit in accusatiuo singulari? in em; quā terminatio est frequentissima, & sic faciunt oīa nomina latina, quę sunt masculini, fæminini, & communis generis, ut frater, fratrē, soror, sororem. hic & hac cuius, hunc & hanc ciuem.

Nomina uero neutra cuiuscunq; sunt terminationes sēper faciunt accusatiuum, & uocatiuum similē nominatiuo, ut hoc æquor, accusatiuo hoc æquor, uocatiuo, æquor.

Nomina græca tertiæ declinationis quandoq; more Latinorum faciunt in em, & quandoque more Græcorum faciunt in a, ut Hector. accusatiuo hunc Hectorum, uel Heçtorā, hęc Pallas, accusatiuo hanc Palladem.

Noīa uero græca in is, aut ys facientia accusatiuum in in aut in yn, apud Latinos faciunt in im, & in, ut Carybdis, Carybdim et Carybdin, Erinnys Erinnym, & Erinnyn.

Quedā noīa latina desinentia in is, faciunt aēlūm in em, & in im, ut hęc turris, hanc turrem turrim. puppis, puppem uel puppim. securis, securem, & securim. nauis, nauē, uel nauim, & multa alia quę apud authores inueniuntur.

Eadem Regula in uersu.

Em retinet quartus, si uis declinare latina,

Græca tamen sed, in, in a, faciunt hinc Heçtora dices.

Tres similes casus sortiri neutra memento.

Græcula quę dant in adim, uertere latini.

Hincq; Parim, dices, & erinnym, sepe carybdim.

Em, poscunt atq; in turris, puppisq; securis.

Et restis, nauis, prædictis iungito clauis.

De uocatiuo singulari.

Quo facit Vocatiuum singularem? semper similē reçto in nominibus latinis. At nomina græca in as & in es, in is, sepe

sæpe abiiciunt, et retinent uocalem nominatiui, ut *Pallas*,
o *Palla*, *Chremes*. *Phylli*.

Eadem Regula in uersu.

Par recto fiet quintus,declinando latina.

Græca sed, s, to llunt ut *Chreme*, *Palla*, *Amarylli*.

De ablatiuo singulari.

Quomodo facit in ablatiuo singulari? in e, correptâ, quæ terminatio est frequentissima in omnibus generibus et terminationibus tertiæ declinationis.

Sed noia neutra desinentia in e, al & ar, & noia adiectiua habentia neutrum in e, quædam nomina mensium desinentia in is, & in er, et oia nomina quæ faciunt accusatiuum in im, faciunt ablatiuum in i, ut hoc cubile, ab hoc cubili, hoc animal, ab hoc animali. hoc calcari, ab hoc calcari, hic & hæc fidelis & hoc fidele, ab hoc & ab hac & ab hoc fideli, hic *Aprilis*, ab hoc *aprili*. hic *November*, ab hoc *nouembri*, hac sitis hanc sitim ab hac siti. Similiter quæ faciunt actum in em & im faciunt ablatiuum in e & in i, ut puppis puppem & puppim, ab hac puppe uel puppi. ignis facit igne uel igni.

A neutris desinentibus ar, excipiuntur quatuor nomina, quæ faciunt ablatiuum in e, *Iubar* iubare, *nectar* nectare. *far*, *farre*, *hepar*, *hepate*.

Omnia nomina adiectiua trium generum cuiuscunque sunt terminationis, quæ habet neutrum in a, faciunt ablatiuum in e, & in i, ut hic, & hæc, & hoc audax, ab hoc, & ab hac, & ab hoc audace, uel audaci. hic, & hæc & hoc felix, ab hoc, & ab hac, & ab hoc felice, uel felici. & multa id genus apud authores inueniuntur.

Eadem Regula in uersu.

Sextus in e, finit plerunque, at nomina neutra.

Quæ

*Quæ retinet e, uel ar, uel al, i, finire memento.
Quodq; adiectiuum per e, neutrum format, & illa,
Im, quæ finierint quartum, Sextilis, Aprilis,
Quintilis, September, Item, Octoberq; Nouember.
At Iubar, & nectar, sic far, e sumit, & hepar.
Omne adiectiuum ternæ dabit i, uel c, Sexto.*

De nominatiuo, accusatiuo, & uocatiuo plur.

Tertia declinato quò facit in ntò actō, & uocatiuo pluralibus? in es, productā semper, si sunt generis masculini, fœminini, et cōis. ut patres, matres, homines. Nomina uero neutra semper faciunt in a, breuem, ut hoc Carmē, pluraliter ntò hæc carmina, actō hæc carmina uocatiuo o carmina. Noīa q̄ faciunt gtūm pluralē, in ium, faciunt, quandoque accusatiuum in es & in is productam, ut hic & hæc omnis, & hoc omne gtō horum & harum & horum omnium accusatiuo hos & has omnes, uel omnis, & hæc omnia.

Eadem Regula in uersu.

Primus pluralis, quartusq; quintus in es, sunt.

A tribus his semper tibi dant neutralia cuncta.

Finiet is, quartus cum ium genitiuus habebit.

De genitiuo plurali.

Quò facit in gtō plurali? quandoq; in um, solum quandoq; in ium, & quandoque in um, & ium, simul.

Quæ sunt noīa facientia solum in um? quæ faciunt ablatiuum singularem solum in e, ut a patre patrum a matre matrum, a corpore corporum, a paupere pauperum.

Excipiuntur nomina desinentia in ons, quæ quamuis faciunt ablatiuum in e, faciunt genitiuum in ium, ut fons a fonte fontium, mons a monte montium, pons a ponte pontium, frons a fronte frontium, frons, a fronde frondium, fons,

sons fontium, insons infontium, & cetera id genus.

Quæ sunt nomina facientia genitiuum plu. solum in ium
quæ faciunt ablatiuum in i, uel in i, & in e, ut hoc monile,
ab hoc monili harum monilium, hic & hæc & hoc felix ab
hoc & ab hac et ab hoc felice uel felici, horum, et harum
et horum felicium, et nomina habentia genitiuum parem
syllabis nominatio, ut Cades cadis a cæde cedium, Collis a
colle collium. Iuuenis tamen facit iuuenum, panis panum,
et canis canum.

Excipiunt a predicta regula uetus, nihil, memor, supplex
artifex, opifex quæ quamuis terminent ablatiuum in e, et
in i, tamen faciunt genitiuum pluralem in um, ut ueterū,
uigilum, memorum, supplicum, artificum, opificum.

Quæ sunt ea quæ faciunt genitiuum pluralem in um uel in ium,
participia desinentia in ans uel in ens, et nomina desinentia
in ens, quæ faciunt ablatiuum in e, uel in i, ut hic et hæc et
hoc amans ab hoc amante uel amanti, genitiuum horum et harum
et horum amantum uel amantium. legens legentū uel legen
tium, sapiens sapientum uel sapientium. prudens pruden
tum uel prudentium, demens dementum uel dementium.
Nota greca in a faciunt in um quandoque; in u, more greco
rum. ut Epigramma, epigrammatum, uel epigrammae u.

Eadem Regula in uersu.

Nomen e dans sexto plerunque um dat genitiuo.

Nomen at, ons, retinens in ium, finire notatur.

I, solam uel e coniunctam si sextus habebit:

Tunc et tum genitiuus habet sed demitto ab ipsis.

Supplex, atque uetus uigil, et memor addicto dictis.

Hoc opifex nomen, nanque, um, tribuere secundo.

Finiat, i, uel e, quamuis tibi sextus eorum.

Rectus in ans, aut ens dabit ium, uel ium genitiuo.

N

I, uel

I, uel e, si sextus retinebit, nomina græca.

Vm, præter nostrum: per & u, facere secundos.

De datiuo & ablatiuo pluralibus.

*Quomodo facit in genitiuo & ablatiuo pluralibus? in ibus:
& formatur a genitiuo singulari interiecta bus, in ulti-
ma syllaba ut patribus, matribus, hominibus.*

*Excipitur bos quod deberet facere bouibus & facit bobus
uel bubus. & nomina græca quandoque faciunt in is, ut
poëma poëmatis.*

Eadem Regula in uersu.

Tertius & sextus in ibus finire notantur.

Sed tu pro bouibus bubus, bobusq; teneto.

Nomen in a græcam, dabit, is, quandoque latinis.

De quarta declinatione.

Q*uarta declinatio per quot genera declinatur? tria,
masculinum, fæmininum, neutrum, ut hic curus, hæc
anus, hoc genu.*

Eadem Regula in uersu.

Primum, fæmininum, neutrum, dat flexio quarta.

De nominatiuo singulari.

*Quarta declinatio quo terminationes habet in nomina-
tiu singulari? duas, us correptam, & u, productam, ut
hic fructus & hoc Veru.*

Eadem Regula in uersu.

Us tibi quarta dabit recto, neutralia dant.

*Quomodo facit in genitiuo singulari? in us, productam sem-
per si nominatiuus desinit in us, sed nomina desinentia in u,
faciunt genitiuum in u, & alios casus singulares.*

Eadem Regula in uersu.

Rectus in us, quarta dabit us, longam genitiuo.

Nomen

Nomen in u, numero nunquam uariatur in uno.

De datiuo accusatiuo, uocatiuo, & ablatiuo singularibus.

Quomodo facit datiuum? in ui, accusatiuum? in um, uocatiuum? in us similem nominatiuo, ablatiuum? in, u, ut hic Senatui, hunc Senatum, o Senatus, ab hoc Senatu.

Eadem Regula in uersu.

Poscit, ui ternus, quartus dabit, um, uocitansq;

Est similis recto. Sextus dabit, u, uariando.

De nominibus, accusatiuo, & uocatiuo pluralibus.

Quarta declinatio quomodo facit in nominatiuo, actio, & uocatiuo pluralibus? in us producta, quando nomenclativus desinit in us, ut hi fructus, o fructus. Sed neutra faciunt in a, ut hoc cornu, hac cornua, o cornu.

Eadem Regula in uersu.

Us, recto, plurale dabit, quarto quoque quinto.

Tres, sed ab, u, casus plurales sumere dic, a.

De genitiuo plurali.

Quomodo facit in genitiuo plurali? semper in uum, ut genitiuo horum fructuum. genitiuo horum cornuum.

Eadem Regula in uersu.

Fert genitiuus, uum, nunquam te Regula fallit.

De Dativio, & ablatiuo pluralibus.

Quomodo facit datiuum, & ablatiuum plurales? in ibus, ut his & ab his fructibus, his & ab his cornibus.

Sed quedam nomina differentie causa faciunt datiuum, & ablatiuum in ubus, ut hic artus, artubus, quia ars facit artibus, hic arcus, arcubus, quia ars facit arcubus: hic partus partibus quia pars facit partibus, & lacus sine ulla dif-

*ferentia facit lacubus.tribus,tribubus,ficus,ficubus , por-
tus portubus . hæc acus acubus,hæc quercus quercubus.hæc
specus specubus,et questus pro querela questubus , questus
uero pro lucro quæstibus dicitur hic euentus sicut hic uisus
et hoc euentum euenti , et hic uisus , hoc uisum et ueru
facit uerubus.*

Eadem Regula in uersu.

Ternus ibus format.sexum sociare memento.

Sicq; manus manibus,fructus uel fructibus edit.

Quæ tamen,u,seruant,paucis aduerte docebo.

Artubus,hic artus uariat,non artibus autem.

Ars,artis quoniam facit artibus in uariando

Arcubus,arcus,item flectit,quando arcibus edit.

Arx arcis.Partus dat partubus aut tibus autem.

Pars partis quoniam plurali partibus edit.

Præterea lacubus,lacus.hic tribus tribulus hæc dat

Ficubus hæc ficus,portus quoque portubus edit.

hæc acus his acubus,quercus his quercubus effert.

hic aut hæc specubus edere debet ubique.

Questubus hic questus,flectit signando querelam.

Pro lucro faciet questus ibi questibus usque.

Euentus ueluti uisus variabitur,et sic.

Iussus,et euentum et iussum sæpe uidebis.

Euenti inuenies euenta & iussa notabis.

De quinta declinatione.

Q*uinta declinatio p quot genera declinatur? tria. ma-
sculinum,fæmininum , et incertum,ut hic merides ,
hæc acies , hic uel hæc dies,sed plerunque sunt generis fæ-
minini.*

Eadem Regula in uersu.

Quinta genus triplex fert masculine, muliebre.

Incertum iungas muliebra plurima cernes.

De nominatiuo singulari.

Quinta declinatio quot terminationes habet in nominatiuo singulari? unam es, productam, ut hæc fides fidei.

Eadem Regula in uersu.

Nomen in a, longam quintæ finire docemus.

De genitiuo, & datiuo singularibus.

Quomodo facit in genitiuo & datiuo singularibus? in ei, sed aduertendum est quod si consonans præcesserit es, in recto, facit in ei, correptam, ut hæc fides huius fidei, huic fidei. Si uero præcesserit uocalis facit in ei productā, ut hæc facies, huius faciei, huic faciei antiqui dicebant etiam hæc acies, huius acies, & hæc fides huius fide.

Eadem Regula in uersu.

Dat genitiuus, ei, semper simul atq; datiuus.

Consona præcedens recto dat ei, breuiatum.

Hincq; fides fidei semper formare uidemus.

At si præcedat uocalis, longa manebit.

Ostendit facies faciei, siue diei.

Hæc acies huiusque acies dixere uetusti.

Pro fideiq; fide inuenies dixisse poetas.

De accusatiuo, uocatiuo, & ablatiuo singularibus.

Quomodo facit in accusatiuo? in em correptam, in uocatiuo? in es, productam, in ablatiuo? in e, productam, ut hanc rem o res, ab hac re.

Eadem Regula in uersu.

Quartus in em, finit quintus recto similatur.

Ablatiuus in e, productam finiet usque.

De nominatiuo, genitiuo, datiuo, accusatiuo, vocatiuo & ablatiuo pluralibus.

Quinta declinatio quomodo facit nominatiuum, vocatiuum, & accusatiuum plurales? in es, ut hæ res, hæ res o res. genitiuum? in erum, ut harum rerum. datiuum et ablatiuum? in ebus, ut his & ab his rebus. Sed multa nomina quintæ declinationis carent genitiuo, datiuo, & ablatiuo pluralibus.

Eadem Regula in uersu.

Sunt similes recto primæuo tres bene casus.

Ast ablatiuo, rum, iungere uult genitiuus.

Tertius & sextus pluralis finiet ebus.

Plurima sed quintæ fugiunt tres nomina casus.

F I N I S.

SECUNDVS TRACTVS
IN QVO NON MINVS
dilucide,quam breuiter de Generibus No-
minum egimus.

Prima Regula communis.

Iuppiter cuius generis? masculini. quare? quia omnia no-
mina Deorum, & Virorū cuiuscunq; sint terminationis
sunt generis mascu. ut, hic Iuppiter, Appollo, Cæs. Cato.

Secunda Regula.

Iuno cuius generis? fœmi. quare? quia oīa nomina dearum
& mulierum cuiuscunq; sint terminationis, sunt geueris
fœminini, ut hæc Iuno, Venus, Glycerium, Penelope.

Tertia Regula.

Pontifex, cuius generis? masculini. quare? quia oīa nomi-
na quorum significatio ad mares tantum pertinet, ma-
sculini sunt generis ut hic Pontifex, Cardinalis, Episcopus,
Antistes; Consul, Prætor, Nauta, Cerdo.

Hic Pontifex Pontificis sig. lo Papa.

Hic Cardinalis Cardinalis sig. lo Cardinale.

Hic Episcopus Episcopi sig. lo Vescouo.

Hic Antistes Antistis, si. ogni p̄si dēte a le cose ecclesiastice.

Hic Consul Consulis sig. lo consule.

Hic Prætor prætoris sig. lo Podestà,

Hic nauta nautæ sig. lo marinar.

Hic Cerdo cerdonis sig. lo artesan.

Quarta Regula.

Mulier, cuius generis? fœminini, quare? quia oīa nomi-
na quorum significatio, ad fœminas tantum pertinet
fœminini sunt generis, ut hæc mulier puella saga pronuba,

Hæc mulier mulieris   sig. la donna.

Hęc puella puella.   sig. la putta.

Hæc saga sage   sig. la uecchia facente a far incantamenti.

Hæc pronuba bę,   si. quella che è sopra al matrimonio.

Quinta Regula.

Dux, cuius generis? communis. quare? quia omnia nomina quorum significatio & ad mares et ad fœminas pertinet sunt communia duum generum, ut hic & hæc dux, miles comes homo nemo ciuis canis.

hic & hęc dux ducis.   sig. lo capitano & la capitania

hic & hæc miles militis.   sig. lo soldato & la soldata

hic & hæc comes comitis.   si. lo compagno & la compagna

hic & hæc homo hominis   sig. lo homo & la donna.

hic & hæc nemo neminis   si. niſſun homo & neſſuna donna

hic & hæc ciuis,   si. lo cittadino & la cittadina.

hic & hęc canis.   si. lo cane & la chizza.

Sexta Regula.

Bonus, cuius generis? masculini. quare? quia prima quæque uox adiectiui est generis masculini, secunda fœmini. tertia uero neutri ut bonus bona bonum & sic de omnibus adiectiuis trium uocum.   Septima Regula.

Fidelis, cuius generis? communis duum generum. quare? quia prima quæque uox adiectiui, cui dux sunt uoces communis est duū generum ut hic & hæc fidelis, hic et hæc pulchrior, altera uero est generis neutri, ut hoc fidele & hoc pulchrius.   Octaua Regula.

Felix cuius generis? omnis siue communis trium generum. quare? quia omnia adiectiua quæ habent duntaxat unam uocem sunt communia trium generum, ut hic & hæc & hoc felix uelox audax & uetus.

Nona Regula.

Malus, prima producta cuius generis? feminini. quare? quia nomina arborum sunt generis feminini, ut malus, pirus, prunus, ulmus, quercus, populus.

Excipiuntur, Dumus, rubus, & oleaster, quæ sunt generis masculini. & filer, robur, suber, Balsamum, Hebenum, & Buxum quæ sunt generis neutri. Inuenitur tamen etiam hæc Hebenus, & hæc buxus.

Hæc malus mali	fig. lo pomar
Hæc pirus piri	fig. lo perer
Hæc prunus pruni	fig. lo susiner
Hæc ulmus ulmi	fig. lo olmo
Hæc quercus, quercus	fig. lo rouere
Hæc populus populi	fi. lo polar, id est el talpon
Hic dumus dumii	fig. lo spino
Hic rubus rubi	fig. la roueda
Hic oleaster oleastri	fig. la oliua saluadega
Hoc filer fileris	fig. una specie di salegar
Hoc robur roboris	fig. ogni specie di legno duro
Hoc suber suberis	fig. lo arbore subere
Hoc balsamum balsami.	fi. lo arbore, che produce il balsamo
Hoc hebenum hebeni.	fig. lo arbore hebano
Hoc buxum buxi	fig. lo arbore buxo, & lo legno.

Decima Regula.

Malum, prima producta cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina fructuum arborum sunt neutri generis ut hoc malum, pirum, pomum, prunum, persicum, cerasum.

Excipiuntur contenta in hoc uersiculo.

Vua, nux, castanea, & iuglans, ficus, oliua.

hoc pyrum pyri

fig. lo pero

Hoc pomum pomi	fig.lo pomo
Hoc prunum pruni	fig.lo susino
Hoc persicum persici	fig.lo persico
Hoc cerasum cerasi.	fig.la cerefa.
Hæc vna vna	fig.la vna
Hæc nux nucis	fig.la noce
hec castanea castaneæ	fig.la castagna.
Hæc iuglans iuglandis	fig.la noce grande.
Hæc glans glandis	fig.la ghianda
Hæc ficus fici	fig.lo fico de manzare
Hæc oliua oliuæ	fig.lo frutto de la oliua.

Vndecima Regula.

PAdus, cuius generis? masculini. quare? quia nomina flui-
uorum cuiuscunque sint terminationis masculini sunt
generis, vt hic Padus, Tiberis, Anio, Nar, Nilus.

Excipiuntur albula, lethe, quæ sunt generis feminini, et
crustum, & Iader quæ sunt generis neutri. Et apud autho-
res multa inueniuntur neutri generis. Quando iunguntur
cū hoc nomine flumē, ut flumen Rhenum, flumen Istrum. &
multa alia, sicut etiam dicimus mare Oceanum, cum per se
declinetur hic Oceanus.

Duodecima Regula.

PSittacus, cuius generis? promiscui. quare? quia, ut in plu-
ribus nomina uolucrū sunt epicæna. i. quæ sub vno gene-
re, & una uoce continent marem et feminam, ut hic Psitta-
cus, Miluius Bubo. Inuenitur tamen, hic columbus, et hæc
columba, hic gallus, & hec gallina, hic capus, hæc capo sine
fæminino, hic picus, & hæc pica, quæ duo nomina specie dif-
ferunt, et hæc Alcione, huius Alciones.

hic psittacus psitaci   fig.lo papagallo
Hic miluius milui   fig.lo nibio

<i>hic bubo bubonis</i>	<i>fig. lo alocco</i>
<i>Hic columbus columbi</i>	<i>fig. lo Colombo domestico</i>
<i>Hæc columba columbae</i>	<i>fig. la colomba domestica</i>
<i>Hic gallus galli</i>	<i>fig. lo gallo</i>
<i>Hec gallina gallinae</i>	<i>fig. la gallina</i>
<i>Hic capus capi, & hic capo caponis.</i>	<i>fig. lo capone</i>
<i>Hic pullaster pullastri</i>	<i>fig. lo pollastro</i>
<i>Hæc pullastra pullastræ</i>	<i>fi. la polastra.</i>
<i>Hic picus pici</i>	<i>fig. lo pigozzo</i>
<i>Hæc pica picæ</i>	<i>fig. la gazola</i>
<i>Hæc alcyone alcyones</i>	<i>fi. una specie de uccelli che fanno il nido in mare.</i>

Tertiadecima Regula.

CEntū cuius generis? *omnis. quare? quia omnia nomina numeralia a quatuor usque ad cētum sunt omnis generis, & numeri pluralis. Post centum uero declinantur per tres uoces, ut ducenti, ducentæ, ducenta. trecenti, trecentæ, trecenta. mille tamen declinantur per tria genera, ut hi, & hæc & hæc mille. Et quandoque in singulari declinatur substantiue, hoc mille, millis, & in plurali hæc millia, sed significat idem quod dicimus uno milliare.*

Quartadecima Regula.

A, B, C, cuius generis? *neutri, quare? quia nomina literarum sunt generis neutri.*

Prima Regula particularis.

TErra, cuius generis? *fæminini. quare? quia nomina designantia in a, aut plurimum sunt fæminini generis, ut hæc aqua, matrona, epistola.*

Excipiuntur quædā nomina græca, quæ sunt generis masculini ut hic poeta, Cytharista, scythæ, sophista, propheta, & quædam pertinentia, solum ad uiros, ut hic Scriba, lixa, collega.

Excipiuntur etiā nomina composita, vel deducta ab his uerbis colo,uenio,cēdo,gigno, uiuo quę sunt generis communis,ut hic,& hęc agricola,cēlicola,aduena, conuena gra iugena,troiugena,conuiuia,patricida,homicida.

Excipiuntur etiā noīa grāca desinentia in,a, quę sunt generis neutri apud nos,sicut etiam apud gręcos. ut hoc poema,epigramma,problema thema sophisma. Inuenitur etiā hoc pascha,paschatis,& hoc polenta indeclinabile. Ouidius Dulce deāit testa,quod coxerat ante polenta.

<i>Hac terra terre</i>	<i>fig. la terra</i>
<i>hęc matrona matronę</i>	<i>fig. la donna da ben</i>
<i>hęc epistola epistolę</i>	<i>fig. la epistola</i>
<i>hic poeta poetę</i>	<i>fig. lo Poeta</i>
<i>hic cytharista cytharistę</i>	<i>fig. colui che sona il lauto</i>
<i>hic scythia scythę</i>	<i>fig. lo homo de Scythia</i>
<i>hic Sophista sophistę</i>	<i>fig. lo inuentor de cose noue</i>
<i>hic propheta prophetę</i>	<i>fig. lo propheta</i>
<i>hic scriba scribę</i>	<i>fig. lo scriuano.</i>
<i>hic lixa lixę</i>	<i>fig. lo soldato infimo</i>
<i>hic collega collegę</i>	<i>fig. lo compagno in officio</i>
<i>hic et hęc agricola agricolę,fig. lo uilan,& la uilana che la uorano el campo.</i>	
<i>hic,& hęc celicola,celicolę,fig. lo Dio,& la Dea che habita in cielo.</i>	
<i>hic & hęc incola incolę,fig. quello,& quella che habita in uno loco.</i>	
<i>hic,& hęc accola,acolę,fig. quello,& quella che habita apresso uno loco.</i>	
<i>hic,& hęc aduena,aduene,fig. quello,& quella che uien ad habitar in uno loco.</i>	

hic, & hæc conuena, conuena. sig. quello & quella che insieme con altri uien ad habitar in uno loco.

hic, & hæc patricida, patricida. sig. quello & quella che amaza lo padre.

hic & hæc homicida, homicida. sig. quello, & quella che amaza uno homo.

hic, & hæc graiugena, graiugena. sig. quello, & quella che è nato de stirpe græca.

hic, & hæc troiugena, troiugena. sig. homo & donna nati di gente Troiana.

hic & hęc caprigena, caprigena. sig. l'aiale nato de capra. In uenitur tamen caprigenus, caprigena caprigenum apud Virgilium, caprigenumq; pecus nullo custode per herbam, & apud Valerium Maximum, alienigena studia.

hic & hæc conuiua, conuiua. sig. quello, & quella che uiue insieme.

hoc poema poematis. sig. la fintione del Poeta.

hoc Epigramma Epigrammatis. sig. lo epigramma cioè la inscriptione.

hoc problema problematis. sig. ogni questione dubitale.

hoc thema thematis. sig. lo thema cioè la propositione de que sti one oratoria.

hoc Sophisma Sophismatis. sig. una inuentione.

hoc pasca paschatis *sig. la pasqua*

hoc polenta *sig. la polenta.*

Secunda regula de nominibus desinentibus in e.

Monile cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina de si nentia in e, correptam sunt generis neutri, et faciunt a blũm singularem in i, ut hoc monile, ab hoc monili, hoc cubile, ab hoc cubili, hoc mare, ab hoc mari. Præter gauſape

gausape præneste, & rete qua faciunt ablatium in e. Inueniuntur duo nomina græca. Cete, & Tempe, qua in declinabilia producant ultimam.

Hoc monile monilis sig. la collana.

hoc cubile cubilis sig. lo letto delle bestie

hoc mare maris sig. lo mare

hoc sedile sedilis sig. ogni loco da sentare

hoc ouile ouilis sig. la stalla delle pecorelle

hoc gausape gausapis sig. la touaglia

hoc præneste prænests sig. un nome proprio de città

hoc rete retis sig. la rete

hæc cete indeclinabile sig. una specie de pesci

hæc tempe indeclinabile sig. vno loco ameno di Thesalia.

Tertia regula de nominibus desinentibus in i.

Gmi cuius generis? neutri quare? quia omnia nomina desinentia in i, sunt generis neutri, ut hoc gumi, gerundi. excipiuntur nomina composita ex duobus genitiuis quæ sunt generis omnis, ut hic, & hæc, & hoc huiusmodi, istiusmodi, & eiusmodi.

Nihil uero, & frugi, & mancipi, obliqui sunt, sed figurate iunguntur omnibus casibus, ut homo nihili, hominibus nihili, hominem nihili.

hoc gumi gumis sig. la goma

hoc gerundi indeclinabile sig. lo gerundio

hic, & hæc & hoc huiusmodi indeclinabile sig. cosa simile

Nihili sig. cosa da niente

Frugi sig. cosa utile.

Mancipi sig. cosa comperata di publico.

S Quarta Regula de nominibus desinentibus in o.
Tellio, cuius generis? masculini. quare? quia nomina desinen-

tia in io, masculini sunt generis, ut hic stellio, Gurgulio.
Excipiuntur nomina uerbalia quæ sunt generis fæmini ut hæc
oratio, actio, narratio.

Desinentia uero in go, & de, si mutant o in i, in obliquis
ut plurimum sunt generis fæminini, ut hæc uirgo, virginis,
Carthago, carthaginis. fuligo, fuliginis. dulcedo dulcedinis.
cupido, cupidinis, pro cupiditate. Nam pro Deo amoris ma-
sculinum est.

Excipiuntur ab hac Regula, hic ordo, ordinis, cardo car-
dinis, margo marginis.

Cætera uero que seruant o, productam in obliquis sunt
masculina, ut hic mango, mangonis, prædo, prædonis. car-
bo, carbonis. sermo, sermonis. quaternio, quaternionis.

Et quedā facientia fæmininū in a, ut hic leno lena, caupo
caupona, leo, leæna, uel lea, draco, dracena, strabo, straba.

Inueniuntur et hic, & hæc latro, latronis. hic, & hæc ho-
mo, & nemo, & vnū in ro, quod est fæmininum, caro, carnis.

hic Stellio stellionis   sig. una specie d' animali rettili

Hic Gurgulio gurgulionis   sig. una specie de animaletti

Hæc oratio orationis   sig. la oratione

Hæc actio actionis   sig. la recitatione apta

Hæc narratio narrationis   sig. la narratione.

Hæc uirgo uirginis   sig. la uirgine

Hic Carthago, Carthaginis. sig. la città de Carthagine

Hæc fuligo fuliginis.   sig. la nigredine

Hæc dulcedo dulcedinis   sig. la dolcezza

Hæc cupido cupidinis   sig. lo desiderio

Hæc imago imaginis   sig. la imagine

Hic, uel hæc margo marginis. sig. la estremità.

Hic ordo ordinis   sig. lo ordine.

<i>hic cardo cardinis</i>	<i>fig. lo uerticulo della porta</i>
<i>hic mango, mangonis</i>	<i>fig. lo mercadate de schiani.</i>
<i>hic prado, predonis,</i>	<i>fig. lo corsar de mar, & ladro da</i>
<i>hic ligo, ligonis</i>	<i>fig. uno instrumēto rustico (terra</i>
<i>hic carbo, carbonis</i>	<i>fig. lo carbone.</i>
<i>Hic sermo, sermonis</i>	<i>fig. lo parlare.</i>
<i>Hic quaternio, quaternionis</i>	<i>fig. lo quaderno.</i>
<i>Hic leno, lenonis</i>	<i>fig. lo rufiano</i>
<i>Hæc lena, lene.</i>	<i>fig. la rufiana.</i>
<i>Hic caupo, cauponis</i>	<i>fig. lo tauernero.</i>
<i>Hæc caupona, caupone.</i>	<i>fig. la tauarnera.</i>
<i>Hic leo, leonis.</i>	<i>fig. lo leone</i>
<i>Hæc leana, leane, siue lea, leæ</i>	<i>fig. la leona</i>
<i>Hic draco, draconis</i>	<i>fig. lo dracone</i>
<i>Hæc dracena, dracena</i>	<i>fig. la dracona</i>
<i>Hic strabo, strabonis</i>	<i>fig. quello che uarda in tresso</i>
<i>Hæc straba strabæ.</i>	<i>fig. quella che uarda in tresso</i>
<i>hic, & hæc latro, latronis.</i>	<i>fig. lo ladro, & la ladra</i>
<i>hic, & hæc homo, hominis,</i>	<i>fig. lo homo, & la donna</i>
<i>hic, & hæc nemo, neminis.</i>	<i>fig. nessun homo, & nessuna dōna</i>
<i>hęc caro, carnis</i>	<i>fig. la carne</i>

Quinta regula de nominibus desinentibus in u.

Veru cuius generis? neutri quare? quia nomina desinentia u, sunt generis neutri, & in singulari sunt inclinabilia. ut hoc ueru, cornu, genu, gelu.

<i>hoc ueru, ueru.</i>	<i>fig. lo spedo dal rosto</i>
<i>hoc cornu, cornu.</i>	<i>fig. lo corno</i>
<i>hoc genu, genu.</i>	<i>fig. lo zenchio</i>
<i>hoc gelu, gelu.</i>	<i>fig. lo zelo.</i>

Sexta Regula de nominibus desinentibus in c.

Lac cuius generis? neutri. quare? quia nomina desinentia in c, sunt generis neutri, ut lac, & alec.

hoc lac lactis

fig. lo latte

hoc alec alecis

fig. una specie di animali

Septima Regula de nominibus desinentibus in d.

Aliquid cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina desinentia in d, sunt generis neutri, ut aliquid, quid, quod, aliquod, aliud.

Octava Regula de nominibus desinentibus in al.

Animal cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina desinentia in al, sunt generis neutri. ut hoc animal, tribunal, cervical, uectigal, & hæc omnia faciunt ablatiuum in i. excipitur sal, quod est generis masculini, apud antiquos tamen erat neutri.

hoc animal, animalis ab hoc animali

fig. lo animale

hoc tribunal tribunalis, ab hoc tribunali

fig. lo tribunale

hoc cervical, cervicalis, ab hoc cervicali

fig. lo cauezze

hoc uectigal, uectigalis, ab hoc uectigali.

fig. lo datio

hic sal, salis ab hoc sale

fig. lo sale

Nona Regula de nominibus desinentibus in el.

Mel, cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina desinentia in el, correptam sunt generis neutri ut, hoc mel, fel, supitel.

Hoc mel, mellis

fig. lo mele

Hoc fel fellis

fig. lo fele

Hoc supitel supitellis

fig. la concavità del piede.

Decima Regula de nominibus desinentibus in il.

Pugil cuius generis? masculini, quare? quia ex nominibus desinentibus in il, inuenitur unum masculinū, ut hic

O

pugil,

pugil, unum fœmininum, ut hæc Tanaquil, unum neutrum,
ut hoc nihil, & per syncopen nil indeclinabile, unum com-
mune duum generum. ut hic & hæc uigil.

Hic pugil, pugilis sig. lo homo atto a combattere
hæc Tanaquil, Tanaquilis, sig. uno nome proprio di Regina
Hoc nihil, siue nil. sig. niente

Hic & hæc vigil, vigilis sig. lo hō & la donna uigilante.

Vndecima Regula de nominibus desinentibus in ol.

Sol cuius generis? masculini. quare? quia hoc solum no-
men latinum desinens in ol, est generis masculini.

Hic sol, solis sig. il sole

Duodecima Regula de nominibus
desinentibus in ul.

Consul cuius generis? masculini, quare? quia ex omni-
bus desinentibus in ul, unum inuenitur masculinum hic
consul, duo communia, hic & hæc præsul, & exul.

Hic consul, consulis sig. il consule

Hic & hæc præsul, præsulis sig. il præsidente ad altri

Hic & hæc exul, exulis sig. lo bandito & la bandita de la pa.

Tertiadecima Regula de nominibus
desinentibus in am.

Nequam cuius generis? omnis, quare? quia hoc solum
nomen desinens in am, est generis omnis.

Hic & hæc & hæc Nequam indeclinabile sig. cosa da niēte

XIIII. Regula de nominibus desinentibus in um.

Templum cuius generis? neutri. quare? quia omnia no-
mina desinentia in um, sunt generis neutri. ut hoc tem-
plum, regnū, tectum, officium, beneficium. Excipiuntur qua-
dam mulierum nomina, ut hæc Glycerium. Phanium.
Hoc templum, templi. sig. lo loco sacro.

hoc

hoc regnum, regni

fig. lo regno

Hoc tectum, tecti

fig. lo coperto de la casa

Hoc officium, officij

fig. lo officio

Hoc beneficium, beneficij

fig. lo beneficio

XV. Regula de nominibus desinentibus in an.

Titan, cuius generis? masculini. quare? quia nomina græca desinentia in an, & in en, productam seruant suum genus ut, hic Titan, pæan, hæc Syren.

Hic titan, titanis

ponitur pro sole

Hæc pæan, pæanis

fig. la laude di Appolline

Hæc Syren, syrenis

fig. la serena.

XVI. Reg. de nominibus desinentibus in en breue.

CArmen, cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina desinentia in en, correptam sunt generis neutri ut hoc carmen, flamen, solamen, semen, nomen, prænomen, cognomen, agnomen.

Excipiuntur cōposita a cano quæ sunt generis masculini, & ex se formantur fæminina ut hic tubicē, hæc tubicina, tibicē, tibicina. cornicē, cornicina. fidicem, fidicina. lyricē, lyricina.

Excipiuntur etiā hæc masculina flamen p sacerdote Iouis.

Hoc carmen, carminis

fig. lo uerso (& peccen.

Hoc numen, numinis

fig. la podestà di uno Dio

Hoc flamen, flaminis

fig. lo stame che se fila

Hoc solamen, solaminis

fig. lo confortamento

Hoc semen, seminis

fig. la semenza

Hoc nomen, nominis

fig. lo nome proprio di cadauno

Hoc prænomen, prænominis

fig. lo nome che se mette a-

uanti lo nome proprio.

Hoc cognomen, cognominis.

fig. lo nome de parente

Hoc agnomen, agnominis.

fig. lo nome che se acquista con

fatti, et uirtu.

Hic tubicen, tubicinis

fig. lo sonator di tromba

Hæc tubicina tubicinis

fig. la donna che sona di tromba

Hic tibicen tibicinis

fig. lo sonator di piuma

Hæc tibicina, tibicina

fig. la donna che sona di piuma

Hic cornicen cornicinis

fig. lo sonator di cornetto

Hic cornicina, cornicina

fig. la donna che sona di cornetto

Hic fidicen, fidicinis

fig. lo sonator di lantto

Hæc fidicina, fidicina

fig. la donna che sona di lantto

Hic lyricen lyricinis,

fig. quello che canta con la lira

Hæc lyricina lyricina

fig. la donna che canta cō la lira

Hic flamen, flaminis

fig. lo sacerdote di Ioue

Hoc flamen flaminis

fig. il spirar di uenti

Hic pecten, pectinis

fig. lo pettene.

Decimaseptima Regula de nominibus desinentibus in en, productam.

Lien cuius generis? masculini. quare? quia nomina desinentia in e, productam sunt generis masculini, ut hic lien, rien siue ren.

Hic lien, lienis

fig. uno de li intestini

Hic rien, rienis. siue ren renis

fig. il rognone

Hic splen, splenis

fig. la spienza.

Decimaoctaua Reg. de nominib. desinentib. in ar.

Nectar cuius generis? neutri. quare? quia nomina desinentia in ar, sunt generis neutri. ut hoc nectar, lacunar, instar, laquear, lupanar, far, columbar, iubar, calcar.

In quibus aduertendū est, quod si penultima genitiui pdu-
citur, faciunt ablatiuū in i, si uero corripitur faciunt in e. ut
hoc torcul ar, torcularis. ab hoc torculari, nectar, nectaris,
ab hoc nectare. Excipiuntur nar, et lar, quæ sūt generis ma-
sculini

ſculini, & par cū ſuis compoſitis, quę ſunt generis oīs. Im-
par, diſpar, & compar quę faciunt ablatiuū in e, uel in i.
Hoc Neſtar, neſtaris ab hoc neſtare ſig. la beuanda
de li Dei.

Hoc iubar, iubaris, ab hoc iubare ſig. lo. ſplēdore
che rende il Sole la mattina.

Hoc lacunar, lacunaris ab hoc lacunari. ſign. lo trauo
del ſoler.

Hoc laquear, laquearis, ab hoc laqueari. ſi. lo trauo del ſoler.

Hoc inſtar indeclinabile ſig. la ſimilitudine.

Hoc lupanar lupanaris ab hoc lupanari. ſig. lo loco del
le meretrici.

hoc far, farris, ab hoc farre ſig. lo farro.

hoc columbar, columbaris, ab hoc columbari. ſig. una ſpe-
cie de tormento.

hoc calcar, calcaris, ab hoc calcari ſig. lo ſperon

hic lar, laris ſig. lo fogar & il Dio del ſuogo

Hic Nar, naris, ſig. uno nome di fiumi, (equal

hic & hec & hoc par paris, ab hoc pare uel pari. ſig. coſa

hic & hec & hoc imparis ſig. coſa non equale.

hic & hec et hoc compar, comparis ſig. coſa equale.

hic et hec et hoc diſpar, diſparis ſi. coſa diſſimile.

Decimanona reg. de nominibus deſinētibus in er.

Magiſter cuius generis? maſculini. quare? quia no-
mina deſinentia in er, ſi ſunt declinationis ſecunde
maſculini ſunt generis, ut hic magiſter, ager, agger, auſter,
fiber, puer, oleaſter, liber.

Si uero ſunt tertię declinationis, et habent b, uel u, conſo-
nantem ante r, ſunt genera neutri, ut, hoc Tuber, ſuber,
uber, cadauer, uer.

Excipitur Nouēber. December . quæ faciunt ablatiuū in i,
 Nomina etiam significatiua fructus terre sunt generis neu
 tri, ut Siler, pauper, laser, cicer, siser, piper, iter, &
 spinter. sunt etiam Neutra. Cætera uero sunt generis ma
 sculini, ut hic pater, frater, æther, anser, & cancer . Simili
 ter hic cancer pro animalia aquatili, pro morbo uero hoc
 cancer dicimus.

Duo inueniuntur naturaliter fæminina mater, & mulier,
 aliter et inuenitur generis fæminini. pauper, & degener sunt
 communia duum generū, & quādoque triū apud authores.

Inueniuntur et qdā noīa adiectiua, quorū prima uox in
 er, est generis masculini secūda in is, fæminini, tertia in
 e, neutri, ut hic acer, hæc acris, hoc acræ apud authores
 quandoq; illa secūda uox in is, fit communis duū generum.

hoc magister, magistri	fig. lo maestro
hic ager, agri	fig. lo campo
hic agger, aggeris	fig. lo arzere
hic auster, austri	fig. lo uento da l'ostro
hic fiber, fibri	fig. una specie de animali
hic puer, pueri	fig. lo putto
hic oleaster, oleastri	fig. la oliua saluadega.
hic liber, liberi	fig. lo libro, & lo scorzo
hic liber, libri	fig. lo homo libero & Dio bacco
hic cancer, cancri	fig. lo gambaro
hoc cancer, canceris	fig. una specie de ulcere
hoc tuber, tuberis	fig. una specie de fonghi.
hoc suber, suberis	fig. una specie de arbore
hoc uber, uberis	fig. la fertilità de la terra
hoc cadauer, cadaueris	fig. il corpo morto
hoc uer, ueris	fig. la primavera.

hic

hic hymber, hymbris, ab hoc hymbre uel hymbri, si. la pioza,
hic September, septembris, ab hoc septembri. sig. lo mese de
Settembre.

hic October, octobris, ab hoc octobri. sig. lo mese de Otto-
brio.

hic Nouember, nouembris, ab hoc nouembri sig. lo mese de
Nouembrio.

hic December, Decembris, ab hoc decembri sign. lo mese de
Decembre.

hoc Siler, sileris sig. una specie de arbore

hoc papauer, papaueris. sig. lo papauero

hoc laser, laseris. sig. una specie de frutice

hoc cicer, ciceris. sig. una specie de legumi chiamati cesari

hoc siler, sileris, sig. una specie di frutice

hoc piper, piperis sig. lo penere

hoc iter, itineris sig. lo uiazo

Hoc spinter, spinteris sig. lo ago de la fiuba

hic æther, ætheris sig. lo foco elementale

hic aer, aeris sig. lo aere

hic pater, patris sig. lo padre

hic frater, fratris sig. lo fradello

hic passer, passeris sig. lo celegato

hic anser, anseris sig. lo oco, & la oca

hic carcer, carceris sig. la preson

hæc mater, matris sig. la madre

hæc mulier, mulieris sig. la donna.

hic & hæc pauper, pauperis. sig. lo pouero & la pouera.

hic & hæc degener, degeneris. sig. quello & quella che non è
simile a li soi mazori de dignità.

hæc linter, lintris sig. la burchiela.

hic acer, hæc acris, & hoc acre sig. cosa forte.
hic alacer, hæc alacris, & hoc alacre sig. cosa pronta
hic saluber, hæc salubris, & hoc salubre si. cosa salutifera
hic celebrer, hæc celebris, & hoc celebre sig. cosa famosa.
hic syluester, hæc syluestris, & hoc syluestre si. cosa che habi
ta ne le selue.

hic celer, hæc celeris, & hoc celere. sig. cosa ueloce
hic uolucer, hæc uolucris, & hoc uolucres si. cosa uolatile.
hic campester, hæc campestris, & hoc campester. si. cosa assue
ta nelle campagne. (de.
hic paluster, hæc palustris, & hoc paluster. sig. cosa di palu-
hic equester, hæc equestris, & hoc equestre. sig. cosa da canal
lo.

hic pedester, hæc pedestris, & hoc pedestre sign. cosa da pie.
Vigesima Regula de nominibus desinentibus. in r.

Vir, cuius generis? masculini, quare? quia nomina desin-
entia in, ir masculini sunt generis, ut hic uir, leuir, tre-
uir, abadir, Excipitur gadir, & ir, quæ duo sunt generis neu
hic uir uiri sig. lo homo. (iri.

hic leuir leuiri sig. lo cognato cioè lo fratel del marito.

hic treuir treuiri sig. uno populo.

hic abadir abadir sig. la pietra che mazzò Saturno

hoc gradir indeclinabile sig. uno nome de città

hic ir, indeclinabile sig. lo mezo della man.

Vigesima prima Reg. de nominibus desinentibus. in or.

Felicior cuius generis? communis duum generum, qua-
re? quia omnia comparatiua in or, communis sunt ge-
neris. Alia uero nomina sunt generis masculini. ut, hic
amor, arator, labor, dolor. (feminina.

Excipiuntur uxor, soror, & arbor, quæ naturaliter sunt.

Exci-

Excipiuntur et marmor, æquor, cor, ador q̄ sūt generis neutri.
Composita uero a decore corpore, colore sunt generis com-
munis, ut hic & hæc indecor, dedecor, bicorpor, tricorpor,
discolor, incolor.

Præterea memor, & immemor, & author quando non ue-
nit ab augeo, sed a græco sunt generis comunis.

hic & hæc felicior, & hoc felicius. sig. cosa piu felice.

hic amor, amoris sig. lo amore.

hic orator, oratoris sig. lo oratore

hic labor, laboris sig. la fatica

hic dolor, doloris sig. lo dolore

hæc uxor, uxoris sig. la moglie

hæc soror, sororis sig. la sorella

hæc arbor, arboris sig. lo arbore

hoc marmor, marmoris sig. lo marmoro

hoc æquor, æquoris sig. lo mare

hoc ador, adoris sig. una specie de formento

hoc cor cordis. sig. lo core.

hic, & hæc indecor, indecoris si. lo hō, & la donna senza honor

hic, et hæc dedecor, dedecoris idem sign.

hic, & et hæc bicorpor, bicorporis sig. cosa de doi corpi

hic, & hæc tricorpor, tricorporis sig. cosa de tre corpi

hic, & hæc discolor, discoloris si. cosa de diuerso colore

hic, et hæc concolor, concoloris si. cosa, de un medesimo color

hic, & hæc, et hoc memor, memoris si. lo homo, et la donna,

& cosa recordeuole.

hic, & hæc, & hoc immemor, immemoris sig. lo homo, & la
donna et cosa non recordeuole.

hic, & hæc author, authoris sig. quello, & quella che è causa
de una cosa.

hic

hic author, authoris sig. lo authore, & amplificatore.

Vigesima secunda Reg. de nominibus
desinentibus in ur.

Turur cuius generis? masculini. quare? quia nomina desinentia in u, habentia f, uel x, uel t, ante ur, & maxime si sunt gentilia uel nomina Deorum, uel appellatiua animi masculini sunt generis, ut hic Turtur, anxur, auster, uultur, fursur.

Verbalia uero que tanquam etiam femininis conueniant sunt generis communis, ut hic & hæc augur, & fur. Vnum inuenitur nomen adiectiuum. secunda declinationis generis masculini Satur, satura, saturum.

Alia uero nomina sunt generis neutri, murmur, sulphur, guttur, tibur, iecur, fulgur.

hic turtur, turturis

sig. la tortora

hic anxur, anxuris

sig. uno Cognome de Ioue

hic astur, asturis

sig. nomen proprium uiri

hic uultur, uulturis

sig. lo uoltor uccello rapace

hic fursur, fursuris

sig. la femola

hic & hæc augur, auguris

sig. lo homo, e la dōna ch' idouina

hic & hæc fur, furis

sig. lo ladro, & la ladra

Satur, satura, saturum

sig. cosa satia

hoc murmur, murmuris

sig. lo murmuramento

hoc fursur, fursuris

sig. lo solfere

hoc guttur, gutturis

sig. la gola

hoc tibur, tiburis

est nomen urbis.

hoc iecor, iecoris, & iecinoris

sig. lo figado

hoc fulgur, fulguris.

sig. lo lampo del cielo.

XXIII. Reg. de nominib. desinentib. in as.

Mas cuius generis? mascul. quare? quia monosyllabas
desi-

desinentia in as, si sunt generis masculini, ut hic mas, as, uas, uadis, nam uas, vasis est generis neutri, & fas, & nefas: Cetera uero sunt generis fœminini, ut hæc pietas, probitas, maiestas, authoritas, & grauitas.

Excipiuntur nomina gentilia; quæ sunt generis communis, & habet neutra in e, ut hic, & hæc Arpinas, hoc Arpinate. Aquinas, Aquinate. Rauēnas, Rauēnate. Vrbinas, Vrbinate. Bergomas, Bergomate, Nugas autē indeclinabile est generis omnis. Inuenitur etiā hic adamas, adamantis.

hic mas, maris sig. lo maschio

hic as, assis sig. la libra

hic uas, uadis sig. lo piezo

hoc uas, uasis sig. lo uaso

hoc fas, indeclinabile sig. cosa iusta

hoc nefas, indeclinabile sig. cosa non iusta

hæc pietas, pietatis sig. la pietà

hoc probitas, probitatis sig. la bontà

hæc authoritas, authoritatis sig. la bona estimatione

hæc maiestas, maiestatis sig. la grandezza publica

hæc grauitas, grauitatis sig. la grauità

hic, & hæc arpinas, & hoc arpinate sig. cosa de Arpino

hic, & hæc Aquinas, hoc Aquinate sig. cosa de Aquino

hic, & hæc Rauēnas, & hoc Rauēnate sig. cosa di Rauēna

hic, & hæc Vrbinas, & hoc Vrbinate sig. cosa da Urbino

hic, & hæc Bergomas, Bergomate sig. cosa da Bergamo

hic, & hæc & hoc nugax sig. cosa zanciera

hic adamas, adamantis sig. lo adamante pietra durissima.

Vigesimaquarta Regula de nominibus desinentibus in es, correctam.

Miles cuius generis? masculini. quare? quia nomina desinentia in

in es correptam. quorum significatio tam ad mares, quã ad
feminas pertinet, communis sunt generis. vt, hic, & hæc
miles, habes, comes, diues, superstes, quadrupes, inquires, sos-
pes, & hospes, Licet etiam inueniatur hæc sospita & hospita.

Alia uero sunt generis masculini ut hic gurgēs, trames,
stipes, poples, fomes, cespēs, & limes.

Exoipiuntur hæc quatuor seges, teges, abies, & compes
& quæ in genitiuo seruant e, breuem, sic etiam aries, & pa-
ries masculina in obliquis seruant e, breuem.

hic, & hæc miles, militis   sig. lo soldato, & la soldata

hic, & hæc hebes hebetis   sig. lo homo, & la dōna di gros-
so ingegno.

hic, & hæc comes, comitis   sig. lo compagno, & la compa-
gna in viazzo.

hic, & hæc diues, diuitis   sig. lo homo, & la donna ricca.

hic, & hæc superstes superstitis   sig. lo homo, & la donna che
resta dapo la morte d'altri.

hic & hæc quadrupes, quadrupedis significa lo animale da
quattro pie.

hic, & hæc inquires inquietis significa lo homo, & la donna
senza quiete.

hic, & hæc sospes sospitis   sig. lo homo, & la donna salua

hæc sospita sospita   sig. la donna salua

hic, & hæc hospes hospitis   sig. lo homo, & la donna che al-
berga, & vien albergata.

hæc hospita, hospita   sig. la dōna che alberga, &
vien albergata.

hic gurgēs gurgitis   sig. la profondità de l'aqua

hic trames tramitis   sig. lo sentier

hic stipes stipitis   sig. lo tronco del arbore

hic

hic popoles poplitis	si. la parte posterior del zenocchio
hic fomes fomitis	fig. lo cumulo di molte cose coadunate
hic cespes cespitis	fig. vno loco di terra con la herba
hic limes limitis	fig. lo sentier
hec seges segetis	fig. la biana in herba
hac teges tegetis	fig. la tezza
hac abies abietis	fig. una specie di arbore
hic compes compedis	fig. lo ceppo
hic aries arietis	fig. lo moltone
hic paries parietis	fig. lo parete.

Vigesimaquinta Regula de nominibus
desinentibus in es, productam.

Res cuius generis? fœminini. quare? quia omnia nomina
quintæ declinationis sunt generis fœminini, ut hec dies,
macies, scabies, fides.

Excipiuntur dies, quod est quandoque masculinū, et quā-
doque fœmininum, vnde facit diminutiuum diecula, et me-
ridies eius compositum, quod est masculinum.

Noīa quoq; tertie declinationis sūt gene. fœmini. ut hæc
cædes, strages, strues, uulpes apes, lues, labes, clades, nubes.

Excipiuntur duo communia hic & hæc hæres, hic & hæc
locuples. Excipitur etiam uerres.

hæc res rei	fig. la cosa
hæc macis, maciei	fig. la magrezza
hæc scabies, scabiei	fig. la rognà
hec fides fidei	fig. la fede
hic, uel hæc dies dici	fig. lo zorno
hæc diecula, diecula	fig. la piccola zornata
hic meridies meridiei	fig. lo mezzo zorno
hæc cædes, cedis	fig. la occisione

hec

hæc strages, stragis

hæc strues, struis

hæc uulpes, uulpis

hæc apes, apis

hæc lues, luis

hæc labes, labis

hæc clades, cladis

hec nubes, nubis

hic, & hæc hæres, hæredis

dita la roba

hic, & hec locuples, locupletis, sig. l' homo, & la dōna ricca,

hic uerres, verris

sig. lo porco non castrato.

XXVI. reg. de nominibus desinentibus in is.

Panis, cuius generis? masculini. quare? quia nomina desinentia in is, habētia n, uel duas consonantes in eadem syllaba, uel duplicem consonantem ante is, uel terminantia penultimam syllabam in unam ex liquidis, sunt masculina, ut hic panis, funis, amnis, ignis, piscis, fascis, fustis, postis, uestis, axis, mensis, ensis, anguis, unguis, collis, follis, corbis, orbis, torquis.

Excipitur hæc bipennis, quod nomē quandoque transit in adiectiuum, ut apud Virg. fero sinat alta bipennis, fraxinus finis, & clunis sunt generis incerti. Multa quoq; nomina qui in gō crescunt sunt masculina, & hic lapis, lapidis. pulvis, pulueris. sāguis, sanguinis. uomis, uomeris. cinis, cineris.

Ab hac regula excipiuntur hec cuspis, lis, & hæc lis, litis.

A supradiçta regula excipiuntur hæc pestis, neptis, uestis, uallis, turris, peluis, hæc etiā sunt fæminina, hæc auis, classis, puppis, nauis, cutis, securis, messis, bilis, strigilis, uis.

Nomina uero quæ pertinent ad mares, & ad fæminas,

sunt

sunt generis communis vt hic, & hæc ciuis, hic & hæc ho-
stis, & hic & hæc testis. Similiter hic, & hæc canis si uero
pertinent etiam ad res, faciunt neutrum ine, vt hic & hæc
regalis, & hoc regale. hic & hæc amabilis, & hoc ama-
bile. & hæc faciunt ablatiuum solum in i.

hic panis, panis	sig. lo pane
hic funis, funis	sig. la corda
hic amnis, amnis	sig. lo fiume
hic ignis, ignis	sig. lo foco
hic piscis, piscis	sig. lo pesce
hic fascis, fascis	sig. lo fasciculo
hic fustis, fustis	sig. lo baston
hic postis, postis	sig. la porta
hic uestis, uestis	sig. lo cadenazzo
hic axis, axis	sig. lo legno cerca lo qual se uolta la rota
hic mensis, mensis	sig. lo mese
hic ensis, ensis	sig. la spada
hic anguis, anguis	sig. lo serpente
hic unguis, unguis	sig. la ongia
hic collis, collis	sig. lo montefello
hic sollis, sollis	sig. lo sollo
hic corbis, corbis	sig. lo corbo
hic orbis, orbis	sig. lo mondo
hic torquis, torquis	sig. la collana
hic bipennis, bipennis	sig. la manara
hic uel hæc, finis	sig. il fine
hic uel hæc clunis, clunis	sig. la groppa
hic lapis, lapidis	sig. la pietra
hic puluis, pulueris	sig. la poluere
hic sanguis, sanguinis	sig. lo sangue

hic

hic vomis, uomeris
hic cinis cineris
hæc cuspis, cuspidis
hæc cassis, cassidis
hęc cassis, cassis
hæc lis, litis
hęc pestis, pestis
hæc neptis, neptis
hæc uestis, uestis
hæc uallis uallis
hæc turris, turris
hæc peluis, pèluis
hæc auis, auis
hæc classis, classis
hęc puppis, puppis
hęc naus, naus
hęc cutis, cutis
hęc securis, securis
hæc messis, messis
hæc bilis, bilis
hæc strigilis, strigilis
hæc vis
hic & hęc ciuis, ciuis
hic & hæc hostis hostis
ca.

hic & hęc testis testis
hic & hæc canis, canis
hic & hæc regalis, & hoc regale.
hic & hæc amabilis, & hoc amabile significa cosa degna de
esser amata

fig. lo ferro del uersore
fig. la cenere
fig. la punta de la spada
fig. lo elmo.
fig. la taiola.
fig. la lite
fig. la pestilentia
fig. la nezza
fig. la ueste
fig. la uale
fig. la torre
fig. la conca da lauar li piedi
fig. la ofella
fig. la armada di molte navi
si. la parte posteriore de la naue
fig. la naue
fig. la codega
fig. la manara
fig. lo raccolto.
fig. la colera
fig. la strigia
fig. la forza
fig. lo cittadino & la cittadina
fig. lo inimico e la inimica publi

si. quello et quella che testimonia
fig. lo cane & la chizza

fig. cosa degna di Re
fig. cosa degna de

Hic et hæc exanguis, & hoc exanguē sig. cosa senza sangue
Hic et hæc exanimis, & hoc exanime sig. cosa morta
Hic et hæc molaris & hoc molare si. cosa da far macinare
Hic molaris, molaris sig. lo dente massellar

XXVII. regula, de nominibus desinentib. in os.

Ros, cuius generis? mascu. quare? quia noīa desinentia in
os, sunt gene. mascu. ut hic ros, mos, flos, nepos, lepos.

Excipiuntur tria fæminina, hæc dos, glos, cos. Duo nem-
tra hoc os, oris, & hoc os, offis, & quinque communia custos,
sacerdos, bos, compos, et impos.

Hic ros, roris sig. la rosada

Hic mos, moris sig. la usanza

Hic flos, floris sig. lo fiore

Hic nepos, nepotis sig. lo nepote

hic lepos, leporis sig. lo parlar ornato

hæc dos, dotis sig. la dote

hæc glos, gloris sig. la cugnada

hæc cos, cotis sig. la piera d'agguzzar

hoc os, oris sig. la bocca

hoc os, offis sig. lo osso

hic & hæc custos, custodis sig. lo guardiano & la guardiana

hic et hæc sacerdos, sacerdotis sig. lo sacerdote e la sacerdotess

hic et hæc, bos, bonis sig. lo bue et la uacca. (sa

hic et hæc compos, compotis sig. quello et quella che ottiene
lo suo desiderio.

hic & hæc impos, impotis sig. quello & quella che non può
ottenere lo desiderio suo.

Vigesima octaua Regula de nominibus desinenti-
bus in us.

ANimus, cuius generis? masculini. quare? quia nomi-

na secunda, & quarta declinationis in us, sunt generis masculini, ut, hic animus, uentus, somnus, lacertus, cursus, metus, sexus, fluctus, arcus, portus, acus. Vnde aculeus diminutuum, licet inueniatur etiam, hac acus.

Excipiuntur nomina arborum, & quaedam nomina insularum, quæ sunt generis fæminini, ut hac Cupressus, Myrtus, Laurus, Pinus, Cornus, Quercus, Fagus, Platanus, Syrus, Berytus, Pylus, Cyprus, Rhodus.

Excipiuntur arctus, cristallus, costus, phasellus, hac domus, colus, anus, nurus, socrus, manus, tribus, porticus.

Inuenitur etiam hoc pelagus, pelagi, & hoc vulgus, uulgi, licet interdum sit masculinum. hoc uirus, & hoc pus sunt generis neutri, & indeclinabilia. penus etiam apud auctores inuenitur quandoque masculinum, fæmininum, & neutrum.

Nomina tertiæ declinationis, sunt generis neutri, ut, hoc munus, opus, corpus, vulnus, pignus: in quibus aduertendum est genituum quandoque in penultima habere, ut, munus, muneris, quandoque, o, ut, corpus, corporis. lepus tamen est generis masculini, uetus omnis dicimus hac pecus pecudis, & hoc pecus, p: coris.

Nomina uero in us, productam desinentia, si sunt monosyllaba sunt generis neutri, ut, hoc rus, crus, plus, thus, ius.

Excipiuntur hic mus, hic uel hac sus, hac grus.

Plurisyllaba uero sunt generis fæminini, ut hæc seruitus, iuuentus, senectus, virtus, incus, salus, tellus.

hic animus, animi

hic uentus, uenti

hic somnus, somni

hic lacertus, lacerti

hic cursus, cursus

sig. lo animo

sig. lo uento

sig. lo somno

sig. lo brazzo

sig. lo correre

hic

Hic metus, metus
 Hic sexus, sexus
 Hic fluctus, fluctus
 Hæc arcus, arcus
 hic portus, portus
 hic aculeus, aculei
 hæc acus, acus
 hæc cupressus, cupressi
 hæc myrtus myrti
     a Venere.
 hæc lauris, lauri
     ad Apolline.
 hæc pirus, piri
 hæc cornus, corni
 hæc quercus, quercus
 hæc fagus, fagi
 hæc platanus, platani
 hæc Scyrus, Scyri
 hæc Berytus, Beryti
 hæc Pylus, Pyli
 hæc Cyprus, Cypri
 hæc Rhodus, Rhodi
 hæc arctus, arcti. grece
 hæc crystallus, crystalli
 hæc costus, costi
 hæc phaselus, phaseli
 hæc humis, humi
 hæc aluus, alui
 hæc domus, domi, vel domus
 hæc colus, coli

sig. la paura
 sig. la natura
 sig. la onda
 sig. lo arco
 sig. lo porto
 sig. lo veneno de ape
 sig. lo ago
 sig. lo cipresso
 sig. lo mirto arbore dedicato
 sig. lo lauro arbore dedicato
 sig. lo perar
 sig. lo cornolar
 sig. la rouere
 sig. lo fagaro
 sig. lo arbore platano
 sig. uno nome di insula
 sig. la città et loco chiamato Barutti
 sig. uno nome di città
 sig. la insula di Cypro
 sig. la insula di Rhodi
 sig. la orsa
 sig. lo cristallo
 sig. una specie di fruttice
 sig. la barchetta.
 sig. la terra
 sig. lo uentre
 sig. la casa
 sig. la rocca da filare.

hæc anus, anus
 hæc nurus, nurus
 hæc socrus, socrus
 hæc manus, manus
 hæc tribus, tribus
 hæc porticus, porticus
 hoc pelagus, pelagi
 hoc vulgus, vulgi
 hoc virus indeclinabile
 hoc pus indeclinabile
 hoc penus, penoris
 hic uel hæc penus, peni
 hoc munus, muneris
 hoc opus, operis
 hoc corpus, corporis
 hoc vulnus, vulneris
 hoc pignus, pignoris
 hic lepus, leporis
 hic & hæc & hoc vetus, veteris
 hæc pecus, pecudis
 irrationali
 hoc pecus, pecoris
 hoc ius, iuris
 hoc crus, cruris
 hoc plus, pluris
 hoc thus, thuris
 hoc ius, iuris
 hic mus, muris
 hic uel hæc sus, suis
 hæc grus, gruïs

sig. la uecchia
 sig. la nuora
 sig. la sofera
 sig. la mano
 sig. la tribu, cioè parte del
 sig. lo portego (popolo
 sig. lo mare
 sig. lo vulgo
 sig. lo veneno
 sig. la putredine
 sig. la saluaroa, ouer la
 idem sig. (credenza
 sig. lo dono
 sig. la opera, perfetta
 sig. lo corpo
 sig. la ferita
 sig. lo pegno
 sig. la lepore
 sig. cosa uecchia
 sig. ogni specie di animali
 idem sig.
 sig. la uilla
 sig. la gamba
 sig. piu
 sig. lo incenso
 sig. la rason & lo broda
 sig. lo sorzo
 sig. lo porco
 sig. la grua

Hæc seruitus,seruitutis	fig.la seruitù
Hęc iuuentus , iuuentutis	fig.la zouentù
hæc senectus senectutis	fig.la uecchiezza
hæc uirtus uirtutis	fig.la uirtù
hæc incus,incudis	fig.lo incuzene del fabro
hæc salus salutis	fig.la salute
hæc tellus,telluris	fig.la terra

Vigefimanona Reg. de nominib.definentib.in ax.

Audax cuius generis? omnis. quare? quia omnia adiectiua definentia in ax, sunt generis omnis, ut hic & hæc & hoc audax, capax, contumax, peruicax, rapax, loquax. Cetera uero omnia substantiua, etiam interposita aliqua consonante inter a, & x; sunt generis fæminini, ut, hæc fornax, & fax, pax, lanx, arx, falx.

Hic & hęc & hoc audax, audacis	fig. cosa audace
hic & hæc & hoc capax, capacis	fig. cosa capace
hic & hæc & hoc cõtumax, cõtumacis	fig. cosa contumace
hic & hęc & hoc peruicax, peruicacis	fig. cosa ostinata
hic & hæc & hoc rapax, rapacis	cosa rapace
hic & hęc & hoc fallax, fallacis	fig. cosa fallace
hic & hæc & hoc loquax, loquacis	fig. cosa loquace
hæc fornax, fornacis	fig. la fornace
hæc fax, facis	fig. la fascella
hęc pax, pacis	fig. la pace
hæc lanx, lancis	fig. la piadena
hæc arx, arcis	significa la rocca
della città	
hæc calx, calcis	fig. la calcina
hic calx, calcis	fig. lo calcagno
hæc falx, falcis	fig. la falce

Trigesima Regu. de nominib. desinentibus in x.

R Ex cuius generis? masculini quare? quia duo monosyllaba, in ex, masculini inueniuntur; Res, & grex,

Cetera uero monosyllaba quacunque vocali, vel consonante antecedente x, fœminina sunt, ut hæc lex, fex, nix, pix, vox, crux, lux, merx. Excipiuntur hic & hæc dux.

Plurisyllaba uero in ex, sunt etiam fœminina, ut hæc uibex, ilex, sylex, quod etiam masculinum, quandoque apud authores inuenitur, hæc carex, hæc supellex.

Excipiuntur hic uertex, culex, pollex, codex, murex, ueruex, artifex, opifex, index, cortex, quod & fœmininum quandoque apud authores inuenitur.

Adiectiua sunt generis omnis, ut hic & hæc, & hoc simplex, duplex, triplex, septemplex, multiplex.

Duo inuenitur, in ix, quæ corripunt primam syllabam masculina, ut hic calix, varix, & duo fœminina, hæc salix, & filix, similiter radix & omnia verbalia in trix, ut nutritrix, victrix, meretrix, natrix, quod pro specie serpentis masculinum est, & obstetrix, phoenix uero est generis masculini.

Adiectiua omnia in ix, sunt generis omnis, ut hic & hæc & hoc felix, pernix.

Sciendū est autē verbalia in trix, quandoq; copulari nominibus generis neutri. ut Lucanus, victricia tollite signa.

Similiter adiectiua in ox, sunt generis omnis, ut hic & hæc & hoc pernox, ferox, uelox, Celox est generis fœminini sicut & nox. in ux, vnum inuenitur commune duum generum hic & hæc coniux.

Græca uero in yx, suum genus seruant apud nos. ut, hic phryx, hic Eryx, hæc styx, hæc sandyx.

Hic Rex, regis

fig. lo Re

Hic

hic grex, gregis	fig. lo gregge
hac lex, lexis	si. la leze
hec fax, fecis	fig. la fece
hec nix, niuis	si. la neue
hac pix, picis	fig. la pegola
hac uox, uocis	fig. la uoce
hac crux, crucis	si. la croce
hac nux, nucis	si. la noce
hec merx, mercis	si. la mercantia
hic & hac dux, ducis	fig. lo capitano & la capitania.
hec uibex, uibicis	fig. lo segno de la scorezada
hac ilex, ilicis	fig. una specie de rouere
hec silex, silicis	fig. la pietra fogata
hac carex, caricis	fig. l'herba ditta carezza
hec suppellex, supellectilis	fig. la massaria de casa
hic uertex, uerticis	fig. la sumità
hic culex, culicis	fig. una specie de mosche
hic pulex, pulicis	fig. el pulese
hic pollex, pollicis	fig. lo dedo grosso
hic codex, codicis	si. lo libro
hic murex, muricis	fig. una specie de ostreghe
hic cortex, corticis	fig. lo scorzo
hic uernex, uernecis	fig. lo castrone
hic index, indicis	fig. lo demonstrator
hic artifex, artificis	fig. lo artesano
hic opifex, opificis	si. quello che fa una opera
hic & hac & hoc simplex, simplicis	si. cosa semplice ouer de una forma.
hic & hac & hoc duplex, duplicis	si. cosa de due forme
hic & hac & hoc triplex, triplicis	si. cosa de tre forme.

hic & hac & hoc septemplex, septemplicis sig. cosa de sette
pieghe

hic & hac & hoc multiplex, multiplicis sig. cosa de molte
forme.

hic calix, calicis sig. lo calese

hic uarix, uaricis sig. una specie de mal nascente a
le gambe.

Hæc salix, salicis sig. lo falegher

hæc radix, radicis sig. la radice

hæc filix, filicis sig. una specie de herba chiamata felese

hæc nutrix, nutricis sig. la nena

hæc uictrix, uictricis sig. la uincitrice

hæc meretrix, meretricis sig. la meretrice

hæc natrix, natricis sig. la natrice

hic natrix, natricis sig. una specie de serpenti

hæc obsetrix, obsetricis sig. la comare, che leua li fanto-
lini.

hæc fornix, fornicis si. la uolta in forma di mezo arco

hic & hac & hoc felix, felicis sig. cosa felice

hic & hac & hoc pernix, pernicis sig. cosa ueloce

hic & hac & hoc pernox, pernoctis sig. cosa che uigila tutta
la notte.

hic & hac & hoc ferox, ferocis sig. cosa feroce

hic & hac & hoc uelox, uelocis sig. cosa ueloce

hæc celox, celocis sig. una specie de naue

hic & hac coniux, coniugis si. lo marito & la moglier

hic phryx, phrygis si. l'huomo de phrygia cioè Troiano

hic Erix, Erycis sig. uno monte de Sicilia

hæc styx, stygis sig. la palude de lo inferno

hæc sandix, sandicis sig. una specie de herba

Trigesima prima reg. de nominib. desinen. in t.

Caput cuius generis? neutri, quare? quia nomina desinentia in t, sunt generis neutri ut hoc caput, sinciput, occiput, git, nepet.

hoc caput, capitis

fig. lo capo

hoc sinciput, sincipitis

fig. la parte anteriore

hoc occiput occipitis

fig. la parte posteriore del capo

hoc git, indeclinabile

fig. una specie de herba negra

hoc nepet, indeclinabile

fig. uno nome de città.

Trigesima secunda Regula de nominibus desinentibus in duas consonantes.

Fons, cuius generis? masculini. quare? quia nomina monosyllaba desinentia in duas consonantes sunt generis masculini, ut hic fons, pons, mons, dens, mars.

Excipiuntur hec que sunt feminina, ars, fors, gens, mors, les, soni, mens, pars, scrobs, ops, styps, trabs, stirps, urbs, puls.

Nomina uero adiectiua sunt generis omnis, ut hic, & hac, & hoc expers, prudens, inops, sons, insons, insolens.

Plurisyllaba uero substantiua sunt generis feminini ut hec byems, cohors.

Excipiuntur adeps, anceps, manceps, forceps quod tamen est femininum inuenitur.

hic fons, fontis

si. la fontana.

hic pons, pontis

si. lo ponte

hic mons, montis

si. lo monte

hic dens, dentis

si. lo dente

hic Mars, Martis

si. lo Dio Marte

hec, ars, artis

fig. la arte

hec fors, sortis

si. la uentura

hec gens, gentis

si. la gente

hec

hic & hac & hoc septemplex, septemplex sig. cosa de sette
pieghe

hic & hac & hoc multiplex, multiplicis sig. cosa de molte
forme.

hic calix, calicis sig. lo calese

hic uarix, uaricis sig. una specie de mal nascente a
le gambe.

Hac salix, salicis sig. lo salegher

hac radix, radice sig. la radice

hac filix, filicis sig. una specie de herba chiamata felese

hac nutrix, nutricis sig. la nena

hac uictrix, uictricis sig. la uincitrice

hac meretrix, meretricis sig. la meretrice

hac natrix, natricis sig. la natrice

hic natrix, natricis sig. una specie de serpenti

hac obstetrix, obstetricis sig. la comare, che leua li fanto-
lini.

hac fornix, fornicis si. la uolta in forma di mezo arco

hic & hac & hoc felix, felicis sig. cosa felice

hic & hac & hoc pernix, pernicis sig. cosa ueloce

hic & hac & hoc pernox, pernoctis sig. cosa che uigila tutta
la notte.

hic & hac & hoc ferox, ferocis sig. cosa feroce

hic & hac & hoc uelox, uelocis sig. cosa ueloce

hac celox, celocis sig. una specie de naue

hic & hac coniux, coniugis si. lo marito & la moglier

hic phryx, phrygis si. l'huomo de phrygia cioè Troiano

hic Erix, Erycis sig. uno monte de Sicilia

hec styx, stygis sig. la palude de lo inferno

hac sandix, sandicis sig. una specie de herba

Trigesima prima reg. de nominib. desinen. in t.

Caput cuius generis? neutri, quare? quia nomina desinentia in t, sunt generis neutri ut hoc caput, sinciput, occiput, git, nepet.

hoc caput, capitis

fig. lo capo

hoc sinciput, sincipitis

fig. la parte anteriore

hoc occiput occipitis

fig. la parte posteriore del capo

hoc git, indeclinabile

fig. una specie de herba negra

hoc nepet, indeclinabile

fig. uno nome de città.

Trigesima secunda Regula de nominibus desinentibus in duas consonantes.

Fons, cuius generis? masculini. quare? quia nomina monosyllaba desinentia in duas consonantes sunt generis masculini, ut hic fons, pons, mons, dens, mars.

Excipiuntur hec que sunt femina, ars, fors, gens, mors, les, soni, mens, pars, scrobs, ops, styps, trabs, stirps, urbs, puls.

Nomina uero adiectiua sunt generis omnis, ut hic, & hac, & hoc expers, prudens, inops, sons, insons, insolens.

Plurisyllaba uero substantiua sunt generis feminini ut hec hyems, cohors.

Excipiuntur adeps, anceps, manceps, forceps quod tamen est femininum inuenitur.

hic fons, fontis

si. la fontana.

hic pons, pontis

si. lo ponte

hic mons, montis

si. lo monte

hic dens, dentis

si. lo dente

hic Mars, Martis

si. lo Dio Marte

hec, ars, artis

fig. la arte

hec fors, sortis

si. la uentura

hec gens, gentis

si. la gente

hac

Hæc mors, mortis	fig. la morte
Hæc lens, lentis	fig. la lente, specie de legumi
Hæc lens, lendis	fig. la gendena del capo
Hęc frons, frondis	fig. la fronte
Hæc frons frondis	fig. la frasca
Hæc mens, mentis	fig. la mente
Hæc pars, partis	fig. la parte
Hæc scrobs, scrobis	fig. la fossa
Hæc ops, opis	fig. la terra, et la madre de li Dei
Hæc styps, stypis	fig. lo denaro
Hæc trabs, trabis	fig. lo trauro
Hæc stirps, stirpis	fig. la radice
Hæc vrbs, urbis	fig. la città
Hæc puls, pultis	fig. una specie de cibo.
Hic & hæc & hoc experts, expertis	fig. cosa senza parte
Hic & hæc & hoc prudens, prudentis	fig. cosa prudente
Hic & hæc & hoc inops, inopis	fig. cosa pouera
hic & hęc & hoc sons, sontis	fig. cosa che sia in colpa.
hic & hęc & hoc inson, insontis	fig. cosa che non sia in colpa
hic & hęc & hoc insolens insolentis	si. cosa arrogante & inu sitata
hæc hyems, hyemis	si. la inuernata.
hæc cohors, cohortis	fig. la squadra
hic adeps, adipis	fig. lo grasso
hic auceps, aucupis	si. lo oseladore
hic manceps, mancipis	si. lo schiauo
Hic forceps, forcipis	fig. la tanaglia.
Trigesimatertia Reg. de nominib. desinen. in aus.	

L Aus, cuius generis? feminini. quare? quia duo nomi-
na feminina inueniuntur in hac terminatione Laus,

Et fraus: Hæc laus, laudis   sig. la laude

Hæc fraus, fraudis   sig. lo inganno.

XXXIII. Regula de nominibus desinentibus in æs.

Pres, cuius generis? masculini. quare? quia in hac terminatione duo inveniuntur nomina, alterum masculinum ut hic pres, alterum vero neutrum hoc æs, æris.

Hic pres, prædis   sig. lo homo piezo

Hoc æs, æris.   sig. lo metallo chiamato rame.

TERTIVS TRACTATVS IN QVO DE
ratione, & formatione præteritorum, & supinorum
ita clare, & perspicue tractauimus, ut uel pueri
facillime possint percipere.

AMo, quomodo facit in præterito? amaui, in supino? amatum, quare? quia omnia verba primæ coniugationis a secunda persona præsentis indicatiui modi abiecta s; & addita ui, faciunt præteritum, & mutata vi, in tum, faciunt supinum, ut amo, amaui, amatum. Aro, arauī, aratum.

Tria tamen neutra faciunt etiam præteritum per participium, & sum, es, est, quæ sunt hæc.

Iuro, iuras, iurauī, & iuratus sum, per giurare

Cæno, cænas, cænaui, & cænatus sum per cenare

Titubo, titubas, titubaui, & titubatus sum per vacillare,

Præter duodecim verba, quæ per vi, diuisa syllaba faciunt.

Præteritū, & omnia serè supinum in itū, & quedam in etū, & do, quod facit dedi, fēlo, steti, lauo, laui, iuuo, iuui.

Quæ his tribus versiculis continentur.

Cum domo, iunge mico, cubat, & neco, cum frico, plico.

Et tonat, atque sonat secat, & crepo, nexo, uetoque.
 Doque dedi, & laui, lauo, sto, steti, & iuuo, iuui.
 Domo, domas, domui, domitum per domare
 Perdomo, perdomas, perdomui, miu per domare in tutto
 Mico, micas, micui, ca. sup. per risplendere
 Emico, emicas, emicui, ca. sup. per saltare
 Dimico, cas, tamē facit dimicui, & caui, tum, per cōbattere
 Cubo, cubas, cubui, cubitum per dormire
 Recubo, recubas, recubui, recubitum per giacere desteso
 Incubo, incubas, incubui, incubitum per star sopra, & oc-
 cupare le cose aliene.
 Accubo, accubis, accubui, accubitum per giacere appresso.
 Occubo, occubis, occubui, occubitum per morire
 Neco, necas, necui, nectum per ammazar senza ferro
 Eneco, enecas, enecui, enectum per amazzare
 Frico fricas, fricui, frictum per fregare
 Perfrico, perfricas, perfricui, perfrictum per fricare molto
 Refrico, refricas, refricui, refrictum per fricare da nuouo
 Plico, plicas, plicui, & plicau, tum, & plicatum, per piegare
 Implico, implicas, implicui, implicitū, et catū, per itrigare
 Explico, explicas, explicui, & explicau, explicitum, & ex-
 plicatum. per distrigare
 Duplico, duplicas, duplicau, duplicatum per doppiare
 Multiplico, multiplicas, multiplicau, multiplicatum per
 moltiplicare.
 Tono, tonas, tonui, tonitum per tonizare
 Intono, intonas, intonui, intonitum idem sig.
 Sono, sonas, sonui, sonitum per sonare
 Resono, resonas, resonui, resonatum per resonare
 Insono, insonas, insonui, insonitum per far suono

Seco, secas, secui, sectum per *secare*
Resco, rescas, rescui, resctum per *secar via*
Disseco, diffecas, dissecui, dissectum per *secar in due parti*
Creπο, crepas, crepui, crepitum per *far strepito*
Increπο, increpas, increpui, increpitum per *reprendere*
Discreπο, discrepas, discrepui, discrepitum, p *esser discordato*
Nexo, nexas, nexui, nexum per *ingroppare*
Connexo, connexas, connexui, connexum per *groppar insieme*.

Annexo, annexas, annexui, annexum per *groppare appresso*
Veto, uetas, vetui, vetitum per *denedare*
Do, das, dedi, datum per *dare*
Venundo, uenundas, venundedi, venundatum per *vendere*
Circundo, circundas, circumdedi, circumdatum per *circodare*
Pessundo, pessundas, pessundedi, pessundatum per *mandar al fondo*.

Lauo, lauas, laui, lauatum, & lotum per *lauare*.
Sto, stas, steti, statum per *stare*
Præsto, præstas, præstili, præstitum, & tum, per *prestare*
Asto, astas, astili, astitum, & astatum, per *stare appresso*
Iuuo, iuuas, iuui, iutum per *aiutare*
Adiuuo, adiuuas, adiuui, adiutum. idem sig.
Poto, potas, potavi, potatum, & potum per *beuere*.

De præterito, & supino secundæ coniugationis.

Prima regula communis.

DOceo, quomodo facit in præterito? docui. quare?
 quia complura verba secundæ coniugationis muta-
 ta, eo, in ui, diuisa syllaba faciunt præteritum perfectum,
 & multa ex his, aut carent supino. aut faciunt in itum,
 Deceo tamen facit doctum.

Palleo, palles, pallui, ca. sup. per effer pallido
 Madeo, madēs, madui ca. sup. per bagnarse
 Noceo, nocēs, nocui, nocitum per nocere
 Taceo, taces, tacui, tacitum per tacere

Careo, cares, carui, caritum & cassum. per mancare
 Moneo, monēs, monui, monitum, per admouere
 Doceo, docēs, docui, doctum per insegnare

Secunda Regula de uerbis desinentibus in veo.

Moueo quō facit in ptō? moui penultima producta. quare? quia uerba desinentia in veo mutata veo in vi, faciunt prateritum, et conuersa ui in tum, faciunt supinum: ut moueo, moui, motum. Connueo tamen facit conniui & connixi, faueo, et caueo, differentia causa propter fatum, et catum accipiunt u, in supino, & faciunt cautum, et fautum.

Moueo, mouēs, moui, motum per mouere
 Amoueo, amouēs, amoui, amotum, per mouer via

Admoueo, admouēs, admoui, admotum, per far appresso

Submoueo, submouēs, submoui, submotum. per allontanare

Connueo, conniues, conniui, et connixi, ca. sup. per cimegar con gli occhi.

Foueo, fouēs, foui, fotum, per couare, & defendere

Fauo, fauēs, faui, fautum per fauorizzare.

Caueo, cauēs, caui, cautum, per schiuare.

Ferueo, feruēs, ferbui, ca. sup. per bollire.

Tertia Regula de uerbis desinentibus in deo.

Rideo, quomodo facit in praterito? risi, quare? quia uerba desinentia in deo habentia vocalem longam aut ar, ante deo, mutata deo, in si, faciunt prateritum, et si, in sum, faciunt supinum, ut suadeo, suasi, suasum.

Excipitur strideo quod facit stridi, absq; supino.

Qua

Quæ uero habent i, uel e, breuem ante deo, productis iis, & eo in i, conuersa, faciunt præteritum: deinde, mutata di in sum, faciunt supinum, ut uideo, uidi, uisum, sedeo tamen geminat s, ut sedi sessum.

Quædam habentia n, aut r, ante deo, mutant eo, in i, cum reduplicatione primæ literæ, ut pendeo pependi, tondeo tondi, spondeo sponendi, mordeo momordi, horum tamen composita ex regula communi, non geminant, & omnia formant supinum a præsentis mutata deo, in sum, ut mordeo, momordi, morsum.

Habentia uero au, diphthongum ante deo, faciunt præteritum per participiū, & sum, es, est, ut audeo, ausus sum, gaudeo, gausus sum, prandeo etiam facit prandi, & pransus sum.

Cætera uero omnia subiacent primæ regulæ cōi. Nam faciunt præteritum in ui diuisa syllaba, ut candeo, candui, studeo, studui, splendeo, splendui, quæ & carent supino.

Rideo, rides, risi, risum per ridere

Derideo, derides, derisi, derisum per solare

Arrideo, arrides, arrisi, arrisum per rider incontra

Irrideo, irrides, irrisi, irrisum per beffare

Subrideo, subrides, subrisi, subrisum per far bocca da ridere

Suadeo, trisyllabum suades, suasi suassum per confortar

Persuadeo, persuades, persuasi per indur a far

Disuadeo, dissuades, dissuasi, dissuasum per disconfortar a far

Ardeo, ardes, arsi sum per brusare

Strideo, strides, stridi. ca. sup. per far strepito

Video, uides, uidi, uisum per uedere

Præuideo, præuides, præuidi, præuisum per anteuedere

Prouideo, prouides, prouidi, prouisum per prouedere

Inuideo, inuides, inuidi, inuisum per haer inuidia

Sedeo

Sedeo, sedes, sedi, sessum per *sentar*
Consideo, confides, confedi, confessum per *sentar insieme con*
altri.
Obsideo, obsides, obsedi, obseſsum per *assediare*
Desideo, desides, desedi, deseſsum per *star in otio*
Insideo, infides, infedi, inſeſsum per *sentar sopra*
Possideo, possides, possedi, posseſsum per *possedere*
Prasideo, praesides, praesedi, praeseſsum per *star sopra ad altri*
Pendeo, pendes, pependi, pensum per *pesar. & pendere*
Dependeo, dependes, dependi, depensum per *pendere ad altri*
Tondeo, tondes, totondi, tonsum per *tosar.*
Detondeo, detondes, detondi, detonsum per *tosar.*
Spondeo, spondes, sponendi, sponsum per *promettere*
Respondeo, respondes, respondi, responsum per *respondere*
Despondeo, despondes, despondi, desponsum per *promettere*
Mordeo, mordēs, momordi, morsum per *morsegar*
Demordeo, demordes, demordi, demorsum *idem sig.*
Remordeo, remordes, remordi, remorsum per *morsegar da*
recao.
Premordeo, premordes, premordi, premorsum per *morsegar*
auanti.
Gaudeo, gaudes, gausus sum per *allegrarse*
Audeo, audes, ausus sum per *hauer ardimento*
Prandeo, prandes, prandi, praſus sum per *desinare*
Candeo, candes, candui, canſus sum per *bianchezzare*
Splendeo, splendes, splendui. ca. sup. per *splendere*
Studeo, studes, studui. ca. sup. per *studiare.*

Quarta Regula de uerbis desinentibus in geo.

Indulgeo quomodo facit in preterito & indulſi, quare &
 quia uerba desinentia in geo, habentia l, aut r, ante geo
 faciunt

faciunt prateritum in si, & supinum in sum, ut tergeo, terfi, tersum.

Si uero uocalis, longa praecefferit, geo, faciunt ptum in xi, & supinum in etum, ut lugeo, luxi, luctum, augeo, auxi, auctum.

Cetera uero in geo, desinentia subiacet primae regulae communi hoc est faciunt prateritum in ui diuisa syllaba, & ca, supino, ut rigeo, rigui, uigeo, uigui, egeo, egui.

Indulgeo, indulges, indulsu, indulsu, uel indultum. per complacere a lo appetito.

Tergeo, terges, terfi, tersum per far mondo et polito

Detergeo, deterges, deterfi, detersum, idem sig.

Fulgeo, fulges, fulsi, fulsum per splendere

Algeo, alges, alsi, alsum per hauer freddo

Urgeo, urges, urfi, ca. sup. per constrenzere

Turgeo, turges, tursi, ca. sup. per sgonfiarse

Luxeo, luxes, luxi, luctum, per pianzere

Auxeo, auxes, auxi, auctum per accrescere

Mulgeo, mulges, mulxi, mulctum per molzere

Frigeo, frigens, frixui, ca. sup. per hauer freddo

Rixeo, rixes, rixui, ca. sup. per esser aspro

Vixeo, uixes, uixui, ca. sup. per hauer forza

Egeo, eges, egui, ca. sup. per hauer debisogno

Indigeo, indiges, indigui, ca. sup. idem sig.

Quinta Reg. de uerbis desinentibus in queo.

Torqueo quo facit in preterito? torfi. quare? quia hoc solū uerbū cū suis cōpositis facit prateritum in si, & supinum in sum, uel in tum, ut torqueo, torfi torsum, uel tortum.

Torqueo, torques, torfi, sum, uel tortum per tormentare

Detorqueo, detorques, detorfi, detorsum, uel detortum idem significat.

Contorqueo, contorques, contorſi, contortum, uel contorſum ,
idem ſig.

Extorqueo, extorques, extorſi, extortum , uel extorſum , per
cauar per forza.

Sexta Regula de uerbiſ deſinentibus in leo.

FLeo quomodo facit in præterito? fleui. quare? quia uer-
ba deſinentia in leo, antecedente conſonante in eadem
ſyllaba, & omnia compoſita a leo, ut oleo, præteritum in leui
& ſupinum in etum, faciunt, ut fleo, fleui, fletum. deleo, dele-
ui, deletum, oleo tamen oleui, & olui, facit. Similiter, redoleo,
redoleui, & redolui.

Cætera uero deſinentia in leo, ſubiacent primæ regulæ com-
muni, hoc eſt faciunt præteritum in ui, diuiſa ſyllaba, ut do-
leo, dolui, caleo, calui, palleo, pallui, excelleo, excellui.

Fleo, fles fleui fletum per piangere

Defleo, defles, defleui, defletum per piangere

Impleo, impleſ, impleui, impletum per impire

Repleo, repleſ, repleui, repletum per inſpir di nouo

Suppleo, ſuppleſ, ſupplui, ſuppletum per ſupplire

Cleo, cles, cleui, cletum per inclinare

Oleo, oles, oleui, & olui, oletum, per ſaper da bon et per puz-
zare: Qua ſignificatio exprimitur, cum hiſ aduerbijs bene, et
male.

Redoleo, redoles redoleui, & redolui, redoletum, & redoli-
tum. per hauër ſapore

Aboleo, aboles, aboleui, aboletum per ſcanzelar dello animo

Adoleo, adoles, adoleui, adoletum per accreſcere

Exoleo, exoles, exoleui exoletum per perdere lo ſapore

Deleo, deles, deleui, deletum per ſcanzelare

Soleo, ſoles, ſolui, & ſolitus ſum per ſolere

Doleo,

Doleo, doles, dolui, dolutum per dolere
Caleo, cales, calui, ca. sup. per scaldarse
Palleo, palles, pallui, ca. sup. per impallidirse.
Excelleo, excelles, excellui, excelsum per esser eccellente &
 star di sopra.

Septima, & vltima Regula de quibusdam verbis,
 quæ a supradictis regulis excepta quodam iu-
 re suo fecerunt præteritum, & supinum.

Iubeo quomodo facit in præterito? iussi. quare? quia
 notantur quadã uerba excepta a prædictis regulis quæ a-
 liter & præteritum & supinum fecerunt, quæ omnia ferè
 hic subscripta sunt.

Iubeo, iubes, iussi, iussum. per comandare
Maneo, manes, mansi, mansum per stare
Immineo, immines, immini. ca. sup. per star sopra
Mulceo, mulces, mulsi, mulsum per accarezzare
Neo, nes, neu, netum per filare
Hæreo, hæres, hæsi, hæsum per accostarse
Adhæreo, adhæres, adhæsi, adhæsum per accostarse
Luceo, luces, luxi, ca. sup. per lucere
Pelluceo, pelluces, pelluxi, ca. sup. per lucere molto
Sorbeo, sorbes, sorpsi, & sorbui, sorptum, & bitum per sorbire
*Absorbeo, absorbes, absorpsi, & absorbui, absortum, &
 absorbitum.* per sorbire in tutto

Censeo, censēs, censui, censum. per iudicare
Recenseo, recensēs, recensui, recensum per reuedere
Succenseo, succensēs, succēsui, succēsū p adirarse con ragione

De præterito & supino tertiæ coniugationis.

F Prima Regula de verbis desinentibus in cio.
 Acio quomodo facit in ptō? feci. quare? quia uerba ha-
 bentia

bentia a breuem ante cio , mutant a, in e productam, & abiecta o faciunt prateritum & supinum in etum, seruando a ante etum, si praesens retinet a, vt facio, feci, etum. iacio, ieci iactum.

Vbi aduertendum est, quod facio compositum cū prepositio-
ne mutata a, in i, & facit passiuum in or, ut, perficio. p-
ficio cum alia uero parte compositum seruat a, & facit
passiuum in o, ut calefacio, calefio, paruifacio, paruifio.
Habentia uero i, breuem ante cio, faciunt prateritum in
xi & supinum in etum, ut aspicio, aspexi, aspectum.
Elicio tamen facit elicui & in supino elicium.

Facio, facis, feci, factum per fare
Calefacio, facis, calefaci, calefactum per scaldare
Tepescio, pefacis, pefeci, pefactum per scaldare
Tremescio, tremefacis, tremefeci, tremefactum per far
tremare

Stupescio, stupefacis, stupefeci, stupefactum per fare star
stupefatto.

Afficio, afficis, affeci, affectum per disponere
Conficio, conficis, confeci, confectum per compir di fare.
Efficio, efficis, effeci, effectum per mandar ad effetto.
Reficio, reficis, refeci, refectum per far darecao.

Praeficio, praeficis, praefeci, sectum per metter sopra ad altri.
Iacio, iacis, ieci, iactum per trazere

Reijcio, reijcis, reieci, reiectum per buttar indietro

Conijcio, conijcis, conieci, coniectum per mettere lo animo
& aduertire da qualche segno.

Adijcio, adijcis, adieci, adiectum per metter appresso

Abijcio, abijcis, abieci, abiectum per buttar via

Proijcio, proijcis, proieci, proiectum per buttar da longi
Obijcio

Obijcio, obijcis, obieci, obiectum. per buttar in occhio

Aspicio, aspicias, aspexi, aspectum.

per guardare

Despicio, despicias, despexi, despectum

per disprezzare

Dispicio, dispicias, dispexi, dispectum

per considerare

Illicio, illicis, illexi, illectum

per accarezzare

Pelliceo, pellicis, pellexi, pellectum

per accarezzare

Allicio, allicis, allexi, allectum

per trazzar a se

Elicio, elicis, elicui, elicium

per trazzar fora.

Secunda Regula de uerbis desinentibus in dio .

Fodio quō facit in präterito? fodi . quare? quia hoc verbum fodio cum suis cōpositis abiecta o, præsenti, & producta penultima facit präteritum, & supinum in sum geminata s, ut fodio, fodi, fossum, perfodio, perfodi, perfossum, Fodio, fodis, fodi, fossum.

Perfodio, perfodis, perfodi, perfossum,

per cauare in tutto

Effodio, effodis, effodi, effossum.

per cauare fora

Confodio, confodis, confodi, confossum.

per transfigere

Suffodio, suffodis, suffodi, suffossum.

per cauare sotto

Similiter deponentia in dior, faciunt supinum in sum, ut ordior, ordiris, orsus sum.

Ordior, ordiris, orsus,

per incominciare

Exordior, exordiris, exorsus, sum

per incominciare

Grador, graderis, gressus, sum geminato, s, per andare

Ingridior, ingrederis, ingressus, sum

per intrare

Egredior, egrederis, egressus, sum

per uscire fora

Congredior, congrederis, congressus sum, per venire insieme

Aggredior, aggrederis, aggressus sum, per assaltare.

Tertia Regula de uerbis desinentibus in gio .

Fugio quō facit in ptiō? fugi. quare? quia hoc verbum cū suis compositis abiecta o, & producta penultima fa-

bentia a breuem ante cio , mutant a, in e productam, &
abiecta o faciunt prateritum & supinum in Etum, ser-
uando a ante Etum , si præsens retinet a, vt facio , feci,
Etum.iacio,ieci iactum.

Vbi aduertendum est, quod facio compositum cū præpositio-
ne mutata a, in i, & facit passiuum in or, ut , perficio . p
ficior cum alia uero parte compositum seruat a, & facit
passiuum in o, ut calefacio, calefio, paruifacio , paruifio .
Habentia uero i, breuem ante cio , faciunt præteritum in
xi & supinum in Etum , ut aspicio , aspexi , aspectum .
Elicio tamen facit elicui & in supino elicium.

Facio, facis, feci, factum per fare
Calefacio, facis, calefaci, calefactum per scaldare
Tepefacio, pefacis, pefeci, pefactum per scaldare
Tremefacio, tremefacis , tremefeci , tremefactum per far
tremare

Stupefacio, stupefacis, stupefeci , stupefactum per fare star
stupefatto.

Afficio , afficis, affeci , affectum per disponere
Conficio , conficis , confeci, confectum per compir di fare .

Efficio, efficis, effeci, effectum per mandar ad effetto.

Reficio, reficis, refeci, refectum per far darecao.

Præficio, præficis, præfeci, sectum per metter sopra ad altri

Iacio, iacis, ieci, iactum per trazere

Reijcio, reijcis, reieci, reiectum per buttar indietro

Conijcio, conijcis, conieci, coniectum per mettere lo animo
& aduertire da qualche segno.

Adijcio, adijcis , adieci , adiectum per metter appresso

Abijcio, abijcis, abieci, abiectum per buttar via

Proijcio , proijcis , proieci , proiectum per buttar da longi

Obijcio

<i>Obijcio, obijcis, obieci, obiectum.</i>	<i>per buttar in occhio</i>
<i>Aspicio, aspicias, aspexi, aspectum.</i>	<i>per guardare</i>
<i>Despicio, despicias, despexi, despectum</i>	<i>per disprezzare</i>
<i>Dispicio, dispicias, dispexi, dispectum</i>	<i>per considerare</i>
<i>Illicio, illicis, illexi, illectum</i>	<i>per accarezzare</i>
<i>Pelliceo, pellicis, pellexi, pellectum</i>	<i>per accarezzare</i>
<i>Allicio, allicis, allexi, allectum</i>	<i>per trazzere a se</i>
<i>Elicio, elicis, elicui, elicium</i>	<i>per trazzere fora.</i>

Secunda Regula de uerbis desinentibus in dio .

Fodio quō facit in præterito? fodi . quare? quia hoc verbum fodio cum suis cōpositis abiecta o, præsentī, & producta penultima facit præteritum, & supinum in sum geminata s, ut fodio, fodi, fossū, perfodio, perfodi, perfoſsum, Fodio, fodis, fodi, fossū.

Perfodio, perfodis, perfodi, perfoſsum, *per cauare in tutto*
Effodio, effodis, effodi, effoſsum. *per cauare fora*

Confodio, confodis, confodi, confoſsum. *per transfigere*
Suffodio, suffodis, suffodi, suffoſsum. *per cauare sotto*

Similiter deponentia in dior, faciunt supinum in sum, ut ordior, ordiris, orsus sum.

Ordior, ordiris, orsus, *per incominciare*

Exordior, exordiris, exorsus, sum *per incominciare*

Grador, graderis, gressus, sum geminato, s, *per andare*

Ingridior, ingrederis, ingressus, sum *per intrare*

Egredior, egrederis, egressus, sum *per uscire fora*

Congredior, congrederis, congressus sum, *per venire insieme*

Aggredior, aggrederis, aggressus sum, *per assaltare.*

Tertia Regula de uerbis desinentibus in gio .

Fugio quō facit in pto? fugi. quare? quia hoc verbum cum suis cōpositis abiecta o, & producta penultima fa-

cit præteritum & supinum secundum Analogiam in itum,
fugio, fugi, fugitum, quod tamen rarissime inuenitur.
Fugio, fugis, fugi, fugitum, quod non est in usu, per fugire
Confugio, confugis, confugi, ca. sup. per fugire per causa di
domandar aiuto.

Refugio, refugis, refugi, ca. sup. per scampar in drio

Perfugio, perfugis, ca. sup. per scampar in tutto

Diffugio, gis, gi, ca. sup. per scampar in diuerse parti.

Quarta regula de uerbis desinentibus in pio.

Capio, quomodo facit in præterito? cepi. quare? quia
habentia a breuem ante pio mutant a in e productum
& abijciunt, o, & faciunt supinum in ptum. Vbi notandum
est, quod, si præsens retinet, a, supinum etiam seruat
a. si uero mutatur a in i seruat, e in præterito & supino,
ut capio, cepi, captum. Incipio, incepi, inceptum.

Habentia uero u, ante pio faciunt præteritum perfe-
ctum in iui, & supinum in itum, cum suis compositis, ut cu-
pio, cupiui, cupitum, concupio, concupiui, concupitum.

Hoc uerbum capio cum suis compositis facit præteritum
in ui, diuisa syllaba, ut rapio, rapui, rapitum. eripio, eripui,
ereptum, sapio facit sapui, & sapini. & quandoque per syn-
copen sapij, in supino sapitum.

Capio, capis, cepi, captum.

Incipio, incipis, incepi, inceptum

Accipio, accipis, accepi, acceptum

Excipio, exceptis, excepi, exceptum

Suscipio, suscipis, suscepi, susceptum

Recipio, recipis, recepi, receptum

Rapio, rapis, rapui, raptum

Eripio, eripis, eripui, ereptum

per pigliare

per cominciare

per receuere

per tor sopra di se

per tor a defendere

per receuere in drio

per toglier per forza

per tor per forza

Sur pi)

Surripio, surripis, surripui, surreptū per tuor occultamente
Abripio, abripis, abripui, abreptū per menar uia p forza
Sapio, sapis, sapui, & sapiui, sapitum per sapere
Desipio, desipis, desipiui, & desipiui, desipitum per dissauer
Insipio, insipis, insipiui, & insipiui insipitū per non sauer
Cæpio, quod non est in usu cæpi, cæptum per cominciare
Cupio, cupis, cupiui, cupitum per desiderare
Cōcupio, cōcupis, cōcupiui, concupitū p desiderare con altri

Quinta Regula de uerbis desinentibus in rio.

Pario quō facit in ptō? peperī. quare? quia hoc uerbum
 pario, p reduplicationē litera p, facit peperī, & in supi-
 no partum: composita uero non geminant, & in supino ser-
 uant literam præsētis, ut reperio, reperī, repertum.

Pario, paris, peperī, partum per parturire
Reperio, reperis, reperī, repertum per ritrouare.
Comperio, comperis, comperī, compertum per trouare co-
 sa occulta.

Sexta Regula de uerbis desinentibus in tio.

Quatio, quomodo facit in prætērito? quassi. quare?
 quia hoc uerbum suis compositis facit prætēritum
 in si, & supinum in sum, geminata s, ut quatio, quassi, quas-
 sum, concutio, concussi, concussum, Potior uero deponens fa-
 cit potius sum, & patior, passus sum,
Quatio, quatis, quassi, quassum per scorlare
Concutio, concutis, concussi, concussum per scorlare in-
 sieme con alui.

Percutio, percutis, percussi, percussum per battere
Incutio, incutis, incussi, incussum per dar con uolentia
Potior, potiris, potitus sum per ottener cosa desiderata
Patior, pateris, passus sum per patire

Septima Regula de uerbis desinentibus in uo, diuisa syllaba.

Induo, quomodo facit in præterito? indui. quare? quia plurima uerba desinentia in uo, mutant o, in i & faciunt præteritum, & supinum in utum, ut induo, indui, indutum, acuo acui, acutum.

Excipiuntur Struo struxi structum, fluo fluxi fluctu, & fluxu & pluo quot facit plui, ruo rui rutum, & ruitum.

Induo, induis, indui indutum per uestire

Exuo exuis exui exutum per spogliare

Acuo acuis acui acutum per acuire

Exacuo exacuis exacui exacutum idem sig.

Imbuo imbuis imbui imbutum per impire

Diluo diluis dilui dilutum per purgare

Nuonuis nui nutum per muouer il capo

Annuo annuis annui annutum per consentire

Abnuo abnuis abnui abnutum per non consentire

Innuo innuis innui innutum per significare

Spuo spuis spui sputum per sputar

Expuo expuis expui exputum per sputar fora

Metuo metuis metui, ca. sup. per riprender

Arguo arguis argui argutum per riprendere

Redarguo redarguis redargui redargutu p re larguire il falso

Struo struis struxi structum per edificare

Destruo destruis destruxi destructum per ruinare

Construo construis construxi costruutu per ordinare

Extruo extruis, extruxi extruutu per tirar suso

Instruo instruis instruxi instruutu per preparare

Fluo fluis fluxi fluctum uel fluxum per scorrere

Confluo confluis confluxi confluum per correre insieme

Refluo refluis refluxi restructum per scorrere in drio
Affluo affluis affluxi affluetum per scorrere appresso
Ruo ruis rutum & ruitum per ruinare

Diruo diruis dirui dirutum & diruitum per ruinare

Eruo eruis erui erutum & eruitum per ruinare

Obruo obruis obrui obrutum & obruitum per sommergere.

Octaua Reg. de uerbis desinentib. in uo syllabam.

Soluo q̄uo facit in prō? solui. quare? quia uerba desinentia in uo habentia l, ante uo mutant o, in i, & hæc faciunt supinum in utum, ut soluo solui solutum.

Habentia uero uocalem longam ante uo mutant uo in xi, & faciunt supinum in etum ut uiuo uixi uictum.

Soluo soluis solui solutum. per dissipare & pagare

Dissoluo dissoluis dissolui dissolutum per dissipare

Persoluo persoluis persolui persolutum, per pagar in tutto

Voluo uoluis uolui uolutum per uoltare

Euolo euoluis euolui euolutum per uoltar sotto, sopra

Deuolo deuoluis deuolui deuolutum per uoltar zoso

Caluo caluis calui. ca. sup. per ingannare

Viuo uiuis uixi uictum per uiuere

Conuio conuiuis conuixi conuictum per uiuere insieme

Reuio reuiuis reuixi reuictum per uiuere da recao.

Nona Regula de uerbis desinentibus in bo.

Scribo quomodo facit in præterito? scripsi. quare? quia uerba desinentia in bo habentia uocalem longam ante bo, mutata bo in ipsi faciunt præteritum, & supinum in ptum ut scribo scripsi scriptum.

Cætera uero in bo mutant o, in i ut bibo bibi. lambo lambi, sca bo scabi, & hæc carent supino bibo tamen facit supinum bibitum.

Sed cōposita a cubo cubas trāseuntia in tertiam coniugationem assumūt m, ante bo, & faciunt präteritum in ui diuisa syllaba, et supinum in itum, ut incubo, incubui, incubitū. Scribo, scribis, scripsi scriptum per scriuere. Rescribo rescribis rescripsi rescriptum per scriuere indrieto ouer da recaio.

Describo describis descripsi ptiū per descriuere, & copiare. Adscribo adscribis adscripsi adscriptum, per attribuire et imputare.

Transcribo transcribis, rranscripsi transcriptum, per dar se al numero.

Nubo, nubis nupsi nuptum per maridar se

Lambo lambis lambi, ca. sup. per lecare

Scabo scabis scabi per grattare, unde scabies

Bibo bibis bibi bibitum per beuere

Ebibo ebibis ebibi ebibitum per beuere in tutto

Labor laberis lapsus sum per trascorrere

Delabor delaberis delapsus sum per corer zoso

Allabor allaberis allapsus sum per azzunzere

Incumbo incumbis incubui incubitum, per star appresso, & dar opera.

Accumbo accumbis accubui accubitum per star appresso

Discumbo cumbis cubui cubitum per sentar a mensa.

Decima Reg. de uerbis desinentibus in quo, & co.

V*Inco quomodo facit in präterito? uici. quare? quia uerba habentia n, ante co, aut ante quo, abiecta n, & o, in i, conuersa faciant präteritum, & supinum in etum, ut uinco, uici uictum, linquo linqui licitum secundum analogiam. Sed non est in usu, relinquo tamen facit relictum, & delinquo, delictum.*

Definentia uero in scō mutant scō in ui, & varijs modis formant supinum, ut pasco, paui pastum. quiesco quies ui, quietum, cresco, creui, cretum. assuesco, assueui, assuetum. consuesco, consueui, consuetum.

Excipiuntur uerba augmentatiua, quæ carent præterito & supino, ut pallesco, & horresco, & compesco, quod facit compescui, & disco, quod facit didici, & posco, quod facit poposci. sine supino cum suis compositis.

Habentia uero uocalem longam ante eo, faciunt præteritum in xi, & supinum in ctum, ut duco, duxi, ductum. dico, dixi, dictum, parco quod solum habet r, ante co, facit præteritum, peperci, uel perxi, & in supino parsum.

Vinco vincis, uici, victum

per uincere

Cōuincio, conuincis, cōuinci, conuictū per uincere in iudicio

Deuincio, deuincis, deuici, deuictum, per uincere in tutto

Linquo, linquis, liqui licitum per lassare & abandonare

Relinquo, relinquis, reliqui relictum idem sig.

Derelinquo, derelinquis dereliqui derelictum p abandonar

Pasco, pascis, paui, pastum.

per pascere

Depasco, depascis, depaui depastum, idem significat

Cōpascio, compascis, compaui, compactū per pascere insieme

Quiesco, quiescis, quiesui, quietum per reposare

Requiesco, requiescis, requiesui, requietum idem sig.

Conquiesco, quiescis, quiesui, conquietū. per reposare insieme

Cresco, crescis, creui, cretum.

per crescere da sē.

Decresco, decrescis, decreui decretum. per descrescer

Ascisco, asciscis, ascini, ascitum

per dar se

Conscisco, conscitis, consciui, conscitum. idem sig.

Assuesco, assuescis, assueui, assuetum, per usarse

Consuesco, consuescis, consueui, consuetum. per usar se

Desuesco

Desuesco, desuescis, desueui, desuetū, per desusarse
Nosco, noscis, noui, notum, per conoscere
Ignosco, ignoscis, ignoni, ignotum, per perdonare
Cognosco, cognoscis, cognoui, cognitū, per cognoscere
Agnosco, agnoscis, agnoui, agnitū, per conoscere
Recognosco, recognoscis, recognoui, recognitum. per cono-
scere da recao.

Horresco, horrescis, caret pto & supino per hauer paura
Calesco, calesciscis, ca. sup. per hauer gran caldo

Pallesco, pallesciscis, ca. sup. per deuentar pallido grandemente

Compesco, compesciscis, compescui, ca. su. per refrenare

Dispesco, dispesciscis, dispescui. ca. sup. per refrenare

Disco, discis, didici. ca. sup. per imperare

Addisco, addisciscis, addici. ca. sup. per imparare altre cose

Edisco, edisciscis, edidici. ca. sup. per imparare a mente

Perdisco, perdisciscis, perdidici. ca. sup. per imparare in tutto

Dedisco, dedisciscis, dedidici. ca. sup. per desimparare

Posco, poposciscis, poposci ca. sup. per dimandare

Reposco, reposciscis, repoposci. ca. sup. per dimandar indrio

Deposco, deposciscis, depoposci. ca. sup. per dimādare sopra de si

Hic notandū est cōposita a disco, & posco geminare primā
syllabam prateriti quemadmodum & simplex, cōtra regu-
lam communē compositorum, quæ non solent geminare.

Duco, ducis, duxi, ductum. per menare

Reduco, reducis, reduxi, reductum. per menar in drio

Conduco, conducis, conduxī, conductum. per menar insieme

Abduco, abducis, abduxi, abductum per menar uia

Adduco, adducis, adduxi, adductum per menar in cospetto

Dico, dicis, dixi, dictum per dire

Indico, indicis, indixi, indictum per far saper ad altri qual-

che cosa.

Edico, edicis, edixi, edictum per comandar da signore

Prædico, prædicis, prædixi, prædictum per dire auanti

Parco, parcis, peperi, uelparsi, parsum per perdonare

Ico, icis, ici, ictum per ferire

Expergiscor, sceris, experrectus sum, per desmisiarsi

Nanciscor, nancisceris, nactus sum per trouar a caso

Nascor, nasceris, natus sum, per nascere.

Vlciscor, vlcisceris, ultus sum per far uendetta

Obluiscor, obluisceris, oblitus sum per dimenticarsi

Reminiscor, reminisceris, ca. pto, & sup. per scordarsi.

Irascor, irasceris, iratus, sum per adirarsi

Defeciscor, defecisceris, defessus sum, per straccarsi

Commiscor, commisceris, commentus sum, per trouar no
ue cose.

Vndecima regula de uerbis desinentibus in do.

L Vdo quō facit in præterito? lusi, quare? quia verba
desinentia, in do, habentia vocalem longam in penulti
ma do, in si mutata faciunt præteritum, & supinum in
sum. ut ludo, lusi, lusum, claudio, clausi, clausum.

Excipiuntur cedo, cecidi, pedo, pepidi, cudo, cudi, & com
posita a do, das, tertiæ coniugationis, quæ faciunt præte
ritum in di, geminata, & supinum in itū, ut reddo, red
dis, reddidi, redditum, credo, credidi, creditum.

Quædam habentia n, ante do, si, u, uel i, præcesserit do,
abiectam, & o, in i, mutata faciunt præteritum, & supi
num in sum, ut fundo, fusi, fustum, findo, fidi, fustum.

Cetera uero seruant n, ut pando, pandi, pansum, defen
do, defendi, defensam.

Excipiuntur duplicantia primam syllabam, ut pendo, pe
pendi,

pendi, tendo, tetendi, tundo, tutundi. Cado etiam facit cecidi.
quorum tamen composita non geminant, & diuido facit
diuisi, & in supino diuifum.

Ludo, ludis, lusi, lusum	per giocare
Illudo, illudis, illusi, illusum	per soiar contra
Deludo, deludis, delusi, delusum	per soiare
Rado, radis, rasi, rasum	per radere
Abrado, bradis, abradi, abrasum	per radere uia
Lædo, lædis, læsi, læsum	per offendere
Illido, illidis, illisi, illisum	per offendere all'incontro
Collido, collidis, collisi, collisum	per offendere insieme
Trudo, trudis, trusi, trusum	per spingere
Detrudo, detrudis, detrusi, detrusum	per spinger zofo
Contrudo, cōtrudis, cōtrusi, contrusum	per spinger insieme
Extrudo, extrudis, extrusi, extrusum	per spinger fora
Rodo, rodīs, rosi, rosum	per rosegare
Corrodo, corrodīs, corrosi, corrosum	per rosegare insieme
Vado, vadīs, vasi, vasum	per andare
Euado, euadis, euasi, euasum	per diuentar e scampar
Inuado, inuadis, inuasi, inuasum	per assaltare
Claudo, claudis, clausi, clausum	per serrare
Recludo, recludis, reclusi, reclusum	per serrare
Includo, includis, inclusi, inclusum	per serrar dentro
Excludo, excludis, exclusi, exclusum	per serrar di fora
Concludo, concludis, conclusi, conclusum	per finir, & serrar insieme.
Cædo, cædis, cæcidi, cæsum	per tagliar a pezzi
Occido, occidis, occidi, occisum	per amazzare
Incido, incidis, incidi, incisum	per tagliare
Recido, recidis, recidi, recisum	per tagliar uia

<i>Scindo, scindis, scidi, scissum</i>	per rompere
<i>Rescindo, rescindis, rescidi, rescissum</i>	per tagliar uia
<i>Exscindo, exscindis, excidi, excissum</i>	per romper uia
<i>Conscindo conscindis, conscidi, conscissum.</i>	per rompere insieme con gli altri.
<i>Pedo pedis pepedi, ca. sup.</i>	per far strepito con il uentre
<i>Cudo, cudis, cudi, cussum</i>	per battere
<i>Excudo, excudis, excudi, excussum</i>	per battere fora.
<i>Incudo, incudis, incudi, incusum</i>	per battere sopra
<i>Reddo, reddis, reddidi redditum</i>	per rendere
<i>Prodo, prodis, prodidi, proditum</i>	per tradire
<i>Perdo, perdis, perdidi, perditum</i>	per perdere
<i>Vendo, uendis, uendidi, uenditum</i>	per uendere
<i>Credo, credis, credidi, creditum</i>	per credere
<i>Condo, condis, condidi, conditum,</i>	per edificare, & ascondere
<i>Abscondo, abscondis, abscondidi, absconditum,</i>	per ascondere
<i>Edo, edis, edidi, editum</i>	per dar fora
<i>Trado, tradis, tradidi, traditum</i>	per dare
<i>Fundo, fundis, fudi, fustum</i>	per spargere
<i>Refundo, refundis, refusi, refustum</i>	per spargere da nouo
<i>Effundo, effundis, effudi, effusum</i>	per spargere fora
<i>Confundo, confundis, confudi, confusum</i>	per confondere
<i>Sido, sidis, sidi, ca. sup.</i>	per fermarse
<i>Resido, residis, residi, ca. sup.</i>	idem sig.
<i>Findo, findis, fidi, fissum</i>	per fendere
<i>Diffindo, diffindis, diffidi, diffisum</i>	per sfendere in due parte
<i>Pando, pandis, pandi, pansum</i>	per manifestare
<i>Defendo, defendis, defendi, defensum</i>	per defendere
<i>Scando, scandis, scandi, scansum</i>	per montare
<i>Ascendo, ascendis, ascendi, ascensum</i>	per montare in alto
	<i>Descendo,</i>

Descēdo, descendis, cendi, descēsū. per montare d'alto a basso
Accendo, accendis, accēdi, accensum, per impizzar il fuoco
Pendo, pendis, pependi, pensum, per passar, e pagar le pene
Tendo tendis, tetendi, tensum, & tentum per distendere.
Distendo distendis, distendi, dislensum, & distentum, per distē
dere, & impire.

Ostendo, ostendis, ostendi, ostensum, & ostentū per dimostrare
Tundo, tundis, tutundi, tusum per pistare
Contundo, contundis, contundi, contusum, & contonsum. per
pistare insieme.

Obtundo, obtundis, obtudi, obtusum per piſtare. incontra, &
rompere il capo.

<i>Cado cadis cecidi casum</i>	<i>per cascare</i>
<i>Occido occidis occidi occasum</i>	<i>per morire</i>
<i>Incido incidis incidi incisum</i>	<i>per imbatterse</i>
<i>Recido recidis recedi recasum</i>	<i>per cascar da nouo</i>
<i>Excido, excidis, excidi excisum</i>	<i>per cascar da alto a basso</i>
<i>Diuido, diuidis, diuisi, diuisum</i>	<i>per spartire</i>
<i>Edo, es, uel, edis, edi esum</i>	<i>per mangiare</i>
<i>Adedo adedis adedi adesum</i>	<i>per mangiare appresso</i>
<i>Comedo, comedis, comedi, comesum idem sig.</i>	

Ambedo, ambedis, ambedi, ambesum per mangiare attorno
Strido, stridis, stridi, ca. sup. per far strepito.

Duodecima Reg. de uerbis desinentibus in go.

M*Ergo, quō facit in pręterito mersi. quare? quia uerba*
desinentia in go habentia r, ante go, faciunt pręteritum
in si, & supinum in sum, ut mergo, mersi, mersum.

Cetera uero faciunt in xi, & supinum in xum. ut ango,
anxi, anxum, & anctum. Similiter rego cū suis cōpositis fa-
ciūt ptūm in xi & supinum in ctū, ut rego rexi, rectum, per-
go,

go, perrexi perreſtum, dirigo dirigiſ direxi directum.

Excipiuntur frango fregi, ago, egi, pango pegi, lego legi, cum ſuis compositis, prater tria lego, composita, que faciunt in xi, ut diligo, dilexi, negligo neglexi, intelligo intellexi: tango uero facit tetigi: pungo, pupugi, & punxi.

Mergo mergiſ merſi merſum per andar ſotto acqua

Sūmergo mergiſ merſi ſummersum per andar ſotto

Emergo emergiſ emerſi emerſum per uenir di ſopra

Spargo ſpargiſ ſparſi ſparſum per ſpargere

Diſpergo diſpergiſ ſperſi ſperſum per ſpargere in diuerſe parti.

Aſpergo, aſpergiſ aſperſi aſperſum. per ſpargere ſopra altri

Cingo cingiſ, cingiſ, cinctum per cingere

Diſcingo, diſcingiſ, diſcinxi, diſcinctū per diſcingere

Accingo accingiſ accingiſ accinctum per prepararſi

Succingo, ſuccingiſ ſuccingiſ, ſuccinctum per ſottocingere

Incingo incingiſ incingiſ cinctum per cingere intorno

Ango angis angis anxum, & anctum per ſtrangolare

Pingo pingiſ pinxi pictum per dipingere

Depingo depingiſ depingiſ depictum. idem ſig.

Tingo tingiſ, tingiſ, tinctum per tingere

Extinguo, extinguiſ, extingiſ extinctum per deſiuar il fuoco, & ammorzar.

Diſtinguo diſtinguiſ diſtingiſ diſtinctum per ſeparar

Rego, regiſ, regiſ, reſtum per reggere.

Porrigo, porrigiſ, porrexi, porreſtum per ſporgere

Corrigo corriſ, correxi, correſtum per correggere

Pergo pergiſ perrexi perreſtum per andar drio

Surgourgiſ ſurrexi ſurreſtum per leuar ſuſo

Dirigo dirigiſ direxi directum. per drizzare.

R. Arrigo

Arrigo arrigis arrexī arrectum per alzar suso
Frango frangis fregi fractum per rompere
Infringo infringis infregi infractum p rōpere et debilitare
Confringo confringis confregi confractum per rompere insie
 me.

Refringo refringis refregi refractum per rompere da nouo

Ago, agis, agi, actum per fare

Exigo, exigis, exegi, exactum per scodere

Cogo, cogis, coegi, coactum per constringere

Subigo, subigis, subegi, subactum per sottommettere

Redigo, redigis, redegi, redactum per ridurre

Perago, peragis, peregi, peractum per compire di fare

Lego, legis, legi, lectum per leggere

Perlego, perlegis, perlegi, perlectum per leggere in tutto

Colligo, colligis, collegi, collectum per raccogliere

Deligo, deligis, delegi, delectum per eleggere

Eligo, eligis, elegi, electum idem sig.

Diligo, diligis, dilexi, dilectum per amare

Negligo, negligis, neglexi, neglectum per disprezzare

Intelligo, intelligis, intellexi, intellectum per intendere

Pango, pangis, pepigi, et puxi, pactum per componere & pat-
 tuire.

Impingo, impigis, impegi, impactum per spengere incontra

Pungo, pungis, pupugi, & punxi, punctum per pungere

Repungo, repungis, repupugi, repunctum per pūgere di nouo

Expungo, expungis, expupugi expunctum per pungere fora

Tango, tangis, tetigi, tactum per toccare

Contingo, contingis, contigi, contactum per toccar insieme

Attingo, attingis, attingi, attactum per toccar appresso

Fingo, fingis, fingi, fictum per fenzere

Figo, figis, fixi, fixum. per ficcare
Crucifigo, crucifigis, crucifixi, crucifixū p mettere in croce
Affigo, affigis, affixi, affixum. per ficcare appresso
Configo, configis, confixi, confixū. per ficcar insieme
Stringo, stringis, strinxi, strictum. per stringere
Constringo, constringis, constrinxi, constrictū p constrenzere.
Fungor, fungis, functus sum. per usar officio.

XII. Regula de uerbis desinentibus in ho.

VEho quomodo facit in praterito? uexi. quare? quia uerba desinentia in ho faciunt prateritū in xi & in supinū in ctum. ut ueho, uexi, uectum, & traho, traxi, tractum.

*V*eho, uehis, uexi, uectum. per menare
Reueho, reuehis, reuexi, reuectum. per menar in drio
Conueho, conuehis, conuexi, cōuectū, per menar insieme
Inueho, inuehis, inuexi, inuectū. per menar dietro, & cōtra.
Eueho, euehis, euexi, euectum. per menar fora
Aueho, auehis, auexi, auectum. per menar in conspetto
Traho, trahis, traxi, tractum. per tirare
Retraho, retrahis, retraxi, retractum. per tirar in drio
Contraho, contrahis, contraxi, contractum. per tirar insieme
Extraho, extrahis, extraxi, extractum. per tirar sopra.

13. Regula de uerbis desinentibus in lo.

COlo quomodo facit in praterito? colui. quare? quia uerba desinentia in lo per simplex l, faciunt prateritum in ui, & supinum in tum. diminuta una syllaba prateriti uo colo, colui, cultum. consulo, consuli, consultum.

Geminata uero l, ut plurimum faciunt prateritum in li, per duplicationem primæ literæ presentis, & supinum in sum. ut fallo, fefelli, falsum. pello, pepuli, pulsum. Quorum

tamen composita non geminant in præterito, refello, refelli,
& cōpello, cōpuli, cōpulsum, uello facit uelli, & vulsi, percel-
lo, perculi, excello, excellui, psallo, psalli.

Colo, colis, colui, cultum, per amare, honorare, & coltinar

Excolo, excolis, excolui, excultum per excitare, & ornare

Incolo, incolis, incolui, incolitum. per habitar in un luogo

Accolo, accolis, accolui, accultum. per habitar appresso

Alo, alis, alui, alitum, & altum. per nutrire

Molo, molis, molui, ca. sup. per macinare

Consulo, consulis, consului, consultum, per dar consiglio

Occulo, occulis, occului, occultum per scondere

Volo, uis, uolui, ca. sup. per uolere

Nolo, non uis, nolui, ca. sup. per non uolere

Malo, mauis, malui, ca. sup. per uoler piu preslo

Pello, pellis, pepuli pulsum per parar uia

Repello, repellis, repuli, repulsum per parar indietro

Appello, appellis, appuli, appulsum per acconciare

Compello, compellis, compuli, cōpulsum. per parar insieme

Impello, impellis, impuli, impulsum per parar in contra

Expello, expellis, expulsi, expulsum per parar fora

Fallo, fallis, fefelli, falsum. per ingannare

Refello, refellis, refelli. ca. sup. per redarguire

Tollo apud ueteres facit tetuli, pro quo nunc utimur sustu-

li, & in supino sublatum per inalzare

Vello, uellis, uelli, & vulsi, vulsum per distreppare

Euello, euellis, euelli, euulsum per distreppar fora

Diuello, diuellis, diuelli, & diuulsi, diuulsū p distreppar uia

Cōuello, conuellis, cōuelli, cōuulsi, sum, per distreppar insieme

Percello, percellis, perculi, perculsum per battere

Excello, excellis, excellui, excelsum. per star di sopra

Inuenitur etiam excello in eadem significatione.

Psallo, psallis, psalli. ca. sup. per saltare.

XV. Regula de uerbis desinentibus in mo.

Promo quomodo facit in præterito? pròpsi. quare? quia verba desinentia in mo habentia uocalem longam ante mo faciunt præteritum in psi, & supinum in ptum, ut pro mo pròpsi promptum; como, compsi, comptum.

Habentia uero uocalem breuem ante mo, faciunt præteritum in ui, diuisa syllaba, & supinum in iū, ut, uomo uomui uomi Excipiuntur emo, emi, emptum. premo pressi pressum. (tū.

Promo, promis, pròpsi, promptum per cauare fora

Expromo, expromis, exprompsi, expromptum. idem sig.

Depromo, depromis, deprompsi, depromptum. idem sig.

Demo, demis, dempsi, demptum per togliere uia

Como, comis, compsi, comptum per ornare

Sumo, sumis, suinpsi, sumptum per togliere

Præsumo, præsumis, præsumpsi, præsumptum. per anticipare

Assumo, assumis, assumpsi, assumptum. per togliere appresso

Consumo, consumis, consumpsi, consumptum. per consummare

Resumo, resumis, resumpsi, resumptum per togliere di nouo

Vomo, vomis, vomui, vomitum per vomitare

Euomo, euomis, euomui, euomitum. idem sig.

Conuomo, conuomis, conuomui, conuomitum per uomitare insieme.

Gemo, gemis, gemui, gemitum. per zemere

Ingemo, ingemis, ingemui, ingemitum per zemere dentro

Cògemo, congemis, congemui, congemitum per zemere insieme

Tremo, tremis, tremui, ca. sup. per tremare

Contremo, contremis, còtremui, ca. sup. per tremare insieme

Emo, emis, emi, emptum. per comprare

Redimo, redimis, redimi, redemptum per rescodere

Eximo, eximis, eximi, exēptū. per elezzere la cosa cōprata

Premio, premis, pressi, pressum. per premere

Comprinio, comprimis, compressi, compressum, per premere insieme.

Reprimo, reprimis, repressi, repressum per reprimere in drio

Exprimo, exprimis, expressi, expressum per esprimere fora il suo concetto.

Supprimo, supprimis, suppressi, suppressum. per sottomettere & occultare.

Imprimo, imprimis, impressi, impressum . per premere & stampare.

XVI. Regula de uerbis desinentibus in no.

Gigno quō facit in pręterito? genui. quare? quia uerba desinentia in no habētia g, uel o, ante no, faciunt pręteritum in ui, diuisa syllaba, et supinum in itum. ut gigno genui genitum. pono, posui, positum. cano facit cecini. et in supino cantum, cuius composita faciunt pręteritum in ui, diuisa syllaba. ut, succino, succinui. accino, accinui.

Cetera uero in no, desinentia faciunt pręteritum in ui, & supinum in tum. ut sterno, strauī, stratum, sperno sprenui spretum. temno tamen facit tempsti, & in supino temptum.

Gigno, gignis, genui, genitum. per generare

Pono, ponis, posui, positum per mettere

Appono, apponis, apposui, appositum per mettere appresso

Depono, deponis, deposui, depositum per metter zofo

Suppono, supponis, supposui, suppositum. er sottomettere

Postpono, postponis, postposui, positum. per mettere da cāto.

Cano, canis, cecini, cantum. per cantare

Succino, succinis, succinui, succentum per sotto cantare

Accino

Accino accinis, accinui accentum per cantare appresso
Sterno sternis stravi stratum per distendere
Prosterno prosternis prostravi prostratum per buttar a terra
Consterno consternis constravi constratum per distendere
Insterno insternis instravi instratum idem sig.
Sperno spernis spreui spretum per disprezzare
Desperno despernis despreui despretum idem sig.
Sino sinis siui situm per lassare
Desino desinis desiui desitum per lassare stare
Lino linis liui litum per imbrattare
Collino collinis collui collitum per imbrattare
Oblino oblinis obliui oblitum idem sig.
Cerno cernis creui cretum, uel certum per uedere
Temno temnis tempfi temptum per dispreziare
Contemno contemnis contempfi contemptum idem sig.

17. Regula de uerbis desinentibus in po.

Carpo, quomodo facit in præterito? carpsi. quare? quia
 uerba desinentia in po, habentia r, uel l, uel e, produ-
 ctam ante po, faciunt præteritum in psi, & supinum in tum
 ut carpo carpsi, carptum. scalpo scalpsi, sculptum. repo, repsi
 reptum.

Habentia uero e, breuē ante po, faciunt præteritū in ui di-
 uisa syllaba, & supinum in itum. ut strepo strepui strepitum.

Rupo uero cum suis compositis abiectam præsentis, & o,
 in i, conuersa facit præteritum in pi, & supinum in præteri-
 tum ut rumpo rupi ruptum, corrumpo corrupe, corruptum.
 Carpo carpi carpsi carptum. per pigliare & reprehendere.
 Decerpo decerpi decerpsi decerptum per toglier li frutti da
 li arbori.

Excerpo excerpis excerpsi excerptum per cauare fora.

Scalpo scalpis scalpsi scalptum per tagliare con lo scal
pello

Sculpo sculpis sculpsi sculptum per sculpire

Exculpo exculpis exculpsi exculptum per scolpir sopra

Repo repis repsi reptum per andar occultamēte

Obrepo obrepis obrepfi obreptum per andar contra occul
tamente

Irrepo irrepis irrepfi irreptum idem significat

Serpo serpis serpsi serptum per andar per terra

Strepo strepis strepui strepitum per far strepito

Obstrepo obstrepis obstrepui ostrepitum per far strepito con
tra.

Instrepo instrepis instrepui instrepitum idem significat

Rumpo rumpis rupi ruptum per rompere

Corrumpto corrumpis corrumpti corruptum per corrompere

Abrumpo abrumpis abrui abruptum per rompere uia

Disrumpo disrumpis disrupi disruptum per crepare

Irrumpo irrumpis irrupi irruptum per intrar per forza

Erumpo erumpis erui eruptum, per uscire per forza

Decimaoctaua Reg. de uerbis desinentib. in ro.

TEro, quō facit in ptō? triui, quare? quia uerba desinentia
in ro, faciunt ptūm in ui, & supinum in tum, ut tero tri
nitritum, quero quāsiui quāsitum, sero seui satum, cuius
composita, quandoque in ui, quandoque in rui faciunt ptūm
ut infero inferui, & in seui, consero conserui, & conseui, ge
ro, & uero faciunt prateritum in si, geminata s, & supinum
in flum, ut gero gessi gestum, uero uessi uelsum.

Vero facit uerri, & uersi, & in sup. uersum. Curro per
reduplicationem primæ literæ facit cucurri, cuius composita
quædam geminant, quædam uero non geminant.

Tero

Tero teris trui tritum per consumare
Contero conteris contrui contritum idem significat
Detero deteris detruui detritum per consumare, & deuentar
manco bono.

Attero atteris attrui attritum idem significat
Quero quæris quæsiui quæsitum per cercare
Inquiro inquiris inquisiui inquisitum per cercar con diligentia
Requiro requiris requisui requisitum per cercar di nouo
Exquiro exquiris exquisiui exquisitum p cercar cō diligēcia
Perquiro perquiris perquisiui perquisitum p cercar i tutto
Sero seris seui satum per seminare.
Insero inseris inseui insitum per piantare.
Insero inseris inserui insertum per incalmare
Consero conseris conseui consitum per piantar
Consero conseris conseui cōsertum per piantar
Dissero disseris disserui dissertum per parlar elegante.
Exero exeris exerui exertum per butar fora
Gero geris gessi gestum per far & portare
Ingero ingeris ingessi ingestum per portar contra
Egero egeris egressi egestum per portar fora (ordine
Digero digeris digessi digestum per partire & metter con
Congero congeris cōgessi congestum per portar insieme
Suggero suggeris suggessi suggestum per sotto administrar
& parecchiare.
Vro, uris, ussi, ustum per brusar,
Comburo comburis combustui combustum per brusar insieme
Aduro aduris adussi adustum per brusar grandemēte
Exuro exuris exussi exustum idem significat
Inuro inuris inussi inustum per bolar & notar d'infamia
Verro uerris uerri & uersi uersum per scouar & tirare.

CONUER-

Conuerrō conuerris conuerrī, & conuersi conuersum. per scouar insieme.

Curro curris cucurri cursum per correre

Præcurro præcurris præcucurri sum per correre auanti

Concurro concurris concurri sum per correre insieme

Procurro procurris procurri sum. per correre da longi

Occurro occurris occurri occursum per incontrarse

Succurro succurris succurri succursum per soccorrere

Decurro decurris decurri decursum per correr zoso

Excurro excurris excurri excursum per correre oltra il termino designato.

18. Regula de uerbis desinentibus in so.

L Accessō quomodo facit in præterito? laceſsiui. quare? quia uerba desinentia in so, mutata n, in i, productam, & assumpta ui, syllaba faciunt præteritum, & mutata ui in tum, formant supinum, ut laceſso laceſsiui laceſsitum, accerſo accerſiui accerſitum. Faceſso tamen facit faceſsi. & capeſso capeſsi, quæ carent supino. Viſo uisi & quæſo quæſiui. Pinſo uero facit pinſui & in piſtum, unde piſtor nomen uerbale.

Laceſso laceſſis laceſſiui laceſſitum per prouocare

Accerſo, accerſis, accerſiui, ſitum p andar, & far chiamare

Capeſso, capeſſis, capeſſi. ca. ſup. per mettersē a pigliare

Faceſso, faceſſis, faceſſi ca. ſup. per mettersē a far, & partirſe

Viſo, uiſis uiſi uiſum per andar a uedere

Quæ, quæſis, quæſiui, quæſitum. per pregare

Pinſo, pinſis, pinſui, piſtum. per preſtare lo formento, unde

Piſtor, piſtoris sig. lo piſtore che fa pane.

20. Regula de uerbis desinentibus in to.

L Lectō, quō facit in ptoſ flexi, quare? quia uerba desinentia

via in flo faciunt ptium in xi, & supinum in xum ut flecto
flexi, flexum. plecto, plexi, plexum. pecto uero secundū anti-
quos facit pexui, pestiui, & pexi, & in supino pexum.

Flecto, flectis, flexi, flexum per piegare.

Deflecto, deflectis, deflexi, deflexum. idem sig.

Plecto, plectis, plexi, plexum. per punire.

Amplector, amplecteris, amplexus sū p abbrazzare & es-

Pecto, pectis, pexui, pexum. per pettenare (ser abbrazato

Depecto, depectis, depexui, depexum. per pettenar zoso.

XXI. Regula de uerbis desinentibus in to.

PEto quomodo facit in präterito? petiui. & in supino pe-
titum. quare? quia non est certa regula de uerbis desinē-
tibus in to, sed diuersis modis faciunt präteritum, & supi-
num. nam Peto facit petiui, petikum. Meto messui messum,
mitto, misi, missum. Verto, uerti, uersum.

Composita a sto siue sisto faciunt präteritum in ti gemi-
nata. ut consisto, consilii, constitum, & constat. resisto re-
sili, reslitum, & restat. praesto, praestiti, praestitum, & pra-
statum. Sterto uero facit stertui sine supino.

Peto, petis, petiui, petikum per dimandare.

Appeto, appetis, appetiui, appetiui. p desiderar cose brutte

Expeto, expetis, petiui, petikum, per desiderar cose honeste.

Repeto, repetis, repetiui, repetikum per dimandar in drio

Competo, compctis, competiui, competitum. per conuenir,

& dimandar insieme.

Suppeto, suppetis, suppetiui, suppetikum. per uenir in mente

Meto, metis, messui, messum, per mettere & raccogliere

Demeto, demetis, demessui, demessum. idem sig.

Mitto, mittis, misi, missum. per mandar

Remitto, remittis, remisi, remissum, per mandar indrio.

Comitto

Committo, committis, commisi commissum, per cōmettere.
 Emitto, emittis, emisi, emissum, per mandar fora
 Immitto, immittis, immisi, immissum. per mandar dentro.
 Admitto, admittis, admisi, admissum. per receuer appresso
 Amitto, amittis amisi, amissum per perdere
 Intermitto intermittis intermisi intermissū p lassar p tēpo
 Omitto, omittis, omisi, omisum per lassar in tutto (scorrere
 Præmitto præmittis, præmisi, præmissū p lassar
 Præmitto, præmittis, præmisi, præmissū per mādar auāti
 Promitto, promittis, promisi, promissum. per promettere
 Verto, vertis, uerti, uersum, per uoltare
 Conuerto, conuertis, conuerſi, conuersum per uoltare
 Subuerto, subuertis, subuerſi, subuersū. per uoltar sottosopra
 Euerto, euertis, euerti, euerſum. per ruinare
 Aduerto, aduertis, aduerſi, aduersum per uoltar incontra
 Auerto, auertis, auerti auersum per uoltar le spalle
 Inuerto, inuertis, inuerſi, inuersū. per uoltar sottosopra
 Sisto, sistis, ſteti, vel ſtiti, statum. per firmare
 Consisto, consistis, constitui, constitū. per firmarse
 Resisto, resistis, reſtiti, restitum. per far resistentia
 Persisto, persistis, perſtiti, perſtitū per star in proposito
 Existo, existis, extiti, exitum per star & esser
 Sterto, stertis, ſtertui. ca. sup. per ronchizzare
 Vtor vteris, usus sum. per usare
 Abutor, abuteris, abusus sum per vsar male
 Nitor, niteris, nisus sum per forzarse
 Enitor eniteris, enisus, et enixus sū p forzarse et parturire

XXII. Regula de verbis desinentibus in xo.

TExo quomodo facit i præterito? texui. quare? quia duo
 verba desinentia in xo inueniuntur, quorum texo
 facit

facit texui, & in supino textum. alterum uero nexo, facit
nexui, & in supino nexum. per tessere.

Texo, texis, texui, textum, per tessere.

Retexo, retexis, retexui, retextum, per destessere

Detexo, detexis, detexui, detextum, idem sig.

Contexo, contexis, contexui, textum. per tessere insieme.

Nexo, nexis, nexui, nexum, per aggroppare.

Innexo, innexis, innexui, innexum, idem sig.

Connexo, connexis, nexui, nexum, per groppar insieme.

De præterito & supino quartæ coniugationis.

Prima Regula communis de uerbis
quartæ coniugationis.

Dormio, quō facit in ptō? dormiui. quare? quia omnia se-
rè verba quarta coniugationis faciunt ptūm in ui, &
supinum in tum. ut dormio, dormiui, dormitum. Et Omnia
desinunt in io, exceptis eo, & queo, cum suis compositis qua
faciunt præteritum in ui, & supinum in itum, penultima
correpta. ut, eo, iui, itum. transeo, transiui, transitum, queo,
quiui, quitum, nequeo, nequiui, nequitum.

Veneo uero facit ueniui in supinum uenum

Dormio, dormis, dormiui, dormitum. per dormire

Obedio, obedis, obediui, obeditum. per obedire.

Condio, condis, condini, conditum. per far saporito

Mollio, mollis, molliui, mollitum per far molle

Suffio, suffis, suffiui, suffitum. per impire

Munio, munis, munui, munitum per fortificare

Eo, is, iui, itum per andare

Redeo, redes, rediui, reditum per retornare

Transeo, transis, transiui, transitum per passare

Veneo, uenis, ueniui, uenum per esser venduto

Ambio, ambis, ambiui, ambitum per circundere
Queo, quis, quini, quitum per poter
Nequeo nequis nequiui nequitum per non potere.

II. Regula particularis de uerbis desinentibus in cio.

V Incio quō facit in ptō? vixi. quare? quia uerba desinentia in cio, habentia n, ante cio, faciunt p̄tū in xi & supinum in ctum. ut uincio, vixi, victum. sancio, sanxi, sanctū licet apud antiquos inueniatur sancīui, sancitum.

Cetera uero, oīa in cio, desinentia faciunt pr̄teritum in xi, & supinum in ctum, ut sarcio, sarxi, sactum. sarcio tamen facit farsī, fartum. Cio uerbum facit ciui, & in supino citum, & scio, sciui, scitum.

Vincio, uincis, uinxi, uinctum. per ligare

Deuincio, deuincis, deuinxi, deuinctum. per obligare

Conuincio, conuincis, conuinxi cōuinctum, per ligare insieme

Sancio, sancis, sanxi, sanctum. per confirmare

Sarcio, sarcis, farsī, sactum. per cūre

Resarcio, resarcis, resarsī, resactū. per repezzare

Farcio, farcis, farsī, fartum. per impire

Refercio, refercis, referfī, refertū. per impir di nuono

Raucio, raucis, rausī, rausum. per diuentar rauco

Fulcio, fulcis, fulfī, fultum per sostentare

Cio, cis, ciui, citum per commonere

Excio, excis, exciui, excitum per eccitare

Concio, concis, concui, concitum. per eccitare insieme

Scio, scis, sciui, scitum. per sapere

Nescio, nescis, nescui nescitum. per non sapere

III. & vltima Regula de uerbis diuersarum terminationum uarie facientibus pr̄teritum & sup.

Haurio quomodo facit i praterito? hausi. quare? quia uocantur quædam uerba quæ uariis modis fecerunt prateritum & supinum. ut, haurio hausi haustum, sepio sepsi septum, sentio sensi sensum, uenio ueni uentum, aperio, compositum aperio aperui apertum, cooperio cooperui coopertum. Licet comperio, facit comperi, compertum, & reperio reperi repertum.

Haurio hauris hausi haustum	per cauare
Exhaurio, exhauris, hausi, haustum	per uodare cauādo
Sepio, sepiis, sepsi, septum	per circundare
Sentio, sentis, sensi, sensum	per sentire
Assenio, assentis, assensi, assensum	per assentire
Consentio, consentis consensi consensum.	per consentire.
Cambio, cambis, campsi, campum	per cambiare
Venio uenis ueni uentum	per uenire
Aduenio, aduenis, adueni, aduentum	per arriuare
Conuenio, conuenis, conueni conuentū.	per conuenire
Inuenio, inuenis, inueni, inuentum	per ritrouare
Aperio, aperis, aperui, apertum	per aprire
Adaperio, adaperis, adaperui adaperiū	per aprire
Cooperio, cooperis, cooperui, coopertum	per coprire
Comperio, comperis, comperi, compertum	per ritrouare
Reperio, reperis, reperi, repertum	per ritrouare
Experior, experiris, expertus sum	per esperimentare.

F I N I S.

H
 1. The first part of the book is a preface by the author, in which he explains the purpose of the work and the scope of the inquiry. He states that the book is intended to provide a comprehensive account of the history of the world, from the beginning of time to the present day.

2 1 3 4 5

